

**ISSN 2413-5593 (Print),
ISSN 2663-6530 (Online)**

2018. № 33

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33>

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA COHNITYVNOI LINHVISTYKY

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Відповідальні редактори:

Корбозерова Н. М., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, УКРАЇНА ninakor@ukr.net
Скрильник С. В., канд. філол. наук, доц., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, УКРАЇНА
s.skrylnyk@ukr.net

Заступники:

Неборсіна Н. П., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, (УКРАЇНА).
Пермінова А. В., д-р філол. наук, доц, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, (УКРАЇНА).

Редакційна рада:

Карабан В. І., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, (УКРАЇНА).
Дорофєєва М. С., д-р філол. наук, доц., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, (УКРАЇНА).

Відповідальний секретар:

Моренець І. М., канд., філол. наук., асист., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, УКРАЇНА.
Набережна Т. Є., канд., філол. наук., доц., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, УКРАЇНА

Макет, дизайн та технічна редакція:

Галкіна (Сліжевська) О. Ю., магістр філол. Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка УКРАЇНА
sandy_alex@ukr.net

Друкується за рішенням Вченої ради Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 7 від 28 березня 2018 року).

Рецензенти: **Помірко Р. С.**, д-р філол. наук, проф., Львівськ. нац. ун-т імені Івана Франка (УКРАЇНА);
Шевченко І. С., д-р філол. наук, проф., Харківськ. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна (УКРАЇНА).

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу мовної інформації Серія КВ №21582-11482ПР від 18.08.2015р.

Збірник наукових праць входить до наукометричної бази України. Є фаховим виданням із дисциплін філологічного профілю. Постанова Президії Державної Атестаційної Комісії України від 07.10.2015р., № 1021.

Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка / відп. ред. Н. М. Корбозерова, С. В. Скрильник. – (2002–2018). – К. : Логос, 2018. – Вип. 33. – 244 с. – Бібліограф. в кінці ст.

Збірник вміщує статті, в яких досліджуються сучасні проблеми мовознавства, проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства, літературознавства, лінгвосемантики, лінгвопрагматики, лінгвокогнітології, лінгвокомунікації та перекладознавства. Розраховано на широке коло філологів, викладачів, перекладачів, докторантів, аспірантів та студентів закладів вищої освіти. Збірник видається двічі на рік, передрук не припускається. Статті пройшли відкрите, однобічне сліпе та подвійне сліпе рецензування. Всі статті перевірено на плагіат.

Збірник розміщено на сайті: <http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Адреса редакційної колегії: 01601, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 14, ауд. 60, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології; e-mail : semantics@ukr.net

Редакційна колегія:

Баллоні Н. Ф., д-р філол. наук, проф., Італ. ін-т культури в Україні (ІТАЛІЯ);

Буає Генрі, д-р філол. наук, проф., Ун-т Поль Валері (ФРАНЦІЯ);

Гетьман З. О., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Годзіч Анна, д-р філол. наук, проф., Університет імені Адама Міцкевича, м. Познань (ПОЛЬЩА);

Гудманян А. Г., д-р філол. наук, проф., Нац. авіаційний ун-т (УКРАЇНА);

Енріке Ф. Керо Хервіл'я, д-р філол. наук, проф., Гранадськ. університет (ІСПАНІЯ);

Жайворонок В. В., д-р філол. наук, проф., Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (УКРАЇНА);

Ільченко О. М., д-р філол. наук, проф., Центр наук. дослідж. та виклад. іноз. мов НАН України (УКРАЇНА);

Іщенко Н. Г., д-р філол. наук, проф., Нац. тех. ун-т України «КПІ» (УКРАЇНА);

Клименко Н. Ф., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Козловський В. В., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Коломієць Л. В., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Крючков Г. Г., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Мегела І. П., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Марія Тереса Соліас Аріс, д-р філол. наук, проф., Вальядолідськ. ун-т (ІСПАНІЯ);

Марія Турмаір, д-р філол. наук, проф., Регенсбурзьк. ун-т (НІМЕЧЧИНА);

Мехмет-Алі Акінсі, д-р філол. наук, проф., Руанськ. ун-т (ФРАНЦІЯ);

Пилипенко Р. Є., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. лінгвіст. ун-т (УКРАЇНА);

Подшивалова О. О., д-р філол. н., проф., Удмуртськ. держ. ун-т, м. Іжевськ (РОСІЯ);

Пономаренко В. П., д-р філол. н., ст. наук. співробіт., Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (УКРАЇНА); д-р філол. н., ст. наук. співробіт., Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (УКРАЇНА);

Радзієвська Т. В., д-р філол. наук, проф., Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України (УКРАЇНА);

Славова Л. Л., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Солощук Л. В., д-р філол. наук, проф., Харківськ. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна (УКРАЇНА);

Стеріополо О. І., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. лінгвіст. ун-т (УКРАЇНА);

Стівен Дерієн, д-р філол. н., проф., Ратгерськ. ун-т (США);

Терехова С. І., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. лінгвіст. ун-т (УКРАЇНА);

Чередниченко О. І., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА);

Швачко С. О., д-р філол. наук, проф., Сумськ. держ. ун-т (УКРАЇНА);

Шумарова Н. П., д-р філол. наук, проф., Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка (УКРАЇНА).

**ISSN 2413-5593 (Print),
ISSN 2663-6530 (Online)**

2018. № 33

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33>

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ

PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA COHNITYVNOI LINHVISTYKY

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Ответственные редакторы:

Корбозёрова Н. Н., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, УКРАИНА, ninakor@ukr.net
Скрыльник С. В., канд. филол. наук, доц., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, УКРАИНА, s.skrylnyk@ukr.net

Заместители:

Неборсина Н. П., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА).
Пермінова А. В., д-р филол. наук, доц., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА).

Редакционный совет:

Карабан В. И., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА).
Дорофеева М. С., д-р филол. наук, доц., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА).

Ответственный секретарь:

Моренец И. Н., канд., филол. наук., асист., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, УКРАИНА;
Набережная Т. Е., канд. филол. наук, доц., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, УКРАИНА.

Макет, дизайн и техническая редакция:

Галкина (Слижевская) А. Ю., магистр филологии, Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, УКРАИНА
sandy_alex@ukr.net

Печатается по решению Ученого совета Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (протокол № 7 от 28 марта 2018 года).

Рецензенты: **Помирко Р. С.**, д-р филол. наук, проф., Львовск. нац. ун-т имени Ивана Франка (УКРАИНА);

Шевченко И. С., д-р филол. наук, проф., Харьковск. нац. ун-т имени В. Н. Каразина (УКРАИНА).

*Свидетельство о государственной регистрации печатного средства речевой информации
Серия КВ№21582-11482ПР от 18.08.2015 г.*

Сборник научных трудов входит в наукометрические базы Украины. Является профессиональным изданием по дисциплинам филологического профиля. Постановление Президиума Государственной Аккредитационной Комиссии Украины от 07.10.2015, № 1021.

Проблемы семантики, прагматики и когнитивной лингвистики : сб. науч. тр. /

М-во образования и науки Украины, Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко / отв. ред. Н. Н. Корбозерова, С. В. Скрыльник. — (2002–2018). — К. : Логос, 2018. — Вып. 33. — 244 с. — Библиограф. в конце ст.

Сборник содержит статьи, в которых исследуются современные проблемы языкознания, проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания, литературоведения; лингвосемантики, лингвопрагматики, лингвокогнитологии, лингвокоммуникации и переводоведения. Рассчитано на широкий круг филологов, преподавателей, переводчиков, докторантов, аспирантов и студентов высших учебных заведений. Сборник издается два раза в год, перепечатка не допускается. Статьи прошли открытое, одностороннее слепое и двойное слепое рецензирование. Все статьи проверены на плагиат.

Сборник размещен на сайте: <http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Адрес редакционной коллегии: 01601, г. Киев, бул. Т. Шевченко, 14, ауд. 60, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Институт филологии; e-mail: semantics@ukr.net

Редакционная коллегия:

Баллони Н. Ф., д-р филол. наук, проф., Итал. ин-т культуры в Украине (ИТАЛИЯ);

Буае Генри, д-р филол. наук, проф., Ун-т Поль Валери (ФРАНЦИЯ);

Гетьман З. А., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Годзич Анна, д-р филол. наук, проф., Ун-т им. Адама Мицкевича, г. Познань (ПОЛЬША);

Гудманиян А. Г., д-р филол. наук, проф., Нац. авиационный ун-т (УКРАИНА);

Енрике Ф. Керо Хервилья, д-р филол. наук, проф., Гранада. ун-т (ИСПАНИЯ);

Жайворонок В. В., д-р филол. наук, проф., Ин-т языкозн. им. А. А. Потебни НАН Украины (УКРАИНА);

Ильченко О. М., д-р филол. наук, проф., Центр науч. исслед. и препод. ин. яз. НАН Украины (УКРАИНА);

Ищенко Н. Г., д-р филол. наук, проф., Нац. тех. ун-т Украины «КПИ» (УКРАИНА);

Клименко Н. Ф., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА);

Козловский В. В., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Коломиец Л. В., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Крючков Г. Г., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Мегела И. П., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Мария Тереса Солиас Арис, д-р филол. наук, проф., Вальядолидск. ун-т (ИСПАНИЯ);

Мария Турмаир, д-р филол. наук, проф., Регенсбургск. ун-т (ГЕРМАНИЯ);

Мехмет-Али Акинси, д-р филол. наук, проф., Руанск. ун-т (ФРАНЦИЯ);

Пилипенко Р. Е., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Подшивалова Е. А., д-р филол. наук, проф., Удмуртск. гос. ун-т (РОССИЯ);

Пономаренко В. П., д-р филол. н., ст. науч. сотруд., Ин-т языкозн. им. А. А. Потебни НАН Украины (УКРАИНА);

Радзиевская Т. В., д-р филол. наук, проф., Ин-т языкозн. им. А. А. Потебни НАН Украины (УКРАИНА);

Сидельникова Л. В., д-р филол. наук., доц., Киев. нац. лингвист. ун-т (УКРАИНА);

Славова Л. Л., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко, (УКРАИНА)

Солощук Л. В., д-р филол. наук, проф., Харьков. нац. ун-т им. В. Н. Каразина (УКРАИНА);

Стериополо О. И., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. лингвист. ун-т (УКРАИНА);

Терехова С. И., д-р филол. н., проф., Киев. нац. лингвист. ун-т (УКРАИНА);

Чередниченко О. И., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА);

Швачко С. А., д-р филол. наук, проф., Сумск. гос. ун-т (УКРАИНА);

Шумарова Н. П., д-р филол. наук, проф., Киев. нац. ун-т имени Тараса Шевченко (УКРАИНА).

**ISSN 2413-5593 (Print),
ISSN 2663-6530 (Online)**

2018. № 33

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33>

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA COHNITYVNOI LINHVISTYKY

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Editors-in-Chief:	Nina M. Korbozerova , DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE, ninakor@ukr.net Serhiy V. Skrylnyk , PhD (Philology), Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE, s.skrylnyk@ukr.net
Deputy Editors-in-Chief:	Nataliya P. Neborsina , DSc (Philology), Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE); Alla V. Perminova , DSc (Philology), Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Members of Editorial Board:	Vyacheslav I. Karaban , DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE; Marharyta S. Dorofeyeva , DSc (Philology), Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine.
Secretary:	Iryna M. Morenets , PhD (Philology), Assistant, Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE; Tetyana Ye. Naberezhna , PhD (Philology), Associate Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE.
Layout, design, edited and typeset:	Oleksandra Yu. Galkina (Slizhevska) , Master of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE sandy_alex@ukr.net

Edition is published according to the decision of the Academic Council of Philology Institute at Kyiv National Taras Shevchenko University (proceedings № 7, 25 March 2018).

Reviewers: **Roman S. Pomyrko**, DSc (Philology), Prof., Ivan Franko National University of Lviv (UKRAINE);
Iryna S. Shevchenko, DSc (Philology), Prof., V. N. Karazin Kharkiv National University (UKRAINE).

Certificate of state registration of the print media KB № 21582-1148IIP, 18.08.2015.

The Collected Scholarly Work Article edition is included to the scientific datum base of Ukraine. This edition is a professional one in the field of philology. Decree of the Presidium of the State Attestation Commission of Ukraine, 07.10.2015, № 1021.

Problems of semantics, pragmatics and cognitive linguistics: collected scholarly work articles / Ministry of education and science of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv / Editors-in-chief N. M. Korbozerova, S. V. Skrylnyk. – (2002–2018). – Kyiv : Logos, 2018. – Edition 32. – 244 p. Bibliography is at the end of the article.

The collected scholarly work articles edition includes articles about the actual linguistic problems, problems of comparative-historical linguistics and linguistic typology, problems of literature awareness, problems of linguistic semantics, pragmatic linguistics, cognitive linguistics, linguistic communications and translation problems. This edition is intended for the linguists, translators, interpreters, teachers, lecturers, postgraduate-course students, persons working for doctor 's, and students of Universities. This edition is published two times a year. Republishing is impossible. All articles in the edition have passed open, onesided anonymous and double anonymous review. All the articles have been checked up on plagiarism.

Editorial address: bul. Shevchenko 14, aud. 60, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Philology, Kyiv. 01601; e-mail: semantics@ukr.net

The collection of scholarly articles is published online at: <http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Members of the publishing board:

Nicola F. Balloni, DSc (Philology), Prof., Italian Culture Institute in Ukraine (ITALY);

Henri Boyer, DSc (Philology), Prof., Paul Valéry University of Montpellier (FRANCE);

Valentyna B. Burbelo, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE);

Zoia O. Getman, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE);

Anna Godzich, DSc (Philology), Prof., Adam Mickiewicz University Poznan (POLAND);

Artur G. Gudmanian, DSc (Philology), Prof., National Aviation University (UKRAINE);

Enrique F. Quero-Gervilla, DSc (Philology), Prof., University of Granada (SPAIN);

Vitaliy V. Zhaivoronok, DSc (Philology), Prof., O. O. Potebnya Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine (UKRAINE);

Olga M. Ilchenko, DSc (Philology), Prof., Center for Research and Teaching of Foreign Languages (UKRAINE);

Nina G. Ishchenko, DSc (Philology), Prof., National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute” (UKRAINE);

Nina F. Klymenko, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, (UKRAINE);

Lada V. Kolomiyets, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE;

Viktor W. Kozlovskiy, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE);

Heorhii H. Kriuchkov, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, UKRAINE.

Ivan P. Mehela, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv, (UKRAINE).

Maria Teresa Solias Aris, DSc (Philology), Prof., University of Valladolid (SPAIN);

Maria Turmair, DSc (Philology), Prof., Regensburg University (GERMANY);

M. Mehmet-Ali Akinci, DSc (Philology), Prof., Rouen University (FRANCE);

Olena O. Podshivalova, DSc (Philology), Prof., Udmurt State University (RUSSIA);

Volodimir P. Ponomarenko, DSc (Philology), Leading Researcher, O. O. Potebnya Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine (UKRAINE);

Rostyslav Ye. Pylypenko, DSc (Philology), Prof., Kyiv National Linguistic University, (UKRAINE).

Tetiana V. Radzievska, DSc (Philology), Prof., O. O. Potebnya Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine (UKRAINE);

Larysa V. Sydelyukova, DSc (Philology), Associate Prof., Kyiv National Linguistic University (UKRAINE);

Ludmyla V. Soloshchuk, DSc (Philology), Prof., V. N. Karazin Kharkiv National University (UKRAINE);

Olena I. Steriopolo, DSc (Philology), Prof., Kyiv National Linguistic University (UKRAINE);

Svitlana I. Terekhova, DSc (Philology), Prof., Kyiv National Linguistic University (UKRAINE);

Oleksandr I. Cherednychenko, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE);

Svitlana O. Shvachko, DSc (Philology), Prof., Sumi State University (UKRAINE);

Natalia P. Shumarova, DSc (Philology), Prof., Taras Shevchenko National University of Kyiv (UKRAINE)

ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ /
ACTUAL LINGUISTICS PROBLEMS]

УДК 81-13

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 11.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 23.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.15 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.01>

МЕТОД КЕЙСІВ У ЛІНГВІСТИЦІ

А. В. Балацька (м. Київ, Україна)

asya.balatskaya@gmail.com

аспірант

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України

(Міністерство науки і освіти України)

01001, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4

Стаття присвячена дослідженню методу кейсів, його основних характеристик, типів, обмежень та переваг. На сьогоднішній день, застосування кейсів є важливим у багатьох професійних галузях. Дедалі частіше даний метод зустрічається у лінгвістиці та стає поширеним підходом у сфері освітніх досліджень. Використання кейсів передбачає аналіз даних отриманих на основі подій чи ситуацій, які відбулися з певними учасниками, а, отже, носить прагматичний характер. Це, у свою чергу, дає достатньо широке розуміння аспектів застосування мови. У ході дослідження було з'ясовано, що згаданий метод може зосереджуватись як на вивченні особистого досвіду індивідууму, так і на умовах в яких здійснюється мовленнєва діяльність. Незважаючи на те, що собою представляє кейс, об'єктом інтересу виступають конкретні одиниці зі своїми складнощами і взаємодією, які підтверджують як та чи інша теорія розкриває механізм функціонування мови. Спираючись на різноманітні методології, кейси можуть слугувати гарним ілюстративним матеріалом, давати пояснення або, навпаки, ускладнювати картину набутих знань. Незалежно від цілей, задля яких використовується метод кейсів, спільною рисою

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

є те, що кожен конкретно взятий для аналізу випадок являє собою цінний інструмент у проведенні всебічного дослідження ситуації.

Ключові слова: метод, кейс, функціонування мови, лінгвістика.

МЕТОД КЕЙСОВ В ЛИНГВИСТИКЕ

А. В. Балацкая (г. Киев, Украина)
asya.balatskaya@gmail.com

аспирант

Центр научных исследований и преподавания иностранных языков НАН Украины
(Министерство науки и образования Украины)
01001, г. Киев, ул. Трехсвятительская, 4

Статья посвящена исследованию метода кейсов, его основных характеристик, типов, ограничений и преимуществ. На сегодняшний день, применение кейсов является важным во многих профессиональных областях. Все чаще данный метод встречается в лингвистике и становится распространенным подходом в сфере образовательных исследований. Использование кейсов предполагает анализ данных полученных на основе событий или ситуаций, которые произошли с определенными участниками, а, следовательно, носит прагматический характер. Это, в свою очередь, дает достаточно широкое понимание аспектов применения языка. В ходе исследования было выяснено, что упомянутый метод может сосредоточиться как на изучении личного опыта индивидуума, так и на условиях в которых осуществляется речевая деятельность. Несмотря на то, что собой представляет кейс, объектом интереса выступают конкретные единицы со своими сложностями и взаимодействием, подтверждающие как та или иная теория раскрывает механизм функционирования языка. Опираясь на различные методологии, кейсы могут быть хорошим иллюстративным материалом, давать объяснения или, наоборот, усложнять картину приобретенных знаний. Независимо от целей, для которых используется метод кейсов, общей чертой является то, что каждый конкретно взятый для анализа случай представляет собой ценный инструмент в проведении всестороннего исследования ситуации.

Ключевые слова: метод, кейс, функционирования языка, лингвистика.

(Actual linguistics problems)

Case method in linguistics (in Ukrainian) [Metod kejsiv u lingvistyci]

© Balatska A. V. [Balac'ka A. V.] asya.balatskaya@gmail.com

CASE METHOD IN LINGUISTICS

A. V. Balatska (Kyiv, Ukraine)
asya.balatskaya@gmail.com

postgraduate student

Research and Educational Center for Foreign Language, National Academy of Sciences
of Ukraine

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

4 Triohsviatytska str., 01001

The article explores the case method, its main characteristics, types, constraints and advantages. Nowadays, the application of cases is important in many professional areas. More and more often this method is found in linguistics and becomes a widespread approach in the field of educational research. The use of case studies involves analyzing data obtained on the basis of events or situations that have occurred with certain participants, and, therefore, is pragmatic by nature. It provides in turn, a sufficiently broad understanding of the aspects of language use. It was found that the method could focus both on the study of personal experience of the individual and the conditions in which the speech activity is carried out. Without reference to what represents a case, the object of interest is specific units with their complexity and interaction, which confirm how one or another theory reveals the mechanism of language functioning. Relying on a variety of methodologies, cases can serve as a good illustrative material, give explanations or, conversely, complicate acquired knowledge. Regardless of the purposes for which the case method is used, the common feature is that each case specifically taken for analysis is a valuable tool in conducting a comprehensive study of the situation.

Key words: method, case, language functioning, linguistics.

Название статьи и ФИО на русском в конце статьи

Нині існує чимало визначень терміна “кейс”. Згідно з твердженням дослідника Д. Б. Бромлі, це “систематичний розгляд події або сукупності пов’язаних подій, який має на меті описати та пояснити явище інтересу” [4, с. 302]. Метод кейсів, як правило, базується на реальних подіях та може містити у собі певне протиріччя. Суть цього методу полягає в тому, що тим, хто навчається пропонують осмислити і знайти рішення для ситуації, яка має

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

відношення до реальних життєвих проблем і опис якої відображає будь-яку практичну задачу [3].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю систематизувати характеристики та властивості, які відповідають методу кейсів. **Наукова новизна** пов'язана з недостатнім вивченням **об'єкта** дослідження, а саме – методу кейсів та його застосуванням у сфері лінгвістики. За допомогою даної розвідки, ми маємо на **меті** окреслити перспективи використання кейсів у якості ефективного методу передусім лінгвістичних досліджень.

Метод кейсів – це поняття, яке охоплює численні уявлення про дослідження. Він представляє одне з відгалужень цілої низки дослідницьких методів, основна характеристика якого полягає у розгляді прикладу. Відповідно до Р. Стейка, відмітною ознакою методу є розуміння реальності об'єкта дослідження: метод кейсів – це процес вивчення специфіки та складності певної ситуації, задля того, щоб розуміти як діяти при важливих обставинах [7].

Якщо говорити глобально, то згаданий метод прагне до вивчення конкретного випадку і є способом організації отриманих даних. Дослідники С. Лопес та Ф. Моранте вважають, що внесок методу у вивчення освітніх явищ базується на трьох ознаках:

1. Основна увага приділяється довгостроковим спостереженням, які спираються більше на описові відомості, ніж на попередньо встановлені категорії.

2. Зацікавленість в описі поведінки, що спостерігається у контексті навколишніх подій.

3. Увага до перспективи учасників та їх вчинків, тобто до того, як вони вибудовують свою соціальну реальність.

Метод кейсів охоплює різні джерела та методи збору інформації. С. Лопес та Ф. Моранте підкреслюють це, коли стверджують, що: “За допомогою цього методу, в описовій формі, збираються різні типи якісної інформації, які відображені не в цифрах, а в словах. Суть цієї методології полягає в тому, щоб шляхом використання інтерв'ю, польових приміток, спостережень, відеозаписів, документів висвітлити ключові події” [6, с. 666].

Беручи до уваги внесок різних авторів, а також з нашого досвіду дослідження, ми можемо виділити головні характеристики методу кейсів, які, в цілому, відрізняють його від інших методів дослідження:

1. Він складає контекстуальний опис об'єкта дослідження. Основна цінність кейсу полягає у виявленні зв'язку між конкретною ситуацією та її контекстом.

(Actual linguistics problems)

Case method in linguistics (in Ukrainian) [Metod kejsiv u lingvistyci]

© Balatska A. V. [Balac'ka A. V.] asya.balatskaya@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

2. Є цілісним дослідженням, оскільки дослідник повинен намагатися детально вивчити реальність, а також – запропонувати загальне бачення досліджуваного явища, що відображає його складність.

3. Є евристичним. Кейси намагаються прояснити розуміння стосовно соціального явища, яке вивчається.

4. Відображає особливість кожної реальності/ситуації за допомогою достовірного опису досліджуваного явища.

5. Його підхід не є гіпотетичним, адже відбувається спостереження, після чого робляться висновки та подається інформація.

6. Він зосереджується на взаємозв'язках та взаємодії, а тому вимагає участі дослідника у становленні кейсу.

7. Вивчає сучасні явища, аналізуючи один із аспектів інтересу.

8. Забезпечує постійну співпрацю між дослідником та учасниками.

9. Метод кейсів використовує багаторазові джерела даних, аналіз яких повинен здійснюватися глобально та взаємопов'язано.

10. Обґрунтування є індуктивним. Передумови та поширення результатів виникають в основному з польових досліджень, що вимагає детального опису процесу вивчення.

Що стосується формату використання кейсів, то наразі виділяють такі: 1) **executive-кейси** (1-2 стор. і менше) – учасники знайомляться з кейсом безпосередньо на заході і вирішують його індивідуально або в форматі обговорення з модератором. Такі кейси використовуються в якості ілюстрації теоретичного матеріалу або для перевірки конкретних вузьких навичок; 2) **тематичні кейси** (3-5 стор.) – призначені для розбору на навчальному занятті і загальній дискусії, іноді передбачається коротка попередня підготовка учасників; 3) **гарвардські кейси** (в середньому 20-25 стор.) – передбачають самостійну командну роботу протягом декількох днів і презентацію рішення [1; 2].

Іноді лише за допомогою конкретних кейсів можна пояснити сутність певного явища. Вдалим прикладом кейсів, з огляду на сферу лінгвістики, є поняття плагіату. Можна сказати, що зловоденне питання плагіату, саме по собі виступає у ролі кейсу. Детальне вивчення цього явища, і розгляд його мовного вираження несе виключну користь для науки загалом, оскільки допомагає запобігти порушенню прав на інтелектуальну власність. Так, останнім часом дуже багато праць присвячується питанню запобігання плагіату, які зводяться переважно до констатації неприпустимості запозичення наукових ідей, даних та,

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

власне, їхнього вербального втілення без посилань на відповідні джерела та цитування. Водночас бракує прикладів аналізу конкретних випадків плагіату. Однак ми натрапили на надзвичайно вдалий кейс, що його наводять М. Карджіл та П. О'Коннор, а саме:

Below are two versions of the same information, adapted from the Introduction in McNeill et al. (1997). In version 2, the writer has plagiarized by writing in his or her own voice ideas that originated in another document (as demonstrated in version 1).

Version 1

Russell and Fillery (1996), using a stem-feeding technique, have shown that in situ ¹⁵N-labelling of lupin plants growing in soil cores enabled total belowground N to be estimated under relatively undisturbed conditions, but they indicated that the technique was not adaptable to all plants, particularly pasture species.

Version 2

Russell and Fillery (1996), using a stem-feeding technique, have shown that in situ ¹⁵N-labelling of lupin plants growing in soil cores enabled total belowground N to be estimated under relatively undisturbed conditions. However, this technique is not adaptable to all plants, particularly pasture species.

У другому випадку свідомо (чи позасвідомо) маскується справжнє авторство за допомогою логічного конектора замість акценту на авторському поясненні специфіки застосованої методики [5, с. 48, с. 156].

Ще один цінний кейс наводить А. Волворк, котрий застерігає від уживання в англійській мові науки зворотів типу *It was found that...* через їхню потенційну двозначність: незрозуміло, хто є автором доробку – інші науковці або той, хто це написав цю фразу [8, с. 109].

Застосування методу кейсів у навчальному дослідженні має як певні переваги, так і певні обмеження, які необхідно враховувати. Кейси відкривають величезні можливості для досліджень, серед них:

1. Виявити глибокі та невідомі значення, а також прийняти рішення стосовно освітніх проблем.
2. Дозволити виявити факти чи процеси, які проливають світло на маловивчені питання.
3. Бути неоціненним інформаційним джерелом у питаннях освітніх реалій, оскільки розкривають внутрішні процеси, виявляють дилеми та протиріччя і застосовують практику.
4. Забезпечити конкретність та деталізацію теми дослідження, глибоко вивчаючи знання отримані з досвіду.

(Actual linguistics problems)

Case method in linguistics (in Ukrainian) [Metod kejsiv u lingvistyci]

© Balatska A. V. [Balac'ka A. V.] asya.balatskaya@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

5. Використовувати різноманітні методики збору та аналізу даних, як кількісні, так і якісні.

Незважаючи на переваги та вищезгадані можливості, метод кейсів може бути підданий критиці, особливо з точки зору кількісних досліджень, в яких спостерігається сукупність обмежень:

а) неможливість узагальнення результатів, отриманих при дослідженні. Метою даної методології є поглиблення знань за допомогою однієї або декількох одиниць спостереження. При статистичному узагальненні метод кейсів переслідує “аналітичне узагальнення”, коли сформована теорія використовується у якості стандарту, за яким можна порівняти результати інших досліджень;

б) суб’єктивність, яка присутня протягом всього дослідження. Щоб уникнути шкоди, якої суб’єктивність може завдати дослідженню, необхідно детально описувати втручання, що здійснювалися з метою проведення аналогічних досліджень;

в) можливість видозмінювати дії досліджуваних суб’єктів, перебуваючи деякий час у полі дослідження. Обмеженість доступу, безпосереднього контакту та тривалої сталості в дослідженні є вимогами цієї методології.

Одним з найважчих завдань у методі кейсів є, власне, написання кейсу. Складність полягає в тому, як організувати різноманітні значення та досвід, задокументований у польових дослідженнях, як перетворити частинні розповіді в єдину історію. Збір і аналіз інформації призводить до реальності розірваної на кілька елементів або історій, які передбачають глобальний та комплексний погляд, але який здатен конкурувати з іншими задля формування загального уявлення про реальність. Незалежно від того, наскільки глибоким є його погляд, дослідник звертається лише до певних сюжетів реальності, які, як такі, формують його остаточну історію з претензіями на цілісну реальність. Зважаючи на те, що метод кейсів відносно нещодавно отримав розповсюдження, на теренах лінгвістики, ми вбачаємо подальшу перспективу досліджень у докладнішому вивченні мовного втілення даного методу, позаяк мова є першочерговою та основоположною складовою кейса.

Література

1. Введение в кейс-метод: что такое кейсы и зачем они нужны [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://changellenge.com/chto-takoe-keysy/>.

© Балацька А. В. [Балацкая А. В.] asya.balatskaya@gmail.com

Метод кейсів у лінгвістиці (Українською) [Метод кейсов в лингвистике (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

2. Кейсы: какие бывают и где их взять? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mental-skills.ru/synopses/7094.html>.

3. Тациян И.Н. Использование кейс-метода в практике профессионального обучения [Электронный ресурс] // Образование. Карьера. Общество. – Вып. №2 (41), 2014. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-keys-metoda-v-praktike-professionalnogo-obucheniya>.

4. Bromley, D.B. Academic contributions to psychological counselling: I. A philosophy of science for the study of individual cases. – *Counselling Psychology Quarterly*, 3(3), 1990. – Pp. 299-307.

5. Cargill M., O'Connor P. Writing Scientific Research Articles: Strategy and Steps.- 2nd Edition, Wiley-Blackwell, 2013.- 236 p.

6. Cebreiro López, B., Fernández Morante M. C. Estudio de casos, en F. Salvador Mata, J. L. Rodríguez Diéguez y A. Bolívar Botia, *Diccionario enciclopédico de didáctica*. Málaga, Aljibe, 2004. – Ps. 665-668.

7. Stake, R.E. *The art of case study research*. – Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1995. – Pp. 49-68.

8. Wallwork. A. *English for Writing Research Papers*. – Springer, 2016. – 377 p.

References

1. Vvedenie v kejs-metod: chto takoe kejsy i zachem oni nuzhny [Electronic resource, Introduction to the case study method: what are cases and why they are needed]. Access mode: <http://challengenge.com/chto-takoe-keysy/> (in Russ.).

2. Кейсы: какие бывают и где их взять? [Electronic resource, Cases: what are they and where to get them?]. Access mode: <http://mental-skills.ru/synopses/7094.html> (in Russ.).

3. Tashhijan I.N. Ispol'zovanie kejs-metoda v praktike professional'nogo obucheniya [Electronic resource, The use of the case method in the practice of vocational training]. Access mode: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-keys-metoda-v-praktike-professionalnogo-obucheniya> (in Russ.).

4. Bromley, D.B. Academic contributions to psychological counselling: I. A philosophy of science for the study of individual cases. – *Counselling Psychology Quarterly*, 3(3), 1990. – Pp. 299-307.

5. Cargill M., O'Connor P. Writing Scientific Research Articles: Strategy and Steps.- 2nd Edition, Wiley-Blackwell, 2013.- 236 p.

6. Cebreiro López, B., Fernández Morante M. C. Estudio de casos, en F. Salvador Mata, J. L. Rodríguez Diéguez y A. Bolívar Botia, *Diccionario enciclopédico de didáctica*. Málaga, Aljibe, 2004. – Ps. 665-668.

7. Stake, R.E. *The art of case study research*. – Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1995. – Pp. 49-68.

8. Wallwork. A. *English for Writing Research Papers*. – Springer, 2016. – 377 p.

(Actual linguistics problems)

Case method in linguistics (in Ukrainian) [Metod kejsiv u lingvistyky]

© Balatska A. V. [Balac'ka A. V.] asya.balatskaya@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

УДК81'44(811.161.2+811.161.1+811.111):81'37

*Стаття надійшла до редакції [Article received /
Статья поступила в редакцию] – 15.01.2018 р.*

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 23.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.55 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.02>

**ПОЛІПАРАДИГМАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА СУЧАСНИХ
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КООРДИНАТ КОМУНІКАЦІЇ**

С. І. Терехова (м. Київ, Україна)

l_wiss@ukr.net

доктор філологічних наук,
професор кафедри російської мови і літератури
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
03150 м. Київ, вул. Велика Васильківська, 73

Статтю присвячено аналізу поліпарадигмальності як основи сучасних лінгвістичних розробок, зокрема, з лінгвістичної типології і перекладознавства, спрямованих на вивчення репрезентацій координат комунікації. Розвідки, проведені в аспектах лексичентризму і текстоцентризму, передбачають, як правило, застосування комплексної методики аналізу досліджуваного матеріалу, що передбачає його розгляд з різних боків задля повного, всебічного опису, визначення аломорфних та ізоморфних характеристик, типологічних властивостей і універсалій. Така тенденція стала регулярною в сучасних розробках з лінгвістичної типології та лінгвістики перекладу. У статті схарактеризовано основи методології поліпарадигмального аналізу, проведеного на матеріалі мовних репрезентацій координат комунікації. Методика поліпарадигмального аналізу репрезентацій координат комунікації передбачає три етапи дослідження: 1) концептуальний, або логіко-поняттєвий аналіз; 2) власне мовний (лексико-граматичний і функціонально-семантичний) аналіз; 3) психолінгвістичний аналіз (представлений вільним асоціативним експериментом). Методика і процедура можуть децю нівелюватися залежно від матеріалу та мети дослідження, проте принципи поліпарадигмальності зазначених лінгвістичних студій залишаються

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] l_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации
(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

незмінними. Вони універсальні для індоєвропейських мов. У статті також подані головні закономірності функціонування системи координат комунікації в українській, російській та англійській мовах, на основі яких було проведено дослідження.

Ключові слова: лінгвістична типологія, лінгвістика перекладу, комплексний підхід, поліпарадигмальний аналіз, методологія, координати комунікації.

ПОЛИПАРАДИГМАЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВА СОВРЕМЕННЫХ
ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ КООРДИНАТ
КОММУНИКАЦИИ

С. И. Терехова (г. Киев, Украина)

l_wiss@ukr.net

доктор филологических наук, профессор кафедры русского языка и литературы
 Киевский национальный лингвистический университет
 (Министерства образования и науки Украины)
 03150 г. Киев, ул. Большая Васильковская, 73

Статья содержит анализ полипарадигмальности как основы современных лингвистических исследований языковых репрезентаций координат коммуникации, в частности, с позиции лингвистической типологии и переводоведения. Исследования, проведенные в аспектах лексцентризма и текстоцентризма, предполагают, как правило, использование комплексной методики исследования, что приводит к рассмотрению предмета лингвистического анализа с разных сторон для полного, всестороннего его изучения. Такая тенденция стала регулярной в современных разработках по лингвистике перевода и лингвистической типологии. В статье охарактеризованы основы методологии полипарадигмального анализа, проведенного на материале языковых репрезентаций координат коммуникации. Методика полипарадигмального анализа репрезентаций координат коммуникации предполагает три этапа исследования: 1) концептуальный или логико-понятийный анализ; 2) собственно языковой (лексико-грамматический и функционально-семантический) анализ; 3) психолингвистический анализ (представленный свободным ассоциативным экспериментом). Методика и процедура могут несколько нивелироваться в зависимости от материала и цели исследования, однако принципы

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistychnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

полипарадигмальности сопоставительного языкознания и лингвистики перевода остаются неизменными. Они универсальны для индоевропейских языков. В статье также представлены основные закономерности функционирования системы координат коммуникации в украинском, русском и английском языках, на основе которых было проведено исследование.

Ключевые слова: лингвистическая типология, лингвистика перевода, комплексный подход, полипарадигмальный анализ, методология, координаты коммуникации.

**MULTY-PARADIGMATILITY AS A BASIS OF MODERN LINGUISTIC
 STUDIES OF COMMUNICATION COORDINATES REPRESENTATIONS**

S. I. Terekhova (Kyiv, Ukraine)

l_wiss@ukr.net

doctor of sciences (linguistics),

professor of the Department of the Russian Language and Literature,

Kyiv National Linguistic University

(Ministry of Education and Science of Ukraine

03150 Kyiv-150, Velyka Vasylkivska Str., 73

The article deals with the investigation of fundamentals and present state of multi-paradigmatic analyses of language units representing the system of coordinates of communication in the Ukrainian, Russian and English languages. Coordinates of communication are presented in the work as a deictic start-point of communication “I – here – now”, defined by K. Buhler in his “Language Theory” as well as the related language units of the same semantics and functions in the languages. The specifics of these words and word combinations is in their possibility to express different types of reference changing them in frames of a certain context of communication act.

Multy-paradigmatility is described in the present article as a basis of complex methodology of modern researches on linguistics, in particular, contrastive linguistics and linguistics of translation. Many works of modern linguists have been done based on semantic or / and structural aspects of linguistic and pragmatic analyses of the system of communication coordinates at all or its particular representations (see works by Yu. Apresyan, N. Arytyunova, K. Buhler, K. Brugman, J. Lyons, N. Kirvalidze, Ch. Fillmore, etc.). But there has not been done any complex multi-paradigmatic researches of

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] *l_wiss@ukr.net*

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
 [Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации
 (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

communication coordinate system before. Works of such a kind (see the ones by M. Avdonina, N. Zhabo, S. Terekhova, etc.) mainly characterize allomorphic and isomorphic features of the analyzed language units in Russian, English, French, and Ukrainian. This article represents roots, origin and patterns of multi-paradigmality of the characterized language units which are important for the future development of both contrastive linguistics and translation theory. It describes the procedure of multi-paradigm analyses of language units that is appropriate for the above mentioned fields of science. Lexical centric approach and textual centric one, being involved in the investigation, contain complex methodology of functional and semantic categories study that is appropriate for such language categories as deixis, reference, anaphor, etc. It contains complex, multi-paradigm analyses of units of different language levels denoting "place or direction in space", "time" and "person" indication.

Multi-paradigm approach provided in the research includes the following stages: 1) conceptual / logical and semantic analyses; 2) language units analyses (including structural, lexical and grammatical, functional and semantic ways of analyses); 3) psycholinguistic analyses (in particular, free associative experiment and its verifying). The results of the above mentioned procedure are supplied additionally with some extra-lingual facts complementing it. They essentially help to simplify the correct comprehension, understanding and learning of communication coordinates representations in speech for foreigners. The tendency to complex analyses of language units of different types has become regular for modern researches on contrastive linguistics as well as linguistics of translation for the last decades, although multi-paradigm investigations are yet less regular than other ones nowadays. The methodology and procedure of multi-paradigm analyses can be varied partially in accordance with the material and purpose of the research however the principles of multi-paradigmality of both the above mentioned fields of science are out of changes, they are universal for Indo-European languages.

The further investigations of multi-paradigmality in languages and translation appear in functional semantics, cognitive linguistics, language and culture studies, sociolinguistics, psycholinguistics, especially if they are developed based on the contrastive analyses.

Key words: contrastive linguistics, linguistics of translation, complex approach, multi-paradigm analyses, methodology, communication coordinates.

Вступ

Постановка загальної проблеми і її зв'язок із науковими завданнями. У сучасній системі наукових знань бракує комплексної методологічної основи для

(Actual linguistics problems)

Multi-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistychnykh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

певної систематизації загальної та конкретної методології наукових досліджень останніх десятиліть, а також формування на її основі цілісної, комплексної методики всебічного аналізу мовних явищ та одиниць мови, які посідають різні мовні рівні. Чимало науковців протягом останніх десятиліть указують на те, що наукові знання сьогодення (зокрема, й лінгвістичні – Т.С.) зазнають певної кризової ситуації (див., наприклад, А.Дугін [5]), у якій найбільш проблемним є чітко визначити методологію як базис, підґрунтя сучасних наукових знань, які, з одного боку, налічують чимало вузькоспеціальних наукових розвідок, а з іншого боку, – спроби узагальнити і систематизувати набуті різноманітні наукові знання, організувати їх у цілісну концепцію сучасних лінгвістичних досліджень. Ці процеси послідовно можна бачити в сучасній лінгвістичній типології, у лінгвістиці перекладу, загальному мовознавстві. Ці наукові студії, як справедливо зазначив В.Г. Гак, характеризуються не лише плюралізмом думок науковців щодо цілей і напрямів дослідження, а й розмаїттям методик, кожен з яких дослідники певною мірою спробували застосувати в контрастивних студіях [4, с. 6]. Системність і наступність у процесі послідовного формування цілісної наукової бази знань аксіоматичні; вони значною мірою можуть бути забезпечені досконалим вивченням поліпарадигмальності і подальшим впровадженням поліпарадигмального підходу як комплексної методології лінгвістичного аналізу. Багатоаспектність зазначених галузей лінгвістики очевидна; саме вона потребує цілісного, систематизованого підходу задля уніфікації сучасних наукових розробок, націлених на вивчення різноманітних мовних одиниць як репрезентацій складних функціонально-семантичних категорій, якими, наприклад, є мовні експліканти координат комунікації (МРКК).

Актуальність дослідження зумовлюється наявністю в сучасному загальному й зіставному мовознавстві лише поодиноких спеціальних досліджень, присвячених поліпарадигмальному вивченню МРКК у близько- і віддалено споріднених мовах. Незважаючи на те, що МРКК привертають увагу дослідників від часів античності, комплексне їх вивчення у межах зіставних парадигмальних студій лише розпочато на початку ХХІ століття. У статті для вивчення особливостей мовного вираження МРКК застосовано поліпарадигмальний підхід, тобто комплексне, багаторівневе дослідження мовного матеріалу, яке охоплює концептуально-семантичний, лексико-граматичний, функціонально-семантичний і асоціативний етапи лінгвістичного аналізу та передбачає додаткове залучення екстралінгвістичних даних в межах міждисциплінарного підходу [9].

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации
(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В.В.Вернадський справедливо наголошував на тому, що науковий світогляд набуває розвитку у тісній взаємодії з іншими сторонами духовного життя людини, і різні аспекти наукового світогляду не можуть існувати і розглядатися відмежовано від діяльності людини в галузі філософії, релігії, суспільного життя або мистецтва ([1, с. 50]; цит. за [5, розд. 1; 2; 3]).

Останніми десятиліттями все більше наукових розвідок з германістики, романістики, славістики, загального та зіставного мовознавства, а також з лінгвістики перекладу, тяжіють до застосування комплексної методики поєднання декількох наукових парадигм як базових у дослідженні. Для лінгвістики перекладу ця тенденція аксіоматична, адже перекладацькій аналіз тексту передбачає комплексне застосування якнайменш комунікативно-прагматичного, дискурсного, лексико-граматичного, функціонально-семантичного, семантико-стилістичного та власне перекладацького аспектів дослідження [7, с. 113-114]. Для лінгвістичної типології поєднання декількох суміжних напрямів дослідження як послідовних етапів зіставного аналізу є необхідним, особливо у разі зіставлення віддалено споріднених мов, оскільки засоби вираження тих самих мовних явищ можуть бути різними, розташованими на різних мовних рівнях, і без комплексного аналізу залишатимуться поза межами вивчення.

Джерелами комплексних лінгвістичних досліджень МРКК, звісно, значною мірою є вузькоспеціальні або, навпаки, загальнолінгвістичні наукові розробки. Переважно вони зосереджуються на вивченні категорій референції, дейксису, анафори. Чимало таких досліджень було проведено на матеріалі англійської мови (праці Н.Г.Кірвалідзе, Й.А.Стерніна, А.Е.Левицького, Ch.Fillmore, J.Lyons та ін.), німецької (K.Brugmann, K.Bühler та ін.), російської (Л.С.Бархударова, О.В.Бондарка, Т.В.Булигіної, О.Д.Шмельова, А.Е.Левицького та ін.), італійської (Т.Б.Алісової) та інших мов окремо, менше – в їх зіставленні. У цьому плані класичними джерелами і витокami сучасних багаторівневих досліджень є загальнолінгвістичні розробки Ю.Д.Апресяна, Н.Д.Арутюнової, О.Є.Кібрика, Й.А.Стерніна, А.А.Уфимцевої, K.Bühler, K.Heger, Ch.Fillmore, J.Lyons, F.Pasierbsky, K.Sennholz, A.Von Stechow, U.Weinreich та ін., у галузі лінгвістичної типології – розробки В.Г.Гака, С.О.Крилова, С.Рахімова, В.Скалічки, Б.А.Успенського, вітчизняних науковців М.П.Кочергана, В.М.Манакіна, О.О.Тараненка, В.Г.Таранця та ін. Значно менше в цьому плані представлені наукові надбання з лінгвістики перекладу; як правило, в їх основі покладено

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

лінгвоперекладацький або перекладацький аналіз тексту (див. праці М.А.Цатурової, Н.А.Каширіної, С.Є.Максімова, Т.А.Радченко та ін.). Проте одержані дані потребують подальшого осмислення системи МРКК з позиції комплексної інтеграції сучасних наукових парадигм та концепцій вивчення мови і мовлення, чим зумовлена актуальність пропонованого дослідження, адже соціальний статус мовців і реципієнтів, їх національно-культурна, політична, релігійна та інша належність, накладають відбиток на розуміння і членування мовної картини світу, визначають її національно-мовну специфіку та особливості відтворення у перекладі.

Мета статті – визначити й охарактеризувати витoki та методологічні основи комплексних, поліпарадигмальних досліджень МРКК в галузі лінгвістичної типології та лінгвістики перекладу і на цій основі схарактеризувати головні закономірності функціонування репрезентацій системи координат комунікації в сучасних українській, російській та англійській мовах.

Об'єктом дослідження обрано поліпарадигмальність та методологію поліпарадигмального вивчення координат комунікації як багатоаспектного мовного явища.

Предметом дослідження є парадигми та окремі мовні одиниці різних рівнів мовної ієрархії, об'єднані в систему репрезентацій координат комунікації в українській, російській та англійській мовах.

Наукова новизна дослідження полягає, з одного боку, в зіставному вивченні підсистем і типів МРКК у близько- і віддалено споріднених мовах; у впровадженні власної методики поліпарадигмального аналізу до вивчення цих одиниць мови; з другого боку, в одержаних результатах – у виявленні закономірностей та специфіки відтворення й функціонування МРКК у мовних структурах зіставляваних мов; у розробці критеріїв аналізу та класифікування аналізованих МРКК і на цій основі – у визначенні особливостей трьох близько- і віддалено споріднених мов у плані відображення і вираження в їхніх структурах концептів координат комунікації; у встановленні головних типів асоціювання МРКК.

Матеріалом дослідження слугували мовні одиниці (іменники, числівники, прислівники, прислівникові та інші словосполучення) української, російської та англійської мов, які репрезентують семантику координат комунікації різних типів і за цією ознакою можуть бути включеними до складу відповідних функціонально-семантичних полів (ФСП). Їх джерела – тлумачні словники і текстові фрагменти [10-12].

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации

(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та з урахуванням характеру аналізованого матеріалу основним методом дослідження обрано *зіставний метод*, який дозволив порівняти аналізовані мовні одиниці як фрагменти відповідних концептуально-семантичних, а також мовних та асоціативних полів споріднених мов, щоб установити аломорфні й ізоморфні ознаки порівнюваних підсистем і типів МРКК. Для розв'язання конкретних завдань дослідження були застосовані й інші *лінгвістичні методи*: *репрезентативний метод* (за визначенням Ю. Степанова) – для дослідження меж і наповнення зіставляваних ФСП на всіх рівнях аналізу; *експериментальний (психолінгвістичний) метод*, зокрема вільний асоціативний експеримент – для уточнення результатів дослідження; *елементи кількісного аналізу* – для наочної маніфестації й аргументування висновків дослідження; *загальнонаукові методи*: аналізу й синтезу, індукції та дедукції, порівняння, гіпотези; *прийоми спостереження та опису* – для розв'язання конкретних завдань проведеного комплексного аналізу. З метою виявлення ізоморфних і аломорфних властивостей досліджуваного матеріалу були залучені: *контекстуально-ситуативний аналіз* – для визначення змішаних типів МРКК; *функціонально-семантичний аналіз* – для виокремлення і класифікації прагматичних та функціонально-семантичних типів МРКК; *лексико-граматичний аналіз* – для встановлення особливостей і типологізації МРКК. Була розроблена власна *методика поліпарадигмального дослідження* як комплексного багаторівневого і багатоаспектного вивчення парадигм мовних явищ і категорій із залученням даних позамовних галузей знань у комплексі із співвіднесенням мовного матеріалу з концептуально-семантичним та даними асоціативних експериментів (див. детальніше в [9, с. 88-101]). Для верифікації матеріалу асоціативного експерименту було залучено *методику повторних випробувань*.

Основний зміст

Віддавна науковці намагаються з'ясувати сутність, обсяг і концептуально-семантичні особливості понять навколишнього світу, з яких координати комунікації – простір, час і особа – є базовими у спілкуванні та побудові міжособистісних та інших упорядкованих суспільних відносин. Те, що репрезентації таких понять – мовні одиниці (МО) – розглядаються в багатьох наукових галузях (географії, філософії, логіці, фізиці, психології, лінгвістиці та ін.), може визначати МРКК як категорію багатоаспектних наукових студій, адже

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in

Ukrainian) **[Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']**

© Terekhova S. I. [Terekhova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

такі дослідження спрямовані на системне вивчення МО, їх концептуально-семантичних, функціонально-семантичних, лексико-граматичних та психолінгвістичних властивостей, типів і підтипів, аломорфних й ізоморфних характеристик у сучасних близько- і віддалено споріднених мовах і, як наслідок, – визначення особливостей перекладу, обрання техніки перекладу та способів відтворення у певному дискурсі мовою перекладу.

Комплексне вивчення репрезентацій координат комунікації у межах типологічних і перекладознавчих поліпарадигмальних студій протягом останніх двох десятиліть поступово, систематизовано впроваджується у лінгвістичній типології та лінгвістиці перекладу. Раніше такого комплексного зіставного аналізу МРКК не проводилося. Специфіка мовних координат комунікації, на відміну від їх еквівалентів у природознавчих та фізико-математичних наукових галузях, полягає передусім у відносності їхньої семантики, її детермінованості ситуацією спілкування.

Розробки, проведені в контексті загальнолінгвістичних досліджень (праці А.Фрея, Ф.Боаса, М.Сводеша, Е.Косеріу та ін.), містять певні спроби зіставного аналізу окремих типів репрезентацій МРКК. Подальші наукові студії, як правило, розгорталися навколо узагальненого дослідження анафори (О.Ю.Богуславська, І.А.Муравйова, В.І.Подлеська, К.Ehrlich та ін.), дейксису (Ю.Д.Апресян, С.О.Крилов, Н.В.Курікова, Й.А.Стернін та ін.), власне референції¹ (Х.Патнем, Д.І.Руденко, М.Г.Селезньов та ін.), типології дейксису (С.Рахімов, Г.А.Шамова та ін.) або дейктивно-ідентифікації (Д.А.Меленчук, Л.А.Булаєва).

Розвиток зіставного напряму лінгвістики, який відбувався майже водночас із структурно-семантичним, комунікативним та іншими актуальними напрямами науки про мову, дозволяє розглядати його як окремий, новий етап комплексного вивчення мовних явищ та процесів. З одного боку, такі дослідження є проміжними у створенні загальнолінгвістичної теорії та теорії лінгвістичної типології (визначенні мовних універсалій, законів розвитку мов та ін.), з іншого боку, загальнолінгвістичні основи є фундаментом для створення типології МО, мовних явищ та процесів, визначення їх специфічних рис і виявів у мовах різних типів, що, у свою чергу, стає важливим надбанням для лінгвістики перекладу.

Останнім часом актуалізувалися типологічні дослідження функціонування систем указівних МО, різних типів референції (С.Рахімов, М.Clyne, D.Crystal,

¹ Тобто, референції у вузькому розумінні цього терміна, як ідентифікації, відсилання до певного комунікативного акту [9, с. 24-106].

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Е.Данziger, М.Еттлінгер та ін.). Було досліджено основні властивості дейктичного, анафоричного та власне референційного типів МО, проте їх специфіка в мовах залишається недостатньо опрацьованою. Потребує перегляду, доповнення й уточнення з позиції наукових здобутків сьогодення й типологія МРКК (див., наприклад, окремі класифікації К.Бюлера, О.В.Алферова, С.Рахімова та ін.).

Зіставне вивчення окремих проблем функціонування МРКК як указівних систем у цілому та їхніх репрезентацій окремих типів (наприклад, артикля (праці М.Д.Фрідман, Р.Christophersen та ін.), займенників і прислівників (розробки М.Haspelmath, С.Hill та ін.), прийменників і прийменникових конструкцій (дослідження Т.Залозної та ін.), категоріальної домінанти часу (Т.М.Голосової), категорії локальності (Л.Б.Карпенко), координат локації (А.В.Науменко), часової нелокалізованості (Х.С.Лепшоков), напрямку руху (О.І.Смирницький), темпоральності, модальності й аспектуальності (С.М.Зуммер, Н.Г.Кірвалідзе, S.-G.Andersson та ін.), окремих різновидів орієнтаційної референції, зокрема інтеракціонального дейксису (О.В.Алферов), дейктичної ідентифікації (Д.А.Меленчук, Л.А.Булаєва), особового дейксису (Chr.Hauenschild та ін.), просторових указувань (С.Hill та ін.)), сприяло розробці загальної теорії зіставного дослідження функціонування МРКК різних типів, а саме, пропонується розмежовувати серед тричленних систем МРКК моноцентричні та біцентричні (С.О.Крилов). Отже, дослідження МРКК проводилося переважно на матеріалі однієї або двох мов з акцентуванням на окремих указівних типах. Певним кроком у поглибленні і розв'язанні цієї проблеми є уніфікована лінгвістична типологія (тобто, сукупність класифікацій) МРКК [9].

З метою комплексного вивчення МРКК був розроблений поліпарадигмальний підхід [9, с. 88-104], який передбачає комплексне багаторівневе дослідження мовних парадигм МРКК, що охоплює концептуальний (логіко-семантичний), функціонально-семантичний, лексико-граматичний і психолінгвістичний аспекти аналізу із залученням мовних даних, здобутих шляхом застосування міждисциплінарного підходу [там само].

Отримані результати

Поліпарадигмальний аналіз, запроваджений як методика лінгвістичного зіставного дослідження, а саме – як сукупність поняттєвого, мовного й асоціативного зіставного аналізу з урахуванням позамовних, зокрема позалінгвістичних, чинників – суттєво вдосконалює відомі типи та форми

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

виявлення системи координат комунікації на відповідних рівнях аналізу й дозволяє стверджувати, що така система являє собою складну структуровану ієрархію, що містить ФСП просторового вказування, ФСП часового вказування та ФСП особового вказування. Ці ФСП мають сегментно-ярусну структуру, у складі якої за семантичними та іншими ознаками МРКК в зіставляваних мовах оформлюються мікрополя, тематичні групи та різні мікропарадигми у їх складі. Елементи системи координат комунікації української, російської та англійської мов переважно полісемантичні й поліфункціональні, що визначає їх динаміку до транссемантичності і транс функціональності, тобто актуалізації / дезактуалізації семантики і / або функції під впливом контексту.

Поліфункціоналізм як ознака МРКК сприяє розвитку лексичної семантики й приводить до прагматичного, лексико-граматичного та стилістичного розширення цих МО у різних функціональних виявах. Типовим для українських і російських МРКК виявом поліфункціоналізму є біфункціоналізм, що пов'язано зі структурними особливостями цих мов, а також трансфункціональні референційні типи. Монофункціональні прислівникові МО мають тенденцію до поступового переоформлення в поліфункціональні МО та іноді (в українській і російській мовах) у предикати, в чому виявляється динамізм мовного розвитку. Поліфункціоналізм значною мірою зумовлює складність розмежування номінативного, ідентифікаційного та вказівного компонентів семантики МО.

Транссемантичність і трансфункціональність як вияви міжпарадигмальних зв'язків у зіставляваних ФСП свідчать про реальний стан розвитку поняттєвих, мовних та асоціативних репрезентацій координат комунікації. У межах досліджуваних парадигм транссемантичність і трансфункціональність, представлені у складі тематичних груп та окремих мікропарадигм, визначають семантичні, функціонально-семантичні зв'язки і відповідні співвідношення понять. Нерідко їх оформлення прискорюється асоціативними зв'язками.

Досліджувані трансфункціональні типи МРКК (дейктично-референційний, дейктично-анафоричний, референційно-анафоричний, номінативно-дейктичний та референційно-номінативний типи), які оформилися на основі полісемантичності і поліфункціональності МО, виявляють свою специфіку в тому, що для просторових указувань типовими є дейктично-референційні та дейктично-анафоричні репрезентації; часовим указуванням властиві передусім дейктично-референційні, референційно-анафоричні та дейктично-анафоричні типи; особовим МО притаманні дейктично-референційні, референційно-

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации

(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

номінативні, дейктично-анафоричні, анафорично-референційні та номінативно-дейктичні типи. За можливістю реалізації трансфункціональності й транссемантичності МО цих типів поділяються на: 1) монофункціональні моно- і полісемантичні МО; 2) біфункціональні моно- і полісемантичні МО: а) прислівниково-прийменникові МО, поширені в усіх досліджуваних мовах; б) прислівниково-прикметникові МО, характерні для англійської мови; в) займенниково-іменникові МО, поширені переважно в українській і російській мовах; г) прислівниково-вигуківі МО, типовіші для зіставляваних споріднених мов (такі вияви є останнім етапом в оформленні лексико-граматичної омонімії МО; вони поширеніші в англійській мові).

Порівнювані мовні системи координат комунікації кардинально відрізняються від позамовних, зокрема позалінгвістичних, систем координат за своєю структурою та наповненням. Їхня поліпарадигмальна природа дозволяє віднести до них і певні соціальні диференціації. Функціонально-семантичний розвиток аналізованих категорій характеризується біполярністю, тобто разом з національно-специфічною деталізацією репрезентацій відбувається певна поняттєва, мовна та, меншою мірою, асоціативна інтеграція як відображення світових глобалізаційних процесів у суспільстві. Разом із тим, цей вплив відображається у відповідних національно-мовних картинах світу і демонструє їх взаємодію. Семантичний розвиток уточнюється комунікативними параметрами, фоном для визначення та формування яких виступають асоціативні репрезентації координат комунікації.

Основні комунікативно-прагматичні функції аналізованих МО (вказівна, емпатична, підсилювальна, емоційно-експресивна, інверсійна та атрактивна) зумовлюють визначення таких прагматичних типів репрезентацій координат комунікації: 1) суб'єктивно адекватний інтенціональний тип, спрямований відтворення відповідної ідентифікації і / або вказування, до якого належать моносемантичні синтаксеми з первинним номінативним значенням; 2) дезиративно адекватний інтенціональний тип, спрямований на породження неоднозначності висловлення, ідентифікаційного і / або референційного в семантиці МО, до якого належать полісемантичні синтаксеми. Їх двозначне сприйняття відбувається на основі перифразу, фразем, метафоричних, гіперболічних, літотних словосполучень указівної семантики; 3) модулятивний тип, який найчастіше реалізується в мікроконтексті; він є виявом розвитку первинної вказівної семантики на основі причинно-наслідкових відношень.

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Різні типи сполучуваності аналізованих МО, зумовлені структурними особливостями досліджуваних мов та впливом мовної традиції, дозволяють класифікувати їх як: 1) синтагматично закріплені (типові для англійської мови): а) препозитивні, б) постпозитивні, в) інтервербальні (англійські МО, які мають дві закріплені позиції і можуть змінювати або не змінювати свою семантику залежно від синтаксичної позиції); 2) синтагматично вільні МО (типові для української і російської мов).

Основними структурними відношеннями в системі координат комунікації усіх зіставляваних мов є опозиції, зокрема такі їхні типи: 1) бінарні (парні) – найпоширеніший тип серед досліджуваних МО; 2) троїсті, поширені серед просторових МО, деяких часових МО, окремих особових МО; 3) еквіполентні (нульові) опозиції або ті, що не мають прямого, безпосереднього опозита (такі репрезентації не частотні серед аналізованих МО; вони є свідченням розвитку поняттєвих та мовних репрезентацій); 4) поліопозитивні репрезентації, поширені насамперед серед неозначених англійських МО; ці відношення характеризуються певним синонімічним паралелізмом. Їм також притаманні вияви градуальних опозицій.

Ступінь поширення синонімії й антонімії в мовних координат комунікації свідчить про давність та ієрархічність парадигматичної впорядкованості, яка певним чином спрямовує розвиток синтагматичних відношень. Спостерігається явище функціонально-семантичної нейтралізації, тобто контекстуально зумовленої заміни (а часом і усунення) однієї вказівної ознаки іншою – комплементарною, що приводить до поперемінної актуалізації / дезактуалізації типів указування (наприклад, дейктичного та анафоричного) з можливою частиномовною заміною. Це явище характерне для МО зворотної семантики.

На поняттєвому й мовному рівнях аналізовані типи вказувань є універсаліями, які виражають спільні ознаки через дещо відмінні МО. Їх стійке закріплення у свідомості носіїв мов підтверджується й на асоціативному рівні [9, с. 401]. Поняттєве членування ФСП указувань відбувається на основі наукових парадигм знань і національно-культурних, етносоціальних та релігійних традицій, які формувалися протягом століть. Сучасний бурхливий розвиток суспільних відносин і досягнень науки справляє суттєвий вплив на формування поняттєвих і семантичних репрезентацій координат комунікації.

Поліфункціональність не сприяє поширенню вказівних ознак серед спільнокореневих МО в обох аналізованих близькоспоріднених мовах. Унаслідок

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации

(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

розширення частиномовних функцій МО нерідко переоформлюються або частково змінюють свою семантику таким чином, що в деяких омонімічних формах семантичні ознаки можуть перетинатися або накладатися. Саме тому, наприклад, семантика антонімічних парадигм синонімів нерідко виходить за межі аналізованих указувань (див., наприклад, тематичні групи укр. *попереду – позаду, вперед – назад, далеко – близько*, рос. *впереди – сзади, вперед – назад, далеко – близко*, англ. *forward – back, far – near* та ін.) [9, с. 136-147, 188-193].

Особливостями досліджуваних мов у плані вираження координат комунікації є такі: в усіх аналізованих мовах засвідчено тенденцію до певної конкретизації вказівної семантики через номінативно-ідентифікаційні значення, тому до складу ФСП особового вказування включено займенники іменникового типу словозміни та іменники на означення професійної, вікової й іншої соціальної належності. Стилїстична конотативність для них майже не характерна. Спільними типовими і найпоширенішими репрезентаціями координат комунікації у порівнюваних мовах є МО дейктично-референційного типу (наприклад: укр. *Його я прозвучало якось болісно*; рос. *Его я прозвучало как-то болезненно*; англ. *His I sounded painfully*). Номінативно-референційний тип поширеніший в українській та російській мовах (найбільше представлений займенниками укр. *по-вашому, по-нашому, по-їхньому*; рос. *по-вашему, по-нашему, по-ихнему* та ін.). Для англійської мови більшою мірою, ніж для інших зіставляваних мов, характерні МО дейктично-анафоричного типу (англ. *such, when, where* та ін.).

Як методика лінгвістичного аналізу МРКК, поліпарадигмальний підхід спроможний різнобічно і повноцінно визначити ознаки МРКК як мовної підсистеми, що реалізує цілісну інтегральну концепцію мови у співвідношенні національно-етнічних, соціальних, прагматичних, концептуально-семантичних та асоціативних особливостей і типових ознак мовних підсистем з урахуванням уже набутих і сучасних знань.

У процесі дослідження було здійснено системно-структурне впорядкування МРКК у складі функціонально-семантичного поля (ФСП) за типологічними ознаками, проаналізовано вияви поліфункціональності як спроможності МРКК виконувати різні функції в мові (і мовленні), транссемантичності (тобто, семантичної перехідності на рівні лексичних і лексико-граматичних класів МРКК), трансфункціональності, тобто функціонального переходу на рівні МО під впливом контекстуального оточення, ресемантизації, десемантизації та ін.

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' jak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

На етапі функціонально-семантичного і лексико-граматичного зіставного аналізу було залучено методику ФСП, на основі якої побудовано і проаналізовано ФСП МРКК в українській, російській та англійській мовах. Ці поля структуровані за сегментно-ярусним принципом, тобто побудовані на основі сегментно-ярусної структури. Опис результатів здійснено на основі аналізу структурного наповнення ФСП, тематичних груп у їх складі, мікропарадигм та окремих МО. Домінанти мікрополів та тематичних груп визначалися на основі критеріїв типологізації МРКК: денотативної віднесеності, максимальної семантичної відносності та якості референції, функціонально-семантичної визначеності, прагматичної закріпленості, лексико-граматичних ознак, стилістичної нейтральності, стереотипності і частотності вживання носіями мов та ін.

Поліпарадигмальне дослідження за потреби має доповнюватися та підтверджуватися даними асоціативних словників зіставляваних мов, вільного асоціативного експерименту [6; 8]) як додаткового шляху аналізу МРКК. Синтез даних концептуального, мовного та асоціативного аналізу на основі зіставлення МО відкриває нові перспективи подальшого застосування поліпарадигмального аналізу на іншому фактичному матеріалі.

Обговорення отриманих результатів відбувалося в різних аспектах, зокрема, на засіданнях кафедри загального та українського мовознавства КНЛУ (2009 р.), кафедри російської мови і літератури КНЛУ (2017 р.), на численних Міжнародних наукових конференціях “Актуальні проблеми романістики й германістики” (м. Смоленськ, Росія, 2005, 2007, 2009 рр.), “Проблеми зіставної семантики” (м. Київ, 2011, 2013, 2015, 2017 рр.), “POLYSLAV” (м. Берлін, Німеччина, 2007 р.; м. Прага, Чехія, 2011, 2016 рр.; м. Цюрих, Швейцарія, 2013 р., м. Москва 2015 р., м. Нові сад, Словенія, 2017 р.) та ін.

Висновки дослідження

Дослідження витоків поліпарадигмального вивчення МРКК у близько- і віддалено споріднених мовах та перекладі свідчить про бінарність походження поліпарадигмального аналізу: з одного боку, це вузькоспеціальні наукові дослідження, а з іншого боку – це систематизовані, комплексні розробки.

Поліпарадигмальний підхід – це комплексне багаторівневе дослідження МРКК як системи парадигм МО. Поліпарадигмальний аналіз включає такі етапи: 1) концептуальний / логіко-семантичний аналіз, 2) власне мовний (лексико-граматичний та функціонально-семантичний аналіз), 3) психолінгвістичний

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
[Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации

(На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

аналіз (вільний асоціативний експеримент) із залученням даних міждисциплінарного підходу та позамовних фактів.

Поліпарадигмальний аналіз передбачає комплексний аналіз парадигм ментального, мовного й асоціативного матеріалу. Він є оптимальним для типологічного і перекладознавчого вивчення мовних одиниць та абстрактних категорій мови, оскільки дозволяє охопити їх репрезентації, розташовані на різних рівнях мовної ієрархії. На основі такого аналізу можна більш чітко визначити властивості функціонально-семантичних та інших абстрактних категорій мови, окреслити закономірності їх розвитку і функціонування в сучасних мовах.

Перспективи подальших наукових розвідок

Можливість застосування поліпарадигмального аналізу щодо інших типів МО визначає перспективи подальшого застосування пропонованої в статті методики і ширше – методології поліпарадигмального вивчення складників різних мов окремо і в їх зіставленні. Ця методологія є універсальною для індоєвропейських мов. Суттєвим вважаємо у подальшому зосередитися на поліпарадигмальному аналізі із подальшим долученням таких напрямів лінгвістики, як когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія, психо- і соціолінгвістика, застосованих на ґрунті зіставного аналізу.

Література

1. Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки. – М. : Наука, 1981. – 356 с.
2. Вернадский В.И. Труды по всеобщей истории науки. – М. : Наука, 2002. – 504 с.
3. Вернадский В.И. Научная мысль как планетарное явление. – М. : Наука, 2001. – 376 с.
4. Гак В.Г. О контрастивной лингвистике / В. Г. Гак // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XXV. Контрастивная лингвистика. – М., 1989. – С. 5-17.
5. Дугин А. Эволюция парадигмальных оснований науки. – М.: Арктогея, 2002. – Режим доступа: <http://arcto.ru/article/11>
6. Залевская А.А. Психолінгвістическіе проблемы семантики слова. Калинин: Калинин. гос. ун-т, 1982. – 80 с.
7. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (українська та англійська мови): Навч. посіб. – К.: Линвіт, 2007. – 161 с.
8. Терехова Д.І. Особливості сприйняття семантики слів (психолінгвістичний аспект): Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2000. – 244 с.

(Actual linguistics problems)

Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations (in Ukrainian) [Poliparadygmal'nist' yak osnova suchasnyh lingvistichnyh doslidzhen' koordynat komunikacii']

© Terekhova S. I. [Terehova S. I.] l_wiss@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

9. Терехова С.І. Референція в системі орієнтаційних репрезентацій української, російської та англійської мов (поліпарадигмальне дослідження) : Дис. ... докт. філол. наук /10.02.17. / С.І. Терехова. – К., 2012.

Джерельна база

10. Словник української мови в 11 т. – К. : Просвіта, 1970-1981.
11. Словарь современного русского литературного языка в 17 т. – М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1958-1967.
12. Oxford English Dictionary. – Oxford : the Clarendon Press, 1970. – Vol. 1-13. Електронний носій. Режим доступу : www.enacademic.co/ (available 13.01.2016)

References

1. Vernadskiy V.I. *Izbrannyye trudy po istorii nauki*. – Moskva, 1981. (in Russian)
2. Vernadskiy V.I. *Trudy po vseobshchey nauke*. – Moskva, 1988. (in Russian)
3. Vernadskiy V.I. *Nauchnaya mysl kak planetarnoye yavleniye*. – Moskva, 1991. (in Russian)
4. Gak V. G. O kontrastivnoy lingvistike. *Novoye v zarubezhnoy lingvistike*. Issue 25. *Kontrastivnaya lingvistika*. Moskva, 1989, pp. 5-17. (in Russian)
5. Dugin A. *Evolutsiya paradigmalnyh osnovaniy nauki*. Moskva, 2002. < <http://arcto.ru/article/11>> (in Russian)
6. Zalevskaya A.A. *Psikholingvisticheskiye problem semantiki slova*. Kalinin, 1982, 80 pp. (in Russian)
7. Maksimov S. Ye. *Praktychnyi kurs perekladu (ukrayinska ta angliyska movy)*. Kyiv, 2007, 161 pp. (in Ukrainian)
8. Terekhova D.I. *Osoblyvosti sprynyattya semantyky sliv (psykholingvistychnyi aspekt)*. Kyiv, 2000, 244 pp. (in Ukrainian)
9. Terekhova S. I. *Referentsiya v systemi orientatsiynyh reprezentatsiy Ukrainskoyi, Rosiyskoyi ta angliyskoyi mov (poliparadigmalne doslidzhennya)*. Diss. dokt. filol. nauk [Reference in the system of orientational representations in Ukrainian, Russian and English (multy-paradigm approach). Dr of philol. sci. diss.]. Kyiv, 2012, 534 pp. (In Ukrainian)
10. Словник української мови: в 11 т. [Ukrainian dictionary. In 11 vol.]. Kyiv, Prosvita, 1970-1981. (In Ukrainian)
11. Словарь современного русского литературного языка: в 17 т. [Modern Russian literary dictionary. In 17 vol.]. Moskva-Leningrad, Izdatelstvo AN SSSR, 1958-1967. (In Russian)
12. Oxford English Dictionary. In 13 vol. Oxford, the Clarendon Press, 1970. Accepted in: www.enacademic.co/ (available 13.01.2016)

© Терехова С. І. [Терехова С. И.] L_wiss@ukr.net

Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації (Українською)
 [Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации
 (На укр. яз.)]

(Проблеми мовознавства [Проблемы языкознания])

**ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО І
ТИПОЛОГІЧНОГО МОВОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОГО И
ТИПОЛОГИЧЕСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ / PROBLEMS OF
COMPARATIVE-HISTORICAL LINGUISTIC AND
LINGUISTIC TYPOLOGY]**

УДК 81'374.73'42

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 21.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 03.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.15 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.03>

**СУЧАСНІ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ
СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ОБРАЗУ ІНШОЇ КРАЇНИ В ІСТОРІЇ
ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН**

В. В. Літјага (м. Київ, Україна)

lvladyslava@gmail.com

аспірант кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

В статті аналізуються основні наукові підходи до тлумачення термінів «лінгвокультурологія», «лінгвістична концепція» та «лінгвістичне поняття». Ми розглядаємо зв'язок мови та культури та роль терміну «концепція» у цьому відношенні. У статті ми побудували термін "концепція" з точки зору лінгвокультури. Ці теоретичні міркування є основою для вивчення шляхів та засобів формування концептуального образу Київської Русі у французькій середньовічній лінгвістичній культурній картині світу. Метою даної статті є вивчення впливу іміджу країни на формування двосторонніх відносин між Україною та Францією у концептуальному аспекті лінгвокультури. Стаття розкриває основні семантичні та лінгво-концептуальні аспекти середньовічної

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] *lvladyslava@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

французької культури. Він показує зв'язки між історичними та фактичними аспектами концептуальної сфери у формуванні громадської думки в сучасних міжнародних відносинах. Незважаючи на зростаючу зацікавленість дослідників за впливом іміджу країни на двосторонні відносини, ця тема була недостатньо досліджена. Ця стаття являє собою авторські уявлення на основі теоретичних та емпіричних досліджень, які могли б пролити нове світло на цю важливу тему. Дивлячись на «лінгвокультурний» аспект відносин між Київською Руссю та Францією в середньовічні часи, стаття дає базовий аналіз процесу формування іміджу країни з десятого століття та його вплив на сучасність. Стаття також є основою для подальшого лінгвістичного дослідження цієї теми.

Ключові слова: концепція, концепосфера, лінгвістична концепція, лінгвокультурологія, імідж країни, Київська Русь, Франція, середньовічна картина світу.

**СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В
 ИССЛЕДОВАНИИ СТАНОВЛЕНИЯ КОНЦЕПТОСФЕРЫ ОБРАЗА
 ДРУГОЙ СТРАНЫ В ИСТОРИИ ФРАНЦУЗСКО-УКРАИНСКИХ
 ОТНОШЕНИЙ**

В. В. Литяга (г. Киев, Украина)
 lvladyslava@gmail.com

аспирант кафедры романской филологии
 Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
 (Министерство образования и науки Украины)
 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье анализируются основные научные подходы к толкованию терминов «лингвокультурология», «лингвистическая концепция» и «лингвистическое понятие». Мы рассматриваем связь языка и культуры и роль термина «концепция» в этом отношении. В статье мы построили термин "концепция" с точки зрения лингвокультуры. Эти теоретические рассуждения является основой для изучения путей и средств формирования концептуального образа Киевской Руси во французской средневековой лингвистической культурной

© Литяга В. В. [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французо-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

картине мира. Целью данной статьи является изучение влияния имиджа страны на формирование двусторонних отношений между Украиной и Францией в концептуальном аспекте лингвокультуры. Статья раскрывает основные семантические и лингво-концептуальные аспекты средневековой французской культуры. Он показывает связи между историческими и фактическими аспектами концептуальной сферы в формировании общественного мнения в современных международных отношениях. Несмотря на растущую заинтересованность исследователей по влиянию имиджа страны на двусторонние отношения, эта тема была недостаточно исследована. Эта статья представляет собой авторские представления на основе теоретических и эмпирических исследований, которые могли бы пролить новый свет на эту важную тему. Несмотря на «лингвокультурный» аспект отношений между Киевской Русью и Францией в средневековые времена, статья дает базовый анализ процесса формирования имиджа страны с десятого века и его влияние на современность. Статья также является основой для дальнейшего лингвистического исследования этой темы.

Ключевые слова: концепция, концепосфера, лингвистическая концепция, лингвокультурологии, имидж страны, Киевская Русь, Франция, средневековая картина мира.

**CURRENT LINGUISTIC AND CULTURAL APPROACHES TO THE
 ANALYSIS OF SHAPING THE IMAGE OF ANOTHER COUNTRY IN THE
 HISTORY OF FRENCH-UKRAINIAN RELATIONS**

V. V. Litiaga (Kyiv, Ukraine)

lvladyslava@gmail.com

PhD Student at Romance Philology Department
 Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article analyzes basic scientific approaches to the interpretation of the terms of «linguoculturology», «linguistic conceptology» and «linguistic concept». We consider the relationship of language and culture, and the role of the term «concept» in this regard. In the article we structured the term «concept» from a linguocultural point

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] *lvladyslava@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

of view. These theoretical considerations are the basis for the study of ways and means of forming a conceptual image of Kyiv Rus in the French medieval linguistic cultural picture of the world. The aim of this article is to examine the influence of the country's image on shaping the bilateral relations between Ukraine and France in a linguocultural conceptual aspect. The article reveals the main semantic and linguo-conceptual aspects of medieval French culture. It shows the links between historical and actual aspects of the conceptual sphere in the formation of public opinion in contemporary international relations. Despite the increasing interest of the scholars in the influence that the image of country may have on bilateral relations, this topic has been under-researched. This article presents the author's insights based on theoretical and empirical studies that could shed some new light on this important topic. By looking at the «linguocultural» aspect of the relationship between Kyiv Rus and France in the Medieval times the article gives a basic analysis of the process of country image formation since the tenth century and its impact on present times. The article also provides a basis for further linguistic research of this topic.

Keywords: concept, conceptosphere, linguistic conceptology, linguoculturology, image of the country, Kyiv Rus, France, medieval picture of the world.

У лінгвістичних дослідженнях останніх десятиліть особлива увага приділяється створенню комплексного підходу у тлумаченні концепту. Саме тому, актуальність теми даної статті зумовлено потребами детального дослідження поняття “концепт” з лінгвокультурологічної точки зору у його застосуванні до вивчення шляхів та засобів формування концептосфери образу іншої країни в галузі міжнародних відносин.

Дослідження концепту стали наразі одним із пріоритетних напрямків сучасного мовознавства в річищі лінгвокультурологічних підходів, започаткованих ще у 18 ст. В.фон Гумбольдтом та розвинених у численних працях сучасних дослідників, таких як Н. Алефіренко, Ю. Апресян, Н. Арутюнова, А. Бабушкін, О. Бессонова, Л. Белехова, О. Богуславська, Н. Болдирєв, Г. Брутян, А. Вежбицька, С. Воркачов, О. Воробйова, В. Гак, Г. Гачев, А. Головня, В. Дем'янков, Р. Джекендофф, А. Залевська, В. Карасик, Ю. Караулов, В. Красних, Є. Кубрякова, Д. Ліхачев, В. Маслова, С. Нікітіна, З. Д. Попова, С. Потапенка, А. Приходько, В. Святюк, Л. Славова, Г. Слишкін,

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Ю. Степанов, Й. Стернін, В. Телія, Н. Толстой, В. Топоров, Є. Урисон, Н. Уфимцева, А. Шмельов, Т. Цив'ян та ін.

Метою статті є аналіз основних підходів у вивченні концепту іншої країни в рамках лінгвокультурології та їх застосування до дослідження становлення образу Київської Русі в мовнокультурній картині світу середньовічної Франції. Її **об'єктом** є концептосфера образу іншої країни, а **предметом** – основні семантичні ознаки та лінгвоконцептологічні особливості цієї концептосфери в мовнокультурній картині світу середньовічної Франції.

Лінгвокультурологія – окремий науковий напрям, який зароджується та починає розвиватися у 90-х рр. минулого століття як один з розділів антропологічної лінгвістики. Предметом дослідження цього напрямку стали прояви культури народу, які відображені та закріплені у його мові і мовленні [12, с. 8; 13, с. 8-11; 5, с. 64-65.; 17, с. 25]. Головною одиницею дослідження лінгвокультурології є концепт. Концепт (лінгвокультурний) є базовою дослідницькою одиницею, яку узагальнено можна звести до “зануреного” в культуру і мову поняття [6, с. 64].

Якщо лінгвокультурологія займається дослідженням лінгвокультури загалом, то лінгвоконцептологія вивчає окремі фрагменти лінгвокультури переважно у порівняльному аспекті. Лінгвоконцептологія – продовження і розвиток класичної, структурної та функціональної семантики [10, с. 93], що збагачена даними культурології, когнітології, соціології, історії та інших суміжних дисциплін. Більше того, лінгвоконцептологія і виступає як окремий різновид семантики, спрямований переважно на дослідження національно-культурної частини одиниць ментального лексикону – концептів, “план виразу” яких представлений практично не обмеженим рядом мовних одиниць. Лінгвоконцептологічні дослідження спрямовані переважно на вивчення конкретних ментальних одиниць, які мають культурну специфіку і виражаються у мові. Ідеологічно цю точку зору можна підтвердити гіпотезою Сепіра-Уорфа: мова і культура певним чином взаємопов'язані [19]. Отже, предметом дослідження лінгвокультурології є прояви культури народу, які духовно відображені і закріплені в його мові та мовленні.

Базовою дослідницькою одиницею лінгвокультурології є лінгвокультурний концепт, який в узагальненому вигляді зводиться до поняття як сукупності важливих ознак предмета, який “занурено” в культуру і мову. Якщо лінгвокультурологія займається дослідженням лінгвокультури в цілому, то

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

лінгвоконцептологія вивчає окремі фрагменти лінгвокультури, які виражені через лінгвокультурні концепти.

Серед перших дослідників даного мовного феномену слід назвати Анну Вежбицьку, яка перша дала визначення “лінгвокультурного концепту” і проаналізувала “культурноспецифічні” концепти “дружба” і “свобода” [4, с. 203-499]; Н. Д. Арутюнову, яка провела лінгвокультурологічні дослідження концепту “істина/правда” і визначила лінгвокультурні концепти як поняття життєвої філософії й аналогії світоглядних термінів, які закріплені у лексиці природних мов [1, с. 3-6; 2, с. 617-631]; та Ю. С. Степанова, який першим досліджував “багатшаровість” лінгвокультурного концепту [16, с. 45-56]. Мовна концептуалізація – це збагачення семантики певного поняття ознаками, запозиченими з семантики мовних показників, які лексикалізують це поняття [8, с. 58-59].

Серед науковців існує думка, що мова визначає тип мислення її носіїв. З цієї точки зору можна певною мірою погодитись, оскільки, мова частково визначає мислення – “нав’язує” або “підказує” категоризацію світу [7, с. 12-21]. Звичайно, мовних картин світу рівно стільки, скільки є носіїв мови, але всі ці картини успішно типологізуються та стереотипізуються, зводяться до певного спільного знаменника, загального для тієї чи іншої соціальної, професійної та національної груп.

Дослідницьку цінність лінгвокультурної концептології створює методологічна комплексність, завдяки якій можна описувати досить об’ємні семантичні блоки разом з мовними засобами їх вираження.

Лінгвоконцептологія як частина лінгвокультурології виникла, звичайно, не раптово: до її передтеч належать теорії І. Гердера і В. Гумбольдта, які намагалися осмислити роль мови в мисленні; і «гіпотеза лінгвістичної відносності» ідеологів антропоцентризму в лінгвістиці Е. Сепіра і Б. Л. Уорфа, які пов’язували мову і культуру її носіїв. У тріаді “мова – мислення – культура”, мова – невід’ємна частина культури і не може від неї не залежати. Мова, мислення і культура взаємопов’язані, проте їхній взаємозв’язок є швидше факультативним і не лінійним, оскільки реалізується не завжди і не обов’язково на пряму, на що, до речі, вказував Б. Л. Уорф: “Між культурними нормами і мовними моделями існують зв’язки, але не кореляції або прямих відповідників” [30]. Саме тому в

© *Літвяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории франко-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

центрі уваги лінгвоконцептології знаходиться мова як “загальний когнітивний механізм” [13; 3, с. 9].

Серед головних завдань лінгвістичної концептології слід виділити виявлення засобів вербалізації концептів та моделювання їх змістів. Більшість лінгвістів вважатиме, що це завдання для тих, хто досліджує мовну картину світу, але, оскільки у мові міститься далеко не вся інформація про світ, то мовна картина предметно бідніша, ніж концептуальна, відрізняється від останньої етнокультурною специфікою і консерватизмом.

У цьому контексті звернемося до загальновживаного тлумачення поняття “концептосфера”, що позначає сукупність концептів взагалі. Воно було утворене за аналогією з “ноосферою” і “біосферою”, введено в науковий обіг академіком Д. С. Ліхачовим та розширене за рахунок національних, культурних, етнічних та інших напрямків дослідження і в даному ключі позначає сукупність концептів лінгвокультурних, що виділяються з мовної картини світу. З останньої можна виділити національну концептосферу, з якої, у свою чергу, визначити за певними ознаками менші сегменти, що включають групи концептів – “концептуальні поля”, і так концептосфера позначатиме семантичну область.

Суб’єктом мовної картини світу та національної концептосфери у лінгвокультурній концептології є мовна особистість, під якою слід розуміти закріплений переважно в лексичній системі базовий національно-культурний прототип носія мови, що включає світоглядні установки, ціннісні пріоритети і поведінкові реакції, відображені у словнику – словникова етносемантична особистість [5, с. 66; 9, с. 22]. Мовна особистість, як усереднений представник безлічі носіїв мови, володіє своїм “мовним менталітетом”, що є сукупністю специфічних національних світоглядних, психологічних і поведінкових установок, які зафіксовані у семантичній системі саме цього носія.

Власне дисциплінарну частину терміносистеми лінгвоконцептології утворює насамперед сам лінгвокультурний концепт і його термінологічні аналоги, далі – його видові номінації та номінації його складових.

Понятійна складова лінгвоконцепту – його “енциклопедичне поле” [17, с. 173] – включає в себе зміст поняття: сукупність загальних та істотних ознак класу об’єктів, які раціонально представлені у свідомості і допомагають виділити цей клас серед інших видових класів всередині відповідної родової області.

Також лінгвокультурний концепт обов’язково має містити в собі образну складову. Більше того, саме ця частина семантики концепту насамперед і

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraj'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

відрізняє його від певного поняття. За якісними ознаками образи діляться на дві частини: “перцептивну” [17, с. 173] або “предметно-образну” [9, с. 127], і “когнітивну” [17, с. 173] або “метафорично-образну”. Образна складова концепту є свого роду вираженням його понятійного змісту.

Концептосфера міжнародних відносин розбудовується навколо основних концептотвірних осередків, до яких ми відносимо *реляційність, учасників процесу та їх інтереси, стратегію взаємин*. При цьому в залежності від конкретних учасників міжнародних відносин формуються їх відповідні образи та набувають дискурсивного виміру мета (інтереси) та стратегії їх досягнення у взаємодії цих міжнародних акторів. У нашому дослідженні ми розглядаємо також процеси становлення відповідних компонентів в їх історичному формуванні, зіставляючи документальні і літературні свідчення епохи та дані історичних розвідок.

Так, проблема образу України в мовнокультурній картині світу Франції є особливо актуальною після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. Протягом багатьох сторіч французька сторона засвідчувала свій інтерес до України. Історики стверджують, що імператор Франції Наполеон Бонапарт завжди розрізняв Україну та Росію. До його планів навіть входило створення української держави, до складу якої мав увійти і Крим. Заглиблюючись в історію, можна наводити імена багатьох французьких політиків, учених, письменників, митців, праці яких засвідчують, що Україна завжди була для них об’єктом зацікавленості. Але Україна все ж здебільшого сприймалась як провінція «великої Росії», що мала певну екзотику, пов’язану з козацтвом, причому українські козаки часто не розрізнялися від козацьких військ царської Росії. Україна для переважної більшості французів з’явилася немов нізвідки, як «штучне» політичне утворення. Такі «знання» про Україну формувалися в свідомості європейців російською дипломатією і пропагандистською машиною, починаючи від Петра I і до сьогодні. Насправді ж, як свідчать історичні факти, стосунки між нашими країнами почали зав’язуватися ще в середньовіччі. Розташовані на протилежних кінцях Європи за понад дві тисячі кілометрів одна від одної, ці дві країни, майже однакові за площею і кількістю населення, мали різний історичний розвиток. Однак, нерідко шляхи України і Франції перетиналися. Україна завжди вважала Францію осередком культури, свободи і прогресу. Водночас Франція в певні моменти втручалася в українські справи, щоб підтримувати сприятливу для себе в Європі рівновагу.

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Історія України починається з утворення Київської держави, яка стала колискою української нації. Київ мав привілейоване географічне становище – місто розбудовувалося на перехресті торговельних шляхів Північ-Південь («шлях із варяг у греки») і Схід-Захід. За словами митрополита Іларіона, київський князь «не в худорідній, бо і невідомій землі володарював той, а в Руській, про яку відати і чути на всі чотири кінці землі» [15, с. 91-92.]. Важлива торговельна роль Київської держави, а також її військові походи проти Константинополя теж привертала увагу держав Західної Європи. Контакти Русі з іншими країнами розвивалися у наступних напрямках: економічних, культурних, політичних та військових.

Слід зауважити, що якщо в сучасну добу формування громадської думки відбувається передусім за допомогою ЗМІ, у той період саме через такі жанри народної культури, як епічні пісні, поширювалася суспільно значуща інформація, яка ставала основою для формування уявлень про світ, про своє місце в ньому, про взаємини з іншими. Цікаво відмітити, що у цю добу реальний стан речей, фактологічна інформація не співпадала з уявним світом, сформованим завдяки цим синкретичним жанрам культури.

Мовна картина світу середньовічної Франції включала ціннісно марковані базові концепти, пов'язані з християнською вірою, які протиставляли християн іншим віруванням (язичникам), суспільно-політичні концепти вірності сюзерену, могутності, військової звитяги, честі, а в добу розвитку куртуазної культури до культурно визначальних входять концепти морально-психологічного плану, передусім куртуазного кохання та відповідної моделі поведінки. Особливу роль у середньовічній ментальності відіграють також оцінно марковані концепти чудесного, незвичайного. Саме через їх призму, а також у кореляції з концептуальними структурами власного світобачення формувався образ України-Русі у середньовічній французькій картині світу.

Французькі героїчні поеми неодноразово згадують назви «Ruissie», «Russi», «Rossie», «Roussie» [28]. У типових для епічних пісень переліках країн, які нерідко слугували риторичним прийомом гіперболізації для показу чогось незвичайного, незрівнянного, фігурує і Русь. Крім того, описуючи маршрути мандрівок епічних героїв, автори посилаються і на Русь, поміщаючи її поряд з Німеччиною, Угорщиною, Польщею, Болгарією, Грецією, розташовуючи її на берегах Дунаю, показуючи її як морську країну, до якої можна дістатися морем. Джерела, з яких в добу середньовіччя можна було дістати інформацію про

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

географічне розташування Київської Русі, були свідчення мандрівників, учені трактати, які включали опис різних частин світу, тогочасна картографія. Звичайно, ця інформація не є ні точною, ні вичерпною. Так, Київська Русь простягається, згідно одних джерел, від Балтійського до Чорного моря, згідно інших – від Києва до Чорного моря. Г. Лозінський, який досліджував та аналізував згадки про Русь у середньовічній французькій літературі, стверджував: *«Si la Russie de Bueve de Hantone est déjà le grand pays qui s'étend des bords de la Baltique jusqu'à Kiev et la mer Noire, le passage cité plus haut du Roman de Thèbes ne vise que la partie méridionale de la Russie, celle qui avait Kiev pour centre et était particulièrement bien connue dans l'Europe centrale et méridionale : «près de Rossie, desor Danube». Nous sommes convaincu que la Russie se présentait aux auteurs des romans que nous avons passés en revue non pas comme un pays de conte de fées, mais comme un territoire situé dans une partie déterminée de l'Europe et limitrophe d'autres pays connus, l'Allemagne, la Pologne, la Hongrie, baigné parla mer Baltique au Nord, par la mer Noire au Sud»* [25, с. 19].

Г. Лозінські звертає увагу на особливу характеристику Русі – «велика Русь», «велична Русь»: *«Il reste acquis que les poètes se représentaient la Russie comme un grand pays – «Roussie la large», dit l'auteur de Folque de Candie; «Roussie le grant», dira le poète de la Inversion de Bueve de Hanlone»* [25, с. 87]. Інші тексти середньовіччя також засвідчують інтерес їх авторів до Русі; вони розглядали її як «велику країну, розташовану на східних рубежах Європи»: *«Por demi l'aveir de Rossie», «Car tôt le or qui est en Rossie Nel garantist s'il le seù'st»* [25, с. 71]. Таким чином, ця країна набуває характеристик могутності, значущості, що може корелювати як з позитивною оцінкою, так із негативно у разі сприйняття її як реального, так і потенційного ворога.

Водночас найчастіше реальний стан речей і поширювані уявлення про країну не співпадали і навіть були протилежними. Так, Київ прийняв християнську віру з Візантії, і хоча Київська церква визнала авторитет патріарха Константинопольського, до Древньоруської держави з різних країн, у тому числі з Франції, надсилали місіонерів, які намагалися підкорити її Риму. Водночас із Римом склалися відносини співробітництва, їх продовжували князі галицько-волинські, спадкоємці київських традицій, до початку XIV ст. Прийняття наприкінці X сторіччя Давньоруською державою християнства полегшило контакти Київської держави із західним світом. Таким чином, релігія стала для неї

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

фактором єдності та цивілізації. Водночас в епічних піснях поширювався образ русів як язичників, які найчастіше виступали на боці противників французів. Таким чином, у протиставлення *Ми / Вони* давні руси посідали позицію ворога за ознаками віросповідання. У реальності, як зазначає Г. Лозінскі, у Франції знали про християнське віросповідання русів і мали змогу зустрічатися з ними у хрестових походах, де останні воювали на стороні християн, а у XI ст. були найманцями візантійських василевсів і брали участь у військових походах. Надіслані Ярославом Мудрим воїни допомогли візантійським легіонам розгромити норманів у Франції в битвах біля Канна (1019 р.) та Малфі (1041 р.). Таким чином, формувались уявлення про воєнну міць русів, які могли виступати як союзниками французів, так і противниками.

Торгівельно-економічні відносини посідають важливе місце у формуванні як образу країни, так і відповідних стратегій взаємовідносин в параметрах *корисного, доцільного, вигідного*. Так, з Києва в західному напрямку рухалися каравани, завантажені місцевими виробами – цінним хутром, медом, воском, кіньми, прикрасами, які високо цінувалися у X – XII ст. В епічних піснях та інших документах згадуються дорогі тканини, які надходили з Київської Русі, предмети розкоші, які київські князі дарували своїм політичним партнерам.

У параметрах, в яких у той час позначалися і оцінювалися ознаки економічної спроможності: шовк та інші тканини, хутро, торгівля кіньми. У Франції до XII ст. всі шовкові товари називалися «руськими», оскільки перевозилися торговцями Русі. Терміни, що вживаються в середньовічному епосі – «соболь (чорне хутро) Русі», «соболина шуба», «шкіри Русі», «якісне і гарне золото Русі», а також (щодо зброї) – «кольчуга, вироблена в Русі», – свідчать про регулярну торгівлю між двома країнами:

*«En mer s'eraignent , gouvernent lor navie
 Aine ne finerent, si vinrrend en Hongrif,
 A marebeans le vendent de Roussie.»*
*«En mer s'espaignent (=se lancent), lor voie
 [ont acueillie ,
 Il ont passé la grant mer d'Orcanie ,
 En quinze jors sont venu en Roussie,
 Marceans truevent d'Aubefort la garnie (capitale
 [du royaume d'Ermenie).
 Buevon acatent a la chiere hardie*

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraïny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>*Mil livres d'or del millor de Rousie.*» [22, с. 76].

У цілому у давньофранцузьких текстах Русь поставала як багата країна з великими запасами золота, яке надходило від торгівлі з різними країнами. Підсумовуючи дані різних тогочасних документів і свідчень, Г. Лозінські робить такий висновок:

«*Ces faits montrent que, dans la vie économique du moyen âge, la Russie occupait une place qui, sans être de premier plan, lui assignait un rôle assez important dans les rapports de l'Orient avec l'Occident. Plusieurs routes commerciales la reliaient avec l'Occident, les négociants russes se rendaient en Allemagne et en Hongrie et y rencontraient des marchands venus des pays occidentaux. La ville de Ratisbonne, que nous avons citée, est mentionnée dans les romans français comme une des principales étapes des voyageurs qui se rendaient à Constantinople (Cligès, éd. Förster, v. 3396). C'est dans cette grande cité animée que les Occidentaux pouvaient se former une première idée de l'importance économique des Russes.*» [26, с. 261].

«*Ces quelques textes permettent d'affirmer que les Russes pouvaient avoir acquis la réputation de gens riches et généreux et que la locution « por l'or de Russie », assez fréquente dans les poèmes épiques, n'était pas une formule vide de sens.*» [26, с. 263].

В епічних піснях та інших документах згадуються також дорогі тканини, які надходили з Київської Русі, предмети розкоші, які київські князі дарували своїм політичним партнерам. У параметрах, в яких у той час позначалися й оцінювалися ознаки економічної спроможності, фігурують шовк й інші дорогі тканини, хутро, коні. Ці товари поставали в епічних нараціях і описах як предмети зацікавленості тогочасного французького суспільства, створюючи переважно позитивні оцінні конотації екзотичного, коштовного, рідкісного, як такі, що становлять економічний інтерес.

Київські князі описувались як володарі великої країни, які могли змагатись у доблесті з кращими лицарями:

«*Duc de Russi* » sonnait bien dans les romans : c'était le seigneur d'une vaste contrée, qui pouvait disputer la première place à d'autres puissants chevaliers.

Pancraces fu dus de Roussie :

Grant los ot de chevalerie;

Riches hon fu de grant affaire (Thèbes et suiv.). [25, с. 87].

Вони поставали як звитяжні воїни та могутні і благородні лицарі, які навіть брали участь в лицарських турнірах:

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії францусько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории францусько-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Un « dux et sires de Ruissie», «l'orgoillous dux de Ruissie», du nom de Philastés, prend part à un tournoi auquel il se présente «od bele cumpaignie»(2). Dans Ipomedon, la «Fiere pucele» à choisir entre trois prétendants, parmi les plus vaillants :

L'un est fiz le rei de Russie.

E l'autre est duc de Normendie.

Le tierz est fiz le rei d'Irlande.» [25, с. 88].

Слід згадати і про те, що в ті часи київські князі досить активно встановлювали родинні зв'язки з сім'ями західних правителів. У першій половині XI ст., за часів правління Ярослава Мудрого, Русь стає однією з провідних європейських країн. Основним напрямом контактів визначається західний, а замість бойових дій і силового тиску обирається династична політика – родичання з представниками відомих у середньовічному світі сімей. Така політика зробила Ярослава відомим в Європі протягом п'яти років. Важливою подією у відносинах між Київською Руссю та Францією став шлюб княжни Анни, дочки князя Ярослава Мудрого, з королем Генріхом I, онуком Гюга Капета. На початку 1048 року з Парижа до Києва приїхало посольство короля Генріха I Капета (правив у 1031 – 1060 роках) сватати Анну. У французькій середньовічній хроніці збереглися записи про те, що до Генріха дійшли чутки про красу Анни, і той захотів одружитися з нею. Насправді немолодий уже король керувався при цьому політичними інтересами. Слід зауважити, що взаємини між Київською державою та Францією існували ще за одне-два сторіччя перед сватанням Генріха до Ярославни, але найбільше інформації зберіглось саме за цей період. Наприкінці 1049 та на початку 1050 років до Києва було надіслано французьку місію у складі Готьє Савейра (Мудрого), єпископа Мо, Роже II, єпископа Шалона та Госселена де Шоні, до якого приєдналося кілька інших високих осіб королівства. 14 травня 1049 року у кафедральному соборі м. Реймса відбулося вінчання, й Анна стала королевою Франції. Анна Ярославівна була відома своїм розумом та красою, також вона запам'яталась французам, як мудра правителька, яка керувала державою після смерті свого чоловіка: «*Concessit autem hoc dominus meus rex Philippus, cum regina matre sua... interventu et intercessione Anne, venerabilis regine et matris nostre*» [29, с. 219-251].

Як зазначають французькі дослідники, «...à la suite de la mort d'Henri Ier, nous constatons que sa veuve Anne de Kiev joue un certain rôle dans les affaires publiques, car elle souscrit de nombreux diplômes royaux de 1060 à 1065: quatre en 1060, deux en 1061, un de 1063, un en 1065. Certes, beaucoup de personnages sans

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraïny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

importance souscrivent également des actes royaux, mais Anne garde son titre de reine. Ces souscriptions nous indiquent qu'elle suit le jeune roi dans ses déplacements, particulièrement au début de son règne : en 1060 elle se trouve à ses côtés à Dreux, Paris et Senlis, en 1061 à Reims et Senlis, en 1063 à Soissons.» [29, с. 240-241]. Хоча, не всі позитивно оцінюють дії королеви Франції, а її влада слабшає після одруження з Раулем де Крепі-і-Валуа: «Anne se remarie dès 1061 avec Raoul de Crépy, comte de Valois, et, entre 1063 et la fin de la régence en 1066, elle se trouve une seule fois auprès de son fils : le 26 janvier 1065 à Orléans. Elle est intervenue dans des actes datés de 1060 et 1061; elle est citée dans les textes, parfois associée au roi sans aucune distinction; une charte prise en faveur de Saint-Germain-des-Prés indique que le roi a reçu, à la mort d'Henri Ier, le pouvoir en compagnie de sa mère. Mais l'influence d'Anne ne dure pas longtemps.» [29, с. 241].

Тому цілком вірогідним видається припущення, що Генріх I збирався спиратися на військову та фінансову могутність київського князя у боротьбі проти ворогів за об'єднання Франції, проти бунтівливих графів і баронів, які не бажали визнавати владу паризького сюзерена. Отже, шлюб з Анною міг допомогти королю укріпити своє становище в країні та посприяти (маючи такого грізного, хоч і територіальне далекого, союзника) у протистоянні Германській імперії. Можливо, далекоглядні політичні плани щодо Генріха I мав і Ярослав Мудрий. Напевно, київський князь бачив Францію в колі союзних йому країн, які можна було б протиставити двом імперіям світу – Візантійській та Германській.

Відомо, що королева Анна допомагала чоловікові у державних справах. З цього приводу папа Микола II у листі 1059 року на адресу королеви не скупився на похвали: «*Le bruit de vos vertus, très excellente fille, est parvenu à nos oreilles, et c'est avec une grance joie que nous avons appris que vous accomplissiez, dans le royaume très chrétien vos fonctions royales avec un zèle louable et une remarquable intelligence*» [21].

Відомо також те, що Анна привезла з Києва Святу Євангелію (Євангелістерій), яка була потім покладена в Реймському соборі і отримала назву Реймської (нині зберігається в Національній бібліотеці); на цій євангелії французькі королі, можливо, і не підозрюючи про її походження, протягом багатьох сторіч аж до 1825 року присягали під час коронації та вступу на престол.

Через два сторіччя, у 1245 році, архієпископ Петро Акерович побував у Франції на Вселенському соборі у місті Ліоні. Його надіслали туди чернігівський

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французо-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французо-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

князь Михайло та галицький король Данило. Поза релігійними проблемами, які порушував наш архієпископ, він звертав увагу західного світу на велику небезпеку від нападів азіатських орд на християнські країни Сходу Європи. Це повідомлення спонукало папу Інокентія IV у 1246 році надіслати до України свого легата Карпіні, але ніякої збройної допомоги не було, тож Україна стала жертвою диких орд на довгі тисячоліття. Княжа держава стала «диким полем». Ці події стали досить швидко відомими у Франції, і у текстах епічних пісень і лицарських романів середньовіччя, їх автори зі співчуттям описували розруху країни і біди русів після татаро-монгольської навали, як, наприклад, описує цю подію у своїх хроніках Філіп Муск:

*«A cest tans, ne tempre ne tart,
 Vint noviele quo li Tafart,
 Une gent de tiere lointainne
 (Jhesus lor doinst honte proçainne!),
 S'adrecierent parmi Rousie.
 Si l'ont prae et defroisie,
 Et ne sai quante autre cité ,
 Dont pas ne me sont recordé
 Li non, ne recordai nes sai.
 Mais moult destruisent sans asai,
 De mal faire n'orent repos;
 Nes tenoit rivièrre ne bos.
 N'est nes ki nornbrer les seüst,
 Ja tant pener ne s'en peüst...» [27, с. 654]*

Це свідчить, на нашу думку, про формування з часом більш достовірної інформації про нащу країну та події, які тут відбувалися, з одного боку, а з іншого – про посилення позитивної оцінної складової образу Київської Русі з огляду на вже досить тривалий досвід політичних, економічних, культурних, людських взаємин між двома країнами.

Сучасні дослідники вважають, що головними характеристиками лінгвокультурного концепту є наступні:

- 1) багатовимірність як наслідок його синтетизму (наявність семантично розрізнених складових);
- 2) ієрархічність (системна залежність ознак);
- 3) етноспецифічність [7, с. 18].

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraïny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Водночас у досліджувану добу відбувається переважно перенесення власних усталених лінгвокультурних концептів, які втілюють модель належного, прописаного, на образ іншого. Таким чином, власні етноспецифічні смисли накладаються на цей образ, вписуючи його в знайому, упізнавану картину світу і певним чином нівелюючи етноспецифіку іншого, за винятком певних реалій (зокрема коштовних предметів), які не виробляються у Франції і становлять для неї економічний інтерес. Таким чином, ідентифікація іншої країни відбувається переважно через призму відповідності певним оцінно визначеним критеріям, а не вирізнення, окреслення етнонаціональної специфіки.

Як зазначає Г.Лозінскі, «On est très mal renseigné sur le rôle politique de la Russie et sur la religion de ses habitants. Par contre, on se la représente comme un pays prospère, un pays commercial, et cette idée s'accorde avec les données que l'histoire nous a conservées sur la situation économique de la Russie avant l'invasion mongole. On a pu noter que ce sont les romans de la bonne époque et les poèmes épiques de caractère romanesque ... qui contiennent les renseignements les plus précis sur la Russie et le moins d'indications fantaisistes. Quant aux chansons de geste, elles la considèrent comme un pays païen faisant partie de l'empire apocryphe sarrasin.» [26, с. 265-266].

Досліджуючи складну структуру концепту, один із засновників концептології Ю. С. Степанов виділив різні його змісти: понятійний, культурний, мовний (внутрішня форма, етимологія). Крім того, кожен концепт існує на двох рівнях: пасивному (історичний) і активному (актуальний) [16, с. 41-53]. Саме кореляція історичного і актуального пластів не лише окремого концепту, а й певної концептосфери, особливо ідентифікаційного спрямування, може стати компонентом розвитку й оцінки її компонентів в сучасну добу. Так, представлені вище етапи становлення і семантичного наповнення образу Київської Русі в середньовічній Франції становлять не лише дослідницький інтерес у міждисциплінарній перспективі лінгвокультурологічних досліджень, історіографії, історії міжнародних відносин, але й набувають нового актуального політичного значення в наш час. Наприклад, ЗМІ активно висвітлювали спробу російського керівництва привласнити собі історію Київської Русі. Так у травні 2017 року під час зустрічі В.Путіна та Е.Макрона, яка була присвячена 300-річчю візиту російського царя Петра I до Франції, російський керівник намагався відшукати давніші зв'язки між двома державами. Він назвав шлюб дочки київського князя Анни Ярославни з королем Франції фактичним початком

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії францусько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории францусько-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

російсько-французьких відносин: «З поїздки царя Петра до Франції не почалася історія російсько-французьких відносин. Вона має набагато глибше коріння. Освічена французька публіка знає про руську ("русскую") Анну – королеву Франції. Молодша дочка нашого великого князя Ярослава Мудрого була дружиною Генріха I і внесла істотний внесок у розвиток Франції...»[11].

Його виступ на прес-конференції викликав жваву дискусію, як в Україні, так і у Франції, яка спровокувала справжню «bataille de tweets», як її охрестили французькі ЗМІ:

«Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter

La Russie et l'Ukraine se disputent sur Twitter...

***Ca clashe sur Twitter entre l'Ukraine et la Russie**, sur fond de querelles datant de l'époque moyenâgeuse. Tout débute lorsque l'Ukraine entend corriger les déclarations de Vladimir Poutine, affirmant que la relation entre la Russie et la France remontait à Anne de Kiev.*

« Pendant que la Russie explique comment Anne de Kiev établissait les liens entre la Russie et la France, laissez-nous vous rappeler le fil des événements », lance l'Ukraine sur le réseau social. Accompagnant ce message, une photo et un texte rappelant qu'Anne de Kiev, fille de Iaroslav le Sage, grand-prince de Kiev, avait été l'épouse de Henry I de 1051 à 1060. A la même époque, selon l'Ukraine, Moscou n'était qu'une forêt de bouleaux.

Bataille de tweets...» [28].

Ситуацію було вирішено вже за місяць, коли 26 червня 2017 року Президент України Петро Порошенко відвідав Францію, де не лише провів офіційні зустрічі, але й відвідав Санліс, де віддав шану Анні Ярославні. Президент Франції Еммануель Макрон розпочав спільну прес-конференцію такими словами:

«Tout d'abord pour vous dire qu'il y a entre nos deux pays une relation de long terme, une histoire, vous irez tout à l'heure la consacrer en allant, si je puis dire, rendre hommage à Anne de KIEV, reine des Francs au 11e siècle, pour montrer à quel point cette histoire s'ancre dans les profondeurs du millénaire passé.» [20].

Французькі журналісти дотримуються наступної позиції з цього питання:

«Emmanuel Macron a évoqué la mémoire d'Anne de Kiev. Et il y a vu une preuve de l'ancienneté des relations entre la France et l'Ukraine, corrigeant ainsi les propos de Vladimir Poutine, il y a un mois.

Pour l'Élysée, c'est clair : Anne de Kiev était bien une reine Ukrainienne. Et il serait vain de le nier, que l'on soit historien ou même président de Russie...

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraïny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

À Moscou, on aura sans doute bien reçu le message...

Les Ukrainiens avaient officiellement protesté. Car eux voient dans la figure d'Anne de Kiev la preuve que leur jeune État a tout de même une longue histoire, tandis que la Russie cherche à effacer ce passé, voire à se l'approprier...

« Quand les Russes ont voulu nous voler notre histoire, nous ne lui avons pas permis de le faire. Anne de Kiev est le symbole des relations entre l'État qui a précédé l'Ukraine et celui qui a précédé la France. Et donc un témoignage de nos relations anciennes », a-t-il dit [Petro Porochenko].

Bref, dans la querelle qui oppose l'Ukraine et la Russie, l'Élysée semble avoir tranché sans ambiguïté en faveur de Kiev...» [23].

Висновки.

Таким чином, проведене дослідження показало, що в галузі міжнародних відносин концептосфера образу іншої країни в суспільній думці розбудовується за такими семантичними ознаками: спільність / відмінність (за релевантними для даної доби політичними, економічними, культурними критеріями), сфери взаємодії, вписування в коло власних інтересів. При цьому для доби середньовіччя є характерним вписування образу іншої країни до власних культурних моделей, які формують відповідну мовнокультурну картину світу у термінах належного / неналежного (за ознаками віросповідання, кодексу лицарської поведінки тощо). Таким чином, можна говорити про переважання власної етноцентричної домінанти у формуванні образу Київської Русі у середньовічній Франції і водночас про амбівалентність цих уявлень, зокрема, представлення давніх русичів то як язичників, то як християн, нівелюючи етноспецифіку іншого, за винятком певних реалій (зокрема коштовних предметів), яких немає у Франції і які становлять для неї економічний інтерес. Отже, ідентифікація Київської Русі в давньофранцузьких текстах відбувається переважно через призму відповідності певним оцінно визначеним критеріям, а не вирізненню, окресленню етнонаціональної специфіки. Водночас «іншість» виявляється передусім у предметно-економічній галузі, у використанні назви країни в усталених прийомах гіперболізації певних ознак чи явищ. Створювана у такий спосіб система уявлень про нашу країну не була фактологічно достовірною, як загалом і середньовічні уявлення про світ, його будову в цілому. Водночас вона доповнювалася з інших документальних джерел і трансформувалася з часом під впливом політичних, економічних, культурних чинників. Взаємодія

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

історичного та актуального планів цієї концептосфери набувають великого значення в наш час та через ЗМІ сприяють формуванню громадської думки у Франції про нашу країну. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших етапів становлення концептосфери образу України у французькій лінгвокультурі, передусім в галузі міжнародних відносин.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Введение // Логический анализ языка. Ментальные действия [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1993. – 176 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
3. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка [Текст] / А. П. Бабушкин. – Воронеж : Изд.-во Воронеж. гос. ун-та, 1996. – 104 с.
4. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков [Текст] / А. Вежбицкая. – М., 1999. С. 203-499
5. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании [Текст] / С. Г. Воркачев // Филологические науки. 2001. № 1. С. 64-72.
6. Воркачев С. Г. Российская лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития [Текст] / С. Г. Воркачев // Изв. РАН. Сер. литературы и языка. 2011. Т. 70, № 5.
7. Воркачев С. Г. Лингвокультурная концептология и ее терминосистема (продолжение дискуссии) [Текст] / С. Г. Воркачев // Политическая лингвистика. – Екатеринбург, 2014. – № 3 (49). – С. 12-21.
8. Исаева Л. А. О соотношении понятий «концептуализация», «стереотипизация» и «прецедентизация» [Текст] / Л. А. Исаева // Культурная жизнь Юга России. 2012. № 2. С. 58–60.
9. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс [Текст] / В. И. Карасик. – Гнозис, 2004. – 389 с.
10. Карасик В. И. Языковая матрица культуры : монография / Карасик В. И.; Научно-исследовательская лаборатория «Аксиологическая лингвистика». – Москва : Гнозис, 2013. – 319 с.
11. Ким була Анна Ярославна [Електронний ресурс] // BBC Україна. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40096832>

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

12. Кубрякова Е. С. Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. – М. : МГУ, 1996. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.infolex.ru/Cogling.htm>
13. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию: учеб. пособие [Текст] / В.А. Маслова. – М.: Наследие, 1997. – 208 с.
14. Маслова В.А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / В.А. Маслова. – М.: Академия, 2001. – 204 с.
15. Молдован А. М. Слово о законе и благодати Илариона. – К., 1984. – С. 91 – 92.
16. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры [Текст] / Ю.С. Степанов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Академ, проект, 2004. – 992 с.
17. Стернин И.А. Описание концепта в лингвоконцептологии [Текст] / И.А. Стернин // Лингвоконцептология. Вып. 1. – Воронеж: Истоки, 2008. – С. 8-20.
18. Уорф Б.Л. Отношение норм поведения и мышления к языку [Электронный ресурс] / Б.Л. Уорф. // Новое в лингвистике, Вып. I. – М.: Издательство иностранной литературы, 1960. – Режим доступа: <http://www.classes.ru/grammar/148.new-in-linguistics-1/source/worddocuments/14.htm>
19. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: учеб. пособие / А.Т. Хроленко; под. ред. В.Д. Бондалетова. – 5-е изд. – М.: Флинта: Наука – 2009. – 184 с.
20. Déclaration conjointe d'Emmanuel Macron et Petro Porochenko, Président d'Ukraine par Présidence de la République [Электронный ресурс] // Représentation permanente de la France auprès de l'Union européenne. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ue.delegfrance.org/le-president-de-la-republique-3543>.
21. Deslot T. Impératrices et Reines de France / Thierry Deslot., 2016. – 231 p.
22. Faaborg J. Les enfants dans la littérature française du Moyen Age / Jens N. Faaborg., 1997. – 509 p.
23. Guillemoles A. Querelle d'héritage autour d'une reine de France, la suite [Электронный ресурс] / Alain Guillemoles // La Croix. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ukraine.blogs.la-croix.com/querelle-dheritage-autour-dune-reine-de-france-la-suite/2017/06/28/>.
24. Les textes de la Chanson de Roland édités par R. Mortier, V: Le manuscrit de Venise VII, Paris, 1942
25. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : le pays. In: Revue des études slaves, tome 9, fascicule 1–2, 1929.
26. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : la population et ses richesses / Grégoire Lozinskij., 1929.
27. Mouskes P. Chronique rimée. – Bruxelles: Hayez, 1838. – 880 с.

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

28. Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter [Электронний ресурс] // 20 minutes. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.20minutes.fr/high-tech/2077987-20170531-quand-russie-ukraine-echarpent-twitter>.

29. Verdon J. Les sources de l'histoire de la femme en Occident aux Xe-XIIIe siècles / Jean Verdon. // Cahiers de Civilisation Médiévale. – 1977. – №20. – С. 219–251

30. Whorf B. L. Language, thought and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. John B. Carroll New York: Wiley, 1956. – 417 p.

References

1. Arutyunova N.D. Introduction / Logical analysis of the language. Mental actions. – M.: Science, 1993. – 176 p.

2. Arutyunova N.D. Language and the world of man. – M.: Languages of Russian culture, 1999. – 896 p.

3. Babushkin A.P. Types of concepts in the lexical-phraseological semantics of the language. – Voronezh: Ed.-in the Voronezh university, 1996. – 104 p.

4. Vezhbetskaya A. Semantic universals and the description of languages. – M., 1999. P. 203–499

5. Vorkachev S.G. Lingvokulturologiya, linguistic personality, the concept: the formation of the anthropocentric paradigm in linguistics // Philological sciences. 2001. № 1. P. 64–72.

6. Vorkachev S.G. Russian linguocultural conceptology: current state, problems, development vector // RAS. Ser. literature and language. 2011. T. 70, No. 5.

7. Vorkachev S.G. Linguocultural conceptology and its terminology (continuation of the discussion) // Political Linguistics. – Ekaterinburg, 2014. – № 3 (49). – P. 12–21.

8. Isaeva L.A. On the relationship between concepts "conceptualization", "stereotyping and "precedentization" [Text] / L.A. Isaeva // Cultural life of the South of Russia. 2012. № 2. P. 58-60.

9. Karasik V.I. The Language Circle: Personality, Concepts, Discourse. – Gnosis, 2004. – 389 p.

10. Karasik V.I. Language matrix of culture: monograph / Karasik, V.I.; Research laboratory "Axiological linguistics". – Moscow: Gnozis, 2013. – 319 s.

11. Who Anna Yaroslavna was [Electronic resource] // BBC Ukraine. – 2017. – Access mode: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40096832>

12. Kubryakova E.S., Demyankov V.Z., Pankrats U. G., Luzina L.G. Short dictionary of cognitive terms. – Moscow: Moscow State University, 1996. [Electronical resource]. Access mode: <http://www.infolex.ru/Cogling.htm>

13. Maslova V.A. Introduction to linguoculturology: Textbook. – Moscow: Nasledie, 1997. – 208 p.

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litiaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

14. Maslova V.A. Linguoculturology: Textbook for college students. – Moscow: Academy, 2001. – 204 p.
15. Moldovan A. M. Sermon on Law and Grace (Hilariona). – Kyiv, 1984. – P. 91 – 92.
16. Stepanov U.S. Constants. Dictionary of Russian Culture. – 3rd ed., rev. and additional. – Moscow: Academ, project, 2004. – 992 p.
17. Sternin I.A. Description of the concept in linguocontseptology // Linguocontseptology. Issue. 1. – Voronezh: Istoky, 2008. – 8–20 p.
18. Whorf B.L. Attitude of rules of behavior and mentality to language [Electronic resource] // New in Linguistics, Issue.I. – Moscow.: Foreign Literature Publishing House, 1960. – Access mode: <http://www.classes.ru/grammar/148.new-in-linguistics-1/source/worddocuments/14.htm>
19. Khrolenko A.T. Fundamentals of linguoculturology: Textbook. – 5 th ed. – Moscow: Flint: Nauka, 2009. – 184 p.
20. Déclaration conjointe d'Emmanuel Macron et Petro Porochenko, Président d'Ukraine par Présidence de la République [Електронний ресурс] // Représentation permanente de la France auprès de l'Union européenne. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ue.delegfrance.org/le-president-de-la-republique-3543>.
21. Deslot T. Impératrices et Reines de France / Thierry Deslot., 2016. – 231 p.
22. Faaborg J. Les enfants dans la littérature française du Moyen Age. – 1997. – 509 p.
23. Guillemoles A. Querelle d'héritage autour d'une reine de France, la suite [Електронний ресурс] // La Croix. – 2017. – Режим доступа: <https://ukraine.blogs.la-croix.com/querelle-dheritage-autour-dune-reine-de-france-la-suite/2017/06/28/>.
24. Les textes de la Chanson de Roland édités par R. Mortier, V: Le manuscrit de Venise VII, Paris, 1942.
25. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : le pays. In: Revue des études slaves, tome 9, fascicule 1-2, 1929.
26. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : la population et ses richesses, 1929.
27. Mouskes P. Chronique rimée. – Bruxelles: Hayez, 1838. – 880 p.
28. Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter [Електронний ресурс] // 20 minutes. – 2017. – Режим доступа: <https://www.20minutes.fr/high-tech/2077987-20170531-quand-russie-ukraine-echarpent-twitter>.
29. Verdon J. Les sources de l'histoire de la femme en Occident aux Xe-XIIIe siècles // Cahiers de Civilisation Médiévale. – 1977. – №20. – P. 219–251
30. Whorf B. L. Language, thought and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. John B. Carroll New York: Wiley, 1956. – 417 p.

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

**ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ /
PROBLEMS OF LITERATURE AWARENESS]**

УДК 821.112.2(436)

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 24.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 01.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.06 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.04>

**МЕТАМОРФОЗИ ЖАНРУ. ПСИХОГРАМА СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ (НА
МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ТИША» ТОМАСА РААБА)**

I. П. Мегела (м. Київ, Україна)

imegela@ukr.net

доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Стаття присвячена проблемі жанрової гібридизації роману «Тиша. Хроніка одного вбивці» сучасного австрійського письменника Томаса Рааба. Аналізується композиція і структура роману як «тексту в русі», як становлення буття. Висвітлюється проблема суб'єкту в контексті концепції владного дискурсу, маргінальності, номадизму Мішеля Фуко. Розкривається зміст фіналу роману як апофеозу мук творчості, сублімації почуттів, як народження художнього твору і водночас як «смерті автора», який виставляє напоказ дискурси, відповідальні за виробництво тексту, що приписується йому.

Ключові слова: жанрова гібридизація, суб'єкт, становлення, серійний вбивця, тиша, смерть, слово, номадизм, вислизання, ідентифікація, самоідентифікація «смерть автора».

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psychograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

**МЕТАМОРФОЗЫ ЖАНРА. ПСИХОГРАММА СЕРИЙНОГО УБИЙЦЫ (НА
МАТЕРИАЛЕ РОМАНА «ТИШИНА» ТОМАСА РААБА)**

И. П. Мегела (г. Киев, Украина)

доктор филологических наук, профессор кафедры зарубежной литературы
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бул. Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена проблеме жанровой гибридизации романа «Тишина». Хроника одного убийцы современного австрийского писателя Томаса Рааба. Анализируется композиция и структура романа как «текста в движении», как становление бытия. Освещается проблема субъекта в контексте концепции собственного дискурса, маргинальности, номадизма Мишеля Фуко. Раскрывается содержание финала романа как апофеоза мук творчества, сублимации чувств, как рождение художественного произведения и одновременно как «смерти автора», который выставляет напоказ дискурсы, ответственные за производство текста приписываемые ему.

Ключевые слова: жанровая гибридизация, субъект, становления, серийный убийца, тишина, смерть, слово, номадизм, выскальзывание, идентификация, самоидентификация «смерть автора».

**GENRE METAMORPHOSIS. PSYCHOGRAM OF SERIAL KILLER (BASED
ON THOMAS RAAB NOVEL “SILENCE”)**

I. P. Megela (Kyiv, Ukraine)

Doctor of Science (Philology), Professor, Head of Foreign Literature Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the problem of genre hybridization in the novel “Silence. One Killer Chronicle” by modern Austrian writer Thomas Raab. The composition and structure of the novel as a “text in motion”, as becoming of being has been analyzed. The problems of an individual in the context of authoritative power discourse,

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)
[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]
(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

marginality, Michel Focault's nomadism have been elucidated. The final of the novel's content has been revealed as apotheosis of pain for creativity, feelings sublimation, as birth of an artistic piece and, at the same time, "death of the author", who exposes discourses, responsible for generating texts which are assigned to him.

Key words: genre hybridization, subject, becoming, serial killer, silence, death, word, nomadism, slippage, identification, self-identification, "death of author".

Як відомо, характерними ознаками поетики постмодернізму є прояв нових гібридних літературних форм, цитатно-пародійна дво- і багатомовність, фрагментарність, розчинення «голосу автора» у дискурсах, гра з «мерехтливими» культурними знаками і кодами і т. д. «Постмодерністська думка прийшла до висновку, що все те, що приймається за дійсність, насправді є не що інше, як уявлення про неї, що залежить до того ж від точки зору, яку вибирає читач», – стверджує І. Ільїн [6]. З цього випливає, що сприйняття людини приречене на «мультиперспективізм», на ряд ракурсів, який постійно і калейдоскопічно змінюється, і у своєму миготінні не дає можливості пізнати її сутність. «Постмодерністський письменник чи художник перебуває у становищі філософа: текст, який він пише, твір, який він створює, в принципі не підкоряється заздалегідь встановленим правилам, йому не можна виносити вирок, що не підлягає оскарженню, застосовуючи до нього загальновідомі критерії оцінки. Ці правила й категорії і є саме те, чого шукає сам твір мистецтва» [9].

Об'єктом нашого дослідження є роман «Таша. Хроніка одного вбивці» (2015 р.) сучасного австрійського письменника Томаса Рааба, а **предметом** є – розкриття зазначеної проблематики в цілому і жанрової гібридизації, зокрема, а також проблема суб'єкта, який існує як становлення і буття становлення. **Новизна** дослідження полягає в тому, що роман Томаса Рааба **вперше** прочитується з оперттям на методологію Мішеля Фуко про конституювання суб'єкта через опір буттю, маргінальність, номадизм.

Відповідаючи на запитання кореспондента журналу про появу задуму свого нового роману, Томас Рааб сказав тоді «Ця історія, чи точніше головна постать, хвилює мою уяву вже багато років. Чоловік, який народився з гіперчутливим слухом та з пристрасним прагненням тиші. Це була б історія, яку я прочитав би. залюбки. І відтоді ця історія мене вже не відпускала. Байдуже, щоб я не робив, мені на гадку завжди приходив той мовчазний парубок. І після того, як я випадково став письменником, я зрозумів, що мушу написати її від душі» [19]. При цьому письменник наголосив на муках творчості, які він відчував при написанні цього твору і на справжньому визволенні, яке пережив, коли завершив написання тексту.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psychograma seriijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

В романі «Тиша» Рааб створив особливий художній простір для переживання незбагненого, сповненого внутрішньої логіки життєвого шляху протагоніста. Через образ Карла Гайдемана письменник подає інше, незвичне тлумачення таких понять і почуттів, як пристрасне бажання, любов, прощання, віра й родина. Його «герой» викликає при цьому не лише страх, відразу, але й зачудування і певне співчуття.

Роман «Тиша» поділений на 67 коротких розділів, які об'єднані у три частини (Віра, Любов, Надія). Слідкуючи за розгортанням тексту, читач не раз наштотується безпорадно на епізоди кривавого роману, становлення Карла Гайдемана як вбивці, закоханого юнака, ченця і судді.

Твір розпочинається з повідомлення про смерть протагоніста із заувагою, що то був «гарний день». Затим у ретроспективному викладі подається життєпис героя, що повинно сприяти віднайденню відповіді на запитання для кого саме цей день був «гарний»? Для героя? Для читача?

Оскільки про події розповідається з ретроспективної перспективи, викладена історія справляє враження своєрідного звіту і твір випромінює внаслідок цього неймовірну тишу, саме те, що й прагнув передати автор.

«Ця історія немов симфонія, кожен розділ, як окрема мелодія, – то як елегія, то як колискова, але завжди в душі ріано. Хочеться, щоб ця історія не мала того завершення, про яке провіщено вже на самому початку. Останнє збурення і затим заключний удар літавр. Тоді настає тиша – як на самому початку, але все ж з усвідомленням того, що все те, що міститься між початком і фіналом породило «нестихаюче відлуння» [17].

В анотації до твору влучно зазначено, що йдеться однак про шум світу на противагу тиші і смерті у всіх їх проявах.

Обидва окреслені аспекти впливають з неймовірної історії життя протагоніста. Карл Гайдеман народився в невеличкому австрійському селі в родині галасливої екзальтованої матері і доброзичливого, але слабохарактерного батька. В цьому віддаленому селі наявні всі соціальні структури, що здатні зламати життя будь-якій чутливій натурі.

Річ у тім, що герой твору наділений гіперчутливим слухом. Від самого народження він безупинно репетує, оскільки не витримує найменшого шуму: його дратує геть усе – цвірінкання пташок, сюрчання коників, ба, навіть пульсування крові в людей. Малюк затихає лише тоді, коли опиняється в цілковитій тиші.

Звісно, його матір не може собі дати ради з таким дитям. Будь-які її спроби заспокоїти хлопчика закінчуються невдачею, більше того, викликають протидію, бо як тільки вона бере дитя на руки, воно починає репетувати ще дужче.

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Зневірені та пригнічені батьки вирішують ізолювати сина від зовнішнього світу, обладнавши для нього кімнатку у цоколі власного будинку. Шкільну програму Карл засвоює вдома з допомогою вчителя-пенсіонера в інвалідному візку. Хоча хлопчик багато читає, але, здобуваючи знання про навколишній світ у такий спосіб, він однак не отримує морально-етичного виховання, не засвоює норм і правил поведінки в соціумі і, як наслідок, виростає інтравертом, соціопатом.

Вже з дитячих літ Карл – маргінал, примарна тінь. об'єкт співчуття демон. Він соромиться розмовляти і через те до нього ставляться як до німого.

І тут настає потрясіння: На очах у 9-ти річного Карла мати вчиняє суїцид, не витримавши відчуження з боку сина та осуду односельців за свій любовний зв'язок з сільським лікарем: вона втопилася в озері. Карл ніяк не може збагнути, що ж відбулося насправді: він збентежений і водночас зачудований умиротвореним обличчям мертвої матері. На цій підставі він робить висновок, що смерть може приносити також умиротворення, спокій, тишу.

Отож, він покидає свою кімнатку і стає блукати вночі селом немовби якась примара, підслуховуючи розмови, сімейні чвари, пізнаючи екзистенційні проблеми односельців.

Вже перше вбивство, скоєне Карлом, наводить його на думку, що смерть – це щось заспокійливе, позитивне, оскільки вона упокорює людину і, виходячи з такого сприймання, він намагається самотужки розібратися у метафізиці цього явища. «О, прийди смерте, брате сну» – співається в одному з відомих хоралів Й-С. Баха. Отож, для Карла смерть не є чимось жахливим, для нього з нею асоціюється абсолютна тиша й умиротворення. Чому б тоді йому не взяти на себе роль янгола смерті та не стати звільняти людей від їх земних страждань?

На перший погляд маємо сюжет про дурника, який прагне Добра, але чинить Зло, оскільки не усвідомлює неправомірності своїх діянь. Поступово Карл вчиться вмінню безшумно підкрадатися до своїх жертв і потім вбивати їх. Таємничі вбивства, криваві оргії з тваринами викликають паніку, а потім і лють мешканців тихого Єттенбрума, які вимагають лінчування зловмисника. Переслідуваний односельцями, детективом поліції, Карл змушений тікати з рідних місць. Однак він і далі продовжує свою криваву справу в інших краях, перетворюючись поступово на серійного вбивцю.

Проте Карл – не монстр, позбавлений почуттів: він вбиває, не віддаючи собі звіту у скоєному. Здається, що позбавлений емоцій безжалісний юнак завдяки своєму гіперчутливому слуху знає про людей те, що для інших залишається прихованим, йому відомі їхні турботи, печалі, пристрасні бажання, він і справді вірить у те, що позбавляє їх від фізичних і психічних страждань, коли вкорочує їм життя.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psyhograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Про його почуття у романі мовиться лише побіжно. Промовистим є однак такий факт: Карл носить з собою скляну коробочку, в якій зберігає серце бабусі як подарунок його батькові (адже йому не раз доводилося чути від дорослих такі слова: «Дитина навик залишається в серці матері»). Він навіть пишається тим, що подарував бабусі її дідушеві одночасну смерть (хіба вони самі цього не хотіли?) І врешті-решт він усвідомлює зміст підслуханих слів свого батька, який пошепки назвав колись одному з своїх односельців сина «бестією».

Важливе смислове наповнення несуть вже самі назви трьох головних частин твору – «Віра», «Надія» і «Любов», – означені так відповідно до біблійних чеснот. Карл не засвоїв божі заповіді у батьківському домі і тому його погляд на світ викривлений. Так само деформованим є його розуміння права, правди і кривди, добра і зла. Тобто, формально, він – серійний вбивця, але без чітко вираженого мотиву своїх діянь.

Та до якого ж типу вбивць слід зарахувати Карла Гайдемана? До «візіонерів» – психотичних вбивць з клінічним маренням і галюцинаціями? Чи до «місіонерів» – убивць, які вважають себе месниками чи суддями, які очищають суспільство від «бруду»? Чи до розсудливих, які мають чіткий план як вистежувати і вбивати свої жертви? Адже він зводить зі світу лише тих, хто перебуває у постійному стресі, або невиліковно хворий, хто страждає від розладів у подружньому житті. Часом йому достатньо почути як свариться подружжя, іншим разом він готовий вбити будь-якого лиходія. Така його поведінка є, власне, самосудом, хоча сам Карл цього й не усвідомлює. Його моральний компас налаштований не так, як у звичайних людей. Але навіть і тоді: чи можна категорично стверджувати, що він вроджений вбивця?

Відповідь на це запитання прихована в епіграфі до другої частини твору: «Виграшні ситуації у прийнятті рішень це ті, в яких успіх окремої особи залежить не лише від власного рішення, але й від діянь інших людей, що зветься грою» (Теорія гри. Математика) [17, с. 112].

Роман «Тиша» – яскравий приклад новітнього потрактування тексту, що існує тут як становлення і як буття становлення, У.Еко, Ж.Делез, М.Мерло-Понті, Ю.Лотман послуговуються визначенням «рух тексту». М. Мерло-Понті, зокрема, вважає, що значення існує лише в русі [11]. У відомій праці Ю.Лотмана «Внутрі мислящих миров» є навіть окремий розділ «Текст в процесі руху автор-аудиторія, задум- текст» [10].

Однією з характерних властивостей культури є здатність породжувати явища, які випадають з неї. Яскравим прикладом такого трансгресивного явища можемо назвати феномен номадизму. «Номад – людина без місця, без мітки суспільства. Він

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вислизає від нормативних установок, не вписується у суспільство, відкидається ним, і при цьому викликає до себе інтерес, а іноді навіть повагу [13, с.21].

«Номад – відображення бажання ідентичності, що складається з переходів, послідовних зрушень, змін координат, без есенціальної єдності і всупереч їй» [3, с. 138]. Ж. Лакан описує «ковзаюче означаюче», яке ніде не знаходить для себе однозначного зв'язку з означаючим, внаслідок чого породжує параноїдальне марення, всередині якого і відбувається становлення індивіда суб'єктом [8]. Найповніше концепт номадизму сформулював Ж.Делез у своїх розмислах про парадоксальну інстанцію смислу, що безперестанку переміщається між смислоутворюючими серіями, і про неукоріненість суб'єкта ні у фізичному, ні у соціальному бутті. Знаходячись у постійному вислизанні від будь-якої визначеності та дефініції, ця інстанція лише своєю відсутністю створює натяк на своє існування» [4, с.88].

Читачі роману Томаса Рааба є свідками того, як суб'єкт постійно вислизає від догмату «чистого мислення». І лише насильство, що набуває часом найжорстокіших форм, змушує його залишатися *res cogitans* (термін, введений Рене Декартом для опису феномену розуму. *Res cogitans* – мисляча субстанція – прим. І.Мегела).

Суб'єкт у романі Рааба – це вже мовби не людина, а якась гіпотетична «норма», шаблон, під який підігнаний конкретний індивід [5]. Індивід стає суб'єктом у момент спротиву владі і саме владний дискурс змушує його проявляти «турботу про себе» [7].

Спротив проявляється у втечі Карла в маргінальність, в його існуванні у зазорах між дискурсами. Його спротив – це «життя в бігах», номадизм, постійне переміщення у площині смислу. У ситуації «ось тут» він перебуває не реально, а віртуально. За Фуко маємо модель «плаского світу», в якому поверхнісні смисли не обмінюються на глибинні «сутності», а оскільки смисл немає коріння, він постійно ковзає цією поверхнею смислу [14]. Але номадизм – це не лише втеча суб'єкта, його вислизання від раціонального дискурсу – це ще й «смерть автора» [2].

Життєвий шлях Карла позначений багатьма перипетіями, різкими поворотами, в ньому мало радісних моментів, хіба що за виїнятком зустрічі з дівчиною, образ якої він носить у своєму серці до останнього подиху. Знайомство з Марією, глухонімою дівчиною, принесло Карлу відчуття того, що він нарешті знайшов споріднену душу. Символічно, що вони обоє добре розуміють одне одного без слів, Карл захоплений вродою Марії, її життєрадісністю. Проте він не може захистити дівчину від тиранії її батька і через те змушений вдатися до крайньої міри – вбити її мучителя. Однак ця спроба виявилася невдалою, батько Марії вижив, хоча й залишився калікою на все життя. Образ Марії – своєрідне віддзеркалення душі героя. Карл не може забути дівчину і після того, як змушений покинути ту місцевість, де вона мешкала.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psychograma seriijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Змученого, виснаженого фізичними і психічними поневіряннями, Карла знайшли згодом ченці одного з гірських монастирів Італії. Там він видавав себе за глухонімого, не реагував на звертання польською російською мовами, але ченці, змилювалися над дивовижним чужинцем і надали йому прихисток. де він знайшов спокій й умиротворення. Лише два його покровителі – ченці Алоїс і Паоло – розуміють причини справжніх страждань Карла і знаходять з ним спільну мову. Символічним є те, що на знак свого нового народження, герой отримує нове ім'я – брат VITUS (тобто життєдайний – прим. І. Мегела). Через деякий час він стає своєрідним янголом миротворення і провідником смерті у притулку для літніх людей, яким опікуються ченці монастиря.

В цей період з Карлом відбувається чергова метаморфоза: він перероджується на дивовижного митця, який у своїх різьбярських фігурках й малюнках відтворює образ Марії, а подеколи й лики своїх жертв. Після смерті свого ментора Карл вирішує повернутися до Австрії, маючи надію, що там йому пощастить віднайти кохану Марію..

Вирізняє роман однак не так сам його зміст, як спосіб, в який письменник описує життя вбивці, а саме – спокійний тихий тон, що засвідчує вже сама назва твору.

Тиша – «хода дива», синонім таємниці, сутність якої принадна, але прихована від людського осягнення. В романі Рааба тиша – це не лише фізико-акустичне явище, а й універсальна категорія, складова частина філософії світобудови, філософських антиномій: статика – динаміка, спокій – рух, космос – хаос, життя-смерть [12].

У третій заключній частині роману тиша сприймається як символ Абсолюту, Першообразу світу. вона служить означенням переходу до сфери сакрального. Мовчання, тиша пов'язані тут з проявом метафізичних сутностей: Бога, Тонкого Світу, джерела і мети духовного життя. Мовчання символізує тут сокровенність, духовне сходження, самопізнання, «розумне творення».

Потрапивши до чужомовного середовища, з хаосу буття до впорядкованого простору, Карл немовби заново освоює другу сигнальну систему.

1. СПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО, і слово було у Бога, і Слово було Бог [1];
2. Усе через Нього почало бути, і без Нього ніщо не почало бути, що почало бути;
3. У ньому було життя, і життя було світлом для людей Слово не лише сотворило, але ВОНО і зберігає життя сотвореного;
4. І світло в пільмі сяє, і пільма не огорнула його;
5. Був чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іван;

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

6. Він прийшов для свідчення, щоб засвідчити про Світло, щоб усі повірили через НЬОГО;

7. Було Світло істинним, котре просвітлює всіяку людину, що приходить у світ;

8. У світі Він був і світ був, створений Ним; і світ Його не пізнав;

9. Прийшов до своїх, і свої Його не прийняли;

10. А тим, котрі прийняли Його, віруючим в ім'я Його, дав владу бути дітьми Божими;

11. Слово стало плоттю, і жило поміж нами, виповнене благодаттю та істиною; і ми бачили Його славу, як Єдиновродженого від Батька.

Людське життя – вищий прояв творчості, а сама творчість – це суцільна безмежна гра енергій і сил. Щастя – лише одна з складових частин цього процесу. В житті творчої людини постійно присутнє страждання, а на певному етапі, воно є чи не головною рушійною силою. Тобто, у творчої людини творчим є все: і страждання, і щастя. Все, щоб вона не починала робити – перетворюється на акт творчості.

У романі Рааба страждання творчості подані як процес народження творчої людини. І момент такого народження приносить смерть не тільки попереднім мукам, але й самій людині. Той, хто прагнув бути творцем – став ним, а акт творення став для нього таким природнім, що він більше не спроможний бути відмінним від нього, він – сама Творчість. Отож маємо яскравий приклад ідентифікації – самоототожнення автора з своїм літературним персонажем, його переживання фікційного світу художнього твору як конкретно-життєвого, реального.

В цьому контексті зрозумілим стає загадковий несподіваний фінал роману. Карл покидає монастир, змінює своє прізвище і зовнішність, потім вбиває батька Марії . затим вистежує її саму і проводить з нею ніч кохання. Однак він усвідомлює, що спільного майбутнього у них бути не може, оскільки Марія одружена з Горстом Шубертом, детективом, який постійно висить «на його хвості» .

Повернувшись в рідні краї, Карл відтворює у свідомості окремі моменти свого поминалого життя, наповнюючи спогади підсвідомими бажаннями материнської любові, порозуміння, затишку, родинного тепла. Однак, змінити щось у минулому неможливо. Єдиний спосіб зафіксувати прожите – це створити художній твір, який міг би упокорити творчий дух і дозволив би досягти абсолютної тиші. І раптом йому ввижається у вікні будинку жіноча постать (Марія), яка тримає на руках новонароджену дитину. Це її дитина, його дитина, народжена з сублімації почуттів. І в цей момент Карлу розкривається зміст слів ченця Паоло: «Подаруй собі дівчину і бережи її». Але цією дівчиною стала не Марія. То хто ж тоді? Відповідь закладена у посвяті автора до роману: «Анні, Тому, що ти така, як я. З любов'ю, твій тато».

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel “Silence”) (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psychograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© *Megela I. P.* [*Megela I. P.*] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Останні рядки твору – квінтенсенція загального змісту. Тоді й стає зрозуміло, хто ж та дівчина, що її чернець Паоло заповів Карлу всіляко берегти.

Анна, яке гарне ім'я, Анна

Який чистий твій голос

Який сильний твій крик,

Який великий твій біль

Навчися терпіти його у світі. Дай себе втішати тихою любов'ю матері, турботою батька і моєю.

Мені пора йти

Заповнити останні сторінки. Привести все до завершення,

Озирнутися назад, на все, на тебе Анно, і знати

Сьогодні гарний день Твій прихід. Моє прощання.

Щастя тобі, моя дитино [17, с. 357-358].

Роман «Тиша» – яскравий приклад гібридизації пригодницького жанру (Томас Рааб – автор шести популярних детективних романів – прим. І.Мегела). В ньому вдало поєднані любовна історія, хроніка сільського життя, роман становлення, психологічна драма.[18]. Це ще й фіктивний життєпис серійного вбивці, незвичайної людини, наділеної гіперчутливим слухом і, легенда його життя, сповненого душевних мук і страждань. У романі Рааба наявні мотиви класичного роману жахів («Франкенштайн» М.Шеллі), творів німецьких романтиків (Г.Клайст), міфу про Каспера Гаузера, детективного роману (Фрідріх Дюрренматт «Обіцянка») Роман «Тиша» – це також трансформація психологічного трилера в контексті проблеми символізації митця і його стосунків зі світом («Парфюмер» Патріка Зюскінда, «Сестра с ну» Роберта Шнайдера) [15].

Мова твору хоча й дещо старомодна, вдало відтворює багатошаровість смислу того, що знаходить відображення. Читач настільки «втягується» в текст, що відбувається розмивання межі між суб'єктом й об'єктом, що приводить до «розчеплення» особи читача, який коливається у своєму сприйнятті між непорозумінням, співчуванням, страхом, будучи подивованим новим пізнанням, що його він набуває в процесі розкодовування тексту. Маємо різні рівні ідентифікації – від «наївного» сприймання до більш високих рівнів літературної рецепції, на яких і відбувається формування нового естетичного досвіду. Поетичний, філософський зміст потребує значної концентрації думки. Посвята, епіграфи до кожної частини, чіткі назви підрозділів, попри певну колажність, не дають роману розпастися на окремі фрагменти. Навпаки, вони роблять текст цілісним і завершеним, що безумовно, є

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вагомим досягненням Томаса Рааба як творця віртуозної композиції і майстра художнього стилю.

Література

1. Від Івана, розділ 1, пер. на укр. І. Огієнка. *Біблія Онлайн* <https://bibleonline.ru/bible/ukr/43/01/>
2. Барт Р. Смерть автора. *Избранные работы: Семиотика: Поэтика.* – М.: Прогресс, 1994. 615 с.
3. Брайдотти Р. *Путем номадизма. Введение в гендерные исследования.* Часть II. Хрестоматия. СПб, Алетейя, 2001. – С. 136-163
4. Делёз Ж. Логика смысла, пер. с фр. Я. Я. Свирского. – М.: Раритет, 1998.
5. Дьяков А.В. Мишель Фуко: о «смерти человека», о свободе и о «конце философии». *Вестник истории и философии КГУ* 2. Серия «Философия» (2008), доступу: www.jkhora.narod.ru/foucault001.pdf
6. Ильин И. *Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм.* – М., 1996, доступ: lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
7. Курочкина Л.Я., Первушкина В. Концепция власти в Мишеля Фуко. *Вестник Воронежского государственного технического университета, Философия*, 2013.
8. Лакан Жак. *Инстанция буквы, или судьба разума после Фрейда*, пер. с фр. – М.: Русское феноменологическое общество, изд-во «Логос», 1997. – 184 с., доступ lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
9. Лиотар, Жан-Франсуа. *Состояние постмодерна* (1979), пер. с франц. Н. А. Шматко, «Институт экспериментальной социологии», М., АЛЕТЕЙЯ, СПб, 1998, доступ lib.ru/CULTURE/LIOTAR/liotar.txt_with-big-pictures.html
10. Лотман Ю.М. *Внутри мыслящих миров. Человек-текст-семиосфера-история.* – М.: Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
11. Мерло-Понти. *Знаки*, пер. с фр. И. С. Вдовина. – М., 2001.
12. Некрасова И. *Целая вселенная: К проблеме исследования поэтики тишины* 3, доступ soundmuseumspb.ru/gezeta/42-articles/1202-inna-nekrasova
13. Новиков Е. В. *Лики ностальгии. Человек* 3 (2006): 21-31
14. Фуко М. *Воля к истине. По ту сторону знания, власти и сексуальности.* – М.: Ad Marginem, 1996. – 448 с
15. Die Presse 18/01/2015 1`6 Salzburger Nachrichten 28.01.2015
16. Salzburger Nachrichten 28.01.2015
17. Raab. Thomas .Still. Chronik eines Morders-Munchen: Droemer Verlag< 2016.
18. Westdeutsche Allgemeine 17/04/2015
19. Volker Stephan im interview mit Thomas Raab – Bücherkaffee, доступ <https://buecherkaffee.de> > Interview

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel “Silence”) (in Ukrainian)
 [Metamorfozy zhanru. Psyhograma serijного vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

References

1. Vid Ivana, rozdil 1, per. na ukr. I. Ogijenka. *Biblija Onlajn* <https://bibleonline.ru/bible/ukr/43/01/>
2. BartR. Smert' avtora. *Izbrannye raboty: Semiotika: Pojetika*. – M.: Progress, 1994. 615 s.
3. Brajdotti R. *Putem nomadizma. Vvedenie v gendernye issledovanija*. Chast' II. Hrestomatija. SPb, Aletejja, 2001. – S. 136-163
4. Deljoz Zh. *Logika smysla*, per. s fr. Ja. Ja. Svirskogo. – M.: Raritet, 1998.
5. D'jakov A.V. Mishel' Fuko: o «smerti cheloveka», o svobode i o «konce filosofii». *Vestnik istorii i filosofii KGU* 2. Serija «Filosofija» (2008), dostup: www.jkhora.narod.ru/foucault001.pdf
6. Il'in I. Postrukturalizm. Dekonstruktivizm. Postmodernizm. – M., 1996, dostup: lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
7. Kurochkina L.Ja., Pervushkina V. Konceptija vlasti v Mishelja Fuko. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo tehničeskogo universiteta, Filosofija*, 2013.
8. Lakan Zhak. *Instancija bukvy, ili sud'ba razuma posle Frejda*, per. s fr. – M.: Russkoe fenomenologičeskoe obshhestvo, izd-vo «Logos», 1997. – 184 s., dostup lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
9. Liotar, Zhan- Fransua. *Sostojanie postmoderna* (1979), per. s franc. N. A. Shmatko, «Institut jeksperimental'noj sociologii», M., ALETEJJa, SPb, 1998, dostup lib.ru/CULTURE/LIOTAR/liotar.txt_with-big-pictures.html
10. Lotman Ju.M. *Vnutri mysljashhih mirov. Chelovek-tekst-semiosfera-istorija*. – M.: Jazyki russkoj kul'tury, 1996. – 464 s.
11. Merlo-Ponti. *Znaki*, per. s fr. I. S. Vdovina. – M., 2001.
12. Nekrasova I. *Celaja vselejnaja: K probleme issledovanija pojetiki tishiny* 3, dostup soundmuseumspb.ru/gezeta/42-articles/1202-inna-nekrasova
13. Novikov E. V. Liki nostalgii. *Chelovek* 3 (2006): 21-31
14. Fuko M. *Volja k istine. Po tu storonu znanija, vlasti i seksual'nosti*. – M.: Ad Marginem, 1996. – 448 c
15. Die Presse 18/01/2015 1`6 Salzburger Nachrichten 28.01.2015
16. Salzburger Nachrichten 28.01.2015
17. Raab. Thomas .Still. *Chronik eines Morders-Munchen*: Droemer Verlag< 2016.
18. Westdeutsche Allgemeine 17/04/2015
19. Volker Stephan im interview mit Thomas Raab – Bücherkaffee, доступ <https://buecherkaffee.de> › Interview

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)
 [Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]
 (Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

УДК 821.111.09

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 14.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 17.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.16 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.05>

ІРОНІЧНИЙ КОНТЕКСТ «КИЇВСЬКОГО ТЕКСТУ» ВІЛЬЯМА МЕЙКПІСА ТЕККЕРЕЯ

Т. В. Мухед (м. Київ, Україна)

t.mykhed@gmail.com

доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Стаття присвячена аналізу пародійної поеми В. М. Теккерея «Легенда про Святу Софію Київську». Зроблена спроба вказати на джерело інформації про Київ, яким міг слугувати історичний роман Джейн Портер «Тадеуш із Варшави», що був написаний за свідченнями польських емігрантів. Балада трактується як традиційний для англійської усної і писемної літератури жанр, що набув формальних ознак друкованого тексту. Всі вони присутні в поемі Теккерея, в тому числі поділ на глави, функціонально значимий паратекст, актуальна історично-культурна алюзивність, сатирично-викривальний пафос, полемічність. «Київський текст» у поемі Теккерея змодельований за жанровими конвенціями балад про св. Георга, постаючи інформаційним наративом з запрограмованим і приступним широкому загалу месиджем. Теккерей створює образ Києва у традиціях утопічної літератури, називаючи його справжнім раєм, щасливі мешканці якого стали жертвами заздрісних сусідів, етнографічна і релігійна приналежність яких абсурдно строката. Теккерей не тримається історичної правди, формуючи відверто фікційний простір, маркерами якого слугують стереотипні для романтичної літератури топоси, порівняння, алюзія на твори і стиль Байрона, Гофмана та інших романтиків. Іронія стає визначальною світоглядною та естетичною домінантою поеми Теккерея про протистояння киян і загарбників-козаків, що, маркована інтертекстом, формує дистанційованість наратора від тексту, спонукаючи читача до формування власного іронічного сприйняття як художнього світу твору, так і прецедентної реальності.

Ключові слова: Теккерей, балада, іронія, київський текст, св. Софія.

(Problems of literature awareness)

William Makepeace Thackeray: ironic context of his “Kyiv text” (in Ukrainian) [Ironichnyj kontekst «Kyiv's'kogo tekstu» Vil'jama Mejkpisa Tekkereja]

© Mykhed T. V. [Mykhed T. V.] t.mykhed@gmail.com

**ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

**ИРОНИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ «КИЕВСКОГО ТЕКСТА» ВИЛЬЯМА
МЕЙКПИСА ТЕККЕРЕЯ**

Т. В. Михед (г. Киев, Украина)
t.mykhed@gmail.com

доктор филологических наук, профессор кафедры зарубежной литературы
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бул. Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена анализу пародийной поэмы В. М. Теккерея «Легенда о Святой Софии Киевской». Предпринята попытка указать на источник информации о Киеве, которым мог служить исторический роман Джейн Портер «Тадеуш из Варшавы», написанного по показаниям польских эмигрантов. Баллада трактуется как традиционный для английской устной и письменной литературы жанр, получивший формальные признаки печатного текста. Все они присутствуют в поэме Теккерея, в том числе разделение на главы, функционально значимый паратекст, актуальная историко-культурная аллюзивность, сатирически-обличительный пафос, полемичность. «Киевский текст» в поэме Теккерея смоделирован по жанровым конвенциям баллад о св. Георге, являясь информационным нарративом с запрограммированным и доступными широкой общественности месседжем. Теккерей создает образ Киева в традициях утопической литературы, называя его настоящим раем, счастливые жители которого стали жертвами завистливых соседей, этнографическая и религиозная принадлежность которых абсурдно пестрая. Теккерей не держится исторической правды, формируя откровенно фиктивное пространство, маркерами которого служат стереотипные для романтической литературы тоpos, сравнение, аллюзия на произведения и стиль Байрона, Гофмана и других романтиков. Ирония становится определяющей мировоззренческой и эстетической доминантой поэмы Теккерея о противостоянии киевлян и захватчиков-казаков, что, маркированная интертекстом, формирует дистанцированность рассказчика от текста, побуждая читателя к формированию собственного иронического восприятия как художественного мира произведения, так и прецедентной реальности.

Ключевые слова: Теккерей, баллада, ирония, киевский текст, св. София.

WILLIAM MAKEPEACE THACKERAY: IRONIC CONTEXT OF HIS “KYIV TEXT”

T. V. Mykhed (Kyiv, Ukraine)
t.mykhed@gmail.com

Doctor of Philology, professor at Foreign Literature Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the analysis of the parody ballad by W. M. Thackeray "The Legend of St. Sophia of Kioff" (1839). An attempt was made to indicate the source of information about Kyiv, which could be found in Jane Porter's historical novel "Thaddeus of Warsaw", written according to the testimonies of Polish emigrants. The ballad is interpreted as a traditional for English oral and written literature genre, which has acquired formal signs of printed text. All these signs are present in Thackeray's ballad, including the division into chapters, a functionally significant paratext, topical historical and cultural allusiveness, satirical-defamatory pathos, polemics. "Kyiv text" in Thackeray's poem is modeled according to the genre conventions of the ballads about St. George, stating an informative narrative with a programmed and incessant general message. Thackeray creates the image of Kyiv in the traditions of utopian literature, calling it a real paradise. Kyiv happy residents became victims of envious neighbors, whose ethnographic and religious affiliation is absurdly mottled. Thackeray does not hold on to the historical truth, forming a fictional space, markers of which are stereotypes of romantic literature topos, comparisons, the allusion to the works and the style of Byron, Hoffman and other romantics. Irony becomes the defining ideological and aesthetic dominant of Thackeray's ballad about the confrontation between the Kyivans and Cossack invaders, which, marked by intertext, forms the distance of the narrator from the text, inducing the reader to form his own ironic perception of both the artistic world of the work and of the reality.

Key words: Thackeray, ballad, irony, Kyiv text, St. Sophia.

(Problems of literature awareness)

William Makepeace Thackeray: ironic context of his “Kyiv text” (in Ukrainian) [Ironichnyj kontekst «Kyiv's'kogo tekstu» Vil'jama Mejkpisa Tekkereja]

© Mykhed T. V. [Mykhed T. V.] t.mykhed@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Про багатий творчий спадок визнаного класика англійської літератури ХІХ століття, Вільяма Мейкпіса Теккерей (William Makepeace Thackeray, 1811-1863), написано чимало і ґрунтовно. Утім, за минулі півтора століття розвідки науковців здебільшого присвячені осмисленню як не суперечливої і складної особистості митця (*An Uneasy Victorian* – звична характеристика Теккерей-людини і заданий кут зору, що визначив, наприклад, зміст роботи Ann Monsarrat [5]), якого упродовж життя й донині постійно зіставляють з Діккенсом, то з'ясуванню поетикального спектру його прози, що чим далі, тим ясніше виявляє дивовижну суголосність із декларативною перформативністю сучасного «суспільства спектаклю» (Гі Дебор). Починаючи з Е. Троллопа і Г. К. Честертон, а далі монографії В. Івашової, спираючись на авторитет Є. Генієвої і В. Вахрушева, чи розмисли науковців далекого зарубіжжя Р. Shillingsburg або Z. Catalan, дослідники ретельно і детально досліджують принцип гри і театральності, вишуковують відповідники між арлекінадою/буфонадою і масками «Ярмарку суєти» чи «Книги снобів», що прочитуються як оригінально-авторська, іронічно-пародійна проекція Шекспірової формули «весь світ – театр» у художній універсум його прози. І при цьому оминають увагою поетичний доробок Теккерей, що, як і його живопис, є безумовною присутньою складовою художнього світобачення митця. І навіть якщо все ж йдеться про пародійні балади Теккерей, яких він теж написав чимало, приблизно 60, то обмежуються побіжним аналізом «Балади про Буябес». Вона має статус найбільш вдалої з поезій цього типу, віншуючи традиційну французьку страву, рибний суп, у акцентованій гротескно-бурлескній манері Рабле/Беранже. Ще інколи дослідники згадують балади-пародії Теккерей на віршування прерафаелітів, і на цьому все. Таку традицію інтерпретації пародійних балад Теккерей заснував Ентоні Троллоп у монографії «Теккерей» (1879) [8], і її інерційний вплив чутно й нині. А між тим не тільки про пародійні «Страждання молодого Вертера» чи «Айвенго» ущипливо писав Теккерей. Є. Генієва зауважує постійну, хоч і дискретну присутність «російського тексту» в романістиці Теккерей, його побіжні зауваги про «особливості російського національного характеру» [1, с. 27], хоч найбільш виразно «російська тема» звучить у «незграбній епічній поемі Теккерей «Свята Софія»» [1, с. 27]. Згадує шанована дослідниця і М. Бахтіна, у нотатках якого «Балада про Буябес» позначена, як «то гумор, то задушевно», а далі під раннім віршем «Тімбукту» Бахтін помилково написав «велика козацька епопея» [1, с. 26]. Зрозуміло, що йдеться про поему «Свята Софія», яка, цитуючи Є. Генієву, «й донині погано осмислена фахівцями». Від 1989-го, часу публікації цитованого видання, минуло 30 років, а поема Теккерей «Легенда про Святу Софію Київську» так і залишається поза увагою і перекладачів, і науковців. І справа, як видається, не тільки

© *Mixed T. B.* [*Mixed T. B.*] t.mykhed@gmail.com

Іронічний контекст «Київського тексту» Вільяма Мейкпіса Теккерей (Українською) [Иронический контекст «Киевского текста» Вильяма Мейкписа Теккерей (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

у «незграбності» чи, за Троллопом, «меншовартості» твору, як він писав: «Поема дуже смішна, але якісно поступається іншим» [8]. Я знайшла одну згадку в українському інтернеті про цей твір, де переказані слова Троллопа (без негативного висновку), підсумовані скорботним запитанням: чому не перекладають і не вивчають? Чому не перекладають, і досі не переклали російською, видавши 1974 року 12-томник, як не включили з іншими баладами у видання 1989 року, сподіваюсь, стане зрозумілим при подальшому аналізі твору Теккерея.

Актуальність цієї розвідки зумовлена необхідністю ревізії традиції реценції «українського тексту» у фреймі «російського» історико-культурного контексту, «перепрочитання» класики і формування національного канону вікторіанської літератури.

Наукова новизна визначена самим **об'єктом** дослідження, яким слугує іронічна балада Теккерея «Легенда про Святу Софію Київську», що **вперше** аналізується як цілісний твір у художній системі Теккерея, вводиться в науковий обіг і знайомить вітчизняного читача з оригінальним баченням Києва та його історії англійським класиком. **Предмет** дослідження – поетика іронічної поеми – включає осмислення і аналіз функціонування різноманітних тропів, що сукупно сприяють реалізації поставленої **мети** – з'ясуванню особливостей репрезентації «київського тексту» в поемі Теккерея.

В. М. Теккерей написав баладу під назвою «Легенда про Святу Софію Київську» 1839 року, у період, коли, шукаючи свого голосу, пробував сили в різних жанрах – від есею до балади. Це був час і увиразнення його естетичних поглядів, що формувалися на ґрунті хаотично накопиченого книжного знання: за його власним зізнанням, читав усе, що «прилипало» до рук [6, р. 12]. Перевагу віддавав, як і личило підлітку, історичним та пригодницьким романам. Серед прочитаних, звісно, Редкліф, Волпол, Філдінг, Голдсміт, Аддісон, Вальтер Скотт, а ще невідома у нас Джейн Портер (Jane Porter, 1776 -1850). Роман Дж. Портер «Шотландські вожді» (The Scottish Chiefs, 1810) вважається одним з перших зразків історичного англійського роману і до сьогодні не втратив популярності в читачів Шотландії: «вона зуміла знайти баланс між народною легендою та історичним романом» [2, р. 29]. Великий розголос мав роман Портер «Тадеуш із Варшави» (Thaddeus of Warsaw, 1803), дія якого відбувається наприкінці XVIII ст. в Польщі напередодні поділу країни. Ймовірно, з цього роману Портер у Теккерея залишилися химерні згадки про Київ та різне написання його назви, зокрема варіанти – Kiow, Kioff або Kiova. Пояснюючи задум «Тадеуша із Варшави», Портер писала, що хотіла «створити по-справжньому героїчний характер і образ того, яким має бути справжній християнин», а тому

(Problems of literature awareness)

William Makepeace Thackeray: ironic context of his "Kyiv text" (in Ukrainian) [Ironichnyj kontekst «Kyiv's'kogo tekstu» Vil'jama Mejkpisa Tekkereja]

© Mykhed T. V. [Mykhed T. V.] t.mykhed@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

звернулася до минувшини Польщі, адже в сучасній Британії таких людей «не знайти» [2, р. 53]. Іронічним варіантом «справжнього християнина» уповні можна вважати протагоніста балади Теккерея пріора Гіацинта, якого він «знайшов» у давнині екзотичного Сходу Європи.

Іронія, що вважається характерною ознакою стилю Теккерея, формувалася під впливом різних літературних і екстралітературних чинників. Сам письменник вважав такими «великих романістів/гумористів» XVIII ст., «шалені пристрасті» романтиків і скептицизм античних класиків. Він читав Гомера і Катулла, Аристофана і Вергілія, але знавці його творчості вважають, що найближчим йому став Горацій, вплив якого відчутно не лише на стильовому рівні, але у способі творчого сприйняття дійсності. Як справедливо зауважив G. N. Ray, «Теккерей у вікторіанському Лондоні почувався, наче Горацій у Римі Августа: це стосувалося не тільки міста, але самого ставлення до життя» [цит. за 5, р. 36]. Як колись Горацій шукав нових жанрів, спроможних передати його щемке відчуття стрімко зникаючого елліністичного, власне поганського світу, так Теккерей експериментував зі старими жанроформами, вкладаючи в них своє глибоке розуміння незмінності людської природи. Задовго до написання «роману без героя» у його баладах все виразніше бриніло відчуття *vanitas*. Ним глибоко-іронічно пронизана і «Легенда про Святу Софію Київську».

У цьому творі Теккерей на позір зберігає традиційні для англійської балади жанрові ознаки, що сформувалися як друкарський канон у XVI ст. Надрукована балада мала складатися з пронумерованих мікроглав (у Теккерея їх 20), кожній з яких передував заголовок і стислий виклад змісту, графічно марковані квадратними дужками. Згідно з друкарськими вимогами і читацькими конвенціями, позаяк авторського права як такого ще не було, формальним завершенням твору мав стати латинський маркер *Finis* з обов'язковим англійським перекладом у квадратних дужках [or the End], що означало визнання автором відповідальності за написане [3, р. 238]. Всі ці ознаки є в більшості балад Теккерея, так само як і вказівка, на яку мелодію має виконуватись твір, чого немає в «Легенді про Святу Софію» [7].

Натомість вона починається з зачину, де йдеться про місто на «скелястих берегах Дніпра» і яке у підручниках з «графії» (the g'ography books) називають по-різному – «Kieff or Kioff, Kiova or Kiow», як варіюватиме назву і наратор. Зачин по-справжньому епічний: заможне місто, де мирно мешкають багаті бюргери, яких охороняють вправні вояки. Там широкі площі і ярмарки чотири рази на рік, там багато церков і собор величний, «веселий» дзвін якого скликав містян на службу – «поляків, росіян і німців, усіх, окрім євреїв». Всі вони, «заради спасіння християнської (у Теккерея – Orthodox) душі», охоче слухали проповіді благочестивого отця Гіацинта.

© *Mixed T. B.* [*Mixed T. B.*] t.mykhed@gmail.com

Іронічний контекст «Київського тексту» Вільяма Мейкпіса Теккерея (Українською) [Иронический контекст «Киевского текста» Вильяма Мейкписа Теккерея (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Це був чоловік «достойний, кремезний і гладкий, хоч і постував тричі на місяць. У попереку він мав зо 2 ярди (ярд – 0,9144 см.) і важив стоунів зо 20 (стоун – 6,35 кг., тобто отець Гіацинт важив приблизно 127 кг.)». У перших трьох главках Теккерей зумів кількома точними штрихами створити не лише доволі достовірний географічний та етнографічний локус, але включити і ті знакові для сучасного йому читача культурні маркери, що сприяли розмиванню дистанції між екзотичним світом ортодоксального Сходу і англійським реципієнтом. Це не тільки зрозумілі англійцеві міри довжини і ваги, а й подальше порівняння риторики отця Гіацинта з популярними «Листами Плімлі» Сідні Сміта та промовами преподобного Едварда Ірвінга, який піклувався про моральну чистоту провінційного кліру. IV глава є вельми показовою для пародійної манери Теккерей – вона перенасичена алюзіями та ремінісценціями, що стане його авторським знаком і в зрілій прозі. Але в даному контексті цей інтенсивний інтертекст функціонує радше як «троянський вірус». З одного боку, у такий спосіб Теккерей формує широке, контекстуально багатовимірне, інформативне поле, прочитуване сучасниками, а з іншого – постійна апеляція до сучасності обертається і редукацією пародійного об'єкту, який розпорошений у постійних покличах, і втратою універсальності смислу уже в наш час: ледь не кожен його рядок потребує коментаря до його коментаря. Як видається, Теккерей створив такий собі претекст до нинішнього гіпертексту (ось і пояснення «незграбності» твору), спершу, наче в античній комедії, окресливши простір дії і головних дійових осіб.

Тож Гіацинт був настоятелем у монастирі св. Софії, який колись збудували місіонери і «зробили з росіян – християн». Св. Софія, за легендою, «притупцяла» в місто, пройшовши водами «Германського океану» – «German Ocean», так британці називали Північне море аж до I Світової війни. Коли св. Софія почала опікуватись містом, «городяни стали найщасливішими з людей, а місто стало чистий тобі рай». Але на Київ напали «лиходії-козаки, безжальні татари, гуни, турки з мечами і шаблями», бо заздрили сусідам у «місті над блакитним Борисфеном». Оцю суміш народів, отаманом яких виявиться «калмик», навряд чи переймалися ідентифікувати або розрізняти сучасники Теккерей, сприймаючи усіх східняків як варварів, письменник сукупно називає «жорстокими росіянами» (these ruthless Russians), які «присунули зі своїх степів, лісів і боліт», щоб збирати данину. Мужні кияни зрештою відмовляються сплачувати оброк. Їх надихає «смілива промова» лорд-мера: «Вставаймо на битву, громадяни Києва! Київ – не місто рабів!» Від зворушливої патетики Теккерей одразу перемикає реєстр на нищівну іронію, гротескно зображуючи патріотичний шал містян: актори співають героїчну пісню, духовенство молиться, дівиці прикрашають волосся кокардами, молодиці жертвують тканини на

(Problems of literature awareness)

William Makepeace Thackeray: ironic context of his “Kyiv text” (in Ukrainian) [Ironichnyj kontekst «Kyiv's'kogo tekstu» Vil'jama Mejkpisa Tekkereja]

© Mykhed T. V. [Mykhed T. V.] t.mykhed@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

бинти, а кравці на цеховому прапорі вишивають «AUT WINCERE AUT MORI». Так, «перемога або смерть», от тільки Теккерей замінив одну літеру у слові vincere, і зовсім не випадково. Він грає(ться) зі словами, літерами, образами, бо рима (і не лише вона) в нього накульгує – A Cockney rhyme, but no better I now, але комічний ефект того вартує. Наведу показовий, як на мене, приклад віртуозної гри словами і смислами. Отець Гіацинт – prior, приходить до мера, щоб кликати на подячну молитву св. Софії. А містяни, святкуючи порятунок від козаків, «хотіли не молитись, але жерти й напиватись». П'янючий мер простягає пріору келих, той апелює до дружини мера, але й вона, п'яна як чіп, падає навznak: «Alas, the lady-mayoreess fell back as drunk as Chloe!» Порівняння – «п'яна, наче Хлоя», це пряма цитата з вірша англійського поета і дипломата Метью Прайора (1664-1721), прізвище якого англійською – Prior – постійно звучить принагідно духовного сану отця Гіацинта. І пішов сумний Гіацинт з монахами «молитися, гімни співати, тіло бичувати», а місто послуло в п'яному забутті, і вдерлися козаки, і «було їх – не порахувати, як не порахувати піщинки на березі моря, чи волосинки в бакенбардах графа д'Орсе». Якщо перше порівняння – традиційний літературний штамп, то друге – алюзія на відомого сучасникам Теккерей денді графа Альфреда Гійома д'Орсе (1801-1825), який мав себе за актора і уславився увагою до своєї зовнішності. Поставлені поряд, вони викликають відчуття комізму і редукують подальші сцени трагічної загибелі міста і киян, що виписані в позірно традиційній для подібних епізодів манері. Але «ріки вогню і крові» проливає дивно абсурдне за етнографічним складом військо: тут «зłodії з Дунаю і негідники з Дону, несуться турки і валахи, горлають козаки; різної всі вони мови і роду – євреї, християни, язичники, франки, мусульмани – страшно виглядав Kioff тієї ночі!» Кульмінацією цього карнавалу смерті стає наказ отамана-калмика, який «шалено загорлав, у стилі творів Байрона, що їх чимало прочитав», щоби спалили вцінт храм св. Софії. Далі неймовірно комічний епізод, коли статуя Софії зненацька ожила (така собі Галатея), «роззявила, наче німецький лускунчик, дерев'яні щелепи і заволатала: «Тікай, Гіацинте!» Відтак скочила йому на шию і пришпорила, цілячи п'ятами точно між восьмим і дев'ятим ребрами, в бік Дніпра. Хвилі Борисфену віднесли і статую Софії, і Гіацинта, і монахів до якогось дружнього берега, «язичники-завойовники» кудись зникли, і статуя повернулася у Kioff. У XX главі ([Finis, or the end], що завершує епос про киян і козаків, оповідач звертається, як і очікувалось за жанром, до читача, з застереженням – не вважати, що він тут посміявся з нього: «От поїдь у Kioff прямо таки зараз, і побачиш той статут!» (THINK NOT, O READER, THAT WE'RE LAUGHING AT YOU; YOU MAY GO TO KIOFF NOW, AND SEE THE STATUTE!) Останнім словом поеми Теккерей повертає сюжет в поле гри, в те театральне

© *Mixed T. B.* [*Mixed T. B.*] t.mykhed@gmail.com

Іронічний контекст «Київського тексту» Вільяма Мейкпіса Теккерей (Українською) [Иронический контекст «Киевского текста» Вильяма Мейкписа Теккерей (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

буфонадне дійство, яке він майстерно розіграв, скориставшись характерними для масового сприйняття маркерами екзотичного, східного, наразі «київського» тексту. Навряд чи Теккерей мав на меті блюзнірство щодо покровительки Києва – Святої Софії. Героєм англійських балад був не лише знаний «шляхетний розбійник» Робін Гуд, а й покровитель Англії Святий Георгій, який епічно рятував королівну і вбивав велетенського змія/дракона. Відомо, що прибічники роялістів надрукували цю баладу масовим накладом 1658 року, одразу по смерті Олівера Кромвеля, що збурило потужний спалах суспільної активності [4, р. 123]. Тобто текст балади в англійському соціумі зазвичай сприймався як інформативний актуальний наратив, чим скористався і Теккерей.

Письменник неодноразово говорив, що предметом зображення митця є великий світ, і саме його він має відобразити. Тому не варто дошукуватись у Теккерей точності історичних фактів чи їхніх релевантних відповідників: він – художник, який довільно реконструює деталі великого світу крізь призму свого світовідчуття, здебільшого іронічно забарвленого.

Теккерей активно і плідно експериментував зі словом, поступово і послідовно конструюючи свій сатиричний світ, дошукуючись тих узагальнень, яких, він вважав, бракувало сатирі Гофмана, прагнучи ідеального для нього бурлескного «раблезіанського сміху». І на цьому шляху йому став при нагоді жанр балади, що в англійській літературі з кінця XVII ст., як популярний різновид масової друкованої літератури, вирізнявся інтересом до сучасності, теми якої впліталися в старовинні сюжетні кліше, тому мова неминуче прибирала обертонів полемічної сатири. А в такий спосіб балада, як унікальна за потенціями культурна медія, орієнтована на розважання широких мас, ефективно доносила потужний і прочитуваний актуальний месидж – політичний, релігійний чи естетичний, або їхню варіативну сукупність. Цим її потенціалом і скористався Теккерей, орнаментувавши екзотичний, «псевдоромантичний» «київський текст» важливими йому маркерами сучасного культурного життя. Балада як жанр від початку свого зародження була розрахована на постійне повторення, і при кожному її новому виконанні неминуче варіювався смисл, з'являлися нові акценти, оприявнювалися приховані коди. Ця розвідка – лише перший і один із багатьох можливих варіантів прочитання «Легенди про святу Софію Київську».

Література

1. *Теккерей У. М.* Творчество. Воспоминания. Библиографические изыскания. Сост. Е. Гениева. – М.: Книжная палата, 1989. – 488 с.

(Problems of literature awareness)

William Makepeace Thackeray: ironic context of his “Kyiv text” (in Ukrainian) [Ironichnyj kontekst «Kyiv's'kogo tekstu» Vil'jama Mejkpisa Tekkereja]

© Mykhed T. V. [Mykhed T. V.] t.mykhed@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

2. *Catalan, Zelma*. The Politics of Irony in Thackeray's Mature Fiction: *Vanity Fair*, *Henry Esmond*, *The Newcomes*. Sofia (Bulgaria), 2010, 250 pp.
3. *Fox, Adam*. Remembering the Past in Early Modern England: Oral and Written Tradition." *Transactions of the Royal Historical Society* 9 (1999): pp. 233-256.
4. *Ganev, Robin*. Songs of Protest, Songs of Love: Popular Ballads in Eighteenth-Century Britain. Manchester, UK: Manchester University Press, 2009, 256 pp.
5. *Monsarrat, Ann*. An Uneasy Victorian: Thackeray the Man, 1811–1863. London: Cassell, 1980, 504 pp.
6. *Shillingsburg, Peter*. William Makepeace Thackeray: A Literary Life. Basingstoke: Palgrave, 2001, 177 pp.
7. *Thackeray W.M.* The Legend of St. Sophia of Kioff. Режим доступу <https://www.poemhunter.com/poem/the-legend-of-st-sophia-of-kioff/comments/> Балада Теккерера у нашому перекладі скрізь цит. за цим джерелом.
8. *Trollope, Anthony*. *Thackeray*. English Men of Letters series edited by John Morley. London: Macmillan & Co., 1879. Project Gutenberg eBook #18645 prepared by Barbara Tozier, Bill Tozier, Lisa Reigel, and the Project Gutenberg Online Distributed Proofreading Team. June 21, 2006. Web. 8 August 2014.

References

1. Tekkerej U. M. *Tvorchestvo. Vospominaniya. Bibliograficheskie izyskanija*. Sost. E. Geniieva. – M.: Knizhnaja palata, 1989. – 488 s.
2. *Catalan, Zelma*. The Politics of Irony in Thackeray's Mature Fiction: *Vanity Fair*, *Henry Esmond*, *The Newcomes*. Sofia (Bulgaria), 2010, 250 pp.
3. *Fox, Adam*. Remembering the Past in Early Modern England: Oral and Written Tradition." *Transactions of the Royal Historical Society* 9 (1999): pp. 233-256.
4. *Ganev, Robin*. Songs of Protest, Songs of Love: Popular Ballads in Eighteenth-Century Britain. Manchester, UK: Manchester University Press, 2009, 256 pp.
5. *Monsarrat, Ann*. An Uneasy Victorian: Thackeray the Man, 1811–1863. London: Cassell, 1980, 504 pp.
6. *Shillingsburg, Peter*. William Makepeace Thackeray: A Literary Life. Basingstoke: Palgrave, 2001, 177 pp.
7. *Thackeray W. M.* The Legend of St. Sophia of Kioff. Режим доступу <https://www.poemhunter.com/poem/the-legend-of-st-sophia-of-kioff/comments/> Балада Теккерера у нашому перекладі скрізь цит. за цим джерелом.
8. *Trollope, Anthony*. *Thackeray*. English Men of Letters series edited by John Morley. London: Macmillan & Co., 1879. Project Gutenberg eBook #18645 prepared by Barbara Tozier, Bill Tozier, Lisa Reigel, and the Project Gutenberg Online Distributed Proofreading Team. June 21, 2006. Web. 8 August 2014.

© *Muxed T. B.* [*Muxed T. B.*] t.mykhed@gmail.com

Іронічний контекст «Київського тексту» Вільяма Мейкпіса Теккерера (Українською) [Иронический контекст «Киевского текста» Вильяма Мейкписа Теккерера (На укр. яз.)]
 (Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ /
PROBLEMS OF LINGUISTIC SEMANTICS]**

УДК 81'276.6

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 18.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 27.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.76 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.06>

**ВПЛИВ СЕМАНТИКИ КОМПОНЕНТІВ У МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВНИХ
КОНСТРУКЦІЯХ З МОДАЛЬНИМИ ДІЄСЛОВАМИ «ПОВИННОСТІ» НА
ЇХ ГРАМАТИЧНІ ТА СТАТИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ
ТЕКСТІВ ТЕХНІЧНОГО ДИСКУРСА)**

Т. І. Борисенко (м. Одеса, Україна)

tanya47bor@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Одеський національний політехнічний університет

(Міністерство освіти і науки України)

65044, м. Одеса, пр. Шевченко, 1

М. В. Цинова (м. Одеса, Україна)

marinatsinovaya@gmail.com

кандидат історичних наук, доцент кафедри іноземних мов

Одеський національний політехнічний університет

(Міністерство освіти і науки України)

65044, м. Одеса, пр. Шевченко, 1

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehnicznego dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Л. Ю. Цапенко (м. Одеса, Україна)

ellebedeva@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов

Одеський національний політехнічний університет

(Міністерство освіти і науки України)

65044, м. Одеса, пр. Шевченко, 1

Т. В. Сиротенко (м. Одеса, Україна)

vvsirotenko@gmail.com

старший викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний політехнічний університет

(Міністерство освіти і науки України)

65044, м. Одеса, пр. Шевченко, 1

У статті представлено дослідження модальних дієслівних конструкцій з модальними дієсловами "повинність", must, have to+inf. Be to+inf., які функціонують в трьох технічних текстових корпусах і належать до технічних областей, не пов'язаних один з одним. Семантичні особливості аналізуються та порівнюються з граматичними та статистичними. Спостерігаються взаємозв'язки цих трьох характеристик у кожному компоненті, а також взаємозалежність між кожним компонентом модальних конструкцій дієслова в семантиці, граматиці та статистиці. Але домінуючою характеристикою є семантика.

Ключові слова: контекстний метод, логіка вибору одиниці, семантична група та підгрупа, текстовий корпус, частота використання.

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
[Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

**ВЛИЯНИЕ СЕМАНТИКИ КОМПОНЕНТОВ В МОДАЛЬНЫХ
ГЛАГОЛЬНЫХ КОНСТРУКЦИЯХ С МОДАЛЬНЫМИ ГЛАГОЛАМИ
«ДОЛЖЕНСТВАНИЯ» НА ИХ ГРАММАТИЧЕСКИЕ И
СТАТИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ
ТЕХНИЧЕСКОГО ДИСКУРСА)**

Т. И. Борисенко (г. Одесса, Украина)

tanya47bor@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков

Одесский национальный политехнический университет

(Министерство образования и науки Украины)

65044, г. Одесса, пр. Шевченко, 1

М. В. Циновая (г. Одесса, Украина)

marinatsinovaya@gmail.com

кандидат исторических наук, доцент кафедры иностранных языков

Одесский национальный политехнический университет

(Министерство образования и науки Украины)

65044, г. Одесса, пр. Шевченко, 1

Л. Е. Цапенко (г. Одесса, Украина)

ellebedeva@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков

Одесский национальный политехнический университет

(Министерство образования и науки Украины)

65044, г. Одесса, пр. Шевченко, 1

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehnichnogo dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[*Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.*]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Т. В. Сиротенко (г. Одесса, Украина)

vvsirotenko@gmail.com

старший преподаватель кафедры иностранных языков
Одесский национальный политехнический университет
(Министерство образования и науки Украины)
65044, г. Одесса, пр. Шевченко, 1

В статье представлено исследование модальных глагольных конструкций с модальными глаголами "обязанность", must, have to + Inf., be to + Inf., которые функционируют в трех технических текстовых корпусах и относятся к техническим областям, не связанных друг с другом. Семантические особенности анализируются и сравниваются с грамматическими и статистическими. Наблюдаются взаимосвязи этих трех характеристик в каждом компоненте, а также взаимозависимость между каждым компонентом модальных конструкций глагола в семантике, грамматике и статистике. Но доминирующей характеристикой является семантика.

Ключевые слова: контекстный метод, логика выбора единицы, семантическая группа и подгруппа, текстовый корпус, частота использования.

THE INFLUENCE OF COMPONENT SEMANTICS IN MODAL VERB CONSTRUCTIONS WITH THE MODAL VERBS OF "OBLIGATION" ON THEIR GRAMMATICAL AND STATISTICAL FEATURES (ON THE BASIS OF THE TECHNICAL DISCOURSE TEXTS)

Т. І. Борисенко (Odessa, Ukraine)

tanya47bor@gmail.com

PhD, Associate Professor, Department of Foreign Languages
Odessa National Polytechnic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
1, Shevchenko av., 65044, Odessa

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
[Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

M. V. Tsinovaya (Odessa, Ukraine)

marinatsinovaya@gmail.com

PhD, Associate professor, Department of Foreign Languages

Odessa National Polytechnic University

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

1, Shevchenko av., 65044, Odessa

L. E. Tsapenko (Odessa, Ukraine)

ellebedeva@gmail.com

PhD, Associate professor, Department of Foreign Languages

Odessa National Polytechnic University, 1, Shevchenko av., 65044, Odessa

T. V. Sirotenko (Odessa, Ukraine)

vvsirotenko@gmail.com

Senior lecturer, Department of Foreign Languages

Odessa National Polytechnic University

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

1, Shevchenko av., 65044, Odessa

The article presents the study of Modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” must, have to+ Inf., be to + Inf. functioning in the scientific and technical discourse texts. The material of the research are three technical text corpora, which belong to engineering fields scientifically and technically unrelated to each other – “Electrical Engineering (Energy Supply and Power Management)”, “Automotive Industry” and “Chemical Engineering” – and compiled on the basis of scientific journals of the United States and Great Britain. This allows to obtain the results that are supposedly of a universal nature and can be applied practically to any field of scientific discourse. The goal is to consider: firstly, which semantic groups of verbs (in different grammatical forms) are attached to a particular modal verb, i.e. the following interrelationship is defined: the semantics of a modal verb – semantics and form of a main verb (the second constituent of the modal construction); secondly, to what extent this interdependence affects the usage frequency of the various semantic groups of the main verbs that make up certain MVCs. The results of the research have demonstrated that in Modal verb constructions of this type functioning in the scientific

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehniknogo dyskursu)]

© Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.

[Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

technical discourse texts the predicative meaning of modal verbs is determinant for the semantic features of main verbs connecting to them (modal verbs). The main verb semantics in its turn influences on their (main verbs) grammatical and statistical characteristics. The modal verb must has the highest frequency of use in scientific texts. It gives imperative which underlines the author's stability of position and faultlessness of the obtained and presented results. Have to + Inf. MVC is much less frequent and it is a result of the modal component semantics of this construction. Modal verb constructions where the modal verb is be to + Inf. are used by the authors of scientific articles quite rarely, which can be also explained by semantic peculiarities of the verb be to + Inf. In Modal verb constructions with the modal verbs of "obligation" must, have to+ Inf., be to + Inf. the passive voice is more preferable than active voice because in the scientific and technical discourse texts human activity does not manifest evidently since the authors should take second place and be present indirectly through their scientific achievements.

Keywords: logics of unit choice, semantic group and subgroup, usage frequency, text corpus, contextual method.

The peculiarities of semantics of the modal verbs of "obligation" are presented in the newest linguistic literature in a variety of aspects: the syntactic semantics of statements with the meaning of necessity, which includes "must, ought to, have to + Inf" [7], the description of the obligational modal verbs functioning in the semantic field of modality [9]. But the majority of the researchers tend to consider the very phenomenon of modality and its elements presented in a discourse in one form or another [2; 10]. As a material they commonly use fiction or lexicographic resources [5; 10] or spoken speech [7]. The work by A. N. Selezneva stands separately and is worth mentioning. It describes the modal verbs found in the texts of scientific and technical discourse. However, here all the nomenclature of modal verbs is presented here without mentioning the statistical, semantic or grammatical features of their functioning, specific for technical discourse.

The given study considers the following problems: firstly, it deals not with the phenomenon of modality as a whole and its display, but only with the exact modal verbs with the meaning of "obligation" – *must, have to + Inf., be to + Inf.*, which form modal verb constructions (MVCs); secondly, the presented research is based on the description

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
[Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

of the units encountered in real linguistic objects – text corpora, which relate to scientific and technical discourse. They have been created in using the methods of continuous sampling and expert evaluation, i.e. on the basis of consultations with professional experts.

Thus, the interest of linguists to such grammatical phenomenon as modal verbs, and lack of research on the interaction of semantic, grammatical and statistical features of the components that make up modal verb constructions (MVCs) with the modal verbs of “obligation”, functioning in the texts of scientific and technical discourse, prove this article to be relevant and up-to-date.

The presence of text corpora provides us with the opportunity to use the contextual method and allows to set the following goal: to describe the influence of the semantic meanings of the components in modal verbal constructions of “obligation” on their (components) grammatical and statistical characteristics.

It should be emphasized that the authors believe that interaction of such two different scientific objects as statistics and linguistics makes it possible to carry out a study that explains many phenomena of discourse.

For this study, the texts of three completely different, unconnected technical fields were taken as material: “Electrical Engineering (Energy Supply and Power Management)”, “Automotive Industry” and “Chemical Engineering”. The text corpora were compiled on the basis of scientific journals of the United States and Great Britain: IEEE Transactions on Power Apparatus and Systems; Power Engineering; Power; Automotive News; Combustion; Control and Optimization; Machine Design; Machinery and Production Engineering; Automotive Engineer, Chemical Engineering, Chemical Engineering Progress, Process Engineering, etc. The total size of sampling was 700 thousand words.

The usage of the text corpora of three technical areas, which have absolutely different scientific and technical topics, allows us to obtain results that are supposedly of a universal nature and can be applied practically to any field of scientific discourse.

As mentioned above for the analysis the modal verbs with the meaning of “obligation” – *must*, *have to* + *Infinitive*, *be to* + *Infinitive* – and the main (notional) verbs, that form modal verb constructions (MVCs) with them, were taken as a subject of research. The exception was the verb “ought” – the least frequent in this group of modal verbs, which occurs only in two cases in all texts, probably due to its semantic features,

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehničnoho dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[*Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.*]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

which do not allow authors of scientific technical articles to use it quite often. This modal verb was excluded from the list of modal verbs of this type in the process of the conducted study.

It should be noted that the results of a statistical analysis of the frequency of modal verbs usage that have the meaning of “obligation”, as well as an analysis of their grammatical forms, have already been cited in the article [7]. The given work will present the results of completely new studies of the features of the MVC, namely, their semantic characteristics, which will show, first, which semantic groups of verbs (in different grammatical forms) are attached to a particular modal verb, i.e. the following interrelationship is defined: the semantics of a modal verb – semantics and form of a main verb (the second constituent of the modal construction); secondly, to what extent this interdependence affects the usage frequency of the various semantic groups of the main verbs that make up certain MVCs.

However the urgent need of a clear and understandable presentation of the facts for readers makes them mention the statistics and grammatical analysis to determine the dependence of the quantitative and grammatical characteristics of the MVC elements on main verbs semantics. Since it seems that not the description of individual aspects of the speech phenomenon but their interaction provides a deeper understanding of the logics of lexical and grammatical units choice made by the scientists describing their inventions.

So, the first, preparatory, stage is devoted to the presentation of statistical data of the frequency of using the modal verbs of “obligation” (table 1) and the list of main verbs (the second constituents of the MVC) joining them (table 2). All data in the tables are arranged in the order of descending the frequencies.

Table 1

Frequency of usage of Modal Verbs having the meaning “obligation”

№№	Modal Verbs	Text corpora			Total Frequency F*
		Heat Engineering	Electrical Engineering	Automotive Industry	
		F	F	F	
1.	must	172	78	64	314
2.	have to+ Inf	26	46	56	128

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
 [Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

3.	be to + Inf	23	25	15	63
Total:		221	149	135	505

Table 1 consists of the statistical data of three modal verbs that have the meaning “obligation” and are most frequently used in the text corpora under study.

Table 2

Frequency of main verbs (the second constituent of MVC) included in Modal Verbal Constructions in different grammatical forms

№№	Main Verbs, used in Active (A) and Passive (P) forms	must		to be to +Inf		to have to+Inf		Total Frequency, F*
		A	P	A	P	A	P	
1	make	2	7	-	5	2	4	20
2	meet	7	1	-	2	1	1	12
3	take	2	6	-	-	3	-	11
4	design	-	8	-	-	-	1	9
5	use	1	1	4	1	1	1	9
6	have	5	-	1	-	1	-	7
7	add	1	5	-	-	-	1	7
8	provide	-	4	2	-	-	-	6
9	consider	-	4	-	1	-	1	6
10	find	-	4	-	-	-	1	5
11	operate	2	1	-	-	-	2	5
12	do	1	3	-	-	1	-	5
13	determine	-	2	-	1	1	-	4
14	reduce	-	2	-	-	-	2	4
15	remove	-	2	-	-	-	2	4
16	apply	-	1	-	-	-	2	3
17	control	1	2	-	-	-	-	3
18	calculate	-	1	-	1	-	1	3
19	increase	1	1	-	-	-	1	3

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materiyali tekstiv tehničnoho dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[*Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.*]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

20	select	1	-	-	-	2	-	3
21	build	-	2	-	-	1	-	3
22	generate	-	1	-	1	-	-	2
23	draw	-	-	-	-	-	1	1
	Total:	24	57	7	12	13	21	134

Table 2 shows 23 main verbs that form the appropriate constructions with modal verbs, with information about the frequency of their usage in various grammatical forms (Passive and Active).

The second stage is devoted to the description of semantic groups, in which the main verbs (the second constituents of the MVCs) were combined. For a more convenient understanding of the text of the article in each semantic group or subgroup, the total frequency and the total number of words included in the group or subgroup are given.

The entire list of the verbs presented in table 2, was divided into three semantic groups – words that can denote: a) actions performed by a person (operator, engineer, developer, etc.); b) actions performed by various types of equipment in the production process, as well as verbs used to describe equipment requirements and standards; c) actions performed by the computer. The following verbs were assigned to the first group: *determine, consider, find, select, take, use, apply, provide, remove, build, reduce* (F = 2). To verbs of the second group the words *reduce* (F = 2), *increase, generate, operate* (F = 2), *make, do, have, meet* – are referred. The third group includes the following verbs: *draw, calculate, design, add, control, operate* (F = 3). As can be seen from the lists, *reduce* and *operate* are represented twice in two different semantic groups in accordance with the meanings with which they were encountered in textual cases. Their total frequencies were also divided.

In its turn within the groups mentioned above the semantic subgroups were distinguished, which show the characteristic features of the semantics of the verbs presented in more details. Thus, in the first group the following subgroups are distinguished:

1) a subgroup whose verbs denote actions related to the process of human thinking (4 words, F* = 26) – *determine (must be determined), consider (is to consider), find (must be found), take (must be taken into account)*. The introduction of the verb

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
 [Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

take may seem controversial, since it denotes a physical action, however in text corpora it is used in the phrase "*take into account*" and thus was assigned to the units of this subgroup;

2) verbal units that show the actual physical actions performed by a person (2 words, $F^* = 7$) – *remove* (*has to be removed*), *build* (*must be built*);

3) a subgroup, which can be attributed to the intermediate area between the first and the second subgroups. It contains verbs that name actions that are performed as a result of human thinking processes (5 words, $F^* = 23$) – *use* (*is to be used*), *apply* (*must be applied*), *select* (*have to select*), *reduce* (*the price of the electro vehicle ... has to be reduced...*), *provide* (*conditions of must be provided*). Although these words can not be attributed to the process of human thinking, one can not also say that these are physical actions. The result of these actions can be the creation of some material/non-material object. The authors want to attract attention to the introduction of the verb *reduce* in this subgroup. This verb is used in a context that describes a situation where it is spoken about reducing, decreasing the price, and is found only in the text corpus "Automotive Industry";

Within the second group there are the following subgroups:

1) verbs showing the operations performed by different types of equipment (3 words, $F^* = 7$) – *reduce* (*the speed of motor must be reduced to ...*), *increase* (*has to be increased*), *generate* (*must be generated*). These verbs characterize the operation of the engine, production equipment, power generation systems and are used in all three text corpora. Here the introduction of the verb *reduce* is justified by the fact that it describes, for example, such processes as the decrease in engine speed;

2) a subgroup of verbs that are literally applicable to the very act of doing the work (3 words, $F^* = 30$) – *operate* (*The subsystems must operate more satisfactorily ...*), *make* (*has to make*), *do* (*must be done*). The verb *operate* is introduced into this subgroup, as in the texts of the studied specialties it has the meaning that is provided in Longman Dictionary [3]: b) if a machine operates in a particular way, it works in that way.

3) a subgroup made of verbs used to describe the standards or requirements for equipment, they can also be found in the instructions (2 words, $F^* = 19$) – *meet* (*The requirements for the Software are to be met ...*), *have* (*must have*).

The verbs of the third group are divided into the following subgroups:

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of "obligation" on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materiyali tekstiv tehnichnogo dyskursu)]

© Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.

[Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

1) the verbs that denote computing processes (2 words, $F^* = 10$) – *calculate* (*are to be calculated*), *add* (*must be added*);

2) the verbs that describe the actions that a computer performs with the help of computer design (2 words, $F^* = 10$) – *draw* (*has to be drawn*), *design* (*must be designed*);

3) the verbs denoting the actions of the computer for control and monitoring purposes (2 words, $F^* = 6$) – *control* (*must be controlled*), *operate* (*... the tool must be operated from the special place ...*). In this subgroup, the verb *operate* has the meaning “manage”.

Now let us try to combine the semantics of modal verbs and main verbs. According to Longman Dictionary of Contemporary English [3] *must* has the meaning – 1) “to have to do something because it is necessary or important, or because of a law or order”. According to Longman Essential Activator [4] *must* has the meaning: “have to do something, especially because you feel that you should do it or because there is a rule that says you have to do it.” According to the definitions given in Webster's [11] *must* means: 1: an imperative need or duty: requirement 2: an indispensable item: essential. Definitions of *must* in Dictionary by Merriam-Webster [1] are as follows: used to say that something is required by a rule or law; used to say that someone should do something; used to say that something is very likely. As you can see, the general definitions of the three authoritative lexicographic sources coincide.

Some words concerning the statistics of the verb *must*. The modal verb *must* is joined by the vast majority of main verbs – 22 words, which is 96% of the number of all verbs in the list. Their total frequency is equal to 81 words, i.e. approximately 60% of the total frequency of usage in the texts of all verbs of the list. Here verbal units from all semantic subgroups are used (9 subgroups). As can be seen from table 2 the only verb that did not join it is the verb *draw*. The fact that almost all main verbs from the list are combined with *must* can be explained in the following way: *must* is more formal and more emphasizing the need for some action (in accordance with the definitions of Webster' [11] – emphatically imperative) than all other options meaning “obligation” (have + Inf., be + Inf.). It is obvious that the meaning of the imperative, present in the verb *must*, is more preferable for scientists describing their scientific objects, than more softened meanings of this verb variants.

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
 [Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Table 2 also demonstrates that in the text corpus of the studied specialties preference is given to the verbs in the form of passive voice (they are almost twice as many).

Let's see the verbs of what semantics disappear from the form of the active voice:

a) in the first group, in the subgroup “the process of thinking of a man” there is only a verb *take* left for using in the phrase “*take into account*” (*determine, consider and find go*); – further, the subgroup “real physical action performed by man” (verbs *remove* and *build*) completely disappears from the active voice; – in this form more than half of the verbs from the subgroup “naming actions that are performed as a result of human thinking processes” (*apply, reduce, provide*) are not used with only *use* and *select* remained; b) in the second group, in which verbs describe the actions performed by different types of equipment in the production process, only the verb *increase* is used in the active voice (the verbs *generate* and *reduce* are not used); c) in the third group, concerning the operation of the computer, the most important verb for describing the computational processes *calculate* does not have the form in the active voice, only *add* is left with its minimum frequency. The subgroup of the verbs that describe the actions performed with the help of computer design (*draw* and *design*) completely disappears.

The following subgroups of the verbs have not undergone any semantic limitations in the form of the active voice: – the verbs that are applicable to the description of the “act of doing the work” – *operate, do, make*; – the verbs that are used to describe the standards or requirements for equipment *meet, have*; – the verbs that name the actions of the computer when controlling *control, operate*.

Thus, in technical texts in the MVC with *must* in the form of the active voice, most verbs that describe the mental and physical actions performed by a person are not used. There is almost no personal presence of man who would have clearly controlled everything by himself, directed and designed the production processes, this is “entrusted” to the product of his intellectual activity – artificial intelligence, a computer. With the help of the verbs in the form of the passive voice the influence of a person manifests indirectly, the focus is on the production processes and objects, the operation of equipment, power systems, which need to be controlled, designed, built, viewed, etc.

The second place as to the frequency of joining the main verbs and, accordingly, the variety of semantic subgroups, is taken by *have to + Inf.* ($F^* = 34$). The semantic meaning of *have to + Inf.*, according to Longman Dictionary of Contemporary English

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materiyali tekstiv tehnichnogo dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[*Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.*]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsyrotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

[3], is the following: have to do something: need to do something because it is necessary or important; the one presented in Longman Essential Activator [4] is the following: you must do it, especially because of the situation that you are in makes it necessary or because there is a rule that says you must do it. Such definition, in addition to the meaning of “necessity of action”, clearly emphasizes the semantic tinge “forced action”, which, of course, should affect the nomenclature of semantic subgroups of the verbs that join *have to + Inf.*

As in the case with the modal verb *must*, *have to + Inf.* can be used with most verbs (20 verbs, 87% of the number of all verbs from the list), three ones are the exceptions – *provide*, *control* and *generate*. If you compare the semantic characteristics of these unused verbs, you will get one word from the first group – an action performed as a result of thinking processes, one word from the second group – actions of different types of equipment, and one word from the third group – an action performed by the computer.

The total frequency of 20 verbs makes 34 word tokens, which is approximately 25% of the total frequency of the verbs of the entire list. Both the total number of words and the total frequency are dominated by the form of the passive voice – 14 words, $F^* = 21$; 9 words are used in the form of the active voice, $F^* = 13$. It is impossible not to notice that here the discrepancies in the number of verbal units and their total frequencies in both grammatical forms is not as crucial as that of the verb *must*, and the verbs in the lists of both forms are distributed more evenly, which is demonstrated by the results of the study presented below.

Let's consider dependence of grammatical characteristics of MVC with *have to + Inf.* from the semantics of the main verbs. The verbs of the following semantic groups (subgroups) are used in the active voice. The group “actions performed by a person” is presented by: – two verbs of the subgroup “human thinking” – *determine*, *take*; – one verb from the subgroup “physical action performed by man” – *build*; – two verbs from the subgroup “the result of human thinking processes” – *use*, *select*.

In the group “the actions performed by different types of equipment in the production process, as well as the verbs used to describe the requirements and equipment standards”: – there is not a single verb of the subgroup “operations performed by different types of equipment”; – two verbs of the subgroup “verbs that

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
 [Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

apply to the very act of doing the work” – *make, do*; – both verbs of the subgroup “description of standards or requirements for equipment” – *meet, have*. None of the verbs is used in the passive form in the group “actions performed by the computer”.

Semantic groups (subgroups) are used in the passive form in *have to + Inf.* MVC as follows. In the semantic groups concerning human actions in the passive voice there are: – two verbs of “human thinking” subgroup – *find, consider*; – one verb “physical action performed by a human” subgroup – *remove*; – three verbs of “action as a result of human thinking” subgroup – *use, apply, reduce*.

The group “actions performed by different types of equipment in the process of manufacturing, and also the verbs used for describing equipment requirements and standards” shows the following verbal units in the passive voice: – two verbs of “operations performed by different types of equipment” subgroup – *reduce, increase*; – one verb of the subgroup of verbs “literally applicable to the very act of doing the work” – *make*; – one verb of “describing equipment requirements and standards” subgroup – *meet*. In the group “actions performed by the computer” all the verbs *calculate, control, operate, add* are used exceptionally in the passive voice.

Thus, we can make the following preliminary conclusions concerning *have to + Inf.*: 1) *have to + Inf.* semantics admits that all kinds of actions registered in the semantic groups which refer to human activity were performed by a man both explicitly and implicitly. It follows from the fact that the units from all three subgroups of this group were presented in the forms of the active and passive voices practically equally; 2) as for the product of intellectual human activity – artificial intelligence, the computer – in this field the verbs describing the actions of a computer are used exceptionally in the passive voice; 3) if we consider the verbs of the group “operations performed by different types of equipment”, we can mention that they are used in the active voice to a limited variant (the group “operations performed by different types of equipment” is deleted entirely), but all subgroups are presented without exception in the passive voice; 4) comparison of the opposite by their semantics groups “human actions” and “operations performed by different types of equipment” leads to the conclusion that in *have to + Inf.* MVCs there is some preference to the verbs denoting human activity. It is seen in quantitative characteristics – 10 verbal units (in all semantic subgroups) against 4 verbs. It is possible to object that the verbs of the group “operations performed by different types of equipment” are fewer quantitatively (8 words) than in the group

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehnichnogo dyskursu)]

© *Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.*

[*Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.*]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

“human actions” (11 words). Nevertheless, they are twice fewer when attaching to *have to + Inf. MVC*.

Be to + Inf. MVC is the third in terms of attaching verbal units and frequency of their usage in text corpora. As it follows from the mentioned above examples, the semantics of this word combination in the texts of the specialties under inquiry reflects the first two definitions in Longman Dictionary of Contemporary English [3]: a) used to talk about arrangements for the future; b) used to give an order or to tell someone about a rule.

Only 9 main verbs (approximately 4% of the whole word list) with the total frequency of 19 word tokens (14% of all word tokens) can be related to this type of MVCs. Two verbs *have*, *provide* ($F^* = 7$) function only in the active voice, one verb *use* – in both the active and passive voice, 6 – only in the passive voice.

In the active voice: “actions performed by a man”, the subgroup “the results of human thinking”, two words *provide* and *use*; – from the group of verbs defining manufacturing processes, the subgroup “describing equipment requirements and standards” is presented by one word *have*.

In the passive voice the verbs of the following semantic groups are presented: “actions performed by a man”, two subgroups – “human thinking” (*determine*, *consider*, *take*); – “the results of human thinking processes” (*use*); “actions performed by different types of equipment in the process of manufacturing, and also the verbs used for describing equipment requirements and standards”, the subgroups: – “operations performed by different types of equipment” (*generate*); – “acts of doing the work” (*make*); – “describing equipment requirements and standards” (*meet*); “actions performed by the computer”, the subgroup: – “calculation processes performed by the computer” (*calculate*).

Despite the low numerical indicators for the main verbs used in *be to + Inf.*, it is possible to notice some kind of consistency in exposition of units of different semantics. Thus, for example, the both opposition groups, representing both a man and a machine, function in the active voice. The units of practically all semantic groups and subgroups considered in this article are used in the passive voice. In other words, we can see more equal distribution of semantic groups comparing with *have to + Inf. MVC*.

The results of the analysis make it possible to come to the following conclusions.

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
[Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)

[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

1. In Modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” functioning in the scientific technical discourse texts the predicative meaning of modal verbs is determinant for the semantic features of main verbs connecting to them (modal verbs). The semantics of the main verbs in its turn influences on their (the main verbs) grammatical and statistical characteristics.

2. The modal verb *must* has the highest frequency of use in scientific texts. It gives imperative which underlines the author’s stability of position and faultlessness of the obtained and presented results. In *must* MVCs the verbs in the active voice which denote actions describing human thinking processes or physical human activity are not occurred because the author should take second place and be present indirectly through their scientific achievements. It is possible when using the passive voice. But the result of human intellectual activities that is artificial intelligence, the computer which controls, manages, calculates, etc. takes priority. The verbs describing computer actions are used in the active voice. The verbs connected with manufacturing processes, work of equipment, power systems and motor-car construction are presented both in the active and passive voice. However, here the passive voice is more preferable because their work is not independent but is managed by a man or computer.

3. *Have to + Inf.* MVC is much less frequent and it is a result of the modal component semantics of this construction. Apparently, “the forced action”, i.e. the fact, that the objects under their scientific observation depend on situations or circumstances, is not acceptable for the authors of scientific articles. In the text corpora the words with semantics concerning the mental and physical activity of a man are used in such MVC as the main verbs. It is possible to notice their quantitative preference. They are used equally in both grammar forms. In *have to + Inf.* MVC the verbs with the semantics “operations performed by different types of equipment” are presented quite limitedly in the active voice and in full – in the passive voice. In these MVCs all verbs referring to computer activities are functioning exclusively in the passive voice.

4. Finally, Modal verb constructions where the modal verb is *be to + Inf.* According to the statistical data received while researching text corpora “Electrical Engineering (Energy Saving and Power Management)”, “Automotive Industry” and “Chemical Engineering”, this construction is used by the authors of scientific articles quite rarely – 19 times just with 9 verbs. It can be explained by semantic peculiarities of the verb *be to + Inf.* itself. Scientists do not appear to need the element which would

(Problems of linguistic semantics)

The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) (in English) [Vplyv semantyky komponentiv u modal'nyh dijeslivnyh konstrukcijah z modal'nimy dijeslovamy «povynnosti» na i'h gramatychni ta statystychni osoblyvosti (na materyali tekstiv tehničnoho dyskursu)]

© Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.

[Borysenko T. I., Cynova M. V., Capenko L. Ju., Syrotenko T. V.]

tanya47bor@gmail.com, marinatsinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vsyrotenko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

point directly at their presence in the form of any agreements, rules, etc. (the main semantic meaning of this modal verb) when they describe their results. Scientific articles of the researched fields of technical discourse are mainly about machines, equipment, manufacturing processes, laboratory researches and other objects of scientific activity. Nevertheless, these MVCs have been analyzed and we can make the conclusion that the preferable grammar form for the verbs of any semantics in this MVC is the passive voice.

References

1. Dictionary by Merriam-Webster (Learners' Dictionary). Available at <http://learnersdictionary.com/>
2. Grebneva O. V. The modality of necessity in the legislative acts of European Union: dis. abstract for the Candidate of Philological Sciences degree work: on spec. 10.02.20 "Comparative-historical, typological and comparative linguistics" / O. V. Grebneva. – Kazan, 2004. – 20 p.
3. Longman Dictionary of Contemporary English. Available at <https://www.ldoceonline>
4. Longman Essential Activator. Available at <https://www.twirpx.com/file/287462/>
5. Olenchuk O. G. Language tools for the presentation of a problematic modality: dis. abstract for the Candidate of Philological Sciences degree work: on spec. 10.02.19 "Theory of language" / O. G. Olenchuk. – Izhevsk, 2012. – 22 p.
6. Selezneva N. A. Modal verbs usage for implementation of the scientific text functions. Available at https://www.pglu.ru/upload/iblock/1e4/uch_2008_i_00019.pdf
7. Terre D. A. Language expressions with the modal lexemes необходимо, нужно, должен / must, ought to, have to: dis. abstract for the Candidate of Philological Sciences degree work: on spec. 10.02.19 "Theory of language" / D. A. Terre. – Tver 2006. – 20 p.
8. Tsinovaya M. V. The typology of models with the verb *must* on the structural-semantic level (on the material of the English technical sublanguages) / M. V. Tsinovaya // Odessa: Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series "Phylology". – № 14. – 2015.
9. Vasilieva L. V. The modal verb *must* and its functional equivalents as a segment of functional semantic field of modality: dis. abstract for the Candidate of Philological Sciences degree work: on spec. 10.02.04 "Germanic languages" / L. V. Vasilieva. – M., 1990. – 16 p.
10. Vdovina M. V. Interaction of categories of modality, time, and form in the English sentences with modal verbs): dis. abstract for the Candidate of Philological Sciences degree work: on spec. 10.02.04 'Germanic languages' / M. V. Vdovina. – S.-Petersburg, 2012. – 22 p.
11. 5th Edition of Webster's New World College Dictionary. Available at <https://sites.google.com/.../downloadpdfbook978/-pdf-webs...> -

© Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В.
 [Борисенко Т. И., Циновья М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В.]

tanya47bor@gmail.com, marinatstinovaya@gmail.com, ellebedeva@gmail.com, vvsirotenko@gmail.com

Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською)
[Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (На англ. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

УДК 81'42 = 134.2

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 06.02.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 10.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 95.1 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.07>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ У ЛЕКСИЦІ
ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Т. О. Редковська (м. Київ, Україна)

redkovskaya@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іспанської та французької філології
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

Н. Б. Грабовська (м. Київ, Україна)

glevon69@gmail.com

старший викладач кафедри іспанської та французької філології
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

У статті здійснено аналіз деяких способів вербалізації етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови. Актуальні лінгвістичні розвідки розглядають мову і як головний засіб спілкування, і як інструмент пізнання матеріальних та духовних цінностей, притаманних різним етносам і культурам. Вивченням мовних явищ саме у такому ракурсі займаються декілька суміжних дисциплін, серед яких найбільш релевантними з огляду на досліджувану проблематику, видаються етнолінгвістика і лінгвокультурологія. Проведений аналіз проявів вербалізації культурно маркованих компонентів в іспанській мові

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

доводить існування тісних експліцитно / імпліцитно виражених взаємозв'язків між мовними і позамовними елементами. Матеріалом дослідження слугують як окремі лексеми з відповідним семантичним наповненням, так і фразеологічні одиниці, прислів'я та приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища. Отримані результати свідчать про те, що лексика з етнокультурним компонентом утворюється за рахунок семантичного зсуву метафоричного або метонімічного типу, коли, наприклад, певні класи онімів (антропонімів, етронімів, топонімів) набувають значень загальних імен, у яких закодзовані етнокультурні факти. Для відновлення і розкриття загубленого зв'язку між культурним і мовним знаками здійснювався послідовний діяхронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях. Вивчення явища вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналіз особливостей представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірність відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-сміслових категорій культури є перспективними напрямками сучасних лінгвістичних студій.

Ключові слова: етнолінгвістика, лінгвокультурологія, етнокультурний компонент, вербалізація, лексика, семантичний зсув.

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ЭТНОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА В ЛЕКСИКЕ
ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА

Т. А. Редковская (г. Киев, Украина)
redkovskaya@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент
 кафедры испанской и французской филологии
 Киевский национальный лингвистический университет
 (Министерство образования и науки Украины)
 01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация
 этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>**Н. Б. Грабовская** (г. Киев, Украина)

glevon69@gmail.com

старший преподаватель кафедры испанской и французской филологии Киевский
национальный лингвистический университет
(Министерство образования и науки Украины)
01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

В статье проведен анализ некоторых способов вербализации этнокультурного компонента в лексике испанского языка. Актуальные лингвистические исследования рассматривают язык и как главное средство общения, и как инструмент познания материальных и духовных ценностей, присущих разным этносам и культурам. Изучением языковых явлений именно в таком ракурсе занимаются несколько смежных дисциплин, среди которых наиболее релевантными ввиду исследуемой проблематики, представляются этнолингвистика и лингвокультурология. Проведенный анализ проявлений вербализации культурно маркированных компонентов в испанском языке доказывает наличие тесной эксплицитно / имплицитно выраженной взаимосвязи между языковыми и внеязыковыми элементами. Материалом исследования послужили как отдельные лексемы с соответствующим семантическим наполнением, так и фразеологические единицы, пословицы и поговорки, в которых отображены определенные аспекты испанской социокультурной среды. Полученные результаты свидетельствуют о том, что лексика с этнокультурным компонентом образуется за счет семантического сдвига метафорического или метонимического типа, когда, например, определенные классы онимов (антропонимов, этнонимов, топонимов) приобретают значения общих имен, в которых закодированы этнокультурные факты. Для восстановления и раскрытия потерянной связи между культурным и языковым знаками осуществляется последовательный диахронический анализ на семантическом и словообразовательном уровнях. Изучение феномена вербализации в языке объектов национальной культуры, анализ особенностей проявления в языке менталитета конкретного этноса, закономерность отображения в семантике языковых единиц ценностно-смысловых категорий культуры являются перспективными направлениями современных лингвистических исследований.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) **[Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]**

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Ключевые слова: *етнолінгвістика, лінгвокультуро́логія, етнокульту́рний компонент, вербалізація, лексика, семантичний сдвиг.*

**VERBALIZATION OF ETHNOCULTURAL COMPONENT IN LEXICON OF
SPANISH LANGUAGE**

T. O. Redkovska (Kyiv, Ukraine)
redkovskaya@gmail.com

PhD (Philology), Associate Professor, Department of Spanish and French Philology
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

N. B. Grabovska (Kyiv, Ukraine)
glevon69@gmail.com

the senior lecturer, Department of Spanish and French Philology
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

The article discusses some ways of ethnocultural component verbalization in the lexicon of the Spanish language. Current linguistic studies view language both as the main means of communication, and as an instrument of cognition of material and spiritual values inherent in various ethnic groups and cultures. Linguistic phenomena are examined from this perspective by a number of related disciplines, with ethnolinguistics and cultural linguistics being the most prominent in terms of the issues under study. The analysis of manifestations of culturally marked components verbalization in Spanish displays close explicitly / implicitly expressed links between linguistic and extralinguistic elements. The items under study include separate lexemes with corresponding semantic content, as well as phraseological units, proverbs and sayings, which reflect certain aspects of Spanish sociocultural environment.

This can be illustrated by the Latin expression *pan y circo* (bread and circuses), which implies that to be content with their life, common people of the Roman Empire

© *Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]*
redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) **[Вербализация**
этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

needed not only labour but also entertainment, i.e. gladiator games. The Spanish equivalent *pan y toros* features a lexical substitution of the second element, where the Castilian lexeme 'bulls', which reflects a popular Spanish entertainment, *corrida*, is used instead of the Latin 'circuses'. Both lexemes exemplify a genus-species synecdochic semantic shift, in which the lack of cultural markedness led to a 'species' type of notion with an additional background information being used instead of the genus type notion of 'entertainment'.

The obtained results demonstrate that ethnoculturally marked lexicon is formed by semantic shift of metaphorical or metonymic type, for example, when certain classes of onyms (anthroponyms, ethnonyms, toponyms) acquire meanings of common nouns which encode ethnocultural facts. For the restoration and disclosure of lost connection between cultural and linguistic signs, a consistent diachronic analysis was carried out on semantic and word formation levels. Further linguistic research can focus on the studies of the phenomenon of verbalization in the language of national culture objects, the analysis of specifics of presentation in the language of the mentality of a particular ethnic group, the regularity of reflection in semantics of language units of axiological categories of culture.

Key words: *ethnolinguistics, linguistic culture, ethnocultural component, verbalization, lexicon, semantic shift.*

Вступ

Сучасні лінгвістичні розвідки помітно розширили коло своїх традиційних інтересів, продовжуючи досліджувати мову не лише як головний засіб спілкування, а й як інструмент пізнання матеріальних та духовних цінностей, притаманних тим чи іншим народам і культурам. Вивчення мовних явищ у рамках історичних, політичних, соціальних, культурних та інших складових привертає увагу цілої низки гуманітарних наук, серед яких найбільш наближеними до актуальних мовознавчих розробок вбачаються такі суміжні дисципліни, як традиційна етнолінгвістика, (у царині якої дотепер працює більшість романських і іспанських лінгвістів), та новітня лінгвокультурологія, (що почала активно розвиватися у східно-європейських лінгвістичних школах наприкінці минулого століття).

Актуальність теми дослідження визначається її відповідністю до етнолінгвістичного / лінгвокультурологічного підходу до вивчення мовних явищ, одному з пріоритетних напрямів у сучасному мовознавстві, а також науковою зацікавленістю до проблематики вербалізації етнокультурної складової у лексичній системі.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Метою дослідження є встановлення, аналіз та класифікація способів вербалізації етнокультурного компонента у лексиці іспанської мови.

Завданням дослідження є визначення специфіки етнолінгвістичного / лінгвокультурологічного підходу до розуміння мовних явищ та засоби вербалізації етнокультурномаркованих лексичних одиниць в іспанській мові.

Об'єктом дослідження є етнокультурний компонент у словниковому складі сучасної іспанської мови.

Предметом дослідження виступають засоби вербалізації етнокультурного компонента у лексиці іспанської мови.

Матеріалом дослідження виступають лексеми, фразеологічні одиниці та паремії з іспанським етнокультурним компонентом.

Методологічна основа статті спирається як на загальнонауковий підхід, який ґрунтується на одному з основних законів діалектики про "єдність та боротьбу протилежностей", що допомагає розкрити до певної міри суперечну сутність формування словникового складу, коли з одного боку, мовні системи відображають тенденцію до інтернаціоналізації, спричиненою позамовними факторами, пов'язаними з процесами глобалізації, а з іншого боку, цій динаміці протидіє інша сила, спрямована на збереження гетерогенного характеру культур світу. Також при етнолінгвістичному (лінгвокультурологічному) аналізі використовується порівняльно-історичний метод, діахронічний і синхронічний методи, метод концептуального аналізу, метод словарних дефініцій та компонентного аналізу тощо.

Наукова новизна дослідження визначається етнолінгвістичним / лінгвокультурологічним підходом до аналізу способів вербалізації культурно маркованого компонента у лексиці іспанської мови.

Основний зміст

Відомо, що висловлювання про роль мови як невід'ємної складової частини етнічної культури робилися вченими протягом останніх двох століть, починаючи з В. Гумбольдта [2], Е. Сепіра [3], Є.М. Верещагіна та В.Г. Костомарова [1], чії ідеї пізніше були розвинені Е. Косеріу [6], А. Дуранті [7], Аморос Негре [5] та іншими вченими, розробки котрих відносяться саме до романських мов з акцентом на діахронічний аспект дослідження мов. У центрі уваги вчених різних гуманітарних напрямків постали культури і ментальності конкретних народів у їх мовному віддзеркаленні, оскільки саме мова є основною формою культури, що поєднує в собі знання про матеріальні та духовні надбання людства. Зміна парадигми контрастивної лінгвістики, яка традиційно займалася вивченням означеної проблематики, призвела до розширення досліджуваної сфери, що у свою чергу

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компонента у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

спричинило потребу замінити назву лінгвістичного напрямку з контрастивної лінгвістики на лінгвокультурологію / етнолінгвістику / лінгвістичну концептологію.

Корелятивні зв'язки між мовою і культурою є різноманітними та усталеними. Незрідка мова розглядається і як знаряддя культури, і як одна з її іпостасей. З іншого боку, мову і культуру можна зіставляти як незалежні, автономні семіотичні системи, у котрих спільність вживаних у мові і культурі понять обумовлюється однаковим поглядом на ці явища як на знакові системи. До таких понять відносяться "система" і "текст", тобто парадигматика і синтагматика у мові і культурі, форми і зміст системної функції та інше.

Втім, крім загальних понять, що впливають з єдності природи мови і культури та єдиного семіотичного підходу до них, у етнолінгвістиці виділяються культурно-мовні явища, поняття, які хоча і по різному проявляються у мові і в культурі, але мають одну сутність, як от поняття норми, стилів і жанрів. розрізнення культурних і народних елементів і систем у мові і культурі, поняття регіональних та соціальних діалектів.

Дослідження проявів етнокультурного компоненту в іспанській мові свідчить про тісний експліцитно виражений взаємозв'язок між мовними і позамовними / культурними елементами. Прикладом можуть слугувати прислів'я і приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища.

Відомо, що Іспанія була і остається до певної міри аграрною країною, де значна частина населення займається сільським господарством. Для успішного ведення землеробства і тваринництва потрібна достатня кількість вологи. Але також відомо, що більшість земель в Іспанії страждає від посухи через несприятливі гідрологічні і кліматичні чинники. Тому однією з головних лексем, що несе у собі цей етнокультурний код є *agua* (вода) як джерело врожаю і прибутку: *Agua de agosto, azafrán, miel y mosto; Agua de cepas, y sonido de tejas; Agua de enero, todo el año tiene tempero; Agua de por mayo, pan para todo el año; Agua en marzo, hierbazo, etc.*

Такі напрями в іспанському аграрному секторі, як виноградарство, виноробство, сироваріння, олеокультура мають витоки із стародавніх часів. Перетворившись на культурні символи країни, вони знаходять своє мовне відображення у таких пареміях: *Aceite de oliva, todo mal quita; Aceite, y vino, y amigo, antiguo; Olivo, oliva y aceituno, todo es uno; El hombre se conoce por el vino; El vino como el rey, y el agua, como buey; De todo hay en la viña del Señor; Vendimia enjuto, cogerás vino puro; Algo es queso, pues se da por peso; El queso pesado, y el pan liviano.*

В останньому прислів'ї йдеться не тільки про "сир", а й ще про "хліб": лексема *pan*, яка є мовним корелятом ще одного важливого іспанського етнокультурного

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

надбання, свідчить, що з давнини Іспанія вважалася житницею середньоземноморського регіону. Цей історичний факт, закодований у фоновому слові *pan*, має глибокі історичні і культурні корені: *Pan y vino andan camino; A buen hambre no hay pan duro; Pan por pan, vino por vino; Comer el pan amargo; Contigo, pan y cebolla; Pan y toros.*

Коментуючи лексему *toros* в останньому прикладі знову ж таки знаходимо етнокультурномарковану одиницю, яка напряму пов'язана з популярним іберійським народним видовищем "коридою". Значущість цієї розваги саме для простого народу помітна у лексичній підстановці загальновідомого латинського виразу *pan y circo* "хліба і видовищ" на *pan y toros*, де замість романського гіпоніму *circo* вжито іспанський гіпонім "бики", хоча обидві лексеми представляють собою результат синекдохіального семантичного зсуву "рід – вид", де родове поняття "видовище" за браком культурної маркованості замінено на видове, у якому закодована додаткова фонові інформація.

З наведених прикладів цілком очевидно, що культура впливає на мовні одиниці, а вони, відповідно, відображають культурні реалії, сучасні і минулі. Проте таке віддзеркалення не завжди має однакову змістову прозорість для більшості носіїв мови: насамперед існують лексико-семантичні одиниці, чия культурна значимість цілком усвідомлюється носіями мови, напр., топонім *Castilla* легко декодується будь-яким іспанцем, бо у його назві збереглася сема "фортеці", "замку", що будувалися як опорні пункти у війнах проти середньовічних завойовників. Те ж саме можна сказати про лексему *mujer* – "жінка", "дружина", у значенні котрої відбивається конкретна іспанська етнокультурна реалія: протягом віків, до майже другої половини 20-го століття, суспільство бачило в іспанській жінці лише одне призначення, а саме бути не самотійною і самодостатньою одиницею, а лише дружиною, чие життя повністю залежало від чоловіка-хазяїна. Залишки знаного іспанського мачизму і дотепер присутні як у культурному коді, так і в окремих розрядах слів, напр., лексеми, що означають певні професії і сьогодні не мають нормативного відповідника жіночого роду: *jefa, ministra, médica* вживаються у такій формі тільки у фамільярно-розмовному стилі. Схожі зауваження можна зробити з приводу використання категорії роду для утворення відповідних зоонімів, як от: *zorra, loba, etc.*, в яких форма жіночого роду повністю змінює семантику похідного слова, і метафорично означає "повію", набуваючи негативну оцінну конотацію.

В іншій лексиці семантична вмотивованість проглядається частково як слідство історичних трансформацій в іспанському суспільстві, наприклад, скорочена форма власного імені *Manolo*, що утворилося від антропоніму Мануель,

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

перетворилася на загальне ім'я зі значенням "хлопець з робочих окраїн Мадриду". Простежуючи закономірності метонімічного переносу з антропоніму на найменування загального явища, можна зробити висновок щодо можливої значної частотності вживання цього ім'я серед міської бідноти у порівнянні з іншими соціальними прошарками. Наразі соціокультурні обставини в іспанському суспільстві настільки змінилися, що, напевне, молодь не завжди може досягнути культурну маркованість цього терміну.

Третій тип лексики у синхронічному зрізі повністю втратив свою вмотивованість через розрив зв'язку між мовним і культурним знаком, як от лексема *bayoneta*, що означає "багнет", "штик" є дериватом топоніму, назви французького міста Байони, де вперше був використаний цей новий елемент зброї. Та відповідні до вказаної лексеми ФО: *recibir con bayonetas*, *recibir a bayoneta callada*. Щоб відновити і розкрити загублений зв'язок, необхідно провести послідовний діяхронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях.

З огляду на складний та неоднозначний характер такого лінгвістичного феномену, як етнокультурна маркованість лексичних одиниць, видається доречним провести аналіз деяких фразеологічних одиниць (ФО) з точки зору їх відношення до кодування культурних цінностей у мовних знаках. Національно-культурна специфіка семантики ФО свідчить про наявність стереотипів іспанського суспільства, пов'язаних з певними історичними, політичними, соціальними, культурними і особистісними явищами. Так, у складі традиційних усталених порівнянь: *aburrirse como una almeja*, *aburrirse como una ostra* присутні назви молюсків, що входять до культурного гастрономічного коду іспанців як представників морської риболовецької країни. Спираючись на семантичний аналіз з приводу метафоризації *almeja* і *ostra*, стає зрозумілим механізм переносу зоонімів на найменування стану нудоти людини: адже вказані молюски ведуть зовсім нерухомий, бездіяльний спосіб життя, який не дуже корелює з типізованим образом активного іспанця. І, навпаки, коли мова йде про фразеологічні порівняння, що відображають протилежний психологічний стан "радоців", у етнокультурному компоненті заковані популярні святкові, релігійні, музичні, еротичні, побутові реалії, в яких відображається національна ідентичність іспанського народу: *alegre como chiquillo en bautizo*, *alegre como un Cupidillo*, *alegre como una gaita*, *alegre como una sonaja*, *alegre como unas castañuelas*, *alegre como unas pascuas*, *alegre como chiquillo con zapatos nuevos*. У даному разі семантичне перенесення побудоване на метонімічних асоціаціях, коли предмети-символи, що зазвичай створюють добрий настрій, називають відповідний стан людини.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi' movy]

© Redkovska T. O., Grabovska N. B. [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

З синхронічної точки зору в структурі деяких фразеологізмів іспанської мови присутні етнокультурні мовні одиниці, які можна визначити як архаїчні реалії, що у сучасному суспільстві набули іншого семантичного змісту. Прикладом можуть слугувати чисельні сталі вирази зі словом *espada*. На нашу думку, це знакова іспанська лексична одиниця, у семантиці якої закодована ціла історична епоха, коли "шпага" символізувала доблесть, честь, вельможність та інші позитивні якості представників іспанського дворянства: *buen espada*; *primer(a) espada*; *espada en mano*; *entre la espada y la pared*; *ceñir espada*; *desnudar la espada*; *meter la espada hasta la guarnición*; *sacar la espada por*; *tirar de la espada*, etc. Процес метонімізації цієї лексеми у наведених прикладах дотепер є зрозумілим більшості мовців, оскільки семантичне ядро *espada* зберігає національний етнокультурний код "елітної зброї". У сучасній мові ця лексема частково втратила історично-культурні асоціативні конотації, але вживається у тавтомахії: *primer(a) espada* для позначення статусу тореро і також використовується як спортивний термін.

Висновки

Отже, етнолінгвістика є комплексною науковою дисципліною синтезуючого типу, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури і мови в її функціонуванні й відображає цей процес як цілісну структуру одиниць в єдності їх мовного і позамовного етнокультурного змісту. Вона вивчає засоби репрезентації або вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналізує особливості представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірності відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-сміслових категорій культури.

Проведений аналіз проявів вербалізації культурно маркованих компонентів в іспанській мові доводить існування тісного експліцитно / імпліцитно вираженого взаємозв'язку між мовними і позамовними елементами. Матеріалом дослідження слугували як окремі лексеми з відповідним семантичним наповненням, так і фразеологічні одиниці, прислів'я та приказки, у яких відображені певні аспекти іспанського соціокультурного середовища.

Отримані результати свідчать про те, що лексика з етнокультурним компонентом утворюється за рахунок семантичного зсуву метафоричного або метонімічного типу, коли, наприклад, певні класи онімів (антропонімів, етніонімів, топонімів) набувають значень загальних імен, у яких закодовані етнокультурні факти. Для відновлення і розкриття загубленого зв'язку між культурним і мовним знаками здійснювався послідовний діахронічний аналіз на семантичному і словотвірному рівнях.

© Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. [Редковская Т. А., Грабовская Н. Б.]

redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com

Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови (Українською) [Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Вивчення явища вербалізації у мові об'єктів національної культури, аналіз особливостей представлення в мові менталітету конкретного етносу, закономірність відображення в семантиці мовних одиниць ціннісно-сміслових категорій культури є перспективними напрямками сучасних лінгвістичних студій.

Література

1. *Верещагин Е.М., Костомаров В.Г.* Лингвострановедческая теория слова. М.: Русский язык, 1980. 320 с.
2. *Гумбольдт В.* Язык и философия культуры. М. : Прогресс, 1985. 450 с.
3. *Сепир Э.* Избранные работы по языкознанию и культурологии. М. : Прогресс, 1993. 656 с .
4. *Толстой Н.И.* Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. М. : Издательство "Индрик", 1995. 512 с.
5. *Amorós Negre C.* Las lenguas en la sociedad. Madrid : Síntesis, 2014. 232 págs.
6. *Coseriu E.* La socio- y la etnolingüística. Sus fundamentos y tareas // Anuario de letras, XIX. 1981. Págs. 5-30.
7. *Duranti A.* Antropología lingüística. Madrid, Cambridge University Press, 2000. 525 págs.

Джерельна база

8. *Buitrago A.* Diccionario de dichos y frases hechas. Madrid : Espasa Libros, 2012. – 996 págs.

References

1. *Vereschagin Ye.M., Kostomarov V.G.* Lingvostranovedcheskaya teoriya slova [Linguistic and cultural theory of word]. M. : Russian Language, 1980. 320 p.
2. *Gumboldt V.* Yazyk i filosofiya kultury [Language and philosophy of culture]. M. : Progress, 1985. 450 p.
3. *Sapir E.* Izbrannye raboty po yazykoznaniiu i kulturologii [Selected works on language and culture studies]. M. : Progress, 1993. 656 p.
4. *Tolstoy N.I.* Yazyk i narodnaya kultura: Ocherki po slavyanskoy mifologii i etnolingvistike [Language and folk culture: Essays on Slavic mythology and ethnolinguistics]. M. : Indrik Publishing House, 1995. 512 p.
5. *Amorós Negre C.* Las lenguas en la sociedad. Madrid : Síntesis, 2014. 232 págs.
6. *Coseriu E.* La socio- y la etnolingüística. Sus fundamentos y tareas // Anuario de letras, XIX. 1981. Págs. 5-30.
7. *Duranti A.* Antropología lingüística. Madrid, Cambridge University Press, 2000. 525 págs.
8. *Buitrago A.* Diccionario de dichos y frases hechas. Madrid : Espasa Libros, 2012. – 996 págs.

(Problems of linguistic semantics)

Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language (in Ukrainian) [Verbalizacija etnokul'turnogo komponentu u leksyici ispans'koi movy]

© *Redkovska T. O., Grabovska N. B.* [Redkovs'ka T. O., Grabovs'ka N. B.]*redkovskaya@gmail.com, glevon69@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

ПРОБЛЕМИ ПРАГМАТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ ПРАГМАТИКИ /
PROBLEMS OF PRAGMALINGUISTICS]

УДК [811.111:81'42]:[001+004+81+316.28]

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 06.02.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 10.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 96.91 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.08>

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАУКОВИХ НАРАТИВІВ

З. Б. Шелковнікова (м. Київ, Україна)

z.shelkovnikova@gmail.com

старший викладач

Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов

(Національна академія наук України)

01001, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4

Питання наукового престижу, конкуренція серед науковців, глобалізація, швидкість та динамічність сучасного життя приводять до модифікації наукового дискурсу. Все більше уваги вчені приділяють не лише змісту повідомлення, але й формі. Естетична настанова та наративізація стають ознаками наукового дискурсу, зокрема англомовного. Статтю присвячено науковим наративам в аспекті полікодовості дискурсу. Прикладами невербальної репрезентації засобів наукових наративів є наративні обкладинки наукових книг, малюнки, фотографії, графіки тощо. На підставі виявлених характеристик наукових наративів, як-от: описовий інструментарій; наративна інтенціональність; подієвість; зрозумілість; доступність; креативність; логічність; інтрига; естетичність, було проілюстровано ознаки, притаманні невербальним фрагментам наукового дискурсу. Особливість наративного дискурсу полягає в тому, що він надає факту або деякій сукупності фактів статусу події. Особливу увагу приділено структурним характеристикам зміни стану, як основній ознаці наративності, а також події в аспектах сингулярності, фрактальності, інтенційності. Наявність подієвості у зв'язі з

© Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] *z.shelkovnikova@gmail.com*

Невербальні засоби репрезентації наукових наративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных нарративов (На укр. яз.)]

(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

естетичністю суттєво відрізняють наративний науковий дискурс від звичних схем побудови наукового викладу. Чим більше таких ознак є в наявності, тим більш очевидний наратив у мові науки. Сучасна англійська мова науки стає усе більш полікодовою. Наше дослідження свідчить про специфічну наративну полікодовість наукового дискурсу.

Ключові слова: вербальний наратив, невербальний наратив, науковий дискурс, науковий наратив, подія, полікодовість нарації.

НЕВЕРБАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА РЕПРЕЗЕНТАЦИИ НАУЧНЫХ НАРАТИВОВ

З. Б. Шелковникова (г. Киев, Украина)

z.shelkovnikova@gmail.com

старший преподаватель

Центр научных исследований и преподавания иностранных языков

(Национальная академия наук Украины)

01001, г. Киев, ул. Трехсвятительская, 4

Вопросы научного престижа, конкуренция среди ученых, глобализация, скорость и динамичность современной жизни приводят к модификации научного дискурса. Все больше внимания ученые уделяют не только содержанию сообщения, но и форме. Эстетическая установка и нарративизация становятся признаками научного дискурса, в частности англоязычного. Статья посвящена научным нарративам в аспекте поликодовости дискурса. Примерами невербальной репрезентации средств научных нарративов является нарративные обложки научных книг, рисунки, фотографии, графики и тому подобное. На основании выявленных характеристик научных нарративов, как: описательный инструментарий; нарративная интенциональность; событийность; понятность; доступность; креативность логичность; интрига; эстетичность, было проиллюстрировано признаки, присущие невербальным фрагментам научного дискурса. Особенность нарративного дискурса состоит в том, что он предоставляет факт или некоторую совокупность фактов статуса события. Особое внимание уделено структурным характеристикам изменения состояния, как основному признаку нарративности, а также событиям в аспектах сингулярности, фрактальности, интенциональности. Наличие событийности в

(Problems of pragmalinguistics)

Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovykh naratyviv]

© Shelkovnikova Z. B. [Shelkovnikova Z. B.] z.shelkovnikova@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

связке с эстетичностью существенно отличают нарративный научный дискурс от привычных схем построения научного изложения. Чем больше таких признаков в наличии, тем более очевиден нарратив в языке науки. Современный английский язык науки становится все более поликодовым. Наше исследование свидетельствует о специфической нарративной поликодовости научного дискурса.

Ключевые слова: вербальный нарратив, невербальный нарратив, научный дискурс, научный нарратив, событие, поликодовость наррации.

NON-VERBAL REPRESENTATION OF NARRATIVES IN THE LANGUAGE
OF SCIENCE

Z. B. Shelkovnikova (Kyiv, Ukraine)

z.shelkovnikova@gmail.com

Senior lecturer at the Foreign Languages Department
Research and Educational Center for Foreign Languages
(National Academy of Sciences of Ukraine)
4 Tryokhsvyatits'ka Str., Kyiv, 01001

The considerations of scientific prestige, global competition among scientists, the speed and dynamics of modern life have led to the modifications in scientific discourse. Currently, scientists pay even more attention not only to the content of a message, but also to its form. The esthetic mode and narrativization have become the features of modern Anglo-American scientific discourse. The article deals with the narratives in the language of science through the prism of polycode nature of academic discourse. Various non-verbal research narratives are represented via book covers, pictures, images, graphs, diagrams and so on. The main characteristics of the research narrative, such as descriptive instruments, narrative intentionality, actionality, understandability, accessibility, creativity, logic, intrigue, esthetical mode were extensively illustrated with non-verbal narrative fragments found in scientific discourse. Narrative discourse stands out due to its eventfulness. We have paid special attention to the structural characteristics of the change of state, or condition, considering it as the main narrative feature. The action has been also considered in terms of singularity, fractality and intentionality. The action, together with the esthetical mode make the

© Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] z.shelkovnikova@gmail.com

Невербальні засоби репрезентації наукових наративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных наративов (На укр. яз.)]

(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

narrative scientific discourse stand out from the regular modes of research genres. The more narrative features we observe, the more evident is the narrative nature of a scientific discourse fragment. The language of science in the modern world is becoming more and more polycodal. Our research proves the polycode nature of narration in scientific discourse.

Key words: verbal narrative, non-verbal narrative, event, scientific discourse, scientific narrative, polycode narration

Нині науковий англomовний дискурс зазнає суттєвих змін. У сучасному динамічному глобалізованому світі, в якому існує шалена конкуренція між вченими, з новою актуальністю постає питання наукового престижу. Останнім часом все більше вчених приділяють увагу не лише змісту наукового контенту, а і формі викладу, яка покликана максимально поінформувати, переконати, виділити серед різноманіття інших доробків, залишитись у пам'яті адресата. Такою формою реалізації наукового дискурсу може бути науковий наратив. Поява наукового наративу – логічна відповідь на потреби сучасної епохи. Сучасна мова науки динамічна та різноманітна. Не виключаючи основні правила побудови наукового дискурсу, вона має тенденцію до видозмінювання, зокрема до наративізації. Наратив є невід'ємним складником сучасного наукового дискурсу.

Наратив – універсальний інструмент як для оповідання, сприйняття знань, так і для їх передачі. Останнім часом вивчення наративу набуло інтенсивного розвитку, що являє собою своєрідну когнітивну революцію, яка отримала назву дискурсивного або наративного повороту. Набуває популярності наука наратологія, яка опікується наративами, і стає очевидним важливе місце наративних дискурсів в людській культурі. Один з наслідків наративного повороту полягає в тому, що дослідження наративу відійшло від рамок лише літературних та текстуальних і поширилося на інші науки, галузі та сфери. Наративна повсюдність – це те, що ми спостерігаємо сьогодні. Наратив є невід'ємним складником і сучасного наукового дискурсу.

Наратив є невід'ємним складником і сучасної мови науки: «елементи наративу у науковому дискурсі експліцитно вводяться у науковий дискурс за допомогою цілого ряду нейтральних або експресивно забарвлених мовних одиниць, експліцитно або (напів)імпліцитно, анафорично або катафорично та створюють ефект візуалізації інформації» [1, с.137-138]. Використання наративів ми вважаємо особливістю мовленнєвої діяльності суб'єктів наукового дискурсу.

(Problems of pragmalinguistics)

Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovykh naratyviv]

© Shelkovernikova Z. B. [Shelkovernikova Z. B.] z.shelkovernikova@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Метою цього дослідження є виявлення та аналіз невербальних засобів реалізації наративів у науковому дискурсі. **Об'єкт** дослідження – сучасна писемна мова науки, а саме, субмови лінгвістики та комп'ютерних наук. **Предмет** дослідження – наративні дискурсивні фрагменти (наративи) у наукових працях (наукових статтях, монографіях) зазначених галузей.

Основне положення наратології полягає в тому, що всі прояви людського життя, у той чи інший спосіб оформлені мовою, можливо піддати наративному аналізу. Деякі науки є наративними за своєю сутністю, зокрема історія, про що зазначає, зокрема, Т. В. Яхонтова [12, с.7]. Авторитетний дослідник наукового дискурсу, К. Гайленд [14], також ставить питання про наявність наративних жанрів у мові науки: до таких жанрів він відносить академічні мемуари. В інших науках наративи представлені спорадично, у вигляді окремих фрагментів (мікрота - іноді - макрофрагментів).

Ж. Ф. Ліотар наголошує на необхідності наративу задля легітимації наукового знання та виділяє функцію оповіді як обґрунтування наукового знання [3, с.27-29]. З одного боку, наратив у науковому дискурсі може вважатися «надлишковим» елементом, а з іншого – надаючи мові науки максимальної персоналізованості – він може бути засобом, що допомагає краще зрозуміти авторську інтенцію, витлумачити оригінальний намір та задум адресанта. А проте, питання дослідження наративу у мові науки дотепер ще не було розглянуто у лінгвістиці, що, в свою чергу, зумовлює важливість даної роботи, покликаної ліквідувати «прогалини» у наших знаннях про природу та сутність мови науки, зокрема на матеріалі англо-американського наукового дискурсу, роль якого у сучасному світі є незаперечною. Тож **актуальність** дослідження зумовлено потребою докладного вивчення наративу як факультативного або облігаторного елемента наукового дискурсу (зокрема писемного) та необхідністю його дослідження у мові науки з огляду на дискурсивні, риторичні, а також і лінгвокультурні чинники.

Спілкування може здійснюватися за допомогою вербальних (словесних) та невербальних (несловесних) засобів комунікації. Невербальні засоби комунікації надзвичайно важливі в комунікаційному процесі, оскільки їм належить від 55% до 66% переданої інформації. Таке важливе значення невербаліки зумовлене роллю зору як основного каналу отримання інформації (до 80% інформації людина отримує за допомогою зору). Несловесні засоби комунікації орієнтовані саме на зорове сприйняття.

© *Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] z.shelkovnikova@gmail.com*

Невербальні засоби репрезентації наукових наративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных нарративов (На укр. яз.)]

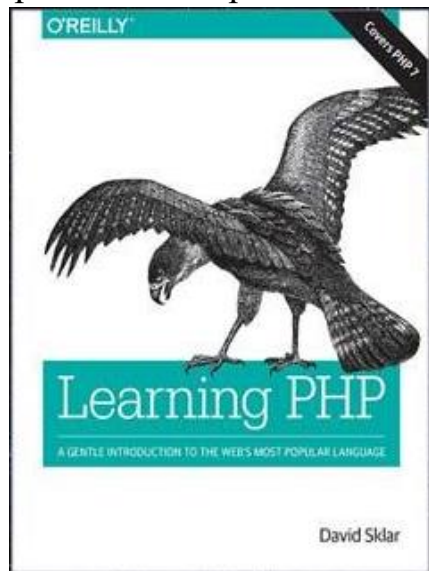
(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

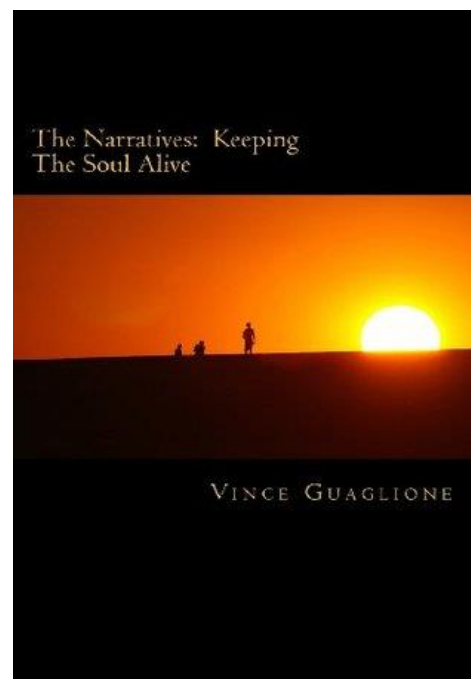
Наративи можуть бути репрезентовані як вербально, так і невербально. І.М. Колегаєва в своєму дослідженні гомогенності/негомогенності тексту зазначає: «негомогенність вербального тексту передбачає включення до його мовної тканини елементів іконічного коду: малюнків, фотографій, карт, схем, графіків, ілюстрацій, емотіконів тощо. Як наслідок, повідомлення стає полікодовим (мультимодальним). До таких належать наукові тексти» [2, с.65]. Полікодовість та наративний потенціал не лише художніх текстів, а і наукових, є очевидним. Як зазначає І. Папуша, «сучасна міжнародна наратологія – неоднозначне і проблемне за своїм статусом поле наукового пошуку. Об'єднуючи в собі різномірні підходи до аналізу розповідних текстів, вона виступає сьогодні в якості своєрідного академічного проекту, у якому актуалізується увесь арсенал наукових методів і практик від Аристотеля до найновіших представників посткласичної науки, від

аналізу роману і казки до розгляду наративу як такого, від вербального до невербального» [5]. В. Фішер пропонує нову парадигму наративної раціональності, яка розглядає наратив як базис всієї людської комунікації. Згідно з В. Фішером, наративна парадигма – всеохоплююча: «на всю комунікацію можна дивитися крізь наративний об'єктив» (*«all communication can be looked at through a narrative lens»*); «немає жанру, включаючи технічну

комунікацію, який не є епізодом історії життя» [13].

Науковий дискурс збагачений як вербальною так і невербальною наративізацією. Прикладом невербальних засобів реалізації наукових наративів є наративні обкладинки наукових книг. Розглянемо деякі приклади. «Learning PHP». Знайомство зі світом комп'ютерних мереж починається із зображення орла на обкладинці. Орли символізують владу та свободу. Також EAGLE – це

(Problems of pragmalinguistics)

Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovykh naratyviv]

© Shelkovnikova Z. B. [Shelkovnikova Z. B.] z.shelkovnikova@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

назва програмного забезпечення. Невербальний меседж-нарратив автора: «оволодійте цими знаннями – і ви станете такими ж могутніми, як орел!».

«The Narratives: Keeping The Soul Alive». Мандрівники в дорозі на тлі заходу сонця. Меседж: нарратив впливає на душевний стан людини, за заходом сонця – буде схід, життя продовжуватиметься, а також: нарація – це подорож та пригода.

«The Narratives: From the Heart». На обкладинці – серце на фоні водоспаду. Меседж: нарративи йдуть від серця та є окрасою життя.

Специфіка нарративного дискурсу полягає в тому, що він наділяє факт або деяку сукупність фактів статусом події. Нарративний науковий дискурс містить інтригу і надає викладеним фактам подієвого

статусу. Ознаками нарративності в науці можуть бути такі характеристики: **описовий інструментарій; впевненість автора; якісна інформація перебільшує кількісні факти; нарративна інтенціональність; факти набувають подієвого статусу; зрозумілість; доступність; креативність; логіка; інтрига; естетичність.** Дані ознаки притаманні нарративності наукового дискурсу, але не завжди є обов'язковими. Ми вважаємо, що наявність хоча б декількох з них є підставою для розгляду наукового дискурсу з точки зору нарративності. Зазвичай наявність подієвості у зв'язці з естетичністю суттєво відрізняють нарративний науковий дискурс від звичних схем побудови наукового викладу. Чим більше ознак є в наявності, тим більш очевидний нарратив у мові науки.

© Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] z.shelkovnikova@gmail.com

Невербальні засоби репрезентації наукових нарративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных нарративов (На укр. яз.)]

(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Невербальні наукові наративи містять ознаки наративності. Мінімальна умова наративності полягає в тому, що відбувається принаймні одна зміна стану. Зміна ситуації, як умова наративності, враховує такі структурні риси:

- 1) наявність темпоральної структури з принаймні двома станами – вихідним і кінцевим;
- 2) еквівалентність вихідного та кінцевого станів, тобто одночасна схожість та контраст між ними;
- 3) віднесення зміни стану до одного і того ж суб'єкта дії, або до одного і того ж елемента ситуації. [8, с.16]

Аналіз наративів не може обмежуватися лише одним поняттям зміни стану. Тут є необхідними категорії, що дозволяють розрізняти зміни за їх релевантністю для оповідки. Таку категорію ми знаходимо в понятті події. Перша спроба визначити феномен подієвості належить Г. Гегелю, який запропонував встановити різницю між тим, що просто відбувається, і певною дією, яка в епічному творі набуває форми події. Чітке відмежування подієвості від природних процесів було сформульовано Ю. Лотманом: «подія мислиться як щось таке, що відбулося, хоча могло і не відбутись» [4, с.285]. Специфіка наративного дискурсу полягає в тому, що він наділяє факт чи певну сукупність фактів статусом події. Чітке розуміння подієвості та події допомагає визначити, що саме є наративним в науковому дискурсі, а що неможливо піддати наративному аналізу. П. Рікер визначає подію як «те, що могло відбутися по-іншому». [6, с.115]. Грунтовну спробу розробки комунікативної події здійснив В. Шмід. Учений визначає подію як «дещо позачергове, неочікуване, нетривіальне». Основна умова події – це її реальність, з нею пов'язана інша умова подієвості: результативність, [9, с.22] а саме: **реальність; релевантність; результативність; непередбачуваність; незворотність; неповторюваність; послідовність** (зміна спричиняє наслідки в мисленні і діях суб'єкта), причому вказані критерії підлягають градації (це означає: події можуть бути більшою чи меншою мірою «подієвими») [10, с.268-269]. В.Тюпа зазначає, що при всьому різноманітті визначень та підходів до феномену подієвості, сутнісними ознаками події є такі:

- 1) **сингулярність** – це єдиність, одноразовість, беспрецендентна виділеність декотрої конфігурації фактів;
- 2) **фрактальність** – обмеження (наявність початку та кінця) відрізка життя, що оповідається і який при оповіді, в свою чергу, поділяється на епізоди та ще більш дрібні фрагменти;
- 3) **інтенційність** – невіддільність події від свідомості. [7].

(Problems of pragmalinguistics)

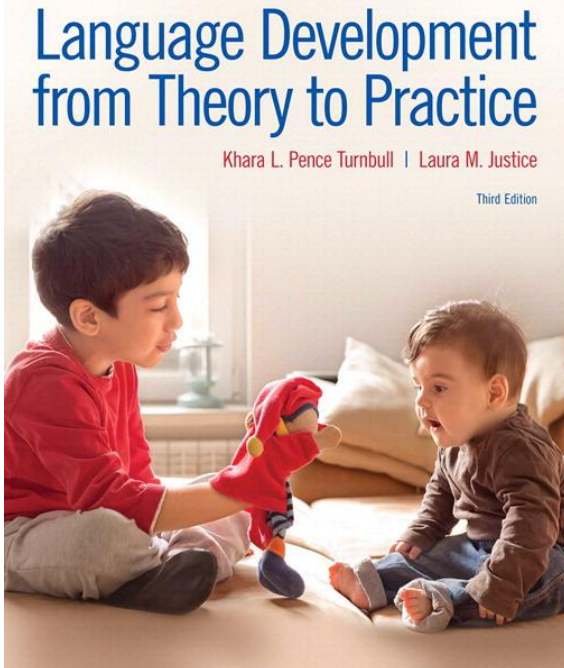
Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [**Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovykh naratyviv**]

© **Shelkovnikova Z. B.** [Shelkovnikova Z. B.] z.shelkovnikova@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

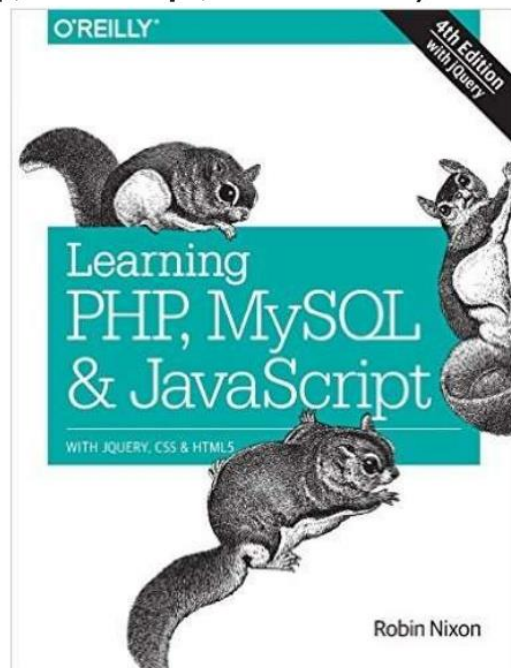

асоціативна гра слів: *SQL - squirrel*. Три білки уособлюють три складники контенту книги (три мови програмування), а також приховано імплікують певну історію – початок, кульмінацію подій та кінець. Ще одна імплікація: *understanding and mastering (cracking) computer coding is a tough nut to crack, but it's fun*. Крім цього, білки мають і лінгвокультурний потенціал (згадаймо білку Рататоск з дерева Іггдрасіль - своєрідного «посередника» комунікації епохи давньогерманського епосу).

«Language Development From Theory to Practice». Тут ми бачимо двох діточок, які

Усі ці ознаки події як ознаки наративів притаманні і науковому, зокрема англо-американському, дискурсу. Наративи наукового дискурсу показують зміну стану як імпліцитно, так і експліцитно, при цьому подія наукового наративу завжди конкретна. Прикладом наукових наративів з імпліцитною зміною стану є наративні обкладинки наукових книг. Такі обкладинки наукових книг можуть виділити книгу серед безлічі інших та виявити скритий науковий престиж доробку. Наведемо декілька прикладів. Robin Nixon «Learning PHP, MySQL and JavaScript». Автор розмістив на обкладинку білок. MySQL база викликає певні асоціації, адже тут спостерігається

**Learning PHP, MySQL & JavaScript: With
jQuery, CSS & HTML5 (Learning Php,
Mysql, Javascript, Css & Html5) 4th Edition**

© Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] z.shelkovnikova@gmail.com

Невербальні засоби репрезентації наукових наративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных нарративов (На укр. яз.)]

(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

спілкуються в своїй кімнаті. Цим зображенням автор наголошує: необхідно розвивати мову практично, а не лише теоретично. Ми спостерігаємо наратив міметичного типу, ми є свідками взаємодії дітей, яка, зрештою, стимулює розвиток мовлення. Отже, результативність події є очевидною. У даному невербальному наративі також імплікується гра як важливий елемент опанування мови.

Доказом наративності даних обкладинок можуть слугувати вислови відомого британського математика, логіка та філософа А. Уайтхеда, котрий зазначав, що подія починається як наслідок, спрямований у минуле, а закінчується як причина, спрямована у майбутнє, адже події минулого іманентно присутні в подіях майбутнього; минуле об'єктивно існує в теперішньому часі та переходить у майбутнє [11, с. 165, 592]. Наративні обкладинки – це «причина, спрямована в майбутнє», анонс інформації, що міститься у книзі. Наслідок, причина, темпоральність та результативність – ознаки подієвості обкладинок, а отже, і наявності наративного модусу.

За П.Рікером, нарацію не можна зводити лише до певної дискурсивної практики, але нарація являє собою особливий спосіб розуміння життя, а саме **креативний**, на противагу виключно логічному. В науковому наративі саме креативність, що істотно доповнює логічність, але не применшує останню, є характерною рисою, що відрізняє наратив від анаративу.

Інтрига – риса, яка відрізняє наратив від анаративу. Інтерес адресата до наукового відкриття посилюється завдяки введенню інтриги у науковий дискурс. Наративний дискурс, що містить інтригу певного типу, надає викладеним фактам подієвий статус, що припускає їх імпліцитний зміст, потенційне розуміння [8, с.11]. Інтригу в невербальних наукових наративах репрезентовано через імплікацію подальшої історії; створеної в уяві адресанта та адресата.

Описовий інструментарій спостерігаємо через наявну візуалізацію в невербальних наукових наративах. Малюнки, ілюстрації, графіки та діаграми – інші невербальні засоби комунікації в науковому дискурсі. Коли адресат вивчає графік – він обов'язково створює в уяві історію-наратив, яка схематично відображається на цьому графіку. Приклад використання візуалізації програмного забезпечення знаходимо у Дональда Бела, розробника мов програмування:

A use-case diagram is typically used to communicate the high-level functions of the system and the system's scope. By looking at our use-case diagram in Figure 1, you can easily tell the functions that our example system provides. This system lets the band manager view a sales statistics report and the Billboard 200 report for the band's CDs.

(Problems of pragmalinguistics)

Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovykh naratyviv]

© Shelkovnikova Z. B. [Shelkovnikova Z. B.] z.shelkovnikova@gmail.com

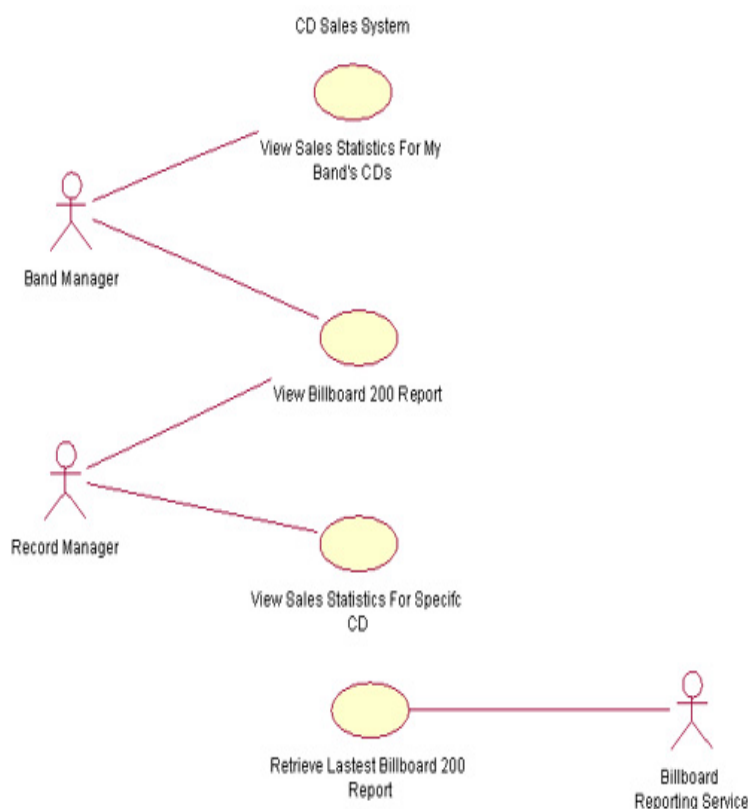
ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

It also lets the record manager view a sales statistics report and the Billboard 200 report for a particular CD. The diagram also tells us that our system delivers Billboard reports from an external system called Billboard Reporting Serv” (<https://www.ibm.com/developerworks/rational/library/769.html>).

Figure 1: Sample use-case diagram

В наведеному прикладі автор не лише додає невербальний комунікативний засіб – діаграму, а і чітко вказує необхідність застосування різних видів діаграм для вивчення мови програмування. Саме описовий інструментарій через візуальність невербальних наративів реалізує меседж адресанта у зрозумілій та доступній для адресата формі.

Висновки. Невербальні наукові меседжі - події та інтригуючі, креативні та естетичні, проте логічні, зрозумілі та доступні. Вони можуть утілюватися вербально та невербально. Всі ці характеристики доводять наративний модус невербальних наукових фрагментів, власне його специфічну наративну полікодовість. Наратив – це полікодовий універсальний засіб людського спілкування та універсальне явище соціального та культурного життя. Вислів «*The one who tells the stories rules the world*» (той, хто розповідає історії – керує світом) належить корінному населенню Північної Америки, а саме, індіанцям Гопі: Лише мудрі істини живуть століттями та передаються з покоління в покоління. Ми впевнені, що ця істина справедлива і для мови науки. **Подальші**

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

перспективи дослідження вбачаємо у можливості дослідити невербальні наративи у наукових працях різних жанрів та на матеріалі інших етнічних мов.

Література

1. *Ільченко О. М. Шелковнікова З.Б.* Науковий дискурс: шляхи до (взаєм)розуміння / О.М. Ільченко, З.Б. Шелковнікова // *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи*. – 2008. – № 2. – С. 131-139.
2. *Колегаева И. М.* Когниция, семиозис, коммуникация: о чем думалось в минувшие 25 лет / И. М. Коллегаева // *Записки з романо-германської філології*. – 2016. – Вип. 1. – С. 58–76. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2016_1_10
3. *Лиотар Жан-Франсуа* (1979), Состояние постмодерна. Перевод с французского: Н.А. Шматко, «Институт экспериментальной социологии», Москва; Издательство «Алетейя», Санкт-Петербург, 1998
4. *Лотман Ю.М.* Текст у тексті // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 1996.
5. *Папуша І.* Міжнародна наратологія: проблеми дефініції [Текст] / І. Папуша // *Studia methodologica*. – Вип 19. – 2007. – С. 31-37.
6. *Рикер П.* Время и рассказ. Т.1 Интрига и исторический рассказ / Поль Рикер. – М.: Унив.кн., 2000 – 312с.
7. *Тюпа В. И.* Что такое событие 20.11.2015 Openarratology www.openarratology.com/single-post/2015/11/20-что-такое-событие
8. *Тюпа В.И.* Очерк современной нарратологии / В. Тюпа // *Критика и семиотика*. – М., 2002. – Вып. 5. – 11 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nsu.ru/education/virtual.
9. *Уайтхед А.Н.* Избранные работы по философии: перевод с англ./Сост.И.Е.Касавин: Общ. ред. и вступ. ст. М.А. Кисселя - М: Прогресс, 1990.
10. *Шмид В.* Нарратология / Вольф Шмид. – М. : Языки славянской культуры, 2008. – 304с.
11. *Шмид В.* Проза как поэзия / В.Шмид. – СПб.:ИНАПРЕСС, 2001.-352с.
12. *Яхонтова Т. В.* Лінгвогенологія сучасної науки (на матеріалі англomовних текстів) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.04 – германські мови / Т. В. Яхонтова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2014 – 36с.
13. *Fisher W.* “The Narrative Paradigm: and Elaboration”. *Communication Monographs*. 52 (4): 347-367, – 1985 <https://www.ibm.com/developerworks/rational/library/>
14. *Hyland K.* «Narrative, Identity and Academic Storytelling », ILCEA [Online], 31 | 2018, Online since 06 March 2018, connection on 06 March 2018. URL : <http://journals.openedition.org/ilcea/4677>

Джерельна база

15. *Guaglione V.* The Narratives: Keeping The Soul Alive. – Kindle Edition, 2013

(Problems of pragmalinguistics)

Non-verbal representation of narratives in the language of science (in Ukrainian) [**Neverbal'ni zasoby reprezentacii' naukovyh naratyviv**]

© *Shelkovnikova Z. B. [Shelkovnikova Z. B.] z.shelkovnikova@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

16. Guaglione V. *The Narratives: From The Heart*. – Kindle Edition, 2016
17. Nixon R. *Learning PHP, MySQL and JavaScript*. – O'reilly, USA, 2015
18. Sclar D. *Learning PHP*. – O'Reilly, USA, 2016
19. Turnbull K.P.L. *Language Development From Theory Practice*. – Pearson, 2016

References

1. Ilchenko O.M. Shelkovnikova Z.B. *Naukoviy diskurs: shlyahi do (vzayemo)rozuminn'a / Lingvistika XXI stolittya: novi doslidzhenia i perspektivi*. – 2008. – N2. – s.131-139
2. Kolegaeva I.M. *Kognitsiya, semiosis, komunikatsiya: o chem dumalos v minuvshiet 25 let / Zapiski z romano-germanskoyi filologiyi*. – 2016. – Vip.1 – s.58-76 http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2016_1_10
3. Liotar J.F. (1979) *Sostoyaniye moderna*. – Sankt-Peterburg, 1998
4. Lotman Y.M. *Text i teksti*. – Lviv: Litopys, 1996
5. Papusha I. *Mignarodna naratologiya: problem definitsiyi [text]* – Vip. 19.- 2007 – s.31-37
6. Riker P. *Vremya I raskaz*. T.1. – M., 2000
7. Tupa V.I. *Chto takoye sobitiye 20.11.2015 Opennarratology* www.opennar.com/single-post/2015/11/20что-такое-событие
8. Tupa V.I. *Ocherk sovremennoy narratologiyi / Kritika I semiotika*. – M., 2002. – Vip.5. www.nsu.ru/education/virtual
9. Shmid V. *Narratologiya* – M.: Yaziki slavyanskoy kulturi, 2008
10. Shmid V. *Proza kak poeziya* – INAPRESS, 2001
11. Whitehead A.N. *Izbranniye raboti po filosofii*. - M: Progress, 1990
12. Yakhontova T.V. *Lingvogenologiya suchasnoyi nauki (na materialy anglo-movnih textiv): avtoref. dis. d-ra filol.nauk: spets. 10.02.04 – germanski movi; Kyiv. natz. un-t im. Tarasa Shevchenka*. – K., 2014
13. Fisher W. "The Narrative Paradigm: an Elaboration". – *Communication Monographs*. 52 (4): 347-367, 1985 <https://www.ibm.com/developerworks/rational/library/>
14. Hyland K. « Narrative, Identity and Academic Storytelling », *ILCEA [Online]*, 31 2018, Online since 06 March 2018, connection on 06 March 2018. URL : <http://journals.openedition.org/ilcea/4677>
15. Guaglione V. *The Narratives: Keeping The Soul Alive*. – Kindle Edition, 2013
16. Guaglione V. *The Narratives: From The Heart*. – Kindle Edition, 2016
17. Nixon R. 2015 *Learning PHP, MySQL and JavaScript*. – O'reilly, USA, 2015
18. Pence L. Khara Turnbull *Language Development From Theory Practice*. – Pearson, 2016.
19. Sclar D. *Learning PHP*. – O'Reilly, USA, 2016

© Шелковнікова З. Б. [Шелковникова З. Б.] z.shelkovnikova@gmail.com

Невербальні засоби репрезентації наукових наративів (Українською) [Невербальные средства репрезентации научных наративов (На укр. яз.)]

(Проблеми прагматики [Проблемы прагматики])

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ /
PROBLEMS OF COGNITIVE LINGUISTICS]

УДК 811.134.2'81'42

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 17.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 23.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 93.93 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.09>

СМИСЛОВА СТРУКТУРА МОДАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ “SEMBRARE” ТА
“PARERE” (на матеріалі італійської мови)

В. І. Охріменко (м. Київ, Україна)

valeriaisabella@ukr.net

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті розглянуто закономірності квантування інформації у мікротексті функціонування модальних одиниць “sembrare” та “parere” на матеріалі італійської мови. Модальні одиниці “sembrare” та “parere” задають квантування інформації в мікротексті, виступаючи у ролі ядра і утворюючи модальні структури разом з приєднувальними компонентами. Ці модальні одиниці, зберігаючи зв'язок із внутрішньою формою, містять семантичні імплікатури невизначеності. Прототипно “sembrare” і “parere” функціонують у якості перцептивних предикатів і сполучаються у приядерній зоні з лексичними одиницями перцептивної та емотивної семантики, а також з модальними маркерами достовірності “davvero” і “proprio”. За умови наявності на ближній периферії модального оператора “infatti” відбувається зняття невизначеності. Відхиленням від прототипу є функціонування “sembrare” та “parere” у якості ментальних предикатів. Збереження імплікатури невизначеності має місце при сполученні у приядерній зоні з апроксиматорами, зменшення невизначеності відбувається при сполученні з кванторами та маркерами епістемічної

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] *valeriaisabella@ukr.net*

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

необхідності. Максимальним відхиленням від прототипу є вживання “sembrare” та “parere” на позначення дій або перебігу подій, що зазвичай вимагає вживання кон’юнктиву.

Ключові слова: модальне поле, модальна структура, смислова структура, проблематична достовірність.

**СМЫСЛОВАЯ СТРУКТУРА МОДАЛЬНЫХ ЕДИНИЦ “SEMBRARE” И
“PARERE” (на материале итальянского языка)**

В. И. Охрименко (г. Киев, Украина)

доктор филологических наук, профессор кафедры романской филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье рассмотрены закономерности квантования информации в микротексте функционирования модальных единиц “sembrare” и “parere” на материале итальянского языка. Модальные единицы “sembrare” и “parere” определяют квантование информации в микротексте, выступая в роли ядра и создавая модальные структуры вместе с присоединительными компонентами. Эти модальные единицы, сохраняя связь с внутренней формой, имеют семантические импликатуры неопределенности. Прототипически “sembrare” и “parere” функционируют в качестве перцептивных предикатов и соединяются с лексическими единицами перцептивной и эмотивной семантики, а также с модальными маркерами достоверности “davvero” и “proprio”. При условии наличия на ближней периферии модального оператора “infatti” происходит снятие неопределенности. Отклонением от прототипа является функционирование “sembrare” и “parere” в качестве ментальных предикатов. Сохранение импликатуры неопределенности происходит при употреблении в приядерной зоне аппроксиматоров, уменьшение неопределенности происходит при комбинировании с кванторами и маркерами эпистемической необходимости. Максимальным отклонением от прототипа является употребление “sembrare” и “parere” в контексте обозначения действий или развития событий, что обычно влечет за собой употребление конъюнктива.

Ключевые слова: модальное поле, модальная структура, смысловая структура, проблематическая достоверность.

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

SENSE STRUCTURE OF MODAL UNITS “SEMBRARE” AND “PARERE” (IN ITALIAN)

V. I. Okhrimenko (Kyiv, Ukraine)

valeriaisabella@ukr.net

DSc (Philology), Professor at Romance Philology Department

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article focuses on the appropriateness of quantifying information in the microtext of functioning of the modal units “sembrare” and “parere” in Italian. Being the nucleus and forming modal structures together with adjoined components, modal units “sembrare” and “parere” determine quantifying of information in the microtext. The modal structure is formed by adjoined components according to the regularity rules in the near-nuclear zone (components combined with modal verbs “sembrare” or “parere”) and the near-peripheral zone (components used in the modal sentence with “sembrare” or “parere” or in adjacent sentences).

These modal units preserving the liaison with their inner form possess semantic implicatures of non-definitiveness. Being perceptive predicates, which is a prototypical function of “sembrare” and “parere”, these modal units combine in the pre-nuclear zone with lexical units of perceptive and emotive semantics as well as with Italian modal markers of trustworthiness “davvero” and “proprio”. Such contexts are characterized by subjectocentric parameters: unity of space, time, subject and a fragment of reality of sensory perception being an object of modal evaluation sensory perception with obstacles or emotional state of a subject as an entity without denotation. The modal structure is formed during the fusion of the nucleus (Italian modal verbs “sembrare” and “parere”) with pre-nuclear zone (lexical units of perceptive or emotive semantics as well as with modal markers of trustworthiness “davvero” and “proprio”). The combination of modal verbs “sembrare” and “parere” with perceptive predicates “sentire”, “vedere”, “udire” reveal the phenomenon of obligatory grammatical pleonasm.

The context of actionality and the context of evaluation are not typical for the microtext of functioning of Italian modal verbs “sembrare” or “parere”. While the

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Okhrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

modal verbs are used in such types of context, the microtext is characterized by use in the near-nuclear zone of lexical units that verbalize quasireality that is impossibility or improbability of real state of affairs confronting to the state of affairs from the point of view of a subject of modal evaluation. Such confrontation of the real and the imagined being in accordance with semantic implicatures of non-definitiveness of Italian modal verbs “sembrare” and “parere” correlates with diversity of evaluation, use of disjunctive connectors, sense relations of contradictoriness between microtext segments. The use of “sembrare” and “parere” in the contexts of actionality and evaluation is the maximum distance from the prototype that is usually marked with the Subjunctive Mood.

Italian modal verbs “sembrare” and “parere” can be also used as epistemic predicates. Being epistemic predicates, which is a non-prototypical function of “sembrare” and “parere”, these modal units combine in the pre-nuclear or near-peripheral zone with lexical units of epistemic semantics that reveal privative epistemic state of a subject of modal evaluation such as “non sapere”, “essere incerto”. Such contexts are characterized by the following parameters: interruption of unity of space, time, subject and a fragment of reality of modal evaluation, diversity of time of event and modal evaluation, reliance on deduced knowledge, privative epistemic state of a subject, influence of emotional state of a subject on identification of causal relationships. The use of the modal operator “infatti” in the near-peripheral zone causes disappearing of non-definitiveness. The use of approximators in the near-nuclear zone preserves non-definitiveness meanwhile the use of quantors and markers of epistemic necessity causes diminishing of non-definitiveness.

Keywords: modal field, modal structure, sense structure, problematic trustworthiness.

Вступ

Синергетична парадигма лінгвістичних знань уможливорює комплексний підхід до дослідження категорії модальності, і дозволяє уніфікувати підходи, що традиційно розділялися у мовознавстві, зокрема, онтологію і гносеологію, об'єктивність і суб'єктивність.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю комплексного дослідження категорії модальності у сучасній лінгвістиці, що носить поліпарадигмальний характер.

Мета дослідження полягає у визначенні смислової структури модальних одиниць *sembrare* та *parere*, що задають закономірне квантування інформації у

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

мікротексті їх функціонування.

Об'єктом дослідження є мікротекст функціонування модальних одиниць *sembrare* та *parere*.

Предметом дослідження є дискретизація смислового простору мікротексту функціонування модальних одиниць *sembrare* та *parere*.

Матеріалом дослідження обрані художні твори італомовних авторів.

Наукова новизна роботи полягає у першій спробі розкриття смислової структури модального засобу в аспекті встановлення взаємозалежності між його семантикою як згорнутою структурою та параметрами мікротексту його функціонування.

Основний зміст

У концепції функціонально-семантичного поля (ФСП) О.В. Бондарко у результаті проекції логіко-поняттєвих категорій на мовні здійснюється аналіз семантичних категорій граматики та семантичних функцій мовних одиниць різного рівня з вивченням їх функціональної взаємодії. Функціональний аспект мовних одиниць досліджується з опорою на мовне та позамовне середовище (оточення одиниці мови у системі та зв'язок із мовленнєвою реалізацією) [1, с. 5 – 14]. У цій концепції вводяться поняття функціонально-семантичного поля та категоріальної ситуації. ФСП визначається як “угруповання (...) комбінованих (лексико-синтаксичних і т.п.) засобів даної мови, що взаємодіють на основі спільності їх семантичних функцій” [1, с. 11]. ФСП як сукупність мовних одиниць, організованих за польовим принципом, з наявністю ядра та периферії, сполучається з категоріальною ситуацією, яка визначається як “типова (...) змістова структура, що ґрунтується на певній семантичній категорії і ФСП, що утворюється ним у даній мові” і “є одним з аспектів загальної ситуації, який передається висловленням, однією з його категоріальних характеристик” [1, с. 12].

На відміну від концепції О.В. Бондарка, у якій категоріальні характеристики досліджуються окремо (аспектуальна, темпоральна, модальна, локативна), ми розглядаємо модальність як глобальну категорію, при дослідженні якої мають враховуватися, зокрема, і аспектуальність, і темпоральність і локативність. Саме тому у нашому дослідженні ми не обмежуємося рівнем модального висловлення, а розглядаємо також його найближче оточення – мікротекст (3-5 висловлень). У нашій концепції когнітивно-семантичного модального поля (КСП) [3] поле тлумачиться як багаторівнева структура: модальне поле – модальне значення – модальна одиниця (вираження категорії модальності на мовному рівні) –

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)
[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

функціонально-семантичний варіант (визначається для конкретного мовного засобу вираження модальності на основі аналізу мікротексту).

В основі модального поля достовірності знаходиться опозиція “уявлення про дійсність vs співвіднесення з дійсністю”. Модальні одиниці, що відносяться до КСП достовірності, містять вказування на дійсність як зафіксований результат оперування з різноманітною інформацією. Проте дослідження мовних засобів, що відносяться до цього модального поля, має здійснюватися з урахуванням чинників, які вказують на те, як саме здійснюється трансформація уявлення про дійсність у співвіднесення з дійсністю, якою інформацією оперує суб’єкт модальної оцінки у процесі продукування модального висловлення, у яких випадках ключова опозиція модального поля залишається невизначеною. Кардинальною відмінністю нашої концепції від усіх існуючих є те, що ми виносимо **принцип поля на рівень мікротексту функціонування мовної одиниці**. За нашою концепцією, *сміслова структура модальної одиниці* складається з ядра (власне семантика модальної одиниці), приядерної зони (безпосередня сполучуваність модальної одиниці), ближньої периферії (мовні засоби, що вживаються у висловленні, до складу якого входить модальна одиниця) та периферії (мікротекст функціонування модальної одиниці).

Модальні дієслова *sembrare* і *parere* є маркерами проблематичної достовірності, які перекладаються однаково – ‘видаватися’ і визначаються як синоніми [6, с. 596]. За даними тлумачного словника, *sembrare* позначає суб’єктивну точку зору або переконання, що є сумнівною і протиставляється в об’єктивному розумінні формі *essere* ‘бути’ (причому часто у значенні ‘бути схожим, подібним’); загальноприйнятую або поширену точку зору. *Sembrare* походить від прованс. *semblar*, що є формою пізньої латини *similare*, похідної від *similis* ‘бути схожим’ [7, р. 1906]. Дієслово *parere* походить від лат. *parēre* ‘видаватися’, ‘з’являтися’ і має значення, пов’язані з суб’єктивною точкою зору, що часто протиставляється об’єктивності або дійсному стану справ; в об’єктивному аспекті вживається на позначення відповідності за схожістю або подібністю [7, р. 1466].

Як засвідчив аналіз прикладів, *sembrare* і *parere* функціонують у сучасному мовленні як синоніми. Їх відмінності можна простежити лише у діахронії. За внутрішньою формою цих дієслів можна зробити висновок, що вживання *sembrare* було раніше більш пов’язаним з власне перцептивним контекстом, тоді як *parere* – з епістемічним, доказом чого може слугувати як частотність уживання у відповідних контекстах, так і функціонування в італійській мові похідних

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Сміслова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

іменників: *parere* ‘точка зору’ [7, р. 1466] та *sembiante, sembianza* ‘зовнішній вигляд, риси обличчя’ [7, р. 1906].

За даними аналізу, провідним для маркерів проблематичної достовірності *sembrare, parere* є перцептивний модус: у цьому разі мовець – суб’єкт модальної оцінки здійснює ідентифікацію фрагмента об’єктивної дійсності, що сприймається сенсорно. Адже бачимість трактується як “одна з констант внутрішнього світу людини”, пов’язана з опозиціями “реальність vs ірреальність”, “референтність vs нереферентність”, “визначеність vs невизначеність” [2, с. 608]; [4, р. 735]; [5, р. 749].

За даними проведеного аналізу *sembrare* і *parere* найчастіше вживаються в контексті ідентифікації мовцем – суб’єктом модальної оцінки фрагмента дійсності на основі сенсорного сприйняття. Параметрами кореферентної дійсності ситуації виступають: ситуативність *hic et nunc*; єдність простору, часу, суб’єкта сприйняття та фрагмента дійсності, що сприймається; наявність перешкод при сенсорному сприйнятті; опора на емпіричне сприйняття та вивідні знання; компенсаторна функція вивідних знань. У такому разі *sembrare* та *parere* функціонують як перцептивні предикати.

Іншим типовим контекстом функціонування *sembrare* і *parere* є висловлення точки зору мовцем – суб’єктом модальної оцінки, при цьому параметрами кореферентності дійсності ситуації є: відсутність збігу суб’єкта модальної оцінки та суб’єкта, що оцінюється з позицій модальності; порушення єдності простору, часу, суб’єкта модальної оцінки; часова різноплановість; опора на вивідні знання; привативний епістемічний стан мовця – суб’єкта модальної оцінки. Часто має місце оперування з фактами та встановлення каузальних зв’язків суб’єктом під впливом його емоційного стану. У такому разі модальні дієслова *sembrare* і *parere* вживаються не як перцептивні, а як ментальні предикати. Детальна інформація про типологію мікротекстів функціонування *sembrare* та *parere* міститься у нашій роботі [3, с. 201-211]. У межах даної статті ми окреслимо у загальних рисах смислову структуру цих модальних одиниць на рівні приядерної зони, ближньої периферії та частково периферії.

Модальні дієслова *sembrare* та *parere* ми розглядаємо як модальні структури. При цьому структуру формують власне компоненти, що закономірно вживаються у мікротексті їх функціонування у приядерній зоні (безпосередня сполучуваність) та на ближній периферії (мовні засоби у висловленні з *sembrare* та *parere* або у суміжному висловленні). *Sembrare* та *parere* характеризуються семантикою невизначеності, звідси необхідним є дослідження закономірностей

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вживання мовних засобів у мікротексті їх функціонування. Особливої значущості при цьому набувають сегменти мікротексту, що містять інформацію про сприйняття, емоції, епістемічний стан, волевияв суб'єкта (перцептивний, емотивний, епістемічний, волітивний модули).

Внаслідок аналізу було встановлено, що у *приядерній зоні sembrare, parere* найчастіше сполучаються з лексичними одиницями перцептивної та емотивної семантики, модальними інкорпорованими маркерами *davvero* та *proprio*. Проілюструємо прикладами.

Se non che, da qualche settimana, Vignoli sembrava preoccupato (Capuana IPN, p. 57). У даному висловленні модальній оцінці підлягає емоційний стан суб'єкта, а *sembrare* функціонує як перцептивний предикат, сполучаючись з лексичною одиницею емотивної семантики *preoccupato*.

Mi sembrava proprio di sentire gli urli delle bestie del mio «Serraglio» (Capuana R, P. 57). У цьому прикладі *sembrare* як перцептивний предикат сполучається з модальним маркером – показником суб'єктивно-референційного значення *proprio* та дієсловом перцептивної семантики *sentire*. Утворюється модальна структура *sembrava proprio di sentire*, а модальне висловлювання містить інформацію про фрагмент дійсності, що сприймається за слуховим аналізатором.

У контекстах даного типу має місце суб'єктоцентрична система координат: єдність простору, часу, суб'єкта сприйняття та фрагмента дійсності, що сприймається сенсорно, а модальній оцінці підлягає чуттєве сприйняття з наявністю перешкод або емоційний стан суб'єкта як позаденотатна сутність. Модальні дієслова *sembrare, parere* функціонують як перцептивні предикати, сполучаючись зазвичай з лексичними одиницями перцептивної або емотивної семантики (частіше дієсловами) та маркерами суб'єктивно-референційного модального значення *davvero, proprio*. При злитті ядра (власне модальних дієслів *sembrare, parere*) з *приядерною зоною* (лексемами перцептивної / емотивної семантики та модальними маркерами *davvero, proprio*) утворюється модальна структура. При безпосередній сполучуваності *sembrare, parere* з перцептивними предикатами *sentire, vedere, udire* має місце явище обов'язкового граматичного плеоназму (за Ш. Баллі).

Сполучуваність з модальними маркерами *davvero* та *proprio* – засобами вираження суб'єктивно-референційного модального значення, до *приядерної зони* яких також потрапляють лексичні одиниці перцептивної та емотивної семантики, свідчить про близькість їх смислових структур. Частотним є поєднання типу *sembrava proprio di sentire, pareva di sentire davvero*. У цьому випадку йдеться про

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

суб'єктивну істинність. *Sembrare, parere* також вживаються у квеситивах на здійснення запиту точки зору комуніканта. Наприклад: *Cosa te ne pare?* (*Codèmo*, p. 50). Модальне дієслово *parere* входить до складу фіксованого словосполучення *pare e piace*. Наприклад: *Sei padrone di fare quello che ti pare e piace* (*Capuana S*, p. 31). У подібних модальних висловленнях до приядерної зони *sembrare* та *parere* зазвичай потрапляють дейктичні показники присутності суб'єкта.

Сполучуваність з апроксиматорами *un po' più di, un po' meno* у приядерній зоні має місце у контекстах вказування на приблизну кількісну характеристику, що не підлягає наочному виміру. Також у перцептивному контексті дієслова проблематичної достовірності сполучаються з маркером епістемічної можливості *forse*. Наприклад: *Solo, a me parve, forse per una semplice allucinazione dell'udito, di avvertire all'intorno, dalle prossime finestruole, un coro di risate basse (...)* (*Morante*, p. 316). У цьому прикладі йдеться про сприйняття за допомогою слухового аналізатора, яке оцінюється мовцем як нереальне, витвір галюцинації (*semplice allucinazione dell'udito*). У приядерній зоні утворюється модальні структура *parve, forse*.

Відмітимо, що аксіологічний модус не є типовим для мікротексту функціонування даних модальних дієслів. Проаналізуємо приклад.

Ballava il valzer stupendamente o magari ballava in maniera normale, ma a Claudia girava talmente la testa che le sembrava di vederlo volteggiare come Nureyev (*Schiavini*, p. 48). У наведеному прикладі *sembrare* вживається в аксіологічному контексті, що не є типовим для функціонування модального дієслова. Проте оцінці підлягає саме фрагмент дійсності, що сприймається сенсорно. Характерним для мікротексту цього типу є різноплановість оцінки: *Ballava (...) stupendamente vs in maniera normale*, диз'юнктивний конектор *o*, модальний маркер контамінованого модального значення епістемічної можливості та епістемічної імовірності *magari*. У висловлюванні міститься інформація про стан суб'єкта, що може негативно вплинути на його епістемічний стан *girava talmente la testa* і викликати хибну оцінку: у Клаудії під час вальсу так запаморочилося в голові, що їй здалося, що її партнер танцював як Нурієв, хоча насправді він міг танцювати посередньо.

Частотною є сполучуваність *sembrare, parere* з показником бачення *quasi*, кванторами *molto, poco, a quanto*, маркерами заперечної можливості та неймовірності *impossibile, improbabile*, ментальними предикатами на позначення епістемічного стану незнання (*non sapere*), маркером модального поля

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

достовірності *vero* як у стверджувальній, так і в заперечній формі: *(non) sembra (pare) vero*. Наведемо приклади:

Gli sembrava quasi miracoloso che tutto questo fosse avvenuto in pochi momenti, quanto meno egli se l'aspettava; e non dubitava che potesse cambiare (Capuana IPN, p. 8). У модальному висловленні йдеться про неочікуваність надто швидкого перебігу подій з точки зору мовця, що оцінює таке положення справ як дуже дивне. У наведеному вище прикладі *sembrare* сполучається з маркером бачення *quasi* та лексичною одиницею *miracoloso*, семантика якої ґрунтується на протиставленні “дійсне vs очікуване”: утворюється модальна структура *sembrava quasi miracoloso*. Контекст подієвості та акціональності, так само, як і аксіологічний контекст, не є типовим для мікротексту функціонування *sembrare*, *parere*. За умови їх вживання у такому контексті до приядерної зони потрапляють лексичні одиниці, що вербалізують квазіреальність, тобто неможливість, неймовірність дійсного стану справ, що протиставляється стану справ з позицій мовця – суб’єкта модальної оцінки. Таке протиставлення дійсного і уявного узгоджується з семантичною імплікатурою невизначеності *sembrare*, *parere*.

Giacchè – pare incredibile! – sono stato timido, fanciullescamente timido ... Ed ecco il bel risultato (Capuana IPN, p. 8). У цьому модальному висловлюванні модальне дієслово *parere* сполучається у приядерній зоні з прислівником *incredibile* на позначення заперечного модусу точки зору: утворюється модальна структура *pare incredibile*. На ближній периферії вербалізується інформація, що містить суперечність між поведінкою суб’єкта та її негативними наслідками (нерішучість призводить до небажаного стану справ): *sono stato timido – il bel risultato*. Тобто семантична імплікатура невизначеності вербалізується на синтаксичному рівні через смислові відношення контрадикторності між сегментами мікротексту.

Pare impossibile – disse alla sua volta Natalia – che voialtri due non possiate stare due minuti insieme senza bisticciarvi (Luanto, p. 61). У наведеному прикладі протиставляється типова поведінка групи осіб усталеним поведінковим нормам. У приядерній зоні утворюється модальна структура *Pare impossibile*.

Non so... Mi sembra... (Capuana IPN, p. 21). У цьому прикладі *sembrare* сполучається з заперечним модусом знання (*non sapere*), утворюється модальна структура *Non so... Mi sembra*.

Отже, комбінаторика з модальними засобами заперечної можливості та неймовірності, а також ментальними предикатами на позначення епістемічного стану незнання вказує на суперечність з погляду мовця дійсного та уявного

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

положення справ, тобто епістемічний стан мовця є невизначений, а модальні дієслова *sembrare*, *parere* виявляють семантичну імплікатуру потенційно заданої невизначеності.

На *ближній периферії* вживаються лексичні одиниці епістемічної семантики на позначення сумніву, невпевненості *incerto*, *dubbioso*. Наприклад: – *Mi pare – ella rispose incerta*, – *che avesse i capelli neri...* (Morante, p. 184). Також на *ближній периферії* функціонують модальний оператор *infatti*, рідше – модальний маркер *certo* – засіб вираження суб'єктивно-оцінного модального значення, що є характерним для мікротексту вербалізації перешкод при чуттєвому сприйнятті. Також на *ближній периферії* вживаються конструкції типу *sembra (pare) A, invece (in realtà) è non-A* на позначення протилежного очікуваному положення справ. Відмітимо функціонування конструкцій типу *non saper precisamente / di certo, ma parere di aver sentito* на позначення неточного знання через недостовірність джерела інформації. Наприклад: *Non lo so precisamente; ma mi pare di aver sentito dire che fosse un ingegnere* (Luanto, p. 77). Комбінація таких засобів сприяє зняттю невизначеності шляхом ствердження або заперечення, тобто встановлення істинності. Відмітимо частотність повтору в межах висловлення засобів проблематичної достовірності: *sembra / pare che...*, *ma pare / sembra anche che...*. Параметрами кореферентної дійсності ситуації виступають: порушення єдності простору, часу, суб'єкта модальної оцінки; часова різноплановість; опора на вивідні знання; привативний епістемічний стан мовця – суб'єкта модальної оцінки. Часто здійснюється оперування з фактами та встановлення каузальних зв'язків суб'єктом модальної оцінки під впливом його емоційного стану. Характерним для контекстів даного типу є відсутність збігу суб'єкта модальної оцінки та суб'єкта, що оцінюється з позицій модальності.

На *периферії* частотним є вживання засобів, що належать до модального поля епістемічної імовірності (*probabilmente*); у такому разі *sembrare (parere)* функціонує не як перцептивний, а як ментальний предикат. Якщо засоби приядерної зони *sembrare, parere* відображають їх семантичну імплікатуру – потенційно задану невизначеність, то засоби *ближньої периферії* і особливо *периферії* сприяють подоланню невизначеності. Саме тому модальні одиниці, що найчастіше потрапляють до *ближньої периферії*, містять імплікатури фактичності (*infatti*), контрфактичності (*in realtà*), асоціативності (*certo, dovere* + інфінітив).

Висновки

Модальні дієслова *sembrare* і *parere* можуть функціонувати і як перцептивні, і як ментальні предикати. Прототипно *sembrare* і *parere* вживаються

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)

[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi' movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

як перцептивні предикати і сполучаються з лексичними одиницями перцептивної / емотивної семантики та маркерами суб'єктивно-референційного значення *davvero*, *proprio*, утворюючи модальні структури, і вводять інформацію на позначення інтерпретації фрагмента дійсності, адекватності якої заважають перешкоди при чуттєвому сприйнятті або ненеutralний емоційний стан суб'єкта, що здійснює модальну оцінку.

Відхиленням від прототипу є функціонування *sembrare* і *parere* у якості епістемічних предикатів, що сполучаються у приядерній зоні або на ближній периферії з лексичними одиницями епістемічної семантики *non sapere*, *essere incerto*, апроксиматорами *un po' più di*, *un po' meno di* та кванторами *molto*, *poco*, а модальне висловлення містить інформацію про привативний епістемічний стан мовця. У такому разі чинником каузації неадекватної інтерпретації інформації є власне епістемічний стан суб'єкта модальної оцінки. Збереження імплікатури невизначеності має місце при сполученні у приядерній зоні з апроксиматорами, зменшення невизначеності відбувається при сполученні з кванторами та маркерами епістемічної необхідності. У мікротексті функціонування *sembrare* і *parere* часто вживаними є маркери епістемічної імовірності (*probabilmente*) та епістемічної необхідності (*dev'essere*).

Максимальним відхиленням від прототипу є вживання *sembrare* (*parere*) на позначення дій, перебігу подій або оцінки; у цьому разі відбувається зміщення від перцептивності до акціональності. У такому випадку у приядерній зоні вживаються мовні засоби, що позначають квазіреальність, тобто неможливість або неймовірність певного стану справ з погляду суб'єкта модальної оцінки (*impossibile*, *improbabile*, *miracoloso*); також уживаними є диз'юнктивні конектори на позначення різнопланової оцінки, а мікротекст характеризується смисловими відношеннями контрадикторності між сегментами. Відхилення від прототипу маркується граматичними засобами, серед яких найбільш уживаними (що вживаються зазвичай одночасно) є: 1) маркери модального значення епістемічної необхідності, що безпосередньо сполучаються з *sembrare* (*parere*); 2) дієслівний спосіб кон'юнктив (рідше кондиціонал). Отже, модальні дієслова *sembrare*, *parere* імплікують невизначеність у першу чергу в аспекті встановлення чинників невизначеності (зв'язок з перцептивним модусом), і в другу чергу, в аспекті потенційних можливостей зняття невизначеності (зв'язок з епістемічним модусом).

Література

1. Бондарко А.В. Темпоральность / Александр Владимирович Бондарко // Теория

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “*sembrare*” та “*parere*” (на матеріалі італійської мови) (Українською)

[Смысловая структура модальных единиц “*sembrare*” и “*parere*” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность: [коллективная монография в 6 т. / отв. ред. Александр Владимирович Бондарко / Беляева Е.И., Корди Н.Н., Цейтлин С.Н. и др.]. – Л.: Наука, 1990. – С. 5-58.

2. Малинович М.В., Малинович Ю.М. Семантические константы внутреннего мира человека: кажимость / М.В. Малинович, Ю.М. Малинович // Логический анализ языка. Между ложью и фантазией: сб. науч.-аналит. обзоров / отв. ред. Нина Давыдовна Арутюнова. – М.: Издательство “Индрик”, 2008. – С. 608-617.

3. Охріменко В.І. Онтологія та гносеологія категорії модальності в італійській мові: Дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.02.05 “романські мови” / Валерія Ігорівна Охріменко. – КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2012. – 612 с.

4. Kranjec A., McDonough L. The implicit and explicit embodiment of time / Alexander Kranjec, Laraine McDonough // Journal of Pragmatics / ed. by B.V. Elsevier. – Vol. 43. – Amsterdam: Elsevier, 2011. – P. 735-748.

5. Shinohara K., Pardeshi P. The more in front, the later: The role of positional terms in time metaphors / Kazuko Shinohara, Prashant Pardeshi // Journal of Pragmatics / ed. by B.V. Elsevier. – Amsterdam: Elsevier, 2011. – Vol. 43. – P. 749-758.

Джерельна база

6. Словарь синонимов и антонимов итальянского языка / Альдо Канестри; [отв. ред. А.Б. Канестри]. – [2-е изд., стереотип]. – М.: Фонд “Новое тысячелетие”, 2009. – 776 с.

7. *Il Dizionario della lingua italiana* / Giacomo Devoto, Gian Carlo Oli. – [2-a ediz.] – Firenze: Le Monnier, 2000-2001. – 2390 p.

8. Capuana L. Istinti e peccati. Novelle [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Istinti e peccati” di Luigi Capuana. – Catania: Minerva, 1914. – Режим доступа: <http://www.lieberlieber.it/>

9. Capuana L. Rassegnazione [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Rassegnazione” di Luigi Capuana. – Milano: Treves, 1907. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/rassegnazione/pdf/rasseg_p.pdf

10. Capuana L. Serena [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Serena: commedia in tre atti” di Luigi Capuana. – Catania: Società di storia patria per la Sicilia orientale, 1973. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/serena/pdf/serena_p.pdf

11. Codemo L. La rivoluzione in casa [Risorsa elettronica]: Tratto da: “La rivoluzione in casa” di Luigia Codemo. – Bologna: Cappelli Stampa, 1966. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf

12. Lunto R. La scuola di Linda [Risorsa elettronica]: Tratto da: “La scuola di Linda” di Regina di Lunto. – Torino: L. Roux e C. Edit., 1894. – Режим доступа: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_lunto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf

13. Morante E. L'isola di Arturo / Elsa Morante. – Torino: Einaudi, 1957. – 379 p.

(Problems of cognitive linguistics)

Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) (in Ukrainian)
[Smyslova struktura modal'nyh odynyc' “sembrare” ta “parere” (na materiali italijs'koi movy)]

© Okhrimenko V. I. [Ohrimenko V. I.] valeriaisabella@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

14. Schiavini L. Senso unico [Risorsa elettronica]: Tratto da: “Senso unico” di Laura Schiavini. – Varese: ECO, 1997. – Режим доступу: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf

References

1. Bondarko A.V. *Temporal'nost'* [Temporality]. Teorija funkcionalnoj grammatiki: Temporal'nost'. Modal'nost' [Theory of functional grammar: Temporality. Modality]. – Leningrad, Nauka, 1990, pp. 5-58.
2. Malinovich M.V., Malinovich Y.M. Semanticheskiye konstanty vnutrennego mira cheloveka: kazhymost' [Semantic constants of inner world: appearance]. *Logicheskij analiz jazyka. Mezhdz lozh'ju i fantasiej* [Logical analyses of language. Between lie and fantasy]. Moscow, 2008, pp. 608-617. (In Russian)
3. Okhrimenko V.I. *Ontologija ta gnoseologija kategoriji modal'nosti v italij's'kij movi*. Dokt, Diss [Ontology and gnoseology of the category of modality in Italian. Dokt, Diss]. Kyiv, 2012. – 612 p.
4. Kranjec A., McDonough L. The implicit and explicit embodiment of time. *Journal of Pragmatics*. Vol. 43. Amsterdam, Elsevier, 2011. P. 735-748.
5. Shinohara K., Pardeshi P. The more in front, the later: The role of positional terms in time metaphors. *Journal of Pragmatics*. Amsterdam, Elsevier, 2011. Vol. 43. P. 749-758.
6. Slovar' sinonimov i antonimov italianskogo jazyka [A Dictionary of Synonyms and Antonyms in Italian] Al'do Canestri. M, 2009. 776 p.
7. *Il Dizionario della lingua italiana*. Giacomo Devoto, Gian Carlo Oli. [2-a ediz.] Firenze, Le Monnier, 2000-2001. 2390 p.
8. Capuana L. *Istinti e peccati. Novelle*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/istinti_e_peccati_novelle/pdf/istint_p.pdf (accessed 28.01.2018)
9. Capuana L. *Rassegnazione*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/rassegnazione/pdf/rasseg_p.pdf (accessed 28.01.2018)
10. Capuana L. *Serena*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/capuana/serena/pdf/serena_p.pdf (accessed 27.01.2018)
11. Codemo L. *La rivoluzione in casa*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/c/codemo/la_rivoluzione_in_casa/pdf/la_riv_p.pdf (accessed 27.01.2018)
12. Lunto R. *La scuola di Linda*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/r/regina_di_lunto/la_scuola_di_linda/pdf/la_scu_p.pdf (accessed 28.01.2018)
13. Morante E. *L'isola di Arturo*. Torino, Einaudi, 1957. 379 p.
14. Schiavini L. *Senso unico*. Available at: http://www.lieberlieber.it/biblioteca/s/schiavini/senso_unico/pdf/senso_p.pdf (accessed 26.01.2018).

© Охріменко В. І. [Охрименко В. И.] valeriaisabella@ukr.net

Смислова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) (Українською)
 [Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка) (На укр. яз.)]
 (Проблеми когнітивної лінгвістики [Проблемы когнитивной лингвистики])

**ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ /
PROBLEMS OF LINGUISTIC COMMUNICATIONS]**

УДК 811.111/ 81'42: 316.77

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 09.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 15.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 98,22 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.10>

**МОДУСИ РИТУАЛІЗАЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ
ПРАКТИКАХ (НА МАТЕРІАЛІ ВІТАНЬ З НАГОДИ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

О. М. Афанасьєва (м. Київ, Україна)

afanasieva.olga.n@gmail.com

кандидат філологічних наук, докторант Інституту філології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено аналізу лінгвопрагматичних особливостей модальної організації ритуалізованих комунікативних практик. Сучасні дослідження модальності показують її всеохопний та складний характер, а також необхідність введення до її вивчення лінгвопрагматичного виміру, що стосується передусім ритуалу як складного культурного явища. Проведене дослідження показало, що ритуальна комунікація є завжди модально визначеною і відповідно маркованою. Ритуали формують складні модальні утворення, прагмакомунікативні єдності, які характеризуються складною модусною будовою та надагентивністю. Модуси ритуалізації розглядаються у часовому, власне модальному та оцінному вимірах, які аналізуються на матеріалі англomовних вітань з днем народження. Основні лінгвопрагматичні відмінності модальної структури англomовних вітальних повідомлень було виявлено в двох їх різновидах – світському і релігійному.

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
(in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materiali vitan' z nagody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afnas'jeva O. M.] *afanasieva.olga.n@gmail.com*

**ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Ключові слова: ритуал, комунікація, модальність, день народження, вітання, надагентивність, англомова лінгвокультура.

**МОДУСЫ РИТУАЛИЗАЦИИ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ
КОММУНИКАТИВНЫХ ПРАКТИКАХ (НА МАТЕРИАЛЕ
ПОЗДРАВЛЕНИЙ С ДНЕМ РОЖДЕНИЯ)**

О. Н. Афанасьева (г. Киев, Украина)
afanasieva.olga.n@gmail.com

кандидат филологических наук, докторант Института филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена анализу лингвопрагматических особенностей модальной организации ритуализованных коммуникативных практик. Современные исследования модальности показывают ее всеохватывающий и сложный характер, а также необходимость введения в ее изучение лингвопрагматического измерения, что касается, прежде всего, ритуала как сложного культурного явления. Проведенное исследование показало, что ритуальная коммуникация всегда является модально определяемой и соответственно маркированной. Ритуалы формируют сложные модальные структуры, прагмакоммуникативные единства, которые характеризуются сложным модусным строением и надагентивностью. Модусы ритуализации рассматриваются во временном, собственно модальном и оценочном измерениях, которые анализируются на материале англоязычных поздравлений с днем рождения. Основные лингвопрагматические различия модальной структуры англоязычных поздравительных сообщений были выявлены в двух их разновидностях – светском и религиозном.

Ключевые слова: ритуал, коммуникация, модальность, день рождения, поздравление, надагентивность, англоязычная лінгвокультура.

© Афанасьєва О. М. [Афанасьєва О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англійській комунікативній практиці (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

**MODES OF RITUALIZATION IN THE ENGLISH-LANGUAGE
COMMUNICATIVE PRACTICES (BASED ON THE BIRTHDAY GREETINGS
MATERIALS)**

O. M. Afanasieva (Kyiv, Ukraine)
afanasieva.olga.n@gmail.com

PhD (Philology), Postdoctoral student of Institute of Philology
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the analysis of the linguistic and pragmatic features of the modal organization of ritualized communicative practices. Modern research of modality (J. L. Bybee, R. Perkins, W. Pagliuca, F. R Palmer, J. Nuyts, A. Kratzer, I. Depraetere, J. van der Auwera, V. Plungian, Huddleston R. et al.) shows its all-embracing and complex nature, as well as the need of its further study considering a linguopragmatic dimension, which, in particular, comprises the ritual as a complex cultural phenomenon (E. Durkheim, A. van Gennep, B. Malinowski, V. Turner, M. Douglas, W. L. Warner, A. R. Radcliffe-Brown, R. A. Rappaport, R. Collins, R. L. Grimes, C. Bell). In this article, the ritual is considered as a complex system of construction and modeling of a special reality (transreality), the creation of which occurs through the transition from everyday reality to the "possible" worlds that arise in the ritualized interaction. Ritualization moduses form a complex structure in which temporal, modal (imperative, optative, deontic, possibilistic) and evaluative components are in interaction. The main direction of modalization is the modification of the field of human possibilities, primarily through its expansion, narrowing, adaptation and regulation. In the ritualized practices, if viewed from the communicative and discursive perspective, occurs the creation of a certain communicative situation and its fixation as a culturally determined event. Such prototype rituals of an event construction include a birthday celebration, which forms a complex structure, which embraces several basic elements that belong to the spheres of being and its time structure, honoring and giving, superagency, time and space allocation. The main linguopragmatic differences of the modal structure of English-language greeting messages have been revealed in their two varieties – secular and religious.

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
(in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglo-movnyh komunikatyvnyh praktykah (na materiali vitan' z nago-dy dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afanas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Key words: *ritual, communication, modality, birthday, greeting, superagency, English-language linguistic culture.*

Вступ. Ритуал у різних своїх виявах – як культурне явище, як форма організації суспільних відносин, як комунікативний формат, привертає увагу дослідників різних суспільних і мовознавчих наук (див. праці Е.Дюркгайма, А. Ван Геннепа, Дж. Фрейзера, Б. Малиновського, В.Тернера, М.Дуглас, В.Уорнера, А.Редкліфа-Брауна, Р.Раппопорта, М.Блоха, Р.Коллінза, Р.Граймса, К.Белл та ін.). З огляду на значущість та актуальність дослідження ритуалу у сучасній науці виокремилося полідисциплінарне поле ритуалістичних студій (Р.Граймс, К.Белл). Водночас наразі бракує системного вивчення ритуалізованих форм комунікації, всебічного опису лінгвопрагматичних засобів організації ритуалізованої взаємодії. До важливих аспектів такого опису слід віднести вивчення ритуалізованих форм комунікації з погляду модальної організації повідомлення. Починаючи з праць Аристотеля, модальність постійно перебуває в полі зору логіко-філософських досліджень, а також сучасних мовознавців, таких як Ш.Баллі, Я.Хінттіка, Дж.Л.Байбі, Р.Д.Перкінс, В.Пальюка, І.Ньютс, Ф.Р.Палмер, А.Крацер, Е.М.Бейлі, П.Портнер, В.В.Виноградов, Н.Д.Арутюнова, В.М.Телія, О.В.Бондарко, В.О.Плунгян, М.В.Зайнуллін, Г.В. Колшанський, М.В.Ляпон, Б.Ю. Арама, І.В.Смушинська, Т.А.Космеда, О.А.Івін, Г.О.Золотова, В.Ю.Вольмут, О.І.Беляєва, С.М.Бернацька, О.Л. Доценко, Т.В.Романова, А.П. Калашян, Л.В. Шнуровська, Л.І.Коноваленко, К.Ю.Замятіна та багато інших. При цьому поле модальності розширюється, до нього включаються нові види модальності, її функціональні, дискурсивні аспекти. Так, усе більшу увагу дослідників, поряд із логічною модальністю, привертають її прагматичні, комунікативні аспекти. Ці аспекти модальної організації дискурсу набувають також особливої значущості у вивченні ритуалізованих форм комунікації та зумовлюють новизну цього напрямку дослідження, а також його мету, а саме – встановлення та лінгвопрагматичний опис основних модусів ритуалізованих форм комунікації. Об'єктом цієї розвідки є модальна організація ритуалізованих форм комунікації, а її предметом – лінгвопрагматичні особливості її вираження на матеріалі англomовного вітального дискурсу. Методами дослідження є лінгвопрагматичний і лінгвосеміотичний аналіз цього типу дискурсу, виходячи з їх контекстно обумовленого вжитку.

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Саме поняття модальності та її мовні (граматичні), семантичні, прагматичні виміри активно дискутуються у сучасному мовознавстві. Так, у широкому філософському сенсі модальність позначає будь-яку зміну мовцем стану речей, включаючи часово-видові аспекти (ТАМ), або у семантичній термінології, кваліфікації стану речей. У вузькому сенсі модальність охоплює семантичне підполе широкого домену ТАМ. З огляду на це учені вважають, що надати вичерпні характеристики модальності досить важко [4, с.176]. До параметрів визначення і класифікації модальності сучасні учені відносять пропозиційний статус, ілокутивну силу, контекстні умови та відповідним чином аналізують і встановлюють типи модальності (Ф.Р.Палмер, І. Депретер, С.Рід, Р.Хаддлстон, Дж.Паллум, Й. ван дер Аувера, В.О.Плунгян). Так, Ф.Р.Палмер виділяє: модальність епістемічну, яка стосується істинності пропозиції; динамічну, яка стосується здатності та волі суб'єкта висловлення; деонтичну, яка стосується впливу дій, станів чи подій [7, с. 6-7]. Особлива увага звертається на джерело модальності – суб'єкта чи ситуацію [5]. Р.Хаддлстон, Дж.Паллум та ін. зауважують, що деонтичним джерелом може бути особа, влада, умовності [6, с.178]. Крім того, модальність розрізняють за критерієм «сили». Так, Р.Хаддлстон, Дж.Паллум та ін. вважають силу прагматичним поняттям і розрізняють семантично сильну і слабку модальність [6, с.175-177].

Деонтична модальність традиційно визначається в термінах дозволу та обов'язку (А.Крацер, Ф.Р.Палмер) або, як зазначає І.Ньютс, як указання на рівень моральної бажаності стану речей, зазначеному в реченні [8, с.4]. Деонтична модальність розглядається також як підклас зовнішньо орієнтованої модальності учасників, яка стосується зовнішніх умов відносно учасника, задіяного до певного стану речей, які роблять цей стан речей можливим чи необхідним [3, с. 80]. Й. ван дер Аувера та В.О.Плунгян вважають основними категоріями модальності можливість і необхідність як прагматичні варіанти, які утворюють парадигму з двома можливими виборами, та розрізняють модальність внутрішню (*participant-internal modality*) та зовнішню відносно учасника (*participant-external modality*) [3, с.80]. Крім того, дискутуються питання щодо місця в загальному модальному полі та статусу евіденційної й булетичної модальностей, взаємовідношень модальності і оцінки (В.О.Плунгян, І.Ньютс та ін.). Ці питання безпосередньо стосуються аналізу модальної специфіки ритуалізованих форм комунікації, яка виявляється у лінгвопрагматичній та лінгвокультурологічній площинах їх функціонування.

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materialy vitan' z nagoody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afanasyeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Основний зміст. Ритуал постає складною системою конструювання реальності та моделювання соціокомунікативних відносин у культурно обумовленій системі уявлень (картині світу) відповідного соціуму. Принцип конструювальності, який розглядається у суспільних науках як засадничий принцип творення соціальної реальності (П.Бергер і Т.Лукманн), використовується наразі і в мовознавчому пошуку, зокрема в прагматодискурсивній площині (Дж.Серль), а його необхідною умовою є розбудова формування складної модальної структури. Слід зазначити, що, починаючи з відомої концепції модусу і диктуму Ш.Баллі та її розвитку у сучасних прагмалінгвістичних дослідженнях, які виділяють пропозиційне і прагматичне навантаження висловлення (М.А.К.Халлідей, Дж.Остін, Дж.Серль, К.Хенгевельд та ін.), будь-яке висловлення розглядається як модально марковане. Проте ритуалізовані комунікативні формати надають повідомленню модального навантаження особливого роду, що зумовлено його особливим статусом як культурного феномену, як носія основних соціокультурних смислів.

Ритуал спрямовано на розбудову особливої реальності, творення якої відбувається шляхом переходу від «звичайної», профанної, повсякденної дійсності до «можливих» світів, які виникають у ритуалізованій взаємодії. Ці ритуально сконструйовані світи мають власний хронотоп, агентивність і типи актантних відношень, цілеспрямованість. У загальній соціокомунікативній перспективі ритуал розгортається в культурно обумовленому контексті, де формується комунікативна ситуація з усіма її складовими та застосовується власний лінгвокультурний код. Можна сказати, що відбувається формування особливої мультимедійної знакової системи на засадах ступеневого, модусно зумовленого, полісеміотичного конструювання.

Ступенева конструювальність ритуалу полягає в тому, що на основі різних типів і форм поведінки та повсякденних практик, початково спрямованих на потреби життєзабезпечення та їх лінгвокомунікативного втілення створюються поведінкові моделі і практики іншого типу, які мають культуротвірне, інституційне, символічне значення. Це особливе значення певним чином позначається, виокремлюється, відокремлюється від повсякденного життя аж до створення спеціальних ритуальних практик церемоніального типу. У цьому випадку йдеться про максимальний або найвищий ступінь ритуалізації. З іншого боку, існують численні ритуали повсякденного життя, які, як здається на перший

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

погляд, «природно вписуються» в нього і почасти не сприймаються як власне ритуали.

Ступеневість ритуалізації виявляється не лише в рівні інтенсивності проявів ритуальних ознак, як-от у градації від церемоній до ритуалів повсякденної взаємодії, але також у можливостях деритуалізації певних комунікативних моделей, наближення їх до рутинних практик, з одного боку, та «реритуалізації» існуючих ритуалів, появи нових – з іншого. Так, спостерігається створення нових ритуалів на основі існуючих, нових чи оновлених практик, а також зникнення чи перетворення вже існуючих ритуалів. У такому випадку можемо говорити про екстенсивність та інтенсивність ритуалізованих практик, про трансформації ритуалу, які відбуваються також в інтенсивній та екстенсивній площинах, наприклад, внаслідок послаблення, «зниження» ступеня ритуалізації в історичній перспективі. Цікавим аспектом зіставлення можуть слугувати процеси модалізації в історичній перспективі, переходи від домодального до модального і постмодального значення, аналізованих у працях Дж.Байбі, Й. ван дер Аувери, В.О.Плунгяна та ін.

Перехід певної поведінкової моделі чи практики до ритуальної чи формування певної моделі ритуальної поведінки чи ритуальної практики, виходячи з базової неритуальної, переводить позначену таким чином взаємодію у простір інших «можливих світів», вивчення яких як у логіко-філософському, так і в лінгвопрагматичному планах активно ведеться сучасними дослідниками (Я.Хінтікка, С.А.Кріпке, Дж.Серль та ін.). Модуси ритуалізації – це ті вектори, які визначають напрямок конструювання та прагмакомунікативні й семантичні особливості змодельованих таким чином «світів» ритуалу, його «реальностей». За їх допомогою створюються ті особливі перспективи, які в їх сукупності ми позначаємо як трансреальність, яка спирається на реальність повсякденного життя, реальність екзистенційну, «тут і зараз», але водночас виходить за її межі. Саме ритуалізація комунікативної взаємодії переводить асерторичні констатації певного стану речей до модусів його культурного обумовлення. Звичайно, не можна стверджувати, що будь-яка модалізація висловлення є виявом ритуалізації, проте ритуалізовані форми комунікації є завжди модально маркованими. Можна сказати, що ритуали утворюють складні модальні утворення, прагмакомунікативні єдності, які характеризуються складною модусною будовою, надагентивністю, смисловою трансгресивністю, часопросторовою виокремленістю. Ці особливості ритуальної взаємодії полягають у переведенні

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
(in Ukrainian) **[Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materialii vitan' z nagody dnja narodzhennja)]**

© Afanasieva O. M. [Afanas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

комунікації до надвиміру конструювання / моделювання уявлень про світ та його елементи, про себе та інших, про структуру відношень зі світом і структуру соціальних відносин, а також до формування і застосування праксисних моделей освоєння світу, регулювання відносин і т.п.

Складна модальність ритуалу виходить із загального модусу або метамодусу проєктивного моделювання дійсності, устремління до «виходу» за межі реальних можливостей. У ритуалізованих практиках відбувається комунікативно-дискурсивне перетворення актуальної реальності та створення особливих комунікативних ситуацій, які стають культурно визначеною подією. Звичайно, особливе місце посідає релігійний ритуал, заснований на постулатах віри та особливих модальних засадах, які вона передбачає. Тут ідеться передусім про обігравання опозиції реального / ірреального. Проте і світські комунікативні ритуали певним чином адаптують до профанної сфери та представляють у категоріях буття та суспільних відносин вектори трансцендентності та сакралізації.

Отже, ритуальна комунікація є завжди модально визначеною і відповідно маркованою, при цьому основним напрямком модалізації є модифікації простору діяльнісних та інших можливостей людини, передусім через вектори його розширення, звуження, адаптації та регулювання, які утворюють цілісну багатовекторну структуру, яку знаходимо в ритуалах різного типу, як релігійних, так і світських. Як зазначає М.Епштейн, «у розвинених суспільствах смисловий акцент переноситься з реальності на можливість, тому що життя, насичене можливостями, відчутно багатше і більш насичене подіями, ніж життя, зведене до площини актуального існування» [2, с.238]. Проте можна сказати, що саме у процесі ритуалізації різних видів життєдіяльності людини і виникає така можливісна домінанта, корені якої сягають у найдавніші ритуалізовані практики.

У цілому модальність і семантика волітивності, бажання, оптативності привертає останнім часом значну увагу науковців (див. праці Жук О.А., Гунченко Г.В., Філіппової А.П., Волкової М.І., Демидової І.О., Колосової М.В., Доценко О.Л., Лобанової О.В., Єлєць О.П. та ін.) і навіть розглядається як універсальний семантичний примітив А.Вежбицькою [1, с.322]. У широкому плані (по)бажання лежить в основі ритуальної модалізації в цілому, посідає провідне місце в релігійних ритуалах і магічних практиках. Водночас воно позначає широке коло світських ритуалізованих практик, прототипом яких можна вважати вітальні ритуали з нагоди певної події, свята. Так, наприклад, привітання з днем народження у сучасній англомовній лінгвокультурі може виражатися у

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англомовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

значній кількості більш чи менш індивідуалізованих варіантів, починаючи з базової універсальної формули «*Happy birthday to you!*». Інтернет сайти пропонують численні зразки таких привітань, та класифікують їх за різними критеріями:

1) типом адресата, який визначається за такими характеристиками:

- родинними зв'язками: *Wishes for family and friends (Happy Birthday Wife Wishes, Happy Birthday Granddaughter Wishes, Happy Birthday Grandson Quotes, Happy Birthday Brother in Law Wishes, Happy Birthday Mother in Law Wishes, Happy Birthday Son Wishes, Happy Birthday Sister in Law Wishes, Birthday Wishes for Uncle, Happy Birthday Daughter in Law Wishes і т.п.)*;
- віковою категорією: *18th Birthday Messages They'll Love, Perfect 21st Birthday Messages with Meaning*;
- соціальними відносинами: *Happy Birthday to my Boss, Happy Birthday Teacher Wishes*;
- психоемоційними стосунками: *Happy Birthday I love you Quotes*;
- соціокультурними особливостями: *Religious Birthday Wishes, Christian Birthday Wishes*;

2) прагматичною метою: *70th Birthday Messages to Surprise them, 80th Birthday Messages to Show your Love*;

3) риторико-дискурсивними ознаками: *Funny Birthday Wishes, Cute Birthday Messages, Romantic Birthday Wishes* [9; 11].

Ритуал святкування дня народження відноситься до складних ритуалів конструювання події, які утворюють комплексну структуру, що складається з кількох базових елементів, які належать до сфер буттєвості / часовості та вшанування / дарування. Так, народження людини як один із головних моментів її життя стає основою циклічного ритуалу щорічного його святкування. Конструювання особливої реальності такої події відбувається як розбудова відповідного часовиміру. Перш за все, сам ритуал циклічного типу, як-от святкування дня народження, є засобом надання смислу безперервній плинності часу, структурування людського життя, створення в ньому значущих подій. Так, обов'язкове посилення на день народження у вітальному дискурсі є не лише метакомунікативним індексом однієї зі складових комунікативної ситуації, а й уведенням до власне ритуального виміру інтерактивного простору. Крім того, часові параметри стають одним із основних семантичних векторів конструювання бажаної якості людського життя, її проектування в темпоральних перспективах,

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materialy vitan' z nagody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afnas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

які починаються від рамок точково «хроноскофусованих», обмежених самим днем святкування, яке водночас може відкривати подальшу ширшу часову перспективу, яка може бути відносно «реальною», як у наступному побажанні: *May this birthday be filled with lots of happy hours and also your life with many happy birthdays, that are yet to come. Happy birthday* [11]; до зняття часових обмежень (передусім в рамках індивідуального існування) в семантиці «завжди»: *May your coming year surprise you with the happiness of smiles, the feeling of love and so on. I hope you will find plenty of sweet memories to cherish forever. Happy birthday* [11].

Ушанування іменинника засновується на базисних ритуалотвірних засадах наділення адресата певними благами, реальними чи/та символічними. Акт дарування втілює це наділення в реальному акті вручення подарунку, матеріалізує його, а акти вихваляння іменинника та різноманітних побажань здійснюють моделювальну функцію, стаючи актом символічного дарування благ, переводячи реальний стан речей до модусу зняття можливісних обмежень. При цьому оптативний акт переводить вектор здійснення бажаного до перспективи майбутнього. Структура таких оптативних повідомлень розгортається навколо центрального предиката із семантикою побажання (волевиявлення, сподівання), модальних операторів спонукальності / оптативності, наказового способу, наприклад: *On your special day, I wish you good luck. I hope this wonderful day will fill up your heart with joy and blessings. Have a fantastic birthday, celebrate the happiness on every day of your life. Happy Birthday!!* [11].

Суб'єкт повідомлення виступає ініціатором спеціального типу агентивності, який спрямовує дію до простору надагентивності, у якому знімаються обмеження, властиві реальній дійсності, наприклад: *May all your dreams and desires come true in this coming year* [11]. Схематично таку структуру надагентивності можна представити як делегування суб'єктом-агенсом певному надагенту здатності наділити реципієнта-бенефіціанта бажаними благами. Надагентивність виражається передусім як простір дистанціювання суб'єкта висловлення від предикованої ним дії, який «заповнюється» функцією надагента-медіатора, наприклад, в образі божественної сили, що знаходимо в релігійних побажаннях типу: *I pray that your birthday celebration will be a successful one. God bless you because you have been so good to everyone* [12]. У світських побажаннях часто зустрічається актантна структура, де функцію невизначеної надагентивності спрямовано до самих благ, які стають персоніфікованими агентами, реалізація яких, а саме перехід до реального виміру, зумовлено спонукальністю, яка

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

продукується суб'єктом висловлення. Наприклад: *Special day, special person and special celebration. May all your dreams and desires come true in this coming year. Happy birthday* [11].

Семантичні параметри побажань стосуються передусім основних засад життєдіяльності людини, які об'єднуються навколо центрального поняття «щастя», у семантичний домен якого входять універсальні й етнокультурно обумовлені цінності людського життя, якими суб'єкт повідомлення через медіацію надагентивності хоче наділити адресата, наприклад: 1) *I wish you happiness, health and so many good things in your life. Happy Birthday!* 2) *May you always have the most precious things in life: health, peace, love and happiness. HAPPY BIRTHDAY!!* [9]. Нерідко вони метонімічно позначаються через відповідні психоемоційні стани та вияви: *You are very special and that's why you need to float with lots of smiles on your lovely face. Happy birthday* [11].

Інша важлива складова привітань з днем народження – акт вихваляння, тобто наділення адресата певними особистісними, характерологічними надможливостями, позитивно оцінює його, гіперболізує якості адресата, надаючи їм найвищого рівня, наприклад: 1) *Wishing happy birthday to the best person I've ever met in this world* [11]; 2) *It's an honor for me that the best man in this world is my brother. Happy birthday* [11]; 3) *I feel proud when I call you my sister. I want to feel this today and every day* [11]. Таким чином, оцінний вектор стає одним із основних векторів модалізації, співвідносячи характеристику якостей адресата з певною соціокультурною моделлю (матері, батька, друга і т.п.) та абсолютизуючи їх у той чи інший спосіб: *Every mom is special, but trust me there is no other mom who can be compared to your qualities. On this special day, I want to thank you and wish happy birthday* [11]. Особливим компонентом стає оцінка міжособистісних відносин, які стають своєрідним аргументом акту вихваляння: *You are my true friend. You were always with me, you supported me, you boosted me up when I was down. Thanks for being such a friend of mine. Happy birthday* [11].

Водночас в релігійних побажаннях відбувається накладання обмежень, зумовлене активною регулятивною роллю божественного надагента. Цим пояснюється переважання актів прохання, молитовних звернень безпосередньо до надагента, які найчастіше не є прямим проханням про наділення бенефіціанта певними життєвими благами, але про звернення до нього та дотримання постулатів віри, наприклад: *God knows what your heart desires on your birthday. He knows exactly what's on your mind and what the things you are praying for. Trust and*

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v angломovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materiali vitan' z nagody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afnas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

believe. Happy Birthday! [12]. Серед побажань тут слід виділити морально-етичні, психоемоційні стани, пов'язані з вірою, релігійними практиками: *May all your days be filled with goodness and warmth, your heart be full of joy and hope, and your mind overflow with aspirations and will to share the message of God – that is, the message of love. Have a blessed birthday!* [12].

Найбільшим благом стає надагент та віра в нього. Вихваляння іменинника поступається місцем прославляння Бога, що супроводжується найвищою позитивною оцінкою віри як особливого виду комунікації з ним, включення до спільноти вірян та мінімізацією власних заслуг і якостей адресата, а також уведенням модусу власної відповідальності за вчинки і помисли: 1) *A fresh start begins with a sincere prayer, a humble heart and a faithful mind bearing the love of God. A blessed and wonderful birthday to you!* [12]; 2) *God knows what your heart desires on your birthday. He knows exactly what's on your mind and what the things you are praying for. Trust and believe. Happy Birthday!* [12]. Нерідко позначається сам акт наділення надагента відповідними надможливостями, покладання на нього свого роду «надвідповідальності» за все, що відбувається: *You have planned your birthday celebration beforehand. You are quite nervous and worry too much. This is mainly because you are trying to do everything by your own. Remember, God is in control. Offer this day to Him and everything will be as beautiful as what you are expecting it to be. Just relax and let Him do the rest. Happiest birthday!* [12].

Нерідко зустрічаються і пом'якшені або гібридні варіанти, де в цілому світська структура повідомлення включає релігійні компоненти: *This world does not believe in forever, but I do. I know forever exists, because we are forever the best of friends. And today is the most special day of my most special friend. I can't give you all your heart's desires, of course, but I wish that the Lord will grant all of it. You are a good person, you deserve the best not only today but every day. Wonderful birthday, best friend!* [11]. Іншим гібридним варіантом є включення світських компонентів до в цілому релігійного формату вітання: *My wish on your birthday is for you to be happy and successful. You can only achieve that if God is with you. Always put Him the center of your life. Stay good and kind. Continue to inspire other. We are all praying for your good life and good health. Happy birthday and God bless you* [12]. У такому повідомлення надагент стає умовою здійснення побажань. У цьому і наступному релігійному вітанні зустрічаємо також акт вихваляння іменинника, проте оцінювані якості переважно входять до аксіологічної моделі доброго християнина: *Happy birthday to the most wonderful person I have ever met. You are*

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

an angel sent from above. You are beautiful inside and out. You are selfless and caring. God is really good in your life. Praying for more beautiful years together. Happy bday to you! [12]

Цікавими зразками вітальних повідомлень є ті, які включають метакмунікативні елементи, які актуалізують конкретну ситуацію даного свята, та опис ритуалу святкування чи його основних компонентів. Такий зв'язок із реальним виміром святкування знаходимо, наприклад, в наступному вітанні: *You and I are like Batman and Robin. Of course, you are Robin and I am Batman. You always got my back whatever happens. I am lucky to have a friend like you and I am wishing you that you will have the best birthday party this year. Save me some cake! Wonderful birthday!* [11].

Такі зв'язки виявляються також у лінгвокогнітивному вимірі і відповідній семантиці меморизації, яка організує надчасовий та оцінно маркований модус формування та фіксації події як важливого компонента індивідуального життя. Пам'ять виступає і як згадка про стосунки, події, їх фіксація, переведення до особливого надчасового виміру, і як побажання того, щоб це святкування стало подією, вартою такої згадки: *May your coming year surprise you with the happiness of smiles, the feeling of love and so on. I hope you will find plenty of sweet memories to cherish forever. Happy birthday* [11]. Пам'ять стає ціннісно-смісловим виміром у ритуально маркованому людському існуванні: 1) *Sister, can you remember all those childhood memories of us? Many more wonderful memories are yet to come. You are the greatest sis in the world. Happy birthday* [11]; 2) *Happy 21st Birthday! Go out and make some memories to look back on and laugh!* [9].

У наступному повідомленні головним семантичним та оцінно позначеним смисловим стрижнем стає саме святкування, яке медіатизує найкращі якості адресата: *Best birthday, dude! You host the best pool party every year and that makes you the greatest friend in the whole universe. I am wishing you all the best in your career. Let's hang out soon, okay?* [11]. Обігруються і власне ритуальні виміри святкування, як-от у наступному повідомленні, де через градаційну шкалу ритуальних практик адресат імплікує побажання соціального зростання і водночас «нейтралізує» їх статусність, переводячи до гумористично позначеного модусу власної вигоди: *I want your birthday to be celebrated as a national holiday because then I'll get a day off. Happy birthday* [11]. Таким чином до дискурсивного формату вітання вводиться семіотичний вимір святкування та його основні атрибути – святковий пиріг і свічки, які стають символом цього свята: *Let your all the dreams*

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materiali vitan' z nagody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afnas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

to be on fire and light your birthday candles with that. Have a gorgeous birthday! [11]. Подібні компоненти стають також операторами актуалізації саме цього конкретного свята: *It's a wonderful day and I've brought a beautiful and delicious cake for you. Now it's time to celebrate and make this special day more colorful. Happy birthday* [11]. У таких випадках позначається сам базисний ритуал дарування в його реальній і символічній формі: *Fun, happiness, good health and success. Cheers boss! Happy Birthday!* [9]. Крім того, дарування необхідно пов'язано з іншими засадничими ритуальними елементами – гостинністю, спільним зібранням: *You may not have a big party today, there's a cake but a bit little than last year. What is important is that we are here for you to celebrate another wonderful year in your life. God allows everything to happen for a reason. We love you and we are here to stay. Happy Birthday!* [12].

Отримані результати. Сучасні дослідження модальності показують її складний характер та необхідність уведення до її вивчення лінгвопрагматичний вимір. Це стосується передусім такого складного культурного явища як ритуал. У цій роботі ритуал розглядається як складна система конструювання та моделювання особливої реальності (трансреальності), творення якої відбувається шляхом переходу від повсякденної дійсності до «можливих» світів, які виникають у ритуалізованій взаємодії і зцентрованих на розбудові соціокомунікативних відносин у культурно обумовленій системі уявлень відповідного соціуму. Ці ритуально сконструйовані світи мають власний хронотоп, агентивність, цілеспрямованість, лінгвокультурний код, які формуються на засадах ступеневого, модусно зумовленого, полісеміотичного конструювання. Модуси ритуалізації ми розглядаємо як вектори, які визначають напрямок конструювання та прагмакомунікативні й семантичні особливості змодельованих таким чином «світів» ритуалу, його «реальностей». У своїй єдності вони складають комплексне модальне утворення, у якому взаємодіють і є взаємозумовленими часові, власне модальні (можливісні, спонукальні, оптативні, деонтичні), оцінні компоненти, які визначають проєктивний напрям моделювання дійсності, устремління до «виходу» за межі реальних можливостей.

Основним напрямком модалізації є модифікації простору діяльнісних та інших можливостей людини, передусім через його розширення, звуження, адаптацію та регулювання. У комунікативно-дискурсивному плані у ритуалізованих практиках відбувається створення певної комунікативної ситуації та її фіксації як культурно визначеної події. До таких прототипових ритуалів

© Афанасьєва О. М. [Афанасьева О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

конструювання події відноситься святкування дня народження, яке утворює комплексну структуру, що включає кілька базових елементів, які належать до сфер буттєвості / часовості та вшанування / дарування. Народження людини як один із головних моментів її життя стає основою циклічного ритуалу щорічного його святкування. Конструювання особливої реальності такої події відбувається як розбудова особливого часовиміру. Перш за все, сам ритуал циклічного типу, як-от святкування дня народження, є засобом надання смислу безперервній плинності часу, структурування людського життя шляхом створення значущих подій. Часові параметри стають тут одним із основних векторів створення як самої події, так і оптативно-спонукальних модусів побажання. Особливий часовимір ритуалу пов'язано з лінгвокогнітивними вимірами меморизації, яка організує надчасовий та оцінно маркований модус формування та фіксації події.

Вшанування іменинника засновується на ритуалотвірних засадах наділення адресата певними благами, реальними чи/та символічними. Акт дарування втілює це наділення в реальному діянні вручення подарунку, а акти вихваляння іменинника та різноманітних побажань здійснюють моделювальну функцію, переводячи реальний стан речей до модусу зняття можливісних обмежень. При цьому оптативний акт переводить вектор здійснення бажаного до перспективи майбутнього. Структура оптативних повідомлень розгортається навколо центрального предиката із семантикою побажання (волевиявлення, сподівання), модальних операторів спонукальності / оптативності, наказового способу та засновується на спеціальному типі агентивності – надагентивності, де знімаються обмеження, властиві реальній дійсності. Функцію надагента-медіатора може брати на себе божественна сила в релігійних побажаннях або узагальнена переважно метонімічно втілена чи імплікована сила у вітаннях світського типу.

Інша важлива складова привітань з днем народження – акт вихваляння – значно різниться в світських та релігійних вітаннях. У першому випадку йдеться про наділення адресата певними особистісними, характерологічними надможливостями, позитивну його оцінку, гіперболізацію якостей адресата, що надає їм найвищого рівня. Тут, оцінне спрямування стає одним із основних векторів модалізації, співвідносячи характеристику якостей адресата з певною соціокультурною моделлю. Водночас у релігійних побажаннях відбувається накладання обмежень, зумовлене активною регулятивною роллю божественного надагента, що веде до переважного використання актів прохання, молитовних звернень до Бога та закликів до адресата дотримуватися постулатів віри.

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) **[Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materialy vitan' z nagody dnja narodzhennja)]**

© Afanasieva O. M. [Afanas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Семантика світських побажань стосується передусім основних засад життєдіяльності людини, які об'єднуються навколо центрального поняття «щастя», у семантичний домен якого входять універсальні й етнокультурно обумовлені цінності людського життя. У релігійних вітаннях найбільшим благом стає сам надагент та віра в нього. Вихваляння іменинника поступається місцем прославлянню Бога, найвищою позитивною оцінкою віри та мінімізацією власних заслуг і якостей адресата, уведенням модусу відповідальності за вчинки і помисли. Водночас зустрічаються гібридні варіанти вітань, де в цілому світська структура повідомлення включає релігійні компоненти або навпаки.

Вітальні повідомлення включають метакомунікативні елементи, які актуалізують конкретну ситуацію даного свята, опис ритуалу святкування чи його основних компонентів. Нерідко обігруються і власне ритуальні виміри святкування, до дискурсивного формату вітання вводиться семіотичний вимір святкування та його основні атрибути – святковий пиріг і свічки, які стають символами цього свята, а акт дарування пов'язується з іншими засадничими ритуальними елементами – гостинністю, спільним зібранням.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження показало, що ритуальна комунікація є модально визначеною і відповідно маркованою. При цьому ритуали утворюють складні модальні структури, прагмакомунікативні єдності, які характеризуються компліксною модусною будовою, надагентивністю, часопросторовою виокремленістю. Основні лінгвопрагматичні відмінності модальної структури англomовних вітальних повідомлень було виявлено в двох їх різновидах – світському і релігійному. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в комплексному описі ритуалізованих комунікативних практик різного типу в англomовній лінгвокультурі.

Література

1. *Вежбицкая А.* Язык. Культура. Познание / Анна Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
2. *Эпштейн М.Н.* Философия возможного / Михаил Наумович Эпштейн. – СПб.: Алетейя, 2001. – 334 с.
3. *Auwers J. van der.* Modality's semantic map / Johan van der Auwers, Vladimir Plungian // *Linguistic Typology.* – 1998. Vol.2. – P. 79-124.
4. *Bybee J. L.* The Evolution of Grammar. Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World / Joan Bybee, Revere Perkins, and William Pagliuca. – Chicago and London : The University of Chicago Press, 1994. – xxii, 398 p.
5. *Depraetere I.* Categorization principles of modal meaning categories: a critical assessment / Ilse

© *Афанасьєва О. М.* [Афанасьєва О. Н.] afanasieva.olga.n@gmail.com

Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) (Українською) [Модусы ритуализации в англязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>Depraetere. // *Anglophonia*. – 2015. – No.19. – Режим доступу:<http://journals.openedition.org/anglophonia/476> ; DOI : 10.4000/anglophonia.476).6. *Huddleston R.* The Cambridge Grammar of the English Language / Rodney Huddleston, Geoffrey Pullum et al. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 1860 p.7. *Palmer F.R.* Modality and the English Modals / Frank R. Palmer. – London: Longman, 1990. – 232 p.8. *The Expression of Modality* / ed. by William Frawley. – Berlin, N.Y. : Mouton de Gruyter. – 2006. – vii, 268 p.**Джерельна база**9. 120 Unique Happy Birthday Messages, Quotes & Wishes to Supercharge your Sentiments. – Режим доступу: <https://www.flyingflowers.co.uk/page/birthday-messages/>10. Birthday Messages and Birthday Wishes. – Режим доступу: http://www.1happybirthday.com/birthday_messages.php11. *Johnson J.* The 100 Happy Birthday Wishes / Jane Johnson. – Режим доступу:<https://www.wishesgreeting.com/happy-birthday-wishes>12. *Johnson J.* The 60 Happy Birthday Blessings / Jane Johnson. – Режим доступу: <https://www.wishesgreeting.com/happy-birthday-blessings/>**References**1. Wierzbicka A. *Yazyk. Kultura. Poznanie* [Language. Culture. Cognition]. Moscow, Russkie Slovari, 1996, 416 p. (In Russian).2. Epstein M. *Filosofiya vozmozhnogo* [The philosophy of the possible]. Saint Petersburg, Aletejya, 2001, 334 p. (In Russian).3. Auwera J. van der, Plungian V. Modality's semantic map / *Linguistic Typology*, 1998, no.2, pp. 79-124.4. Bybee J. L., Perkins R., Pagliuca W. *The Evolution of Grammar. Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World*. Chicago and London, The University of Chicago Press, 1994, xxii, 398 p.5. Depraetere I. Categorization principles of modal meaning categories: a critical assessment / *Anglophonia*, 2015, no.19. Available at: <http://journals.openedition.org/anglophonia/476> ; DOI : 10.4000/anglophonia.476).6. Huddleston R., Pullum G. et al. *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge, Cambridge University Press, 2002, 1860 p.7. Palmer F.R. *Modality and the English Modals*. London, Longman, 1990, 232 p.8. *The Expression of Modality* / ed. by William Frawley. Berlin, N.Y. , Mouton de Gruyter, 2006, vii, 268 p.9. 120 Unique Happy Birthday Messages, Quotes & Wishes to Supercharge your Sentiments. Available at: <https://www.flyingflowers.co.uk/page/birthday-messages/>10. Birthday Messages and Birthday Wishes. Available at: http://www.1happybirthday.com/birthday_messages.php11. Johnson J. *The 100 Happy Birthday Wishes*. Available at: <https://www.wishesgreeting.com/happy-birthday-wishes>12. Johnson J. *The 60 Happy Birthday Blessings*. Available at: <https://www.wishesgreeting.com/happy-birthday-blessings/>

(Problems of linguistic communications)

Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials)
 (in Ukrainian) [Modusy rytualizacii' v anglomovnyh komunikatyvnyh praktykah (na materiali vitan' z nagody dnja narodzhennja)]

© Afanasieva O. M. [Afnas'jeva O. M.] afanasieva.olga.n@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

УДК 81'243'34:378.147.091.33 – 027.22

Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /

Статья поступила в редакцию] – 09.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 11.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 96.94 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.11>

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ
ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Л. Я. Зєня (м. Київ, Україна)

liubovzenia@gmail.com

доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету перекладачів, професор
кафедри німецької філології та перекладу і прикладної лінгвістики

Київський національний лінгвістичний університет

(Міністерство освіти і науки України)

03680, м. Київ, вулиця Велика Васильківська, 73

С. В. Роман (м. Київ, Україна)

kolominova.o@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент, науковий консультант кафедри романо-
германської філології та порівняльно-історичного й типологічного мовознавства

Український гуманітарний інститут

(Міністерство освіти і науки України)

08292 м. Буча, вул. Інститутська, 14

О. О. Коломінова (м. Київ, Україна)

kolominova.o@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та
порівняльно-історичного й типологічного мовознавства

Український гуманітарний інститут

(Міністерство освіти і науки України)

08292 м. Буча, вул. Інститутська, 14

© Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]

liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

**Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на
практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной
иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному
языку (На укр. яз.)]**

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Розглянуто проблему формування професійно орієнтованої іношомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на заняттях з іноземної мови та практичної фонетики у мовному педагогічному закладі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем. Наголошується потреба у вдосконаленні цієї компетентності в контексті підвищення вимог до вітчизняної системи професійної іношомовної підготовки студентів-філологів як потенційних фахівців високого гатунку у сучасному міжкультурному іношомовному освітньому просторі. У цьому напрямі уточнюється сутність даної компетентності, її складових: фонетичних навичок, фонетичних знань, фонетичної усвідомленості. Визначаються специфічні особливості іношомовної фонетичної компетентності у порівнянні з іншими лінгвістичними компетентностями, особливо її чутливість до міжмовної інтерференції і здатність до фосилізації. Висвітлюються концептуальні засади авторської методики формування професійно орієнтованої іношомовної фонетичної компетентності і наводяться деякі приклади професійно орієнтованих завдань, розроблених співавторами з дотриманням вимог до відбору навчального матеріалу і планування навчального процесу на практичних заняттях з іноземної мови і практичної фонетики.

Ключові слова: вчитель, викладач іноземної мови, професійно орієнтована іношомовна фонетична компетентність, фонетичні навички, фонетичні знання, фонетична усвідомленість, фосилізація.

**ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ
ИНОЯЗЫЧНОЙ ФОНЕТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ
УЧИТЕЛЕЙ НА ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ ПО ИНОСТРАННОМУ
ЯЗЫКУ**

Л. Я. Зеня (г. Киев, Украина)
 liubovzenia@gmail.com

доктор педагогических наук, доцент, декан факультета переводчиков, профессор
 кафедры немецкой филологии, перевода и прикладной лингвистики Киевского
 национального лингвистического университета
 03680 г. Киев, ул. Большая Васильковская, 73

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language
 classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih
 uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

С. В. Роман (г. Киев, Украина)
kolominova.o@gmail.com

кандидат педагогических наук, доцент,
научный консультант кафедры романо-германской филологии, сравнительно-
исторического и типологического языкознания
Украинский гуманитарный институт
(Министерство образования и науки Украины)
08292 г. Буча, ул. Институтская, 14

О. О. Коломинова (г. Киев, Украина)
kolominova.o@gmail.com

кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры романо-германской
филологии, сравнительно-исторического и типологического языкознания
Украинский гуманитарный институт
(Министерство образования и науки Украины)
08292 г. Буча, ул. Институтская, 14

В статье рассматривается проблема формирования профессионально-ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на занятиях по иностранному языку и практической фонетике в языковом высшем учебном заведении на уровне бакалавра.

Актуальность обозначенной проблемы обусловлена необходимостью усовершенствования этой компетентности в контексте повышения требований к государственной системе профессиональной иноязычной подготовки студентов-филологов как потенциальных специалистов нового поколения в современном межкультурном образовательном пространстве.

Авторами уточняется содержание фонетической компетентности в единстве ее составляющих: фонетических навыков, фонетических знаний, фонетической осознанности. Определены также особенности иноязычной фонетической компетентности в сравнении с другими лингвистическими

© Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломинова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

компетентностями, особенно ее предрасположенность к межъязыковой интерференции и способность к фосилизации.

В публикации рассматриваются концептуальные основы авторской методики формирования профессионально-ориентированной иноязычной фонетической компетентности и приводятся некоторые примеры профессионально-ориентированных задач, разработанных соавторами с учетом требований к отбору учебного материала и планированию учебного процесса на практических занятиях по иностранному языку и практической фонетике.

Ключевые слова: *учитель, преподаватель иностранного языка, профессионально-ориентированная иноязычная фонетическая компетентность, фонетические навыки, фонетические знания, фонетическая осознанность, фосилизация.*

**DEVELOPMENT OF PROFESSIONALLY ORIENTED PHONETIC
COMPETENCE OF PRE-SERVICE TEACHERS IN THE COURSE OF
FOREIGN LANGUAGE CLASSES**

L. Y. Zenya (Kiev, Ukraine)

liubovzenia@gmail.com

Doctor of Pedagogical Studies, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Translators, Professor of the Department for German Philology
and Translation and Applied Linguistics
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
03680 Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska str.

S. V. Roman (Kiev, Ukraine)

kolominova.o@gmail.com

Candidate of Pedagogical Studies, Associate Professor, Department for Romano-
Germanic Philology and Comparative-Historic and Typological Linguistics of the
Private Higher Educational Institution
Ukrainian Institute of Arts and Sciences
(Ministry of Education and Science of Ukraine)

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language
classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih
uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

08292 Ukraine, Bucha, 14 Instytutska str.

O. O. Kolominova (Kiev, Ukraine)

kolominova.o@gmail.com

Candidate of Pedagogical Studies, Associate Professor, Department for Romano-Germanic Philology and Comparative-Historic and Typological Linguistics of the Private Higher Educational Institution Ukrainian Institute of Arts and Sciences (Ministry of Education and Science of Ukraine)
08292 Ukraine, Bucha, 14 Instytutska str.

The problem of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes and classes of Practical Phonetics in a foreign language higher educational institution of a bachelor degree level is investigated. The need for further improvements of the given competence in the light of increased requirements towards the national system of professional foreign language pre-service teachers training of potentially top professionals in the current intercultural foreign language educational environment has been emphasized. Consequently, the essence and components of the competence i.e. phonetic skills, knowledge and awareness have been specified. Specific peculiarities of phonetic competence compared against other linguistic competencies have been defined, especially its sensitivity to interlanguage interference and its ability for linguistic fossilization. Conceptual basics of the proprietary methodology of professionally oriented foreign language competence are highlighted. Moreover, some examples of professionally oriented tasks, elaborated by the authors in compliance with the requirements for teaching materials selection and teaching process planning of foreign language classes and Practical Phonetics are provided.

Key words: teacher, foreign language teacher, professionally oriented phonetic competence, phonetic skills, phonetic knowledge, phonetic awareness, linguistic fossilization.

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні на тлі стрімких модернізаційних та інноваційних процесів педагогічної освіти у сучасному багатомовному та полікультурному європейському освітньому просторі

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломинова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

підвищує вимоги до вітчизняної системи професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів іноземної мови (ІМ) і культури (ІМіК) у мовних педагогічних закладах вищої освіти: до мовної (лінгвістичної), філологічної, психолого-педагогічної, методичної. Вихідною серед зазначених аспектів є мовна (лінгвістична) іншомовна підготовка, націлена на формування у студентів-філологів мовної (лінгвістичної) компетентності, яка загалом охоплює фонетичну, лексичну та граматичну компетентності. При цьому фонетична компетентність (ФК) на відміну від інших лінгвістичних компетентностей найбільше підлягає дії міжмовної інтерференції і потребує постійної цілеспрямованої роботи впродовж всього періоду навчання у мовному закладі вищої освіти, розпочинаючи з першого курсу, аби запобігти будь-яких відхилень від вимовної норми (тобто її фосилізації). Проте, за даними досліджень вітчизняних науковців (Н. Ф. Бориско, В. М. Гутник, А. В. Долини та ін.), саме початковий ступінь вивчення ІМ накладає відбиток на всі наступні ступені [1; 3; 4]. Традиційно у мовному закладі вищої освіти він називається вступним корективним курсом і має на меті формування комунікативної компетентності з акцентом на її важливій складовій – фонетичній компетентності.

Надалі формування ФК відбувається на практичних заняттях з ІМ і поступово, розпочинаючи з другого курсу, розширює своє змістове наповнення завдяки заняттям з практичної фонетики як однієї з професійно значущих дисциплін мовного циклу. На старших курсах, які не є об'єктом нашого аналізу, ФК набуває подальшого розвитку за рахунок лінгвістичної фонетики під час вивчення курсу теоретичної фонетики.

У контексті нашого дослідження визначимося з поняттям «фонетична компетентність». Під *фонетичною компетентністю*, за визначенням експертів Ради Європи з мовної освіти, правомірно розуміти фонетичні знання та навички перцепції і продукції: 1) звукових одиниць (фонем); 2) фонетичних ознак розпізнавання фонем; 3) фонетичного складу слів; 4) фонетики речення, тобто просодії речення (наголосу і ритму фрази, інтонації); 5) фонетичної редукції. Окрім того, до складу ФК включаються також орфографічна та орфоепічна компетентності, що є дуже важливим для представлення фонетичного аспекту навчання спілкування ІМ у підручниках з англійської, німецької, французької мови, де «домінує орфографічний принцип промовляння» [11, с. 305].

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Основними компонентами ФК, за даними спеціальних досліджень [2, с. 192-195], виступають: *фонетичні навички, фонетичні знання і фонетична усвідомленість*. *Фонетичні навички* поділяють на слухо-вимовні й ритміко-інтонаційні. До *фонетичних знань* відносять, насамперед, мінімально необхідні знання так званої «педагогічної фонетики» (термін Н. Ф. Бориско, введений за аналогією з педагогічною граматиною, теорія якої у вітчизняній методиці розроблена Л. М. Черноватим), без чого формування ФК навіть на апроксимованому рівні неможливе. Навчальний матеріал для педагогічної фонетики організується циклічно й концентрично (а не системно-лінійно, як у лінгвістичній фонетиці) з плануванням фаз систематизацій і повторення. І цей чинник розширює перспективи раціонального відбору фонетичних знань і вибору оптимальних шляхів їх засвоєння на всіх ступенях відповідного курсу навчання ІМіК. *Фонетична усвідомленість* є невід'ємним складником так званої «загальної мовної усвідомленості (Language Awareness, Sprachbewusstheit)» і ознакою когнітивного (рефлексивного) аспекту формування ФК у майбутніх учителів ІМіК.

Вчені-методисти надають великого значення забезпеченню умов сприяння запуску механізмів фонетичної усвідомленості студентів-філологів у процесі формування в них іншомовної ФК. Доречним у цьому напрямі є, зокрема, ряд необхідних запитань, що передують викладу матеріалу за цією темою у підручнику з методики викладання ІМіК [7, с. 192], на які студент повинен дати відповідь, спираючись на власний досвід вивчення ІМ за умов наступності у навчанні ІМ у сучасній загальноосвітній школі та у мовному закладі вищої освіти, а саме:

Як вас навчали фонетики у школі? Які труднощі ви відчували, коли навчалися вимови? Хто і як допомагав вам? Чи мали ви вступний фонетичний курс на 1 курсі? Чи були ви ним задоволені? Чому (ні)? Які ваші найтипівіші фонетичні помилки? Чи вважаєте ви за можливе позбутися їх? Яким шляхом?

Когнітивний аспект формування ФК, таким чином, ґрунтується на свідомому підході до мови в цілому і до її фонетичної системи та фонетичних феноменів, зокрема [14]. А відтак його врахування уможливорює досягнення студентами-філологами важливості набуття на практичних заняттях з ІМ, а також і з практичної фонетики, певного мінімуму фонетично-методичних знань та професійно-методичних умінь, завдяки яким майбутній учитель

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

зможє керувати процесом формування ФК у своїх учнів як компонентом іншомовної комунікативної компетентності.

Наявність реальних труднощів в оволодінні зазначеними компонентами ФК з орієнтацією на предмет майбутнього фаху [14; 15] зумовлює **мету цієї статті** – представити концептуальні засади формування професійно орієнтованої іншомовної (у даному разі англomовної) ФК на практичних заняттях з англійської мови (АМ), а також на заняттях з практичної фонетики у мовному педагогічному виші за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо передумови успішності реалізації поставленої мети. Передусім зазначимо, що в контексті окреслених вище вимог виникла необхідність вдосконалення професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності як особливого рівня розвитку комунікативної компетентності, релевантного тільки для вчителів ІМ. Вона передбачає оволодіння ІМ на варіативно-адаптивному рівні, тобто на рівні, який відзначають уміння виділяти в ІМ об'єкти навчання, передбачати ступінь труднощів їх засвоєння учнями у конкретному навчальному матеріалі з урахуванням відповідної мети, рівня навченості учнів і конкретних умов навчання.

Особливого значення набуває формування ФК як складової професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя.

Як відомо, важливість формування іншомовної ФК учнів / студентів зумовлена низкою чинників. Такими є:

- роль виразного оформлення мовлення для свідомого використання мовленнєвої прагматики (А. М. Антипова, В. О. Артемов, В. А. Васильєв, М.П. Дворжецька, М. І. Жинкін, Г. В. Колшанський, Г. П. Торсуєв, Т.О. Коннор, Дж. Арнольд, Дж. Келлі, П. Роуч та ін.);
- значення слуховимовних навичок для формування і подальшого вдосконалення в учнів / студентів автоматизмів аудіювання, техніки читання вголос, а також для вироблення стійких лексичних і граматичних навичок говоріння (Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез, С. В. Павлова, Ю. І. Пассов та ін.);
- значний потенціал навчання іншомовної вимови (за умов методично грамотної побудови занять з ІМ і практичної фонетики, а також і високого рівня фонетичної культури викладача) для забезпечення

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zhenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zhenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

естетично привабливого культурного освітнього середовища; стимулювання тим самим позитивної мотивації учіння (лінгвопізнавальної, естетичної, професійної); підвищення освітнього рівня студентів; вдосконалення їх іншомовної вимови в теоретичному і практичному плані (С. Л. Бобир, В. В. Бужинський, Ю. В. Головач, В. М. Гутник, П. Д. Журавльова, З. М. Нікітенко, С. В. Павлова, В. В. Перлова, В. В. Сафонова та ін.).

Вирішення зазначених вище завдань, однак, становить складну методичну проблему. На заваді стають наступні чинники об'єктивного і суб'єктивного характеру.

По-перше, недостатня якість вимови переважної більшості випускників шкіл, оскільки фонетика не включається в курс навчання ІМ у загальноосвітньому навчальному закладі. За рамками шкільної програми практично залишається інтонаційна й ритмічна сторона мовлення, її темп і тембр. Проте, саме цим сторонам вимови належить провідна роль у реальному спілкуванні. Саме від них залежить зрозумілість і виразність мовлення.

По-друге, відсутність у шкільному курсі з ІМ необхідної інтеграції навчання вимови з усіма аспектами іншомовної підготовки учнів: лексичним, граматичним, усномовленнєвим.

По-третє, відсутність у шкільних підручниках раціональної системи вправ навчання іншомовної вимови на комунікативній основі. Становище погіршується тим, що не всі чинні підручники для учнів загальноосвітніх закладів забезпечені якісними звуковими супроводами [8]. Особливо це стосується початкової школи, в якій мають бути закладені основи нормативної іншомовної вимови. Натомість кількість фонетичних вправ у них доведена до мінімуму. Тим самим суттєво знижуються можливості для наслідування школярами автентичних зразків відповідної іншомовної вимови, а також і для поступового додання інтерференції рідної мови.

По-четверте, фонетична культура вчителів ІМ, як правило, не досягає належного рівня. І це, так би мовити, загальнопланетарна проблема, про що свідчать праці вітчизняних і зарубіжних учених-фонетистів. Зокрема, Дж. Келлі з цього приводу зазначає: "Teachers of pronunciation need:

- a good grounding in theoretical knowledge;
- practical classroom skills;

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

- access to good ideas for classroom activities” [16, с. 13].

За даними вітчизняних досліджень констатується низький рівень розвитку нормативних артикуляційних та інтонаційних навичок у студентів першого курсу мовних закладів вищої освіти. Результати опитування 289 студентів семи закладів вищої освіти свідчать про гіпертрофоване розуміння вчителями загальноосвітніх навчальних закладів принципу апроксимації, що, у свою чергу, спричинює фосилізацію ненормативних, деформованих артикуляційних та інтонаційних навичок учнів і значно ускладнює навчальний процес через необхідність їх деавтоматизації [3, с. 1].

Подолання зазначених упущень у сфері професійної підготовки майбутніх учителів підвищує вимоги до рівня професійно-методичної компетентності вчителя нового ґатунку як *досвідченого фонетиста-практика*.

Йдеться про вчителя, підготовленого до правильного формування іншомовної слухоартикуляційної бази учнів і постійного її вдосконалення продовж усього шкільного курсу з ІМ, учителя, якому властиві наступні професійні характеристики: правильна автентична вимова; володіння теоретичними знаннями у галузі фонетики іноземної і рідної мов, зокрема, знаннями різниці між артикуляційними базами мов, що контактують, з тим, аби правильно пояснити те чи інше фонетичне явище; вміння слухати і чути; володіння «негативним фонетичним матеріалом» (за термінологією Л. В. Щерби), тобто розуміння причини найбільш типових помилок учнів, прогнозування їх та усування; володіння методикою навчання вимови, тобто вміннями:

- правильно і дохідливо пояснювати: а) артикуляцію звуків, б) правила і особливості інтонаційного оформлення висловлювань з урахуванням можливих труднощів їх засвоєння і особливостей *фоностилей* спілкування: інформаційного; публіцистичного; художнього; ораторського; наукового; розмовного;
- володіти транскрипцією;
- вміти використовувати міміку, жести, включати в ході фонетичного вправлення вербальні і невербальні опори: фонограми, схеми сагітального розрізу органів артикуляції, фонетичні розмітки текстів, дидактичне диригування, відбивання ритму/фраз, що промовляються;
- вміти складати «фонетичний паспорт» слів і фонетичну розмітку тексту;
- вміти правильно декламувати вірші і виразно читати вголос;

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

- вміти диференціювати помилки учнів;
- вміти визначити і доступно пояснювати учню причину фонетичної помилки в усному мовленні і читанні;
- вміти здійснювати аналіз фонетичних вправ підручника з метою визначення їх методичних цілей, способів виконання і комунікативної спрямованості;
- вміти складати вправи для оволодіння фонетичними навичками, а також контрольні завдання для перевірки рівня сформованості цих навичок;
- вміти організовувати й проводити різні види навчальної роботи, пов'язані з оволодінням фонетичними навичками, в тому числі й фонетичну зарядку для корекції навичок артикулювання та інтонування;
- змінювати прийоми навчання іншомовної вимови в залежності від складності фонетичного матеріалу і завдань конкретного уроку.

З урахуванням зазначених чинників провідні завдання формування у майбутніх учителів ІМ іншомовної професійно орієнтованої ФК полягають у наступному:

1. Виявити на початку запровадження курсу з ІМ, а також практичної фонетики шляхом спостережень і тестування: 1) наявний рівень сформованості іншомовної ФК студентів відповідного курсу; 2) рівень сформованості в них *мовленнєвого (фонематичного та інтонаційного) слуху* як вихідної передумови успішності навчання іншомовної вимови на професійно достатньому рівні. При цьому під фонематичним слухом розуміють здібність людини до аналізу і синтезу мовленнєвих звуків на основі розрізнення смислових ознак фонем. А в компетенцію інтонаційного слуху входить здібність розрізняти інтонаційну структуру фрази і співвідносити її з інтонаційним інваріантом. Фонематичний слух, як й інтонація, є необхідним не тільки для формування адекватних акустико-артикуляційних образів, але й для використання еталонів, що зберігаються в пам'яті при розпізнаванні нових повідомлень.

2. Створювати умови забезпечення систематичної корекції іншомовної вимови студентів, якщо вона не відповідає нормативним фонетичним стандартам, у тому числі застосуванням матеріалів фонетичних аудіокурсів.

3. Забезпечити з метою усвідомленого оволодіння навичками артикулювання: 1) вивчення студентами структури органів мовлення; 2) особливостей відповідної іншомовної артикуляції у порівнянні з

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

артикуляційною базою рідної мови та класифікації англійських (німецьких, французьких, іспанських) фонем.

4. Ознайомлювати студентів з прийомами вдосконалення інтонаційно-ритмічного мовлення, його фонетичного оформлення.

5. Відпрацьовувати навички позначення інтонаційно-ритмічного рисунка мовлення в тексті.

6. Навчати майбутніх учителів спостерігати за діями викладача.

7. Формувати (вдосконалювати) навички інтонаційно-синтаксичного варіювання іншомовного мовлення при вираженні у висловлюванні різних комунікативно-мовленнєвих намірів, емоцій і почуттів мовця з урахуванням їх комунікативної прийнятності в умовах формального і неформального спілкування.

8. Ознайомлювати впродовж другого курсу, за рекомендаціями І.П.Задорожної [5, с. 50], з варіантами відповідної іншомовної вимови (наприклад, варіантами британської і американської вимови) і стратегіями додання комунікативних труднощів, викликаних діалектними особливостями іншомовної вимови. Послабленому засвоєнню зазначених варіантів вимови мають сприяти також і заняття з практичної фонетики.

9. Вчити використовувати матеріали фонетичних аудіокурсів для самокорекції.

10. Забезпечити знання основних особливостей асиміляції відповідних іншомовних звуків і здатність у відповідності з ними оформлювати своє мовлення.

11. Допомогати подоланню труднощів читання транскрипції і транскрибування слів, словосполучень, фраз, мікротекстів в опорі на синхронне звучання мовлення.

12. Вчити виразно читати уривки з художніх творів, п'єс, сценаріїв фільмів з правильним розташуванням пауз, словесного й фразового наголосу, комунікативно-прийнятним вибором інтонаційно-ритмічного рисунка.

Таким чином, суть професійно орієнтованої ФК складають певні знання, навички, вміння та здібності. Подамо їх, услід за В. В. Перловою [9, с. 24] у вигляді наступних схем (схеми 1-4).

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zhenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zhenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Схема 1

**Знання як складник професійно орієнтованої фонетичної компетентності
 майбутнього вчителя іноземної мови**

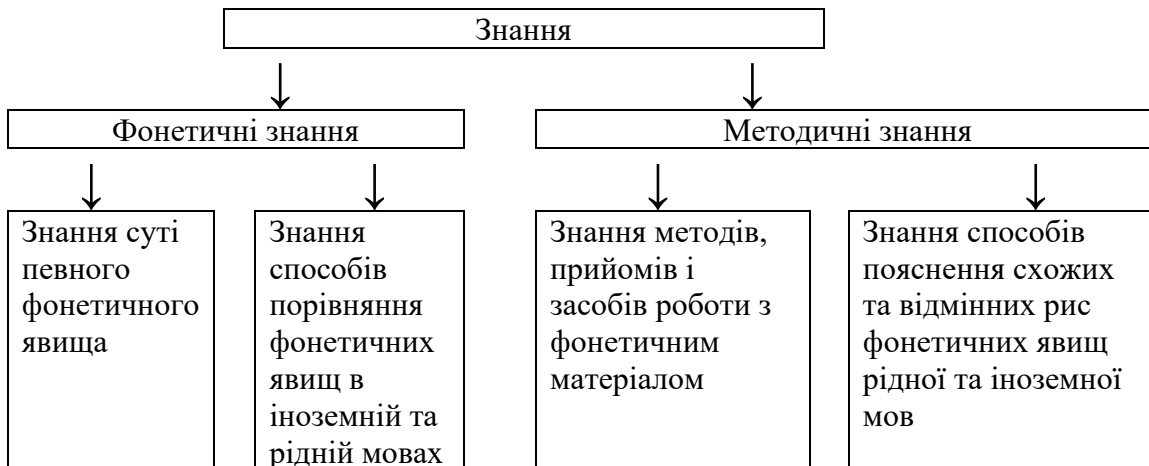

Схема 2

**Навички як складник професійно орієнтованої фонетичної компетентності
 майбутнього вчителя іноземної мови**

© Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Схема 3

**Вміння як складник професійно орієнтованої фонетичної компетентності
майбутнього вчителя іноземної мови**

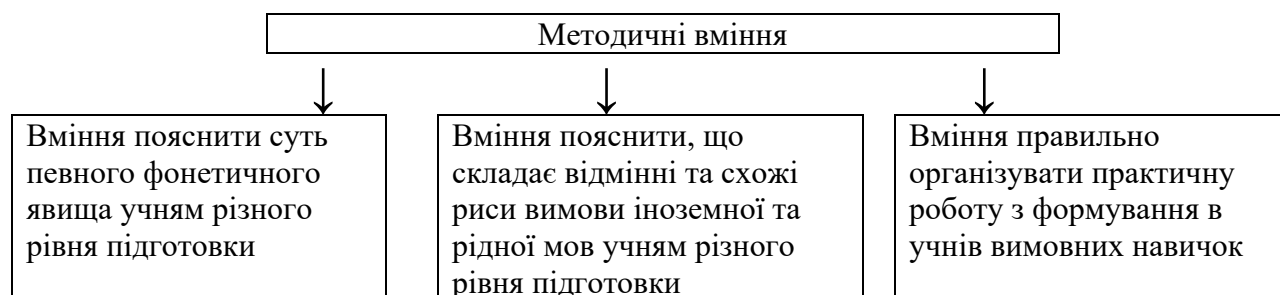
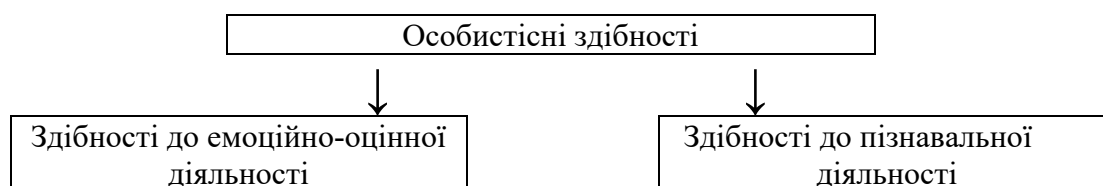

Схема 4

**Здібності як складник професійно орієнтованої фонетичної компетентності
майбутнього вчителя іноземної мови**

Засобами формування професійно орієнтованої ФК, з погляду дослідників цієї проблеми (С. Л. Бобир, Ю. В. Головач, В. В. Перлової та ін.), покликані служити підручники з практичної фонетики, ретельно розплановані плани-конспекти занять, сучасні технічні засоби навчання. Ефективність цього процесу зумовлюється правильним вибором ролей для студентів та викладача під час занять з практичної фонетики та ІМ.

За даними наших спостережень, роль студентів на цих заняттях має варіюватися від спостерігача за діями викладача, який пояснює новий теоретичний матеріал або організовує роботу з опрацювання фонетичного явища, до ролі викладача, який здійснює контроль за вимовою і робить загальний аналіз заняття з практичної фонетики (чим займались, чого нового навчилися). Роль, яку має виконувати викладач, полягає у поданні зразка правильної іншомовної вимови, а також у застосуванні ефективних методів і прийомів роботи з фонетичним

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© Zhenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zhenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

матеріалом, націлених на стимулювання прагнення студентів до самостійної відповідальної праці, самоконтролю та самокорекції власної діяльності.

Ефективність у цьому напрямі, за даними досліджень В. В. Перлової, доводять прийоми, що відтворюють, певною мірою, майбутню педагогічну діяльність студентів, а саме: лінгвометодичний аналіз, порівняльний аналіз, навчальна гра, контроль мовлення інших студентів, контроль знання транскрипції іншими студентами, прийом опрацювання прислів'їв, приказок, скоромовок, віршиків з елементами постановки голосу, адресне читання, спостереження на основі заданих параметрів цієї діяльності [10, с. 25].

Професійно-педагогічну цінність цього підходу важко переоцінити. Адже його застосування створює вихідне підґрунтя для ефективного формування в майбутньому іншомовної ФК в учнів, які тільки-но розпочинають вивчати ІМ. Йдеться, зокрема, про залучення різних засобів унаочнення в ході реалізації зазначених вище прийомів, які мають стати у пригоді вже під час педагогічної практики на четвертому курсі. Особливо при організації цілеспрямованої роботи над точністю артикуляції молодшими школярами звуків (окремо, в потоці мовлення), над ритміко-інтонаційним оформленням фраз, що промовляються, або при навчанні молодших школярів виразної декламації автентичного вірша на основі варіювання темпоральних характеристик мови в залежності від змісту тексту.

Особливого значення в цьому напрямі набуває універсальний характер таких перевірених практикою навчання іншомовної вимови в школі (особливо в початкових класах) і мовному педагогічному закладі вищої освіти (передусім на першому і другому курсах) спеціальних методичних принципів, як:

- принцип зіставного аналізу фонологічних систем рідної та іноземної мов;
- принцип свідомо-імітативного навчання вимови;
- принцип наочності у навчанні вимови;
- принцип комунікативної організації навчання вимови;
- принцип забезпечення взаємопов'язаного формування фонетичної, лексичної та граматичної компетентності [6].

Помічено, що і студентам першого курсу імпонує ознайомлення з методичною цінністю фонетичних прийомів, які пропонуються для вправлення з професійними цілями на основі зазначених принципів.

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломина О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

До їх числа, звичайно, слід віднести застосування візуальних натуральних опор у вигляді демонстрації учителем артикуляційних рухів органів мовлення, які піддаються візуальному спостереженню і контролюються з боку учнів. Наприклад, рухів губ, нижньої щелепи, позиції язика. Цікавою і зрозумілою для студентів, які починають оволодівати технікою усвідомленого опанування вимовою, є інформація про те, що демонструючи вимову звука, вчитель навчає дітей спостерігати за роботою своїх органів вимови за допомогою маленького дзеркала. Застосування цієї опори для спостережень поживляє навчальний процес. Воно створює умови для автономії учня. У даному разі для усвідомленого самостійного відпрацювання артикуляції звуків у класі і вдома за попереднім зразком учителя.

Не меншу цікавість викликає й інформація про такий різновид натуральних опор, як дидактичне диригування, тобто показ учителем рухом руки початку хорової роботи, інтонаційного рисунка фрази (падіння, підйому тону, поділ речення на синтагми), а також відбивання вчителем та учнями ритму фраз, що промовляються. Дітям (показ, вправляння) це зручніше робити плесканням у долоні або постукуванням ручкою по парті.

Двоєдину цінність (навчальну, професійну) має й інформація викладача (з наступною організацією вправляння) про те, що навчання вимови вимагає також застосування таких зображальних опор, як малюнки і схеми сагітального розрізу органів вимови. Це допомагає не тільки унаочненню цього процесу, але й усвідомленню дітьми того факту, що органи вимови є інструментом для утворення звуків. У всіх народів світу цей інструмент однаковий, але користуються ним по-різному [12].

Формуванню поняття про транскрипцію допомагає інформація про вирішальну роль цієї графічної опори у формуванні якісних слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок іншомовного мовлення. Адже транскрипція, як найбільш точне графічне відображення фонетичного явища, створює в пам'яті учнів однозначний слуховий і зоровий образ відповідного фонетичного зразка (звука, інтонаційної моделі тощо), який можна передати на письмі, не вдаючись до його неадекватної графічної передачі літерами рідної мови, що миттєво руйнує щойно набуті навички коректної іншомовної вимови.

Важливим аспектом педагогізації навчального процесу на практичних заняттях з іноземної мови у мовному педагогічному закладі вищої освіти вважають роботу з шкільними підручниками, в яких закладена раціональна

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© *Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]*
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

система фонетичних вправ формування іншомовної ФК. Особливо вдалою така робота може бути за умов:

- дотримання наступності у формуванні складників іншомовної комунікативної компетентності з орієнтацією на заплановані для кожного ступеня і навчального закладу рівні навченості [5];
- збереження методичної цінності авторської концепції, закладеної у змісті відповідного підручника / НМК.

Прикладом дотримання цих умов в аспекті цілеспрямованого формування іншомовної ФК може служити модель організації навчального процесу, закладена в НМК «Wonderland» [12], аналіз змісту якого в контексті обраної теми вимагає спеціального дослідження.

Але наразі зазначимо, що комплексна педагогізація навчального і виховного процесу з ІМ у мовному педагогічному закладі вищої освіти допомагає студентам ще до виходу на активну педагогічну практику у школі позбутися деяких відхилень від голосової норми вчителя, зокрема глухості, крикливості, гугнявості голосу; виробити природний уклад голосу (тобто варіант його звучання з найменшою напругою голосових зв'язок); набути голосової маневреності (здатності мовця кілька разів змінювати напрям руху тону за конкретний відрізок часу); поліпшити дикцію. Сформованості фонетичної культури дидактичного мовлення сприяє оволодіння студентами ще на молодших курсах вміннями членування тексту і фраз на змістові уривки, виразного читання, а також вміннями використання невербальних засобів спілкування, тісно взаємопов'язаних із просодією (жести, міміка, рухи тіла, дидактичне диригування). Професійної цінності для майбутніх учителів ІМ набуває оволодіння елементами сугестопедії, застосування яких позитивно впливає на комунікативну поведінку учнів. Йдеться про промовляння фраз з різним емоційним забарвленням (нейтрально, радісно, з подивом тощо), з різним тоном і ритмом. Лінгвометодичним здобутком студентів внаслідок професійно-педагогічної спрямованості навчального і виховного процесу з іноземної мови в педагогічному ВНЗ стає набуття ними певного мінімуму комунікативно-мовленнєвого репертуару дидактичних інструкцій учителя ІМ, а також первинного вміння орієнтуватися в ситуації педагогічного спілкування і відповідно будувати свою мовленнєву і не мовленнєву поведінку [13].

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломина О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Висновки і перспективи подальших досліджень. Такими є деякі рекомендації щодо планування навчального процесу з ІМ на молодших курсах, які мають бути взяті до уваги при складанні навчальних програм філологічного профілю з відповідних дисциплін і подальшого вдосконалення іншомовної ФК на рівні магістра, зміст якої визначено у вітчизняній методиці з питань формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності [1, с. 107-140].

Перспективним вважаємо також аналіз ключових питань використання шкільного підручника як засобу формування професійно орієнтованої ФК майбутніх учителів ІМіК.

Література

1. *Бориско Н. Ф.* Особливості формування фонетичної компетенції в умовах інтегрованого навчання ІМ у мовному ВНЗ // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: (навч.-метод. посібник: для студ. мовних спец. осв. -кваліф. рівня «магістр») / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ, 2011. – С. 107-140.
2. *Бориско Н. Ф.* Методика формування іншомовної фонетичної компетентності // Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – С. 192-195.
3. *Гутник В. М.* Формування фонетичної компетенції у майбутніх учителів німецької мови у комунікативному вступному корективному курсі. Автореф. дис. ... канд. пед. наук – 13.00.02. – К., 2017. – 24 с.
4. *Долина А. В.* Особливості процесу вдосконалення фонетичної компетенції майбутніх учителів іноземних мов // Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції / за ред. О. В. Рафієнко. – Горлівка: видавництво ГДПШМ, 2009. – С. 230-233.
5. *Задорожна І. П.* Вимоги до володіння лінгвістичною компетенцією майбутніми вчителями англійської мови / Задорожна І. П. // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія. Випуск 17. – 2010. – С. 46-51.
6. *Коломінова О. О., Роман С. В.* Формування англомовної фонетичної компетентності у дітей молодшого шкільного віку / Коломінова О. О., Роман С. В. // Іноземні мови. – 2006. – № 4. – С. 30-37.
7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannja profesijno orijentovanoi' inshomovnoi' fonetychnoi' kompetentnosti majbutnih uchyteliv na praktychnyh zanjattjah z inozemnoi' movy]

© *Zenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zjenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]*
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

8. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2016. – № 2. – С. 3-9.
9. Перлова В. В. Професійно орієнтоване заняття з практичної фонетики англійської мови у педагогічному ВНЗ / В. В. Перлова // Іноземні мови. – 2004. – № 2 – С. 23–27.
10. Перлова В. В. Методика формування у майбутніх учителів англійської мови професійно орієнтованих слуховимовних навичок: Автореф. дис. ... канд. пед. наук – 13.00.02. – К., 2007. – 24 с.
11. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія / В. Г. Редько. – К.: Педагогічна думка, 2017. – 628 с.
12. Роман С. В., Коломінова О. О., Чекаль Г. С. Навчально-методичний комплекс “Wonderland” : Книжка для вчителя / С. В. Роман, О. О. Коломінова, Г. С. Чекаль. – 3-є вид. допов. – К. : Ленвіт, 2000. – С. 135-136.
13. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. [навчальний посібник] / С. В. Роман. – К. : Ленвіт, 2009. – 216 с.
14. Роман С. В., Зеня Л. Я. Теоретико-методичні засади укладання і вдосконалення навчальних програм філологічного профілю в контексті оновлення змісту вищої мовної освіти: навч. посіб. / С. В. Роман, Л. Я. Зеня. — Горлівка: вид.-во ГДПІМ, 2011. – 64 с.
15. Роман С. В., Зеня Л. Я., Коломінова О. О. Теоретико-методичні засади укладання навчальних програм з підготовки вчителів іноземних мов для вищих педагогічних навчальних закладів України / С. В. Роман, Л. Я. Зеня, О. О. Коломінова // Наукові студії – XXI (культура, освіта, антропоцентричні парадигми і сучасний світ) – Випуск 5 (Том 7) – К.: МІЛЕНІУМ, 2015. – С. 107-128.
16. Kelly G. How to teach pronunciation. – Longman, 2004. – P. 154.

References

1. Bory`sko N. F. Osobly`vosti formuvannya fonety`chnoyi kompetencyi v umovax integrovanogo navchannya IM u movnomu VNZ // Metody`ka formuvannya mizhkul`turnoyi inshomovnoyi komunikaty`vnoyi kompetencyi: kurs lekcij: (navch.-metod. posibny`k: dlya stud. movny`x specz. osv. -kvalif. rivnya «magistr») / Bigy`ch O. B., Bory`sko N. F., Borecz`ka G. E. ta in. / za red. S. Yu. Nikolayevoyi. – Ky`yiv, 2011. – S. 107-140.
2. Bory`sko N. F. Metody`ka formuvannya inshomovnoyi fonety`chnoyi kompetentnosti // Metody`ka navchannya inozemny`x mov i kul`tur: teoriya i prakty`ka: pidruchny`k dlya stud. klasy`chny`x, pedagogichny`x i lingvisty`chny`x universy`tetiv / Bigy`ch O. B., Bory`sko N. F., Borecz`ka G. E. ta in. / za zagal`n. red. S. Yu. Nikolayevoyi. – K.: Lenvit, 2013. – S. 192-195.
3. Gutny`k V. M. Formuvannya fonety`chnoyi kompetencyi u majbutnix uchy`teliv nimecz`koyi movy` u komunikaty`vnomu vstupnomu korekty`vnomu kursu. Avtoref. dy`s. ... kand. ped. nauk – 13.00.02. – К., 2017. – 24 с.

© Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. [Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О.]
liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови (Українською) [Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

4. Doly`na A. V. Osobly`vosti procesu vdoskonalennya fonety`chnoyi kompetencyi majbutnix uchy`teliv inozemny`x mov // Yakist` vy`shhoyi movnoyi osvity`: shlyaxy` vdoskonalennya organizaciyi i provedennya pedagogichnoyi prakty`ky` studentiv-filologiv. Materialy` III mizhnarodnoyi naukovo-prakty`chnoyi konferenciyi / za red. O. V. Rafiyenko. – Gorlivka: vy`davny`cztvo GDPIIM, 2009. – S. 230-233.

5. Zadorozhna I. P. Vy`mogy` do volodinnya lingvisty`chnoyu kompetencyeyu majbutnimy` vchy`telyamy` anglijs`koyi movy` // Visny`k Ky`ivs`kogo nacional`nogo lingvisty`chnogo universy`tetu. Seriya: Pedagogika ta psy`xologiya. Vy`p. 17. – 2010. – S. 46-51.

6. Kolominova O. O., Roman S. V. Formuvannya anglo-movnoyi fonety`chnoyi kompetentnosti u ditej molodshogo shkil`nogo viku / Kolominova O. O., Roman S. V. // Inozemni movy`. – 2006. – # 4. – S. 30-37.

7. Metody`ka navchannya inozemny`x mov i kul`tur: teoriya i prakty`ka: pidruchny`k dlya stud. klasy`chny`x, pedagogichny`x i lingvisty`chny`x universy`tetiv / Bigy`ch O. B., Bory`sko N. F., Borecz`ka G. E. ta in. / za zagal`n. red. S. Yu. Nikolayevoyi. – K.: Lenvit, 2013. – 590 s.

8. Nikolayeva S. Yu. Mizhkul`tura inshomovna osvita v Ukrayini: klyuchovi problemy` / S. Yu. Nikolayeva // Inozemni movy`. – 2016. – # 2. – S. 3-9.

9. Perlova V. V. Profesijno oriyentovane zanyattya z prakty`chnoyi fonety`ky` anglijs`koyi movy` u pedagogichnomu VNZ / V. V. Perlova // Inozemni movy`. – 2004. – # 2 – S. 23-27.

10. Perlova V. V. Metody`ka formuvannya u majbutnix uchy`teliv anglijs`koyi movy` profesijno oriyentovany`x sluxovy`movny`x navy`chok: Avtoref. dy`s. ... kand. ped. nauk – 13.00.02. – K., 2007. – 24 s.

11. Red`ko V. G. Konstruyuvannya zmistu shkil`ny`x pidruchny`kiv z inozemny`x mov: teoriya i prakty`ka: monografiya / V. G. Red`ko. – K.: Pedagogichna dumka, 2017. – 628 s.

12. Roman S. V., Kolominova O. O., Chekal` G. S. Navchal`no-metody`chny`j kompleks “Wonderland” : Kny`zhka dlya vchy`telya / S. V. Roman, O. O. Kolominova, G. S. Chekal`. – 3-ye vy`d. dopov. – K. : Lenvit, 2000. – S. 135-136.

13. Roman S. V. Metody`ka navchannya anglijs`koyi movy` u pochatkovij shkoli.: [navchal`ny`j posibny`k] / S. V. Roman. – K. : Lenvit, 2009. – 216 s.

14. Roman S. V., Zyenya L. Ya. Teorety`ko-metody`chni zasady` ukladannya i vdoskonalennya navchal`ny`x program filologichnogo profilu v konteksti onovlennya zmistu vy`shhoyi movnoyi osvity`: navch. posib. / S. V. Roman, L. Ya. Zyenya. – Gorlivka: vy`d.-vo GDPIIM, 2011. – 64 s.

15. Roman S. V., Zyenya L. Ya., Kolominova O. O. Teorety`ko-metody`chni zasady` ukladannya navchal`ny`x program z pidgotovky` vchy`teliv inozemny`x mov dlya vy`shhy`x pedagogichny`x navchal`ny`x zakladiv Ukrayiny` / S. V. Roman, L. Ya. Zyenya, O. O. Kolominova // Naukovi studiyi – XXI (kul`tura, osvita, antropocentry`chni parady`gmy` i suchasny`j svit) – Vy`pusk 5 (Tom 7) – K.: MILENIUM, 2015. – S. 107-128.

16. Kelly G. How to teach pronunciation. – Longman, 2004. – P. 154.

(Problems of linguistic communications)

Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes (in Ukrainian) [Formuvannya profesijno orijentovanoi` inshomovnoi` fonetychnoi` kompetentnosti majbutnih uchy`teliv na prakty`chny`x zanjattjah z inozemnoi` movy`]

© Zhenya Lubov Y., Roman Svitlana V., Kolominova Olga O. [Zhenja L. Ja., Roman S. V., Kolominova O. O.]
 liubovzenia@gmail.com, kolominova.o@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

УДК 811.133.1

*Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /
Статья поступила в редакцию] – 19.01.2018 р.*

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 21.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.31 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.12>

**ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ
(НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)**

О. А. Лабенко (м. Київ, Україна)
olgalabenko@ukr.net

кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті розглядаються особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері, подаються практичні рекомендації щодо складання та написання різних типів повідомлень у діловій комунікації. Професійна комунікація характеризується певними принципами, недотримання яких є порушенням ділового етикету. Складаючи повідомлення необхідно ретельно підготувати форму та зміст повідомлення. Форма повідомлення у діловій комунікації є не менш важливою ніж зміст повідомлення. Кожен тип повідомлення характеризується певними особливостями, які повинні бути відтворені при написанні. Зміст повідомлення має бути ретельно продуманим, добре структурованим, опис повинен подаватися у хронологічному порядку. Логічна послідовність, стислість та точність є характерними ознаками кожного ділового повідомлення. При складанні тексту повідомлення обов'язковим є використання різноманітних слів-зв'язок. У французькій мові нами було виділено декілька груп слів, що сприятимуть написанню логічно послідовного та зв'язного повідомлення. Дотримання принципу читабельності при складанні повідомлення сприятиме створенню легких для сприйняття та розуміння повідомлень.

Ключові слова: ділова комунікація, писемна комунікація, повідомлення, форма повідомлення, зміст повідомлення.

© Лабенко О.А. [Лабенко О.А.] olgalabenko@ukr.net

Особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) (Українською)
[Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

ОСОБЕННОСТИ ЭФФЕКТИВНОЙ ПИСЬМЕННОЙ КОММУНИКАЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СФЕРЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА)

О. А. Лабенко (г. Киев, Украина)
olgalabenko@ukr.net

кандидат филологических наук, доцент кафедры романской филологии
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бул. Тараса Шевченко, 14

В статье рассматриваются особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере, подаются практические рекомендации по составлению и написанию различных типов сообщений в деловой коммуникации. Профессиональная коммуникация характеризуется определенными принципами, несоблюдение которых является нарушением делового этикета. Составляя сообщение необходимо тщательно подготовить форму и содержание сообщения. Форма сообщения в деловой коммуникации является не менее важной, чем смысл сообщения. Каждый тип сообщения характеризуется определенными особенностями, которые должны быть соблюдены при написании. Содержание сообщения должно быть тщательно продуманным, хорошо структурированным, описание должно подаваться в хронологическом порядке. Логическая последовательность, краткость и точность являются характерными особенностями каждого делового сообщения. При составлении текста сообщения обязательным является использование различных слов-связок. Во французском языке нами было выделено несколько групп слов, которые способствуют написанию логически последовательного и связного сообщения.

Ключевые слова: деловая коммуникация, письменная коммуникация, сообщение, форма сообщения, содержание сообщения.

(Problems of linguistic communications)

Particularities of effective written communication in the professional field (in French language) (in Ukrainian) [Osoblyvosti efektyvnoi' pysemnoi' komunikacii' u profesijnij sferi (na materiali francuz'koi' movy)]

© Labenko O. A. [Labenko O. A.] olgalabenko@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

PARTICULARITIES OF EFFECTIVE WRITTEN COMMUNICATION
IN THE PROFESSIONAL FIELD
(IN FRENCH LANGUAGE)

O. A. Labenko (Kyiv, Ukraine)
olgalabenko@ukr.net

PhD (Philology), Associate Professor at Romance Philology Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the particularities of effective written communication in the Professional field. Practical recommendations for composing and writing of different types of messages in business communication are specified. Written business communication is characterized by specific principles that must be strictly followed. When composing a message it is important to prepare the form and the content of the message. The form of message is as important as the content. Each type of message is characterized by certain features that must be reproduced when writing. The content of the message should be well thought out, well structured, the description must be presented in chronological order. Characteristic features of every business message are: logical sequence, concision and precision. When composing a text of a message it is necessary to use different linking words and other connecting devices. In French, we have identified several groups of words, which will contribute to write a logically consistent message. The principle of accessibility can make a message The use of the principle of accessibility will facilitate the creation of easy for perception and understanding messages.

Key words: business communication, written communication, message, form of message, content of message.

Спілкування є необхідною умовою життєдіяльності суспільства та основою будь-якої діяльності людей. Існування суспільства неможливе без спілкування. У процесі спілкування відбувається розвиток суспільства та формування особистості, виробляються норми поведінки та взаємодії людей.

У сучасній лінгвістичній літературі поняття «спілкування» досить часто ототожнюється з терміном «комунікація». Слід розмежувати ці два поняття. Як відмічає Бацевич Ф.С., поняття «спілкування» є загальним, комплексним поняттям та

© Лабенко О.А. [Лабенко О.А.] olgalabenko@ukr.net

Особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) (Українською)
[Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

охоплює всі можливі типи процесів взаємозв'язку і взаємодії людей: інформаційний, інтерактивний та перцептивний. А поняття «комунікація» пов'язується лише з інформаційним зв'язком. Це один із типів спілкування, а саме обмін думками, даними, ідеями у процесі пізнавально-трудової діяльності людей [2, с. 27-28].

Найпоширеніший різновид спілкування у сучасному суспільстві – ділова комунікація. Все частіше замість виразу «ділова комунікація» сьогодні використовується вираз «професійна комунікація», що має значно ширшу сферу застосування. Цей різновид комунікації обслуговує в адміністративну, економічну, правову, юридичну, комерційну, фінансову сфери.

У процесі управління комунікація є своєрідним зв'язувальним елементом. Діяльність установ та підприємств є неможливою без ефективного обміну інформацією, оскільки, щоб працювати разом необхідно обмінюватися інформацією. Комунікація передбачає певні взаємозалежні дії, кожна з яких є важливою для того, щоб зробити наші думки зрозумілими для інших [1, с.7].

Писемна комунікація є важливою складовою ділового спілкування та набуває такого ж значення як і усна комунікація, а у деяких комунікативних ситуаціях є взагалі основною та єдиною формою комунікації. Саме завдяки писемній формі комунікації відбувається зберігання та передача інформації. Писемна форма комунікації часто використовується для фіксації усної частини спілкування, наприклад звіти, протоколи засідань, комюніке. Зазвичай в установах, організаціях, на підприємствах значна частина комунікації відбувається саме у письмовій формі. З метою забезпечення ефективного функціонування використовується велика кількість різних за формою типів писемних повідомлень: розпорядження, доповідні записки, інструкції, звіти, тощо.

Для проведення ефективної писемної комунікації у професійній сфері необхідно оволодіти навичками писемної ділової комунікації. Вміння правильно здійснювати писемну комунікацію передбачає ознайомлення з жанровими особливостями різних видів писемних повідомлень, опанування особливостями оформлення та написання усіх видів документів у діловодстві. Кожна ділова людина повинна оволодіти необхідними компетенціями у галузі писемної комунікації, вміти правильно складати різні ділові документи, оскільки це є основою успішної професійної діяльності у будь-якій сфері сучасного суспільства.

До професійної писемної комунікації висуваються наступні вимоги:

- точність у формулюванні думки;
- стислість та логічність викладу змісту;
- відповідність вимогам офіційно-ділового стилю.

Писемна комунікація у діловій сфері характеризується певними правилами,

(Problems of linguistic communications)

Particularities of effective written communication in the professional field (in French language) (in Ukrainian) [Osoblyvosti efektyvnoi' pysemnoi' komunikacii' u profesijnij sferi (na materialy francuz'koi' movy)]

© Labenko O. A. [Labenko O. A.] olgalabenko@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

недотримання яких сприймається як порушення ділового етикету. Ефективність писемної професійної комунікації досягається дотриманням вимог щодо складання писемних повідомлень. Писемній професійній комунікації властиві такі особливості:

- використання звертань, формул ввічливості та мовних засобів відповідно до комунікативної ситуації та статусу учасників комунікації;
- вживання сталих словосполучень та кліше;
- оформлення кожного типу повідомлення відповідно до вимог щодо форми та змісту.

У діловодстві та адміністративному управлінні використовується значна кількість різних за жанром та за змістом ділових документів. Всі документи, що забезпечують професійну комунікацію, можна поділити на дві основні групи:

- писемні повідомлення для внутрішньої комунікації на підприємстві чи установі: електронні листи, службові записки, інформаційні записки, аналітичні записки, звіти, протоколи;
- писемні повідомлення для зовнішньої комунікації підприємства чи установи: традиційні та електронні листи, рекламні повідомлення, комюніке.

Кожен тип повідомлення має власні особливості щодо оформлення, складання та написання. Але все ж таки можна виділити деякі загальні принципи написання повідомлень, що можуть застосовуватися до всіх типів документів.

При складанні повідомлення необхідно звернути особливу увагу на **форму** та **зміст повідомлення**. Форма повідомлення буде різною залежно від типу ділового документа. Фахівці з комунікації відмічають, що форма та презентація будь-якого документа незалежно від типу є надзвичайно важливою та має таке ж значення як і зміст повідомлення. Кожен тип повідомлення має чітко визначену форму презентації, якої слід дотримуватися при складанні повідомлення. Аналіз різних видів повідомлень на матеріалі французької мови дозволив виділити спільні елементи, які повинні бути відображені при написанні, незалежно від типу повідомлення. Таким чином, при складанні повідомлення необхідно зазначати: назву документу (наприклад: службова записка, інформаційна записка), отримувача, відправника, дату написання повідомлення, місце написання та тему. Наприклад:

NOTE DE SERVICE

DESTINATAIRES: Les membres du personnel

EXPEDITRICE: Lise Daigle, directrice

DATE: Le 15 juin 2009

© Лабенко О.А. [Лабенко О.А.] olgalabenko@ukr.net

Особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) (Українською)
[Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

OBJET: Fermeture du secretariat [6]

Кожен тип повідомлень характеризується певними формальними особливостями, що повинні відтворюватися при складанні повідомлень.

Зміст повідомлення має бути ретельно продуманим та логічно викладеним. У діловій комунікації кожен документ має конкретну мету, яка повинна бути чітко визначена. Опис повинен бути послідовним та подаватися у хронологічному порядку. Важливим є дотримання логічної послідовності. Взагалі, логічна послідовність є основною ознакою кожного ділового документа та повинна досягатися за допомогою причинно-наслідкових зв'язків у повному тексті та у межах одного речення. Щоб досягти логічної послідовності необхідно чітко сформулювати думку та скласти план повідомлення. Зазвичай складають такий план: Вступ – Основна частина – Заключна частина – Висновки. Потім написати повідомлення, слідуючи складеному плану.

У діловій комунікації широко використовується практика написання повідомлень, використовуючи метод відповідей на перелік питань, за принципом відомої моделі комунікації американського вченого Г. Лассуелла. Перелік питань його моделі комунікації, що стала класичною в соціології масової комунікації, був доповнений та уточнений і нині широко використовується у комунікації. Таким чином, складаючи повідомлення слід відповідати у наступній послідовності на питання: Хто? Qui? – Що Quoi? – Де Où? – Чому? Pourquoi? – Як? Comment? – Коли? Quand ? Цей метод допоможе структурувати зміст повідомлення та сприятиме створенню послідовного та логічного тексту.

У тексті повідомлення логічна послідовність досягається за допомогою використання різноманітних слів-зв'язок. При написанні повідомлень обов'язковим є використання лексико-граматичних засобів, що надають повідомленню формальної зв'язності, оскільки категорія зв'язності є необхідною умовою написання будь-якого повідомлення у писемній комунікації. У французькій мові можна виділити декілька груп таких слів:

1) Слова та вирази, що сприяють послідовному викладенню змісту повідомлення: ***premièrement, d'abord, tout d'abord, en premier lieu; ensuite, après, puis, alors; finalement, enfin, pour terminer, pour conclure, en conclusion.*** Наприклад:

En premier lieu, il faut évaluer ce qu'est une semaine normale à temps complet dans chaque groupe d'emplois [11].

Pour commencer, voici les techniques dites de «responsabilisation» [10].

2) Слова та сполучні вирази, що вводять мету, наміри, досить часто такі вирази починають повідомлення: ***afin de, avoir pour objet, avoir pour but/objectif de, viser à, chercher à, pour, dans l'intention de, dans le but de, en vue de, l'objectif de.***

(Problems of linguistic communications)

Particularities of effective written communication in the professional field (in French language) (in Ukrainian) [Osoblyvosti efektyvnoi' pysemnoi' komunikacii' u profesijnij sferi (na materialy francuz'koi' movy)]

© Labenko O. A. [Labenko O. A.] olgalabenko@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Наприклад:

Afin de conduire avec succès la 4ème Semaine Scientifique et la 11ème Assemblée Générale, un Comité régional d'organisation est mis en place, sous la supervision du Directeur Exécutif [9].

L'objectif du séminaire est de permettre aux parlementaires et au personnel parlementaire chargés des questions de protection de l'enfance de mieux comprendre les outils dont ils disposent pour créer un environnement protecteur [4].

3) Сполучники та сполучні вирази, що виражають причинно-наслідкові зв'язки:

- Сполучники, що використовуються для введення причини: **car, parce que, puisque, en effet**, наприклад:

Puisque les conditions économiques actuelles ne permettent pas le déplaçonnement du régime de pension, l'Université met sur pied le Programme REÉR-UdeM jusqu'à ce que les conditions nécessaires pour déplaçonner le régime soient réunies [8]. Не слід плутати сполучники **puisque** та **parce que**: **parce que** використовується, щоб надати нову інформацію, проінформувати співрозмовника, **puisque** нагадує вже відомий факт для отримувача повідомлення. Ніяка нова інформація не додається.

- Сполучники, що виражають наслідок: **ainsi, en conséquence, de ce fait, donc, c'est pourquoi, par conséquent**:

Ainsi, le personnel administratif ne pourra plus rester des journées complètes et prendre congé d'autres journées entières [7].

Je vous demande en conséquence de ne plus ouvrir le CCP euro qui ne rapportent rien à la Banque Postale et ne présentent aucun intérêt pratique pour le client [5].

4) Сполучники та сполучні вирази, що виражають протиставлення: **par contre, mais, cependant, alors que, toutefois, quand même**:

L'implication des membres des sous-comités est nécessaire pour la réussite de l'événement. Par contre, le déplacement sur Niamey ne sera pas systématique [9].

5) Сполучники та сполучні вирази, що використовуються введення додаткової інформації: **et, de plus, en outre, par ailleurs, d'ailleurs, d'un autre côté, d'autre part, pour un autre motif, autrement**:

Par ailleurs, nous disposons de quatre formules d'ouverture de comptes courants pour nos clients, qui couvrent les différents besoins de notre clientèle [5].

Чіткість викладу змісту забезпечується виразами та зворотами, що використовуються для уточнення попередньо викладеної інформації, наприклад: **en d'autres mots, en d'autres termes**. Такі звороти слугують для перефразування попередньо сказаної інформації, щоб ця інформація стала зрозумілішою,

© Лабенко О.А. [Лабенко О.А.] olgalabenko@ukr.netОсобливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) (Українською)
[Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

використовуються також для узагальнення інформації, наприклад:

En d'autres mots, il s'agit d'un programme en vertu duquel employés ou employés et employeur contribuent à part égale [8].

Наступна необхідна умова ефективної писемної комунікації – дотримання принципу читабельності тексту. Наведемо основні принципи, слідуючи яким можна скласти легке для сприйняття, розуміння та запам'ятовування повідомлення:

1) Скласти невеликі за об'єм тексту, надаючи перевагу коротким реченням. Одне речення повинне виражати лише одну ідею. Дослідження лінгвістів у сфері комунікації засвідчують, що легше сприймаються речення, що містять не більше 15 слів. Сенс висловлювань, що містять більше 45 та більше слів, а такі речення досить часто зустрічаються в адміністративних текстах, сприймається досить складно [3].

2) При написанні повідомлень слід надавати перевагу коротким словам, оскільки короткі слова легше сприймати та запам'ятовувати. У діловій комунікації слід уникати номінативних конструкцій, а надавати перевагу дієсловам, які точно передають зміст, наприклад: *effectuer un recensement – recenser, mettre en état d'arrestation – arrêter, prendre la décision – décider, l'impossibilité de payer – l'insolvabilité, les dispositions de la circulaire – la circulaire, réduire la longueur – raccourcir*.

Складаючи текст повідомлення не слід зловживати прислівниками на **–ment**, при написанні повідомлень потрібно надавати перевагу коротким прислівникам, наприклад: *conformément à – selon, comme; dernièrement – enfin, naguère; évidemment, certainement – certes; fréquemment – souvent; particulièrement – surtout, très; soignesement – bien*. Прислівники на **–ment** можна замінити на прислівникові звороти: *approximativement – à peu pres, grosso modo; bien évidemment – bien sûr, bien entendu, complètement – à fond, à plein, à bloc, effectivement – en effet, en fait, en réalité; éventuellement – peut-être, le cas échéant, au besoin; généralement – en général; inconditionnellement – sans condition*.

Писемна комунікація набуває важливого значення у системі професійної комунікації. Опанування навичками писемної ділової комунікації є необхідною умовою успішної професійної діяльності у сучасному суспільстві. Ефективність писемної комунікації досягається дотриманням певних принципів написання повідомлень. При складанні повідомлень слід звертати особливу увагу на форму та зміст повідомлення. Зміст повідомлення повинен бути добре структурованим та логічним. При написанні необхідно використовувати мовні засоби, що сприятимуть послідовному та стислому викладу змісту тексту повідомлення. Тексти повідомлень мають бути невеликі за об'ємом, слід уникати занадто довгих речень, складних та незрозумілих слів, номінативних конструкцій. Використання цих правил при написанні

(Problems of linguistic communications)

Particularities of effective written communication in the professional field (in French language) (in Ukrainian) [Osoblyvosti efektyvnoi' pysemnoi' komunikacii' u profesijnij sferi (na materialy francuz'koi' movy)]

© Labenko O. A. [Labenko O. A.] olgalabenko@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

повідомлень сприятиме створенню доступних для сприйняття та розуміння текстів.

Література

1. Авраменко О. О., Яковенко Л. В., Шийка В. Я. Ділове спілкування. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. – 159с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
3. Alfred Gilder. Le français administratif : Ecrire pour être lu, Editions Glyphe, 2009. – 364 p.

Джерельна база

4. Note d'information, <http://archive.ipu.org/splz-f/tirana08/concept.pdf>
5. Note interne, http://afub.org/blog/public/note_interne1.jpg
6. Note de service,
http://www.visezjuste.uottawa.ca/pages/redaction/note_de_service_modele.html
7. Note de service, <http://culture-formation-online.com>
8. Note de service de l'Université de Moncton
http://www.umoncton.ca/umcmhumaines/files/humaines/wf/wf/Note_de_service_VRARH_0.pdf
9. Note de service 2013/117/DE
<http://www.coraf.org/ag2014/wpcontent/uploads/2013/12/notedeservice201311DE1.pdf>
10. Rapport sur la transformation de l'entreprise
<https://fr.slideshare.net/FaurieChristophe/rappoort-20140501>
11. Règlement N250/2009 de la Commission <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:086:0001:0169:FR:PDF>

References

1. Avramenko O. O., Jakovenko L. V., Shyjka V. Ja. Dilove spilkuvannja. – Ivano-Frankivs'k : Lileja-NV, 2015. – 159 s.
2. Bacevych F.S. Osnovy komunikatyvnoi lingvistyky. – K.: Akademija, 2004. – 342 s.
3. Alfred Gilder. Le français administratif : Ecrire pour être lu, Editions Glyphe, 2009. – 364 p.
4. Note d'information, <http://archive.ipu.org/splz-f/tirana08/concept.pdf>
5. Note interne, http://afub.org/blog/public/note_interne1.jpg
6. Note de service,
http://www.visezjuste.uottawa.ca/pages/redaction/note_de_service_modele.html
7. Note de service, <http://culture-formation-online.com>
8. Note de service de l'Université de Moncton
http://www.umoncton.ca/umcmhumaines/files/humaines/wf/wf/Note_de_service_VRARH_0.pdf
9. Note de service 2013/117/DE
<http://www.coraf.org/ag2014/wpcontent/uploads/2013/12/notedeservice201311DE1.pdf>
10. Rapport sur la transformation de l'entreprise
<https://fr.slideshare.net/FaurieChristophe/rappoort-20140501>
11. Règlement N250/2009 de la Commission <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:086:0001:0169:FR:PDF>

© Лабенко О.А. [Лабенко О.А.] olgalabenko@ukr.net

Особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) (Українською)
 [Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка) (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ /
TRANSLATION PROBLEMS]

УДК 81'255.4=111=161.2 «1920/1930»

Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /

Статья поступила в редакцию] – 20.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 25.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 92.21 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.13>

«СЛУЖБОВЦІ» В УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНІХ ПЕРЕКЛАДАХ ПЕРІОДУ
1920-30-Х РОКІВ (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської)

Н. В. Васильєва (м. Київ, Україна)

nvasylyeva@gmail.com

пошукувач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Досліджується привнесення до перекладів-переказів Е.Збарської творів Джеймса Олівера Кервуда “Казан” та “Казанів син” іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець”. До тексту перекладу іменник “служба” потрапляє шляхом парафразу, його похідна – іменник “службовець” потрапляє до тексту перекладу за посередництва перекладацької трансформації конкретизації. Введення іменника “служба” та його похідних до різних перекладів-переказів Е.Збарської могло бути спричинено особливостями її індивідуального стилю. Також це могло бути спричинено тогочасною тенденцією до одомашнення перекладів, що могла бути викликана, зокрема, тогочасною так званою “залізною завісою”. Також порівнюється використання іменника “служба” та його похідних в творах тогочасної перекладної (переклади-перекази Е.Збарської) та вітчизняної (твори Валер’яна Підмогильного, Майка Йогансена та Михайла Зощенка) літератури. Робиться спроба пояснити введення до перекладу іменника “службовець” особливостями тогочасного професійного та

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai'ns'kyh hudozhnykh perekладаh periodu 1920-30-h rokiv (na materialі skorochenykh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] nvasylyeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

соціального складу країни мови перекладу. Пояснюється наявність іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” в творах як національної так і перекладної літератури з точки зору теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у продовженні вивчення перекладацької спадщини періоду 1920-30-х років, а саме – у вивченні скорочених перекладів-переробок та перекладів-переказів, їх спільних особливостей та їх зв’язку з тогочасною вітчизняною літературою.

Ключові слова: переклад-переказ, Е.Збарська, одомашнення, перекладна література, національна література, теорія літературної полісистеми, період 1920-30-х років.

**“СЛУЖАЩИЕ” В УКРАИНСКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПЕРЕВОДАХ
 ПЕРИОДА 1920-30-Х ГОДОВ (на материале сокращённых переводов-
 пересказов Э. Збарской)**

Н. В. Васильева (г. Киев, Украина)
 nvasylyeva@gmail.com

соискатель кафедры теории и практики перевода с английского языка
 Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
 (Министерство образования и науки Украины)
 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Рассматривается привнесение в сокращённые переводы-пересказы Э.Збарской повестей Джеймса Оливера Кервуда “Казан” и “Бари, сын Казана” существительного “служба” и его производной, существительного “службовець” (служащий). Введение в перевод существительного “служба” осуществляется посредством парафразы. Введение в перевод его производной – существительного “службовець” (“служащий”) – осуществляется посредством трансформации конкретизации. Привнесение в перевод-пересказ Э.Збарской существительного “служба” могло быть вызвано особенностями её индивидуального стиля. Также это могло быть вызвано всеобщей тенденцией одомашнивания переводов, которая, в свою очередь, могла быть обусловлена так называемым “железным занавесом”. Также сравнивается использование

© Васильева Н. В. [Васильева Н. В.] nvasylyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

["Служащие" в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблеми переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

существительного “служба” и его производных в произведениях переводной (переводы-пересказы Э.Збарской) и отечественной (произведения Валерьяна Пидмогильного, Майка Йогансена и Михаила Зощенко) литературы периода 1920-30-х годов. Делается попытка объяснить введение в перевод существительного “службовец” особенностями профессионального и социального состава страны языка перевода в период 1920-30-х годов. Объясняется наличие существительного “служба” и его производных в произведениях как национальной так и переводной литературы с точки зрения теории литературной полисистемы Итамара Эвен-Зохара. Перспективным считаем продолжение изучения переводческого наследия периода 1920-30-х годов, изучения украинских сокращённых переводов-пересказов, их общих особенностей и их связи с произведениями украинской отечественной литературы периода 1920-30-х годов.

Ключевые слова: *сокращённый перевод-пересказ, Э.Збарская, переводческая стратегия одомашнивания, национальная литература, переводная литература, теория литературной полисистемы, период 1920-30-х годов.*

“SLUZHBOVTSI” (OFFICIALS) IN THE 1920-30’s UKRAINIAN LITERARY TRANSLATIONS (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka)

N. V. Vasylyeva (Kyiv, Ukraine)

nvasylyeva@gmail.com

applicant, Department of Theory and Practice of English Translation
 Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article pioneers introduction of the noun “sluzhba” (job, service) and its derivative “sluzhbovets” (an official) into the free and abridged translations by E.Zbars’ka of James Oliver Curwood’s works “Kazan” and “Baree, son of Kazan”. The noun “sluzhba” is introduced into the translation by means of paraphrase, its derivative “sluzhbovets” is introduced into the translation by means of translation transformation of concretization. The introduction of the noun “sluzhba” into the translations by E.Zbars’ka of James Oliver Curwood’s works could be caused by some peculiarities of E.Zbars’ka individual translating style. Also it could be caused by the then tendency for

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovci» v ukrai'ns'kyh hudozhnih perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] *nvasylyeva@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

the domestication of translations, which, in its turn, might be caused by the then so called “iron curtain”. The usage of the noun “sluzhba” and the derivatives in the works of the then translated literature (free and abridged translations by E.Zbars’ka) is being compared to the usage of the noun “sluzhba” and its derivatives in the works of the then national literature (the works of Valeriyana Pidmohylnyi, Mike Yohansen and Mikhail Zoshchenko). An attempt is being made to explain the introduction of the noun “sluzhbovets” into E.Zbars’ka’s translation by the then professional and social composition of the population in the country of the source language. Also an attempt is being made to explain the usage of the noun “sluzhba” and its derivatives in the works of the then translated literature as well as in the works of the then national literature from the point of view of literary polysystem theory by Itamar Even-Zohar. Prospects for research are to continue the study of the 1920-30’s Ukrainian translation heritage, namely the study of Ukrainian literary free and abridged translations of the 1920-30’s, the study of their similarities and of their connection with the then Ukrainian national literature.

Keywords: *abridged and free translation, E.Zbars’ka, domestication of translation, national literature, translated literature, literary polysystem theory, the 1920-30’s.*

ВСТУП

Період 1920-30-х років вважається періодом розквіту перекладацької справи. Відповідно, в період 1920-30-х років було зроблено надзвичайну кількість перекладів. Як говорить теорія літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара, перекладна література перебуває в певному взаємовідношенні з літературою національною одного й того ж самого періоду. Отже, в даній розвідці ми розглянемо таку спільну особливість перекладної та національної літератури періоду 1920-30-х років, як наявність іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” в творах перекладної та національної літератури періоду 1920-30-х років. Усвідомлюємо, що просто наявність іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” в якомусь творі перекладної або національної літератури ще не є достатньою підставою для проведення дослідження. Але звертає на себе увагу той факт, що в той час як в тогочасній національній літературі іменник “служба” та його похідну “службовець” використано в творах, дія яких розгортається в місті, в установах, що виглядає досить природно, доречність наявності “службовців” в диких, неосвоєних хащах

© Васильєва Н. В. [Васильева Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

[“Служащие” в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

півночі Канади початку 20-го століття (рік написання першотвору повісті “Казан” – 1914, повісті “Казанів син” – 1917) можна піддати сумніву. Отже привнесенню до аналізованих перекладів-переказів Е.Збарської іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” в порівнянні з використанням цих лексем в творах тогочасної національної літератури періоду 1920-30-х років і присвячено дану статтю.

Актуальність нашого дослідження зумовлюється тим, що останнім часом культурна спадщина періоду 1920-30-х років викликає активний інтерес дослідників-фахівців.

Огляд праць: Зокрема віддають належну шану філологічному доробку періоду 1920-30-х років фахівці-філологи. Видавництво Дмитра Бураго перевидало “Російсько-український академічний словник” А. Кримського та С.Єфремова (1924-1933 роки видання). У широкому доступі цей словник є наразі доступним за наступною електронною адресою [4]. За цією ж самою електронною адресою також присутні деякі інші словники, що їх було укладено та видано в період 1920-30-х років. Також досліджують доробок видатних письменників та поетів періоду 1920-30-х років наступні фахівці: присвятила творчості Майка Йогансена дисертаційне дослідження Ярина Володимирівна Цимбал [6]; висвітлює в дисертації взаємозв'язок між оригінальною та перекладацькою діяльністю Валер'яна Підмогильного А.І.Седлєрова [5]. Також присвячують увагу перекладацькій спадщині періоду 1920-30-х років дослідники-перекладознавці. Досліджує долі та перекладацький доробок перекладачів періоду 1920-30-х років Л.В.Коломієць в книзі “Український художній переклад та перекладачі періоду 1920-30-х років” [3]. Вийшла “Хрестоматія вибраних праць з перекладознавства “Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років” у видавництві “Нова книга” [2]. Займаються працями Ітамара Евен-Зогара фахівці-перекладознавці Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Присвятив низку статей періодові 1920-30-х років Т.В. Шмігер.

Об'єкт дослідження: випадки використання в проаналізованих творах літератури перекладної та національної іменника “служба” та похідних від нього.

Предмет дослідження: різниця між випадками використання іменника “служба” та його похідних в проаналізованих творах літератури національної та перекладної.

Методи дослідження: було використано метод узагальнення задля визначення спільних особливостей проаналізованих творів перекладної та національної літератури.

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai’ns’kyh hudozhnih perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars’koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl’jeva N. V.] nvasyljeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Мета статті: продемонструвати, як привнесення до перекладу іменника “служба” та похідних від нього наближає текст перекладу до тогочасної “міської” дійсності країни мови перекладу. Пояснити це явище з точки зору теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара.

Завдання дослідження:

Виявити випадки вживання іменника “служба” та його похідних в тогочасній національній літературі.

Виявити особливості тогочасної дійсності країни мови перекладу, які зумовили частотне використання іменника “служба” та його похідних в тогочасному мовленні, та, як наслідок, в тогочасній національній літературі.

Виявити випадки привнесення іменника “служба” та його похідних в аналізованих творах літератури перекладної.

Пояснити випадки використання іменника “служба” та його похідних в літературі як перекладній так і національній періоду 1920-30-х років з точки зору теорії літературної полісистеми.

Матеріал дослідження складали: переклади-перекази Е.Збарської анімалістичних повістей Джеймса Олівера Кервуда “Казан” та “Казанів син” та їх англійські оригінали. Також було проведено паралелі з використанням іменника “служба” в перекладі-переробці Е.Збарської анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни”. Крім того, в дослідженні було використано матеріал української національної літератури періоду 1920-30-х років: романи Валер’яна Підмогильного “Невеличка драма”, “Місто” та повість цього ж автора “Остап Шаптала”; повість Майка Йогансена “Пригоди Гаррі Руперта, Мак-Лейстона та інших”. Також ми звертались до творів загально радянської літератури, а саме – до оповідань тогочасного дитячого письменника Бориса Житкова та письменника-сатирика Михайла Зощенка.

Варто окремо зауважити, що дослідження використання іменника “служба” та його похідних в перерахованих щойно творах літератури перекладної та національної з точки зору теорії літературної полісистеми Ітамара Евен-Зогара ще не проводилось, що й зумовлює **новизну дослідження**.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

Рік видання перекладу-переказу Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” – 1928. Аналізований переклад Е.Збарської повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” – переклад-переказ. Відповідно, Е.Збарська

© Васильєва Н. В. [Васильева Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

[“Служащие” в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

переказує повість Джеймса Олівера Кервуда “Казан” використовуючи мовні засоби, що вони були в ужитку саме в період 1920-30-х років. Таким чином, в аналізованому перекладі-переказі Е.Збарської з’являються деякі явища та поняття, що вони були в активному вжитку в мовленні країни мови перекладу в період 1920-30-х років, але які відсутні в першотворі та в “пізнішому” (2015 рік видання) перекладі повісті “Казан” [12], що його було обрано для порівняння. Отже, одним із таких мовленнєвих засобів, відсутніх в першотворі та “пізнішому” перекладі повісті (переклад Олени Ломакіної 2015 року видання [12]), але присутніх в перекладі-переказі Е.Збарської є іменник “служба” та похідні від нього. Таким чином, описуючи спосіб життя Торпа, одного з хазяїв головного героя повісті – вовка-собаки Казана, перекладачка Е.Збарська пише: *Він зрідка приїздив до дружини. Нині Торп приїхав разом з нею, щоб повернутись на місце служби разом з нею* [10, с. 5]. До тексту перекладу іменник “служба” було введено за допомогою парафразу та переказу-компресії. Відповідно, в першотворі та в пізнішому перекладі Олени Ломакіної [12], що його було обрано для порівняння, іменник “служба” відсутній.

Так само шляхом парафразу було введено іменник “служба” і до інших перекладів-переказів Е.Збарської. До прикладу, бачимо привнесення цього іменника також і до перекладу-переробки Е.Збарської анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни”. Отже, описуючи стосунки головного героя повісті, Яна, з їхньою новою служницею, та їх плідну взаємодію у вивченні рослин, перекладачка, переказуючи-компресуючи зміст кількох сторінок тексту, пише: *Таких прогулянок було багато, але згодом Бріджета покинула службу; тоді Ян не міг уже з нею стріватись* [17, с.17]. Як вже було зазначено, до тексту перекладу-переказу Е.Збарської іменник “служба” “потрапляє” шляхом парафразу, отже в першотворі [21] та в пізнішому перекладі Леоніда Солонька та Марії Головки [18] іменник “служба” відсутній.

Можемо припустити, що наявність іменника “служба” та похідних від нього в перекладі-переказі Е.Збарської анімалістичної повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казан” та в перекладі-переробці анімалістичної повісті Ернеста Сетона-Томпсона “Маленькі дикуни” могла бути спричинена особливостями індивідуального стилю перекладачки, що, вони, в свою чергу могли бути зумовлені тогочасною цензурою або редакцією.

Щоб зрозуміти привнесення іменника “служба” до аналізованих перекладів-переказів Е.Збарської, варто звернутись до тогочасної національної літератури країни мови перекладу, адже література завжди віддзеркалює усі процеси та

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai'ns'kyh hudozhnyh perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] nvasyljeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

явища, що вони мають місце в житті того чи іншого суспільства. В даному дослідженні ми наведемо приклади з творів Валер'яна Підмогильного, Майка Йогансена та таких загальнорадянських письменників, як Борис Житков та Михайло Зощенко.

Зараз звернімося до прикладів використання іменника “служба” в романі Валер'яна Підмогильного “Невеличка драма”, що його було написано в 1930-му році, та який видавці роману (видавництво “Знання”, Київ, 2014, серія “Скарби”) характеризують як “своєрідний психологічний зріз життя людини в Україні в 1920-ті роки” [16]. Таким чином, в романі Валер'яна Підмогильного “Невеличка драма” кооператор Давід Семенович Іванчук, після того, як його знову було запрошено працювати у кооперативі, вмовляє свою дружину продовжувати працювати наступним чином: *Ні, ти, Тетяно, конешно, служби не бросай...* [16, с.231]. В цьому ж самому романі на пояснення Марти про те, що її заробітної платні не вистачить, щоб платити підвищеного комірною, орендар відповідає наступним чином: *Це я знаю. Та тільки хіба з самої служби люди живуть?* [16, с.234]

Також бачимо іменник “служба” і в творах тогочасного загальнорадянського письменника-сатирика Михайла Зощенка. До прикладу, в своїй “Блакитній книзі” (рік написання 1934-1935) в оповіданні “Рассказ про няню или прибавочная ценность у этой профессии” письменник пояснює необхідність подружжя Фарфорових найняти няню наступним чином: *Но тут тем более им выгодней было иметь няню, чем самой мадам Фарфоровой покинуть место службы и удалиться с производства* [8, с.42]. В оповіданні “Романтическая история с одним начинающим поэтом” ...*поэт до того упал духом, что дал себе обещание, в случае если он выпутается благополучно из создавшегося положения, непременно найти службу, чтобы не полагаться в дальнейшем на чистое искусство* [8, с.261].

Також бачимо іменник “служба” і в творах одного з видатних загальнорадянських дитячих письменників періоду 1920-30-х років Бориса Житкова. Таким чином, батько одного з головних героїв оповідання “Про обезьянку” *идёт утром на службу: Вот отец идёт утром на службу. Почистился, надел шляпу, спускается по лестнице* [7, с.13]. Присутній іменник “служба” також і в оповіданні Бориса Житкова “Про волка”. Змальовуючи складнощі утримання вовка у місті автор пише: *Когда я шёл со службы домой, меня на улице остановил полицейский пристав: – Простите, это вы волка держите?* [7, с.40].

© Васильєва Н. В. [Васильева Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

«Служащие» в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Про поширеність, порівняно з мовленням сучасним, іменника “служба” в тогочасному мовленні та, відповідно, в тогочасній національній літературі, може свідчити той факт, що в тогочасній національній літературі присутні різні похідні від іменника “служба”. Зокрема, присутнє похідне від іменника “служба” дієслово “служити”. Присутнє воно, зокрема, в романі Валер’яна Підмогильного “Невеличка драма”. Таким чином, головна героїня роману Марта *служить* [16, с.178] в махортресті. Колега Марти, Ліна Лісова, пояснює тій причини свого одруження наступним чином: *Це... життєва річ, та й годі. ... Він служить, я служу, якось можна жити...* [16, с.15]. Крім того, *служить* у нархарчі [16, с.18] Тетяна Ничипорівна, дружина кооператора Іванчука. В свою чергу, кооператор Давід Семенович Іванчук радить своїй дружині Тетянні Ничипорівні: *Но ні за тим я совітую тобі, Тетянко, служити щоб грошей більше було, я на гроші не жадний* [16, с.232]. Також наявне дієслово “служити” і в повісті Валер’яна Підмогильного “Остап Шаптала”: *служив на гамарні* [15, с.128] (гамарня – металоплавильна майстерня – [14, с.789]). головний герой повісті – Остап Шаптала.

Також бачимо похідне від іменника “служба” дієслово “служити” і в творах ще одного видатного письменника та перекладача періоду 1920-30-х років – Майка Йогансена: *служить на сірчано-квасному* (заводі – пояснення наше – Н.В.) [9, с.382] головний герой повісті “Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших” Гаррі Руперт.

Також присутнє дієслово “служити” і в творах тогочасного загально радянського письменника-сатирика Михайла Зощенка. До прикладу, в оповіданні “Рассказ про няню или прибавочная ценность у этой профессии”, що ми його вже цитували, подружжя Фарфорових *...сами не могли своему ребёнку обеспечить любовь и ласку* [8, с.42] тому що *Они оба-два служили на производстве* [8, с.42]. В оповіданні Зощенка “Мелкий случай из личной жизни” серії “Рассказы о коварстве” автор висловлює припущення про одного з героїв твору, що *...может быть, он служит на оптическом заводе и там даром раздают очки* [8, с.179]. В оповіданні цього ж автора “Происшествие” *Такая молодая женщина с ребёнком* [8, с.320] *...едет с ним в Новороссийск. У неё муж, что ли там, служит на заводе* [8, с.320].

Отже, як бачимо, в тогочасній національній літературі присутнє похідне від іменника “служба” дієслово “служити”, що може бути підтвердженням розповсюдженості іменника “служба” та його похідних в тогочасному мовленні.

Також в тогочасній національній літературі бачимо й інші похідні від іменника “служба”. До прикладу, похідний від іменника “служба” іменник

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai’ns’kyh hudozhnyh perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars’koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl’jeva N. V.] nvasyljeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

“службовець”. Бачимо похідний від іменника “служба” іменник “службовець” зокрема в романі Валер’яна Підмогильного “Місто”. Таким чином, зображаючи найперше заняття, що його головний герой роману “Місто” Степан Радченко проводив на курсах українізації, Підмогильний пише: *Службовці сиділи роєм коло зсунутих столів проти чималого шматка лінолеуму, що правив за класну дошку* [14, с.397]. Також наявна лексема “службовець” і в романі Валер’яна Підмогильного “Невеличка драма”. Отже, Підмогильний зображає вагання одного з героїв роману Юрія Славенка щодо можливості чи неможливості його стосунків із головною героїнею роману діловодкою Мартою наступним чином: *Уявити тільки собі – він людина поважна, людина науки, почав би лицятись до якоїсь радторгслужбовки, марнувати для неї дорогоцінний час, почав би принижуватись, запобігати перед нею, зітхати, мучитись любовною хворобою, як останній йолоп, а може ще й змагатись за неї з тими хлопчиськами, що коло неї круяться!* [16, с.97] Потім того, Коли Славенко почав зустрічатися з Мартою, зображаючи швидкоплинність їхніх побачень, автор пише: *З сьомої до дванадцятої – п’ять довгих годин – майже робітний день службовця, збігали їм суцільною яскравою миттю, сліпучою і раптовою, як спалах мангану* [16, с.133]. Ще один Мартин знайомий, Льова Роттер, після того, як Марту було скорочено, *...не побачивши Марту серед службовців, що виходили після праці з установи, вельми збентежився і вирішив нареши́ті навідатись до неї додому* [16, с.266].

Бачимо похідний від іменника “служба” іменник “службовець” також і в творах тогочасного загально-радянського письменника Михайла Зощенка. До прикладу, в оповіданні “Забавное приключение” серії “Рассказ о любви” *Жена одного служащего, довольно молодая и очень интересная дама влюбилась в одного актёра* [8, с.125]. Одна з дійових осіб оповідання Зощенка “Мелкий случай из личной жизни” серії “Рассказы о деньгах” *...поскольку служащая и не очень дорожит местом, – она любит опаздывать* [8, с.46].

Отже, як бачимо, в творах тогочасної вітчизняної та загально радянської літератури, де зображується міське життя, іменник “службовець”, похідний від іменника “служба” присутній. Адже на час виконання аналізованих перекладів-переказів Е.Збарської творів Джеймса Олівера Кервуда (рік видання перекладу повісті “Казан” – 1928, повісті “Казанів син” – 1930) службовці становили достатньо широкий прошарок міського населення (дія більшості цитованих творів національної літератури відбувається в місті). Отже, позначилась ця особливість професійного та соціального складу країни мови перекладу також і на літературі

© Васильєва Н. В. [Васильева Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

[“Служащие” в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

перекладній. Як ми вже зазначали у вступі до даної статті, присутній іменник “службовець” також і в творах літератури перекладної, а саме в перекладі-переказі Е.Збарської повісті Джеймса Олівера Кервуда “Казанів син”. Таким чином, даючи характеристику Мак-Таггартові, одному з головних героїв анімалістичної повісті “Казанів син” (“Baree, son of Kazan” [20]) Джеймс Олівер Кервуд пише: *McTaggart had been factor at Lac Bain for seven years. In the company's books down in Winnipeg he was counted a remarkably successful man* [20, с.36]. В перекладі-переказі Е.Збарської *a remarkably successful man* “перетворюється” на *найкориснішого службовця*: *У книжках компанії Гудзонової затоки його було записано як найкориснішого службовця* [11, с.57]. До тексту перекладу похідна іменника “служба” – “службовець” “потрапляє” шляхом трансформації конкретизації.

Отже, як бачимо, іменник “служба”, та похідні від нього присутні як в творах літератури національної, так і в творах літератури перекладної (переклади-перекази Е.Збарської). Але звертає на себе увагу той факт, що в творах літератури національної дія відбувається в місті: в установах, в махортресті, на курсах українізації, тощо. Тоді як в першотворах повістей Джеймса Олівера Кервуда (та в пізнішому перекладі повісті “Казан” Олени Ломакіної [12]) дія відбувається в глухих незайманих лісах півночі Канади початку ХХ-го сторіччя. Таким чином, використання перекладачкою іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” ніби переносять дію з “неходжених канадських нетрів” [13, с.237] півночі Канади початку ХХ-го століття, де вона відбувалась в першотворі, до тогочасного міського оточення країни мови перекладу, тобто до тогочасної “конторської”, “канцелярської” дійсності українських установ 1920-30-х років. Що, в свою чергу, дає нам підстави вважати привнесення до тексту перекладу іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” одомашненням, наближенням перекладу до тогочасної урбаністичної, міської дійсності країни мови перекладу.

Як писав в своїй праці “Місце перекладної літератури в літературній полісистемі” відомий ізраїльський мовознавець Ітамар Евен-Зогар, *Перекладні твори ...приймають специфічні норми, манери та лінії поведінки, що є наслідком їхніх стосунків з іншими вітчизняними співсистемами* [1, с.31]. Отже, можемо припустити, що саме внаслідок “стосунків” з “вітчизняними співсистемами” така “специфічна норма, манера та лінія поведінки” [1, с.31], як привнесення до перекладу іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” з’являється в кількох перекладах-переказах (“Казан” та “Казанів син”) Е.Збарської.

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai'ns'kyh hudozhnyh perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] nvasylyeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Можемо припустити, що ця “спільна лінія поведінки” [1, с.31] з’являється в перекладах внаслідок особливостей індивідуального стилю перекладачки, що могли бути зумовлені специфікою тогочасного життя, що знайшла своє відображення в тогочасному мовленні країни мови перекладу.

Також, можемо припустити, що наявність в перекладах-переказах Е.Збарської іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець” могла бути зумовлена фоновими знаннями перекладачки та її життєвим досвідом. Тобто, в даному випадку, скоріше йдеться про відсутність у перекладачки фонових знань, необхідних для виконання перекладу творів пригодницької анімалістичної літератури, дія яких відбувається в дрімучих непроникних лісах півночі Канади.

Також, можемо припустити, що поява в аналізованих перекладах творів Джеймса Олівера Кервуда, тобто поява в густих, непрохідних, непролазних хащах півночі Канади початку ХХ-го століття “служби” та “службовців” могла бути викликана тим, що точне відтворення жанрових особливостей твору (пригодницька анімалістика) не становило домінанту перекладачки.

Також, можемо припустити, що привнесення іменника “служба” та “службовець” могло бути зумовлено тогочасною загальнодержавною тенденцією до одомашнення та наближення перекладів до тогочасної дійсності країни мови перекладу. Також, тогочасна тенденція до одомашнення перекладів могла бути почасти зумовлена “залізною завісою”.

ВИСНОВКИ

Переклади-перекази Е.Збарської повістей Джеймса Олівера Кервуда “Казан” та “Казанів син” було наближено до тогочасної дійсності країни мови перекладу, було одомашнено шляхом привнесення іменника “служба” та похідного від нього іменника “службовець”.

Іменник “служба” зустрічається також і в інших перекладах-переказах Е.Збарської, що могло бути спричинено особливостями її індивідуального стилю.

Іменник “служба” та похідний від нього іменник “службовець” присутній також і в тогочасних творах вітчизняної та загальнорадянської літератури, що може бути підтвердженням однієї з ідей теорії полісистеми Ітамара Евен-Зогара про взаємозв’язок між вітчизняною та перекладною літературами.

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

© Васильєва Н. В. [Васильева Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

[«Служащие» в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Перспективним вважаємо подальше дослідження перекладацької спадщини періоду 1920-30-х років, а саме – подальше вивчення скорочених перекладів-переказів та перекладів-переробок періоду 1920-30-х років, їх спільних особливостей та їх зв'язку з тогочасною національною літературою.

Література

1. *Евен-Зогар, Итамар* Місце перекладної літератури в літературній полісистемі, пер. Андрій Савенець, [в:] Літературознавчі та лінгвістичні студії. Загальна редакція Нелі Лисенко та Романа Мниха. – Дрогобич: Коло, с.30-38. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/translated/iez-misce-pl.pdf>
2. *Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю.* Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад» / укладачі Леонід Черноватий і В'ячеслав Карабан. – Вінниця, Нова книга, 2011. - 504 с.
3. *Коломієць Л.В.* Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років. Матеріали до курсу “історія перекладу”/ Лада Володимирівна Коломієць. – К.:Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2013. – 559с.
4. Російсько-український академічний словник. А. Кримського та С.Єфремова (1924-1933 роки видання). [Електронний ресурс] Режим доступу: g2u@org.ua
5. *Седлерова А.І.* «Мовний та позамовний контекст перекладацького доробку В. Підмогильного (на матеріалі перекладів з французької мови)» автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.16 / А.І. Седлерова; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2013. – 19с. – укр.
6. *Цимбал Я.В.* Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20-30-х років: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01/ Ярина Володимирівна Цимбал. – Київ: Б.в., 2003.

Джерельна база

7. *Житков Б. С.* Рассказы о животных. – Смоленск: Русич, 2007. – 64с.
8. *Зоценко Михаил*, Собрание сочинений в трёх томах. Т.2. Голубая книга: [рассказы, комедии] / Михаил Зоценко. – М.: АСТ: Зебра Е, 2010. – 384с.
9. *Йогансен, Майк*, Пригоди Мак-Лейстона, Гаррі Руперта та інших сс. 227-390 // Майк Йогансен Вибрані твори / Упоряд. Р.Мельників. – Київ, “Смолоскип”, 2009. – 768с.
10. *Кервуд, Дж.О.* Казан - переказала для дітей Е. Збарська. Х.: ДВУ, 1928, 108с.
11. *Кервуд, Дж.О.* Казанів син. [скоротивши переказала Е.І. Збарська] Х.,К.: Молодий більшовик, 1930. – 143с.

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai'ns'kyh hudozhnih perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materiali skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi’)]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] nvasylijeva@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

12. Кервуд, Дж. О. Вовк Казан – відданий друг. Переклад з англійської Олени Ломакіної. К.: Знання, 215. – 190с. – (Скарби: молодіжна серія)
13. Кервуд Дж. О. Король Гризлі. Львів, Видавництво Старого Лева, 2016. Серія Чотири лапи. 236с. Переклад Анатолій Саган.
14. Підмогильний, В.П., Місто // Оповідання. Повість. Романи. / Вступ. ст., упоряд. І приміт. В.О. Мельника; Ред. Тому В.Г. Дончик. – К.: Наукова думка, 1991. – 800с. – (Б-ка укр. літ. Рад. укр. літ.)
15. Підмогильний, Валер'ян. Остап Шаптала // Третя революція: Оповідання, повісті, роман / В.П.Підмогильний; Передм., упоряд. С.І.Луцій. – К.: Укр. письменник. 2012 – 619с.
16. Підмогильний, В. Невеличка драма: роман на одну частину / Валер'ян Підмогильний. – К.: Знання, 2014. - 294с. – (Скарби).
17. Сетон-Томпсон, Е. Маленькі дикуни. скорочений переклад-переробка Є.Збарської. Державне видавництво України, 1929. – 120с.
18. Сетон-Томпсон, Е. Два маленьких дикуни: повість / Ернест Сетон-Томпсон; пер. з англ. Леоніда Солонька, Марії Головки. – К.: Знання, 2017. – 367с. – (Скарби: молодіжна серія).
19. James Oliver Curwood. Kazan. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ebooksread.com/authors-eng/james-oliver-curwood/kazan-8-4.shtml>
20. James Oliver Curwood. Baree, son of Kazan. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ebooksread.com/authors-eng/james-oliver-curwood/baree-son-of-kazan-01e.shtml>
21. Thompson Seton, Ernest. Two Little Savages, [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.gutenberg.net/dirs/1/3/4/9/13499/13499-h/13499-h.htm>

References

1. Even-Zohar, Itamar *Mistse perekladnoyi literatury v literaturniy polisystemi*. Translated by Andriy Savenets'. [The position of translated literature within the literary polysystem]. Available at: <http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/papers/translated/iez-misc-pl.pdf>
2. Kalnychenko O.A. Poliakova Yu.Yu. *Ukrayins'ka perekladoznavcha dumka 1920-kh – pochatku 30-kh rokiv* [Ukrainian translation studies thought of the 1920's and of the beginning of 1930's. Edited by Leonid Chernovaty and Vyacheslav Karaban] – Vinnytsya, «Nova Knyha» Publ., 2011. 504p.
3. Kolomiyets L.V. *Ukrayins'kyi khudozhnii pereklad ta perekladachi 1920-30-kh rokiv* [Ukrainian Literary Translation and Translators of the 1920-30's]. Kyivs'kyi universytet Publ., 2013, 559p.
4. Russian-Ukrainian Academic dictionary by A.Kryms'kyi and S.Yefremov. Available at: r2u@org.ua

© Васильєва Н. В. [Васильєва Н. В.] nvasilyeva@gmail.com

«Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) (Українською)

["Служащие" в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской) (На укр. яз.)]

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

5. Sedlerova A.I. *Movnyi ta pozamovnyi kontekst perekladats'koho dorobku V. Pidmohyl'noho (na materialy perekladiv z frantsuz'koyi movy)* [Lingual and extralingual context of Valer'yan Pidmohyl'nyi's translation heritage (based on the translations from French language)].

6. Tsymbal Yaryna. The works of Mike Johansen in the context of Ukrainian avant-garde of the 1920-30's. Ph.D. phil. sci. diss.. Kyiv, 2003. (In Ukr.)

7. Zhytkov B.S. *Rasskazy o zhyvotnykh*. [Stories about animals]. Smolensk, Rusich Publ., 2007 – 64p.

8. Zoshchenko Mikhail. *Sobraniye sochineniy v triokh tomakh*. [Collected Works in three volumes]. Tom 2 [Volume2], Golubaya kniga (rasskazy, komediyi) [The blue book: Stories, Comedies] Moscow.: AST: Zebra E publishers, 2010. 384p.

9. Yohansen, Mike, *Pryhody Mak-Leistona, Harry Ruperta ta inshykh*. [Adventures of Mac-Leiston, Harry Ruppert and others]. Mike Yohansen, Selected works. Kyiv, Smoloskyp publ. 2009, 768p.

10. Kervud Dzh. O. *Kazan*. Kharkiv, Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy Publ., 1928. 108p. (Engl. ed.: James Oliver Curwood. Kazan)

11. Kervud Dzh. O. *Kazaniv syn*. Kharkiv, Kyiv, Molodyi Bil'shovyk Publishers, 1934. 143 p. (Engl. ed.: James Oliver Curwood. Baree, Son of Kazan)

12. Kervud Dzh. O. *Vovk Kazan – viddanyi drug*. Kyiv, Znannya Publ. 2015. – 190p. (Engl. ed. James Oliver Curwood. Kazan)

13. Curwood James Oliver. *Korol' gryzli* [Engl. ed. The Grizzly King] Vydavnytstvo Staroho Leva publ. 2016, 236 p.

14. Pidmohyl'nyi V.P. *Misto* [The City] // *Opovidannya. Povist'. Romany*. [Stories. Tale., Novels] Kyiv, Naukova dumka Publ., 1991. 800 p.

15. Pidmohyl'nyi Valeryan. *Ostap Shaptala // Tretya revolyutsia: Opovidannya, povisti, roman*. [The third Revolution: Stories, tales, novel]. Kyiv, Ukr. pys'mennyk Publ. 2012. 619p.

16. Pidmohyl'nyi V. *Nevelychka drama* [A little touch of Drama] Kyiv, Znannia Publ., 2014. 294p.

17. Seton-Tompson, E. *Malen'ki dykuny*. Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy Publ., 1929. 120p. (Engl. ed.: Thompson Seton, Ernest. Two little savages)

18. Seton-Tompson, E. *Dva malen'kyh dykuny*. Kyiv, Znannya Publ. 2017. – 367 p. (Engl. ed.: Thompson Seton, Ernest. Two little savages)

19. James Oliver Curwood. *Kazan*. Available at:

<http://www.ebooksread.com/authors-eng/james-oliver-curwood/kazan-8-4.shtml>

20. James Oliver Curwood. *Baree, son of Kazan*. Available at:

<http://www.ebooksread.com/authors-eng/james-oliver-curwood/baree-son-of-kazan-01e.shtml>

21. Thompson Seton, Ernest. *Two Little Savages*. Available at: <http://www.gutenberg.net/dirs/1/3/4/9/13499/13499-h/13499-h.htm>

(Translation problems)

“Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30's Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars'ka) (in Ukrainian) [«Sluzhbovtci» v ukrai'ns'kyh hudozhnyh perekladah periodu 1920-30-h rokiv (na materialy skorochenyh perekladiv-perekaziv E. Zbars'koi')]

© Vasylyeva N. V. [Vasyl'jeva N. V.] nvasylyeva@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

УДК 811.111'42:395

Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /

Статья поступила в редакцию] – 20.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 25.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 92.21 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.14>

ДИСКУРС БРЕНДУ ALAIN DUCASSE У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Л. В. Клименко (м. Київ, Україна)

ledak@i.ua

кандидат філологічних наук, науковий співробітник Інституту філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено дослідженню соціодискурсивних особливостей медійного побутування бренду у сучасному медіапросторі. Визначено, що використання віртуальної медіасфери наразі є ключовим фактором успіху і невід'ємним інструментом задля реалізації бізнесових стратегій. Соціальну взаємодію у формі дискурсивної діяльності, яка відбувається з приводу і навколо бренду у медіапросторі, представлено як цілісне утворення, дискурсивну формацію, що формується і складається з системи дискурсивних практик. Застосування понять дискурсивної практики, дискурсивних акторів, дискурсивних спільнот дозволило відтворення дискурсивних моделей бренд-комунікації на прикладі бренду Alain Ducasse. В залежності від дискурсивних ролей виокремлено дискурсивні спільноти. Визначено, що на основі діяльнісних ідентифікаторів всі дискурсивні практики можна поділити на дві основні групи: відбрендіві й добрендіві. Виділено два типи дискурсивних ролей: соціокатегоріальні і ситуативні. Соціокатегоріальні ролі, відмічені стереотипами комунікативної поведінки, є стабільними, конструюються соціо професійною приналежністю комунікантів і мають певну додискурсивну основу. До них віднесено лідера бренду, спільноту причетних до нього, спільноти кулінарних експертів, знавців, журналістів. Ситуативний характер дискурсивних ролей властивий представникам спільнот широкого інтернет-загалу:

© Клименко Л. В. [Клименко Л. В.] *ledak@i.ua*

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
[Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

споживачам, потенційним споживачам, ситуативним комунікаторам. Дискурс бренду має інтердискурсивну природу, є дискурсом діяльнісного спрямування, а дискурсивні практики сприяють реалізації основної стратегічної мети іміджевого формування.

Ключові слова: дискурс бренду, дискурсивна формація, дискурсивна спільнота, дискурсивна роль, медіапростір.

ДИСКУРС БРЕНДА ALAIN DUCASSE В СОВРЕМЕННОМ МЕДИАПРОСТРАНСТВЕ

Л. В. Клименко (г. Киев, Украина)
ledak@i.ua

кандидат филологических наук, научный сотрудник Института филологии,
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бул. Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена исследованию социодискурсивных особенностей медийного бытования бренда в современном медиапространстве. Определено, что использование виртуальной медиасферы сейчас является ключевым фактором успеха и неотъемлемым инструментом для реализации бизнес стратегий. Социальное взаимодействие в форме дискурсивной деятельности, происходит по поводу и вокруг бренда в медиапространстве, представлено как целостное образование, дискурсивной формации, которая формируется и состоит из системы дискурсивных практик. Применение понятий дискурсивной практики, дискурсивных актеров, дискурсивных сообществ позволило воспроизведение дискурсивных моделей бренд-коммуникации на примере бренда Alain Ducasse. В зависимости от дискурсивных ролей выделены дискурсивные сообщества. Определено, что на основе деятельностных идентификаторов все дискурсивные практики можно разделить на две основные группы: отбрендовые и добрендовые. Выделены два типа дискурсивных ролей: социокатегориальные и ситуативные. Социокатегориальные роли, отмеченные стереотипами коммуникативного поведения, являются стабильными, конструируются социопрофессиональной принадлежностью коммуникантов и имеют определенную додискурсивную основу. К ним отнесены лидеры бренда,

(Translation problems)

Discourse of the brand Alain Ducasse in modern media sphere (in Ukrainian) **[Dyskurs brendu Alain Ducasse u suchasnomu mediaprostori]**

© **Klymenko L. V.** [**Klymenko L. V.**] ledak@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

сообщество причастных к нему, сообщества кулинарных экспертов, знатоков, журналистов. Ситуативный характер дискурсивных ролей свойственный представителям сообществ широкой интернет-общественности: потребителям, потенциальным потребителям, ситуативным коммуникаторам. Дискурс бренда имеет интердискурсивную природу, является стилем деятельностного направления, а дискурсивные практики способствуют реализации основной стратегической цели имиджевого формирования.

Ключевые слова: дискурс бренда, дискурсивная формация, дискурсивная сообщество, дискурсивная роль, медианпространство.

**DISCOURSE OF THE BRAND ALAIN DUCASSE IN MODERN MEDIA
 SPHERE**

L. V. Klymenko (Kyiv, Ukraine)
 ledak@i.ua

PhD (Philology), research associate of Institute of Philology
 Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The paper is devoted to analyzing of the media brand routine's socio discourse characteristics, where a brand embodied in the complex of strategic ideas. It is pointed that the use of the virtual media sphere is an essential tool for business strategies implementation. Social interaction as a discourse activity, taking place regarding to the brand in media space, is considered as an integral and discursive formation made up of the discursive practices' system. Using concepts of discursive practices, discursive actors, and discourse communities allows rendering discursive brand communication in terms of Le Groupe Ducasse project. Discourse communities are identified according to discursive roles. Taking into consideration activity identifiers, all discursive practices can be divided into two major groups: brand-efferent and brend-afferent. Two types of discursive roles are specified: socio-categorical and situational. Socio-categorical roles, characterized by communicative behavioural stereotypes, are constant, developed according to socio-professional communities, and have afferent background. The

© Клименко Л. В. [Клименко Л. В.] ledak@i.ua

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
 [Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблеми переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

brand's leader, community of people involved with it, community of food experts, connoisseurs, and journalists are among them. Situational character of discursive roles is common for the representatives of the wide Internet community: consumers, potential customers, situational communicators. Brand discourse has interdiscursive character, and considered to be an activity directed discourse, while discursive practices help to implement the main strategic goal of image formation.

Key words: *brand communication, brand discourse, discursive formation, discourse community, discursive role, digital media space.*

Сучасні суспільні глобалізаційні процеси спричинили динамічні зміни характеру соціодискурсивної діяльності. Тенденції до відкритості, інтерактивності, демонополізації знань, спричинені запровадженням цифрових інформаційних технологій, призвели до зміни сучасного медійного ландшафту [12] і зумовили появу так званих *нових* ЗМІ – Інтернет-платформ, соціальних мереж, тематичних блогів, професійно орієнтованих ресурсів, онлайнових версій традиційних медіа тощо. Нова віртуальна модель трансляції інформації стрімко проникає до різних суспільних сфер від міжособистісного спілкування до інституційної комунікації. Як бізнесові структури, так і суспільні організації й установи надають дедалі більше уваги комунікації з громадськістю, формуванню і підтриманню власного іміджу не тільки через традиційні медійні канали, а й із застосуванням нового, цифрового медійного простору. Вагома частина сучасного медіапростору присвячена так званій бренд-комунікації, причому під терміном бренд зазвичай розуміється структура, наділена соціально-психологічним значенням, яка є образом соціального об'єкту, сукупністю особистісних і конвенційних смислів, що об'єктивуються у свідомості реципієнтів як реакція на стимул - ім'я бренду [1], або ж як сукупність стратегічних культурних ідей [3, с. 29].

Хоча питання дискурсивної діяльності навколо бренду дістали широкого висвітлення у журналістиці [3, 11], маркетингології [6,8,10] і психології [1], їхні лінгвістичні аспекти залишаються майже недослідженими, отже зумовлюють актуальність розробки мовознавчих підходів до дослідження бренд-комунікації.

Дискурсивну діяльність, яка відбувається з приводу і навколо бренду у медіапросторі, можна представити як цілісне утворення, дискурсивну формацію, що формується системою дискурсивних практик. Дискурсивна формація – одне з ключових понять теорії аналізу дискурсу французького філософа і культуролога

(Translation problems)

Discourse of the brand Alain Ducasse in modern media sphere (in Ukrainian) **[Dyskurs brendu Alain Ducasse u suchasnomu mediaprostori]**

© Klymenko L. V. [Klymenko L. V.] ledak@i.ua

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

М. Фуко, який говорить про неї як критерій розрізнення типів, видів, жанрів дискурсу, а сам термін дискурс визначає як сукупність висловлювань, приналежних до тієї самої формації [9]. Назвавши теорію археологічною, Фуко представив її як метод дослідження. Археологічна теорія М.Фуко висуває певні методологічні вимоги [7]: можливість виявлення закономірностей дискурсу тільки з аналізу самого дискурсу, а об'єкт дискурсу може мати наскрізний характер, бути оприявленим у різних текстах, науках, дисциплінах, соціальних інститутах.

В.Б.Бурбело виводить теорію М.Фуко до соціодискурсивної площини, аналізуючи національну специфіку соціодискурсивної інтеграції одного з ключових для сучасної доби, поняття *сталого розвитку* (*le développement durable*). Стверджуючи, що єдність цього нового типу дискурсу «ґрунтується, передусім, на принципі інтеграції різних дискурсивних практик, що традиційно належать до різних галузей і, відповідно, до різних типів дискурсів, спрямовуючи їх на досягнення конкретної практичної мети, що є визначальною рисою проектоцентричної діяльності» [2, с.303], В.Б.Бурбело пропонує на його позначення термін *дискурс проекту*.

Застосування понять дискурсивної практики, дискурсивних акторів, дискурсивних спільнот відкриває перспективи дослідження дискурсу окремих брендів за допомогою **методів** лінгвокомунікативного (діяльнісного) аналізу. **Об'єктом** статті є дискурсивна медійна взаємодія учасників комунікації з приводу бренду, а **предметом** - визначення особливостей побутування їхніх дискурсів, можливі ролі дискурсивних акторів – мовних особистостей, членів тих чи інших дискурсивних спільнот. **Матеріалом** цієї розвідки обрано дискурс бренду *Alain Ducasse* (з робочою назвою *Le Groupe Ducasse*). Засновником і лідером бренду є відомий французький шеф-кухар Ален Дюкас, імперія якого об'єднує 27 ресторанів по всьому світі, 3 фермерських господарства з вирощування органічних продуктів, готельну мережу, аматорську кулінарну школу, школу кондитерського мистецтва, видавничу установу, навчальний центр для професіоналів гастрономічної галузі, а також підприємство з організації кулінарних подій.

Le Groupe Ducasse є одним з світових лідерів і законодавцем мод у галузі *haute cuisine* - високої гастрономії, філософією якого є позиціонування кулінарії як особливого виду мистецтва, зміщення акцентів по відношенню до процесу споживання, коли на зміну традиційному розумінню понять «їсти» та «пити» приходять практики високої кухні, як-от «їсти з розумінням» і «пити з

© Клименко Л. В. [Клименко Л. В.] ledak@i.ua

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
[Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

**PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]**

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

розумінням». Тут діють інші критерії оцінювання страв, перевага переходить від поживних і смакових властивостей на користь гедоністичних. Символічний смисл застілля набуває більшої значущості порівняно з утилітарними характеристиками їжі, а споживач є запрошеним до "декодування" глибини й виразності гастрономічного послання. *Haute cuisine* більшою мірою, ніж звичайна гастрономія оприявлює свою комунікативну природу у так званому *art de la table* – структурованій комунікативній практиці, що здійснюється у публічному комунікативному просторі, організованому навколо столу на основі ритуальних комунікативних моделей взаємодії між її учасниками (див. попередні роботи автора [4,5]), а обговорення гастрономічного досвіду, як невід'ємна складова кожного застілля, є джерелом спільного смислотворення.

Стратегічною лінією бренду є максимальна присутність у медіапросторі задля інформаційної популяризації. Ім'я засновника щодня фігурує на шпальтах газет, телебаченні, у віртуальному медіапросторі, його діяльність є предметом обговорення на професійних і непрофесійних форумах, під час наукових колоквиумів, на суспільно-політичних заходах, у тематичних блогах тощо. Такі соціальні мережі, як Twitter, Facebook, Pinterest є платформами, де бренд розповідає кулінарні історії, інформує про особливості своєї діяльності, наймає працівників, надає можливість зробити дописи користувачам. Очевидно, що дискурсивно-комунікативна діяльність навколо *Le Groupe Ducasse* є широким медійним явищем, яку проект моделює навколо себе, а медійні дискурсивні практики складають особливий різнорівневий процес взаємодії у масовій, міжгруповій та міжособистісній формах у широкому соціо професійному, прагматично вмотивованому контексті.

Всі дискурсивні практики можна поділити на дві основні групи, визначені на основі діяльнісних ідентифікаторів відносно бренду: ініційовані брендом й ініційовані широким загалом. Джерелами відбрендової серії практик є такі дискурсивні спільноти, як сам бренд, його співробітники, дослідники тощо; джерелом добрендової серії – широкий загал, експерти, журналісти, споживачі, конкуренти тощо.

В залежності від дискурсивних ролей, у межах проекту *Le Groupe Ducasse* виділяємо декілька дискурсивних спільнот й їхніх акторів.

Лідер бренду. А.Дюкас є головним актором і мотиватором комунікації. Позиціонування і цілісність сприйняття бренду *Le Groupe Ducasse* як соціального об'єкту обумовлено харизматичною особистістю лідера, а статус одного з найкращих представників професії гарантує А.Дюкасу особливі комунікативні

(Translation problems)

Discourse of the brand Alain Ducasse in modern media sphere (in Ukrainian) [Dyskurs brendu Alain Ducasse u suchasnomu mediaprostori]

© Klymenko L. V. [Klymenko L. V.] ledak@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

повноваження [13]. Бренд-комунікація здійснюється, передусім, через ім'я його лідера, немов би маркується ним, як-от, наприклад, у назві інтерв'ю виданню "The daily meal" «Interview with Alain Ducasse, the 'Glocal' French Superstar Chef» А.Дюкаса позиціонується як суперзірка [15]

Причетні до бренду. У своїй дискурсивній діяльності співробітники і представники проекту становлять окрему дискурсивну спільноту, яку визначаємо як *причетні до бренду*, або, іншими словами, *ті, хто на нього «працює»*. Характер дискурсивної діяльності причетних до бренду співробітників зумовлено єдиною прагматичною настановою формування позитивного іміджу, сприяння встановленню лояльного ставлення до бренду, а також сферою професійної діяльності кожного з них, серед яких: ресторанна та готельна справи, виробництво, консультування та освітня діяльність, видавнича справа, культурна діяльність, сфера гостинності тощо. Особливу комунікативну роль у цій дискурсивній спільноті відіграють *соціальні комунікатори* (бренд-комунікатори мовою маркетологів), уповноважені спілкуватися від імені проекту. У соціальних мережах вони є *модераторами* сторінок, а їхні публікації і коментарі можна розпізнати завдяки вживанню особового прислівника першої особи *pous* (ми) у формі множини), як-от, наприклад, на основній сторінці у Facebook (рис.1):

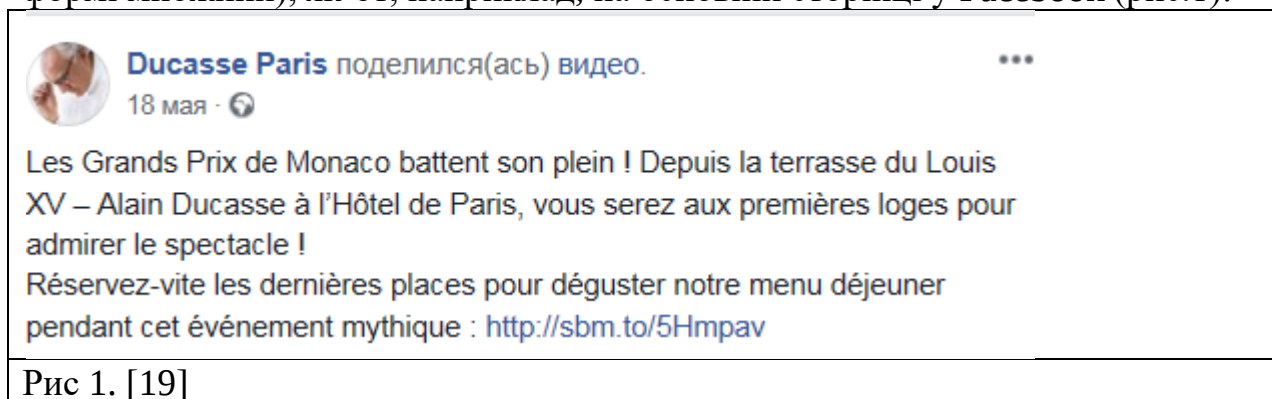

Рис 1. [19]

До складу цієї спільноти відносимо також представників PR служб, які виробляють и розповсюджують рекламу бренду, науковців, що беруть участь у дослідженнях на його замовлення, працівників кадрових служб, які публікують оголошення про вакансії на сторінках у соцмережах та Інтернет-платформах.

Учні Дюкаса, а також *ті, хто співпрацював із брендом* у минулому. Їхня комунікативна роль – роль свідків - часто реалізується у дискурсивних фрагментах-цитуваннях їхніх спогадів, як-от фрагмент з інтерв'ю одного з учнів, в якому він пояснює принципи роботи шеф-кухаря: «*Dès qu'il entre quelque part, il repère immédiatement le détail qui cloche*», souligne Denis Courtiade, chef de salle du

© Клименко Л. В. [Клименко Л. В.] ledak@i.ua

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
[Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Plaza-Athénée» [14].

Спільноти, які поділяють ідеологію бренду. Йдеться про дискурсивні спільноти, які обізнані про його діяльність і відчують позитивні емоції до нього. Так, наприклад, у соціальній мережі Facebook є група під назвою Paris 2024, створена з нагоди проведення у Парижі Олімпіади 2024 р., що об'єднує небайдужих дописувачів. На сторінці групи було розміщено рекламний фільм стосовно місця проведення заходу - міста Париж, у якому представники різних професій формулюють по одному поняттю, яке, на їхню думку, якнайкраще демонструє характер французької столиці. Для озвучування слів про французьку гастрономію до зйомок було запрошено Дюкаса, а супроводжувальний текст до публікації позначено гештегом (в цьому контексті у значенні *ключового слова*) #Ducasse (рис.2).

Рис. 2 [17]

Після опублікування фільму у мережі зав'язується його жваве обговорення, яке триває і досі. Відтак для учасників спільноти Ален Дюкас є брендом, апелювання до якого, комунікативна взаємодія з його приводу є доказом причетності до певного соціуму, який поділяє ідеологію бренду.

Аналіз дискурсу бренду дозволив виділити два типи дискурсивних ролей: соціокатегоріальні і ситуативні. *Соціокатегоріальні* ролі, які відіграють учасники спільнот, зазначених вище, відмічені стереотипами комунікативної поведінки, є інваріантними і конструюються, насамперед, приналежністю комунікантів до певних соціо професійних категорій (спільнот), які мають стабільний характер і

(Translation problems)

Discourse of the brand Alain Ducasse in modern media sphere (in Ukrainian) **[Dyskurs brendu Alain Ducasse u suchasnomu mediaprostorii]**

© Klymenko L. V. [Klymenko L. V.] ledak@i.ua

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

мають певну додескурсивну основу у вигляді загальних інтересів, цілей, завдань, цінностей, норм поведінки. До них також відносимо окрему дискурсивну спільноту становлять **кулінарні експерти, знавці, журналісти**, дискурсивна діяльність яких обумовлюється їхніми професійними характеристиками.

Тих, чия дискурсивна діяльність не обумовлена соціо професійними характеристиками, а є ситуативною, ми відносимо до групи **представників спільноти широкого інтернет-загалу**: споживачів, потенційних споживачів, ситуативних комунікаторів. Актори цієї дискурсивної інтернет-спільноти, які є обізнаними з тією чи іншою реалією діяльності бренду, вербалізують своє відношення до неї у вигляді дискурсивних фрагментів-коментарів. На відміну від категоріальних, *ситуативні* (оперативні) ролі можуть змінюватися в ході інтеракції. Вони можуть бути як варіативною трансформацією соціокатегоріального ролевого інваріанту, так і вираженням випадкових ролевих позицій, зумовлених ходом інтеракції.

Висновки: Розглянутий ілюстративний матеріал дав змогу дійти висновку, що використання віртуальної медіасфери є ключовим фактором успіху і невід'ємним інструментом задля реалізації основних бізнесових стратегій *Le Groupe Ducasse*. Дискурсивна взаємодія спільнот і їхніх акторів з приводу і навколо бренду є гетерогенною дискурсивною структурою, що актуалізує бренд у (між)індивідуальній та (між)груповій формах комунікації. Розмежування дискурсивних спільнот за ролевими характеристиками дало змогу визначити домінантні (соціо)категоріальні та ситуативні ролі, релевантні до кожної з них.

Дискурсивні практики бренду *Le Groupe Ducasse* формують дискурсивну поліжанрову формацію наднаціонального ракурсу, в межах якої здійснюється специфікація знань, процес створення, трансляції, обміну інформацією з використанням різних медіа каналів з прагмакомунікативною метою створення позитивного іміджу бренду і встановлення лояльного відношення до нього. Відтак дискурс бренду має інтердискурсивну природу, є дискурсом діяльнісного спрямування, який супроводжує, виражає та сприяє досягненню основної стратегічної мети іміджевого формування.

Подальшою перспективою вважаємо відтворення когнітивно-дискурсивних моделей бренд-комунікації шляхом лінгвокогнітивного аналізу значень і смислів, що містяться у дискурсивних фрагментах, а також можливість екстраполяції результатів на дослідження дискурсивних формацій аналогічного типу.

© Клименко Л. В. [Клименко Л. В.] ledak@i.ua

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
[Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>**Література**

1. Бровкина Ю.Ю. Социальная психология бренд - коммуникации. Автореф. дис. на соискание ученой степени доктора психологических наук. Специальность 19.00.05 – социальная психология. М., 2009. 39 с.
2. Бурбело В.Б. Про моделювальні засади дискурсу. Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 1. С. 104-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_12.
3. Грант Д. Манифест инноваций бренда. Как создаются бренды, переориентация рынков и преодоление стереотипов. М., 2007. С. 29.
4. Клименко Л.В. Константа ART DE VIVRE у сучасній французькій лінгвокультурі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка/Збірник наук. праць, серія "Іноземна філологія", Вип. 1(47), К.: ВПЦ "Київський університет", 2014, С. 26 - 29.
5. Клименко Л.В. ART DE LA TABLE: французьке мистецтво застілля у семіотичній проекції // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. пр./відп. ред. Н.М.Корбозерова. К.: Логос, 2016, Вип. № 28, С. 110-122.
6. Лола Г.Н. Дискурсивное моделирование дизайн-продукта, Вестник СПбГУ. Серия 15: Искусствоведение. 2013. №3 С.123-129.
7. Ревзина О.Г. Критика и семиотика. 2005. Вип. 8. С. 66-78.
8. Секерина М. А. Объектный дискурс: принципы выделения и специфика исследования, Вестник Челябинского государственного университета. 2013. № 14 (305). Филология. Искусствоведение. Вип. 77. С. 65-70.
9. Фуко М. Археология знания. Киев, 1996.
10. Dion D. et Arnould E. Building the legitimacy of a brand through charisma the magic of luxury Journal of Retaîing, 87, 4, 2011, p.502-520
11. Grant D. «Organizational Discourse: Exploring the Field,» The SAGE Handbook of Organizational Discourse, pp. 1-36, 2004.
12. Kaul V. Changing Paradigms of Media Landscape in the Digital Age [Електронний ресурс]. URL: <http://www.omicsgroup.org/journals/changing-paradigms-of-media-landscape-in-the-digital-age-2165-7912.1000110.php?aid=4210>
13. Mouton R. Grands Chefs : Étoiles montantes des réseaux sociaux. Culture RP. 22 février, 2016, URL : <http://culture-rp.com/2016/02/22/grands-chefs-etoiles-montantes-des-reseaux-sociaux/>

Джерельна база

14. https://www.lemonde.fr/a-la-une/article/2005/06/18/alain-ducasse-imperator-des-fourneaux_663705_3208.html
15. Bansal G. Interview with Alain Ducasse, the 'Glocal' French Superstar Chef, The daily meal. URL: www.thedailymeal.com/eat/alain-ducasse-glocal-french-superstar-chef?page=4
16. <https://www.facebook.com/search/top/?q=Ducasse%20Paris%20job%20>

(Translation problems)

Discourse of the brand Alain Ducasse in modern media sphere (in Ukrainian) **[Dyskurs brendu Alain Ducasse u suchasnomu mediaprostorii]**

© Klymenko L. V. [Klymenko L. V.] ledak@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

17. https://www.facebook.com/search/str/24+mots+pour+paris+2024/keywords_search

References

1. *Brovkina Y.Y.* Social'naya psihologiya brend – kommunikacii. Avtoref. dis. na soiskanie uchenoj stepeni doktora psihologicheskikh nauk. Special'nost' 19.00.05 – social'naya psihologiya, M., 2009. 39 p.
2. *Burbelo V.B.* Pro modelyuval'ni zasadi diskursu. Movni i konceptual'ni kartini svitu. 2015. Iss. 1. P. 104-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_12.
3. *Grant D.* Manifest innovacij brenda. Kak sozdayutsya brendy, pereorientaciya rynkov i preodolenie stereotipov. M., 2007. P. 29.
4. *Klymenko L.V.* Konstanta ART DE VIVRE u suchasnij francuz'kij lingvokul'turi. Visnik Kiïvs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa SHEvchenka/Zbirnik nauk. prac', seriya "Inozemna filologiya", Vip. 1(47), K.: VPC "Kiïvs'kij universitet", 2014, P. 26 - 29.
5. *Klymenko L.V.* ART DE LA TABLE: francuz'ke mistectvo zastillya u semiotichnij proekcii // Problemi semantiki, pragmatiki ta kognitivnoï lingvistiki: zb. nauk. pr./vidp. red. N.M.Korbozerova. K.: Logos, 2016, Iss. № 28, C. 110-122.
6. *Lola G.N.* Diskursivnoe modelirovanie dizajn-produkta, Vestnik SPbGU. Seriya 15: Iskustvovedenie. 2013. №3 P.123-129.
7. *Revzina O.G.* Kritika I semiotika 2005. Iss. 8. C. 66-78.
8. *Sekerina M. A.* Ob"ektnyj diskurs: principy vydeleniya i specifika issledovaniya, Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. 2013. № 14 (305). Philologia. Isskustvovedeniye. Iss. 77. P. 65-70.
9. *Foucault Michel.* Arkheologija znaniy. Kiev, 1996.
10. *Dion D. et Arnould E.* Building the legitimacy of a brand through charisma the magic of luxury Journal of Retaîing, 87, 4, 2011, p.502-520
11. *Grant D.* «Organizational Discourse: Exploring the Field,» The SAGE Handbook of Organizational Discourse, pp. 1-36, 2004.
12. *Kaul V.* Changing Paradigms of Media Landscape in the Digital Age [Електронний pecypc]. URL: <http://www.omicsgroup.org/journals/changing-paradigms-of-media-landscape-in-the-digital-age-2165-7912.1000110.php?aid=4210>
13. *Mouton R.* Grands Chefs : Étoiles montantes des réseaux sociaux. Culture RP. 22 février, 2016, URL : <http://culture-rp.com/2016/02/22/grands-chefs-etoiles-montantes-des-reseaux-sociaux/>
14. https://www.lemonde.fr/a-la-une/article/2005/06/18/alain-ducasse-imperator-des-fourneaux_663705_3208.html
15. *Bansal G.* Interview with Alain Ducasse, the 'Glocal' French Superstar Chef, The daily meal. URL: www.thedailymeal.com/eat/alain-ducasse-glocal-french-superstar-chef?page=4
16. <https://www.facebook.com/search/top/?q=Ducasse%20Paris%20job%20>
17. https://www.facebook.com/search/str/24+mots+pour+paris+2024/keywords_search

© *Клименко Л. В.* [Клименко Л. В.] ledak@i.ua

Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі (Українською)
 [Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиапространстве] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

УДК 811

Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /

Статья поступила в редакцию] – 20.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 25.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 92.21 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.15>

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДАХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ АБО ПАСТКА ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА

К. М. Лахтіонова (м. Київ, Україна)

romanskimovy@ukr.net

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри романської і новогрецької філології
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
03680, м. Київ, вулиця Велика Васильківська, 73

Статтю присвячено перекладацьким помилкам споріднених романських мов: італійської та іспанської.

Ключові слова: *лексичні одиниці, граматичні похибки, перекладацькі помилки, споріднені мови.*

ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПЕРЕВОДЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ ИЛИ ЛОВУШКА ДЛЯ ПЕРЕВОДЧИКА

Е. М. Лахтионова (г. Киев, Украина)

romanskimovy@ukr.net

кандидат филологических наук, доцент
кафедры романской и новогреческой филологии и перевода
Киевский национальный лингвистический университет
(Министерство образования и науки Украины)
03680, м. Киев, улица Большая Васильковская, 73

Статья посвящена переводческим ошибкам родственных романских языков: итальянского и испанского.

(Translation problems)

Translation errors in translations of fiction text or transmitting trackers (in Ukrainian) [Perekladac'ki pomylyky u perekladah hudozhnih tvoriv abo pastka dlja perekladacha]

© Lakhtionova K. M. [Lahtionova K. M.] *romanskimovy@ukr.net*

Ключевые слова: лексические единицы, грамматические ошибки, переводческие ошибки, родственные языки.

TRANSLATION ERRORS IN TRANSLATIONS OF FICTION TEXT OR TRANSMITTING TRACKERS

K. M. Lakhtionova
romanskimovy@ukr.net

PhD (Philology), Associate Professor of the Department of Romance and
Modern Greek Philology and Translation
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
73, Velyka Vasylkivska Street, Kyiv, 03680, Ukraine

Everything has been changing all the time in our world. It concerns language and literature as well. New traditions are being formed, and old ones die. Literary activity (creativity) could not avoid such changes: flexible natural form (shape) came instead of classical writing, instead of classical writing, great and sentimental, inherent to French literature.

Bokacho`s Style and perfectionism in language mean following the rules of language standard, starting from XIII century and finishing XVIII.

Padre Grande was criticized too for glorification of toskana literary language and humiliation of local dialects.

Outstanding personality of Dzhuzeppe Parini appears in early period of defining his positions, ignoring linguistic polemics, avoiding different extremes and exaggerations.

Parini demonstrates society in ironic style, old such as “batrachomyomachia” – ironic “Illiada”, Moskeida” – Orlando`s statements: epical forms reflect plebeian picture of the world.

Irony – is a kind of obsolete society, which didn`t understand its decline. Obsolete does its best to pretend modern, the more proud is the style, the poorer it is. This is the essence of Parini`s conception incarnated in his literary work “Giorno”(Day) which is based on irony, deep and sad.

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

There are no doubts, that after the research and discuss about Parini, after publications of the translation in Spanish, not only ceased, but gained great interest of literary researches. It is clear, that some mistakes in translations were done, but we are not judges. The most important is basic content which is presented in the introduction of A. Prieto.

Analyzing translator`s mistakes from Italian language of original text into Spanish we have to focus on key phrase of Maris Isabel Honsales-Fernandes, that Spanish has not a lot in common with Italian. It is evident especially in translation of lexical units, where the translator did mistakes, that demonstrates not appropriate level of Italian language knowledge. We can call this phenomena “amici falsi del traduttore”, ignorance of particular lexis and meaning that lexical unit can have in both languages. This ignorance led to to misunderstanding even to ugliness and curvature of original text.

The translator Marselo Arroyita-Chauresi, who is a poet himself, is much more to be desired. He has tried to follow the text of original in some cases. But he was not successful in his attempts.

You can just imagine Spanish translation to be translated into language of original even being of 200 years old, which we could receive. Not a proper level of the Italian language and misunderstanding of some words, which in Spanish and Italian sound the same way.

Translator`s work – hard labour which needs flawless knowledge of the language of original not to loose while translating artistic value or even to deface author`s concept. It just verifies common known truth: not to ignore even the slightest peculiarities of the text of original.

The translator has to know lexis and a grammar perfectly, be able to use translator`s transformations in order to avoid such phenomena as failed translation and misrepresentation of the content of the text, especially if it is a poetry.

Key-words: language of original, language of translation, classical writing, language and style, irony, translator`s analysis, conception, Parini.

*Світлій пам'яті моєї матері Вороніної
 Маргарити Михайлівни присвячується*

**Джузеппе Паріні “Il Giorno”. Спроба перекладу іспанською мовою
 оригінального італійського тексту**

(Translation problems)

Translation errors in translations of fiction text or transmitting trackers (in Ukrainian) [Perekladac'ki pomylyky u perekladah hudozhnih tvoriv abo pastka dlja perekladacha]

© Lakhtionova K. M. [Lahtionova K. M.] romanskimovy@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Усе у нашому світі постійно змінюється. Це стосується також мови та літератури. Приходять нові традиції, відмирають старі. Літературна творчість теж не могла уникнути такого перетворення: на зміну класичній писемності прийшла гнучка природна форма, блискуча та сентиментальна, що була притаманна французькій літературі. В Італії, у Мілані сміялись з монаха-сервіта Аллесандро Банд'єра, який дуже бажав навчити мови та стилю такого собі падре Сеньєрі, котрий, на його думку, не достатньо володів стилем Боккаччо, пише відомий італійський літературознавець Де Санктіс у своєму класичному творі [5, с.475].

Стиль Боккаччо та перфекціонізм у мові, безперечно, означають дотримання правил мовної норми, починаючи з XIII століття та закінчуючи XVIII.

Критикували також і падре Бранда, який вихваляв до небес тосканську літературну мову та всіляко принижував місцеві діалекти.

Саме у цей період виникнення нових ідей та відмирання старих традицій 22 травня 1729 на світ з'являється Джузеппе Паріні, якому доля приготувала блискучу літературну діяльність та літературну кар'єру.

Класичну освіту Паріні здобув у монахів-варнавітів. Його вчителем риторики був падре Бранда. Сім'я Паріні бажала, щоб він став священнослужителем з метою отримання більш поважного соціального статусу. Однак за сімейних обставин майбутній поет був вимушений покинути навчання та заробляти на життя. Однак він не завжди розділяв думки своїх вчителів та наставників. Можна сказати, що він значно випередив свій час, ту епоху, коли він жив і творив. Паріні мав можливість бувати у заможних домах, де мав змогу вивчати ту дивну «суміш» старого і нового, котрим було у ті часи італійське суспільство.

Вже в ранньому визначенні своїх позицій, у нехтуванні та зневазі до лінгвістичної полеміки, уникаючи всіляких крайнощів та перебільшень, постає перед нами видатна особистість Джузеппе Паріні. Старе суспільство Паріні відображає в іронічному стилі, такому як «батрахоміомехія» – іронічна «Іліада», «Москеїда» – висловлювання «Орландо»: епічні форми поєднуються із плебейською картиною світу.

Іронія – це форма віджившого суспільства. яке ще не зрозуміло свого занепаду. Відживше з усіх сил намагається здаватись сучасним, і чим пихатішим є стиль, тим незначним, убогим є стиль. В цьому полягає концепція Паріні, яку він втілює у своєму творі “Il Giorno” («День»), заснованому на іронії, закладений у самому бутті і саме тому ця іронія глибока та сумна.

© *Лахтіонова К. М. [Лахтионова Е. М.] romanskimovy@ukr.net*

Перекладацькі помилки у перекладах художніх творів або пастка для перекладача (Українською)

[Переводческие ошибки в переводах художественных произведений или ловушка для переводчика] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Іронізуючи, Паріні від себе додає ще більше рельєфності, пишності стилю, що робить контраст ще більш очевидним. Тут іронія залишається лише на поверхні, а в глибині заховане стримане та придушене обурення ображеної людини та особистості.

Нещодавно іспанські шанувальники італійської літератури, чия мова, *el castellano*, не має тісного зв'язку з італійською мовою, отримали нагоду насолодитися перекладом класичного твору італійської літератури доби XVIII століття, а саме “*Il Giorno*” Джузеппе Паріні. Цей переклад, як і деякі інші, створив значні труднощі як для перекладача, так і для тих читачів хто хоч щонебудь тямить в італійській мові та літературі. Перш за все – це сприйняття та розуміння оригінального тексту.

Цей твір відносять до найбільш класичних характерних для італійської літератури XVIII століття з одного боку, з іншого – майже невідомий широкому загалу.

Особистість Паріні, дуже цікавого обдарованого поета, хоч і трохи забутого (на думку іспанців), його світогляд, його поетичний стиль, його життєва позиція постає перед читачами у поданні Антоніо Прієто (*Antonio Prieto*), який зробив ступ до перекладу таким чином, окресливши найважливіші риси постаті Паріні [7, с. 1277-1389].

Немає сумнівів, що після дослідження та дискусій щодо Паріні, після публікації перекладу іспанською мовою, не тільки не зупинились, а й набули неабиякої зацікавленості літераторів. Звісно, у перекладі були допущені помилки, але ми не судді, найважливіше – це фундаментальний зміст викладений у вступній частині А.Прієто.

При аналізі перекладацьких помилок з італійської мови тексту оригіналу іспанською мовою треба звернутися до ключової фрази Марії Ісабель Гонсалес-Фернандес, що іспанська мова не має багато спільного з італійською. Це особливо очевидно при перекладі лексичних одиниць, де перекладч допустив помилки, що є свідченням недостатнього знання італійської мови. Ми б назвали це явище “*amici falsi del traduttore*”, незнання конкретної лексики та яке значення має одна і та ж сама лексична одиниця в обох мовах. Це саме «незнання» і призвело до непорозуміння та навіть до спотворення чи викривлення оригінального тексту. Перекладач Марсело Арроїта-Хауресі, який сам є поетом, бажає кращого, і хоч він спробував дотримуватися тексту оригіналу, у деяких випадках. Йому це не вдалося. Можете собі уявити, якщо б переклад іспанською мовою ще раз перекласти мовою оригіналу навіть двохсотрічної давності. який би змісти ми

(Translation problems)

Translation errors in translations of fiction text or transmitting trackers (in Ukrainian) [Perekladac'ki pomylyky u perekladah hudozhnih tvoriv abo pastka dlja perekladacha]

© Lakhtionova K. M. [Lahtionova K. M.] romanskimovy@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

могли отримати! Тут очевидне недостатнє володіння перекладачем італійською мовою, і нерозуміння значення слів, які іспанською та італійською мовами звучать однаково.

Помилки при перекладі дуже багато не тільки лексичних, але навіть у дієслівних формах та пунктуації, займенниках, викривленні змісту і таке інше.

Ми зосередили нашу увагу на найбільш яскравих, на наш погляд, перекладацьких помилках. Лише у першій частині цієї невеличкої поеми, *Il Mattino*, написаної у 1763 році (2 частина – *Il Mezzo Giorno*) нараховується 1078 різних перекладацьких помилок.

Так, наприклад:

<u>italiano</u>	<u>español</u>
Значення слова	
Rintuzzati	Debilitados y no obtusos
Ministeri	Oficios y no ministerios
Appanaggio	Privilegio y no salario
Redine	Riendas y no redes
Avenurato	Venturoso y no aventurado
Tu il reca	Tú deposítalo y no tú le depositas
Граматика	
Siccome	Así como y no si
Si studiera	Se esforzará y no estudiará
Di questo	Que ésta ya que se refiere a mañana y no de esto
O...o	O...o; ora...ora y no ahora...ahora
Fastidio	Hastío y no fastidio
Після дієслова abortì (в оригіналі) є крапка	В перекладі вона відсутня
Né...meno	Ni...menos y no ni...menos
Ti fieron	Te hieren y no te harán
Cangiate	Cambiadas y no trocan
Innanzi al sol	Antes del sol y no tras el sol
Arche	Arcas y no arca (множина)
Gisti	Fuiste y no yaciste
féo	Hizo y no hace (помилки в

© Лахтіонова К. М. [Лахтионова Е. М.] romanskimovy@ukr.net

Перекладацькі помилки у перекладах художніх творів або пастка для перекладача (Українською)

[Переводческие ошибки в переводах художественных произведений или ловушка для переводчика] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

	граматичних часах)
--	--------------------

До речі, перекладач не товаришує із узгодженням часів, замість давно минулого часу *Pasatto Remoto* (it.), *Preterito Indefinido* (esp.) вживає форми теперішнього часу, *Presente de Indicativo*, що, звісно, змінює наративну картину, коли саме відбувається дія.

Викривлення смислу	
Vari moti	Diversos motivos y no frases varios
I'veggo	Yo veo y no le permite
Ardite	Він перекладає як <i>árdidas</i> , що ми вважаємо помилкою, треба без наголосу, <i>ardidas</i>
Seggio	Asiento, sede y no sillón
Tronche	Agudas)con acento agudo, acentuadas a l a frencesa) y no truncadas
Per	Parece y no para
Spugne	Esponjas y no espumas
Altero sangue	Orgullosa sangre y no otra sangre. Тут взагалі переклад невірний – горда, блакитна кров, а не інша кров.
Vedean	Veían y no ven
Scaglie	Escamas y no cáscaras
Feda	Repugnante y no fiel
A voglia lor	A su gusto y no en su loor
Adunque	Por lo tanto y no mientras tanto
Fia d'uopo	Serà necesario y no haga provecho
Sottisima benda	Utilísimo pañuelo, bufanda y no sutilísimo turbante, ya que se refiere al cuello

Перекладацька діяльність – це дуже тяжкий хліб, що потребує бездоганного знання мови оригіналу, щоб при перекладі не загубили його художню цінність або навіть спотворили ідею автора.

Це тільки підтверджує прописну істину: не можна нехтувати навіть найменшими особливостями тексту оригіналу, бездоганно володіти лексикою та

(Translation problems)

Translation errors in translations of fiction text or transmitting trackers (in Ukrainian) [Perekladac'ki pomylyky u perekladah hudozhnih tvoriv abo pastka dlja perekladacha]

© Lakhtionova K. M. [Lahtionova K. M.] romanskimovy@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

граматикою мови оригіналу, доречно застосовувати перекладацькі трансформації, щоб уникнути таких прикрих явищ як невдалий переклад і викривлення змісту тексту, особливо якщо це поезія.

Література

1. *Де Санктис, Франческо*. История итальянской литературы, Т. II. Москва, издательство «Прогресс», 1964. С. 476-482.
2. *Пономарьов О.Д.* Культура слова: мовно-стилістичні поради. Київ, Либідь, 2011, 272 с.
3. Салье *Т. Е.* Погрешности перевода как проводник языковой интерференции. Четвертые Федоровские чтения. Университетское переводоведение. Вып. 4. Санкт-Петербург, 2003. С. 302-300.
4. *Томашевский Н.Б.* Традиция и новизна. Москва, «Художественная литература», 1981, 285 с.
5. *Enciclopedia Zanichelli*. Milano, a cura di Edigeo, 1997.
6. *Gonzalez Fernandez Ma Isabel*. Anotaciones a una traducción de Il Giorno de Parini. Universidad de Santiago de compostela, 1977, pp. 159-171.
7. *Maestros italianos*, I. Selección, introducción, estudio y notas de Antonio Prieto. Traducción de Marcelo Arroita-Jáuregui. Barcelona, 1962, pp.1277-1389.
8. *Verba*. Armario Gallego de Filología. Vol.4. Universidad de Santiago de compostela, 1977, 369p.

References

1. De Sanktis, Franchesko. Istorija ital'janskoj literatury, T. II. Moskva, izdatel'stvo «Progress», 1964, str. 476-482.
2. Ponomar'ov O.D. Kul'tura slova: movno-stilistichni poradi. Kiïv, Libid', 2011, 272 s.
3. Sal'e T. E. Pogreshnosti perevoda kak provodnik jazykovoj interferencii. Chetvertye Fedorovskie chtenija. Universitetskoe perevodovedenie. Vypusk 4. Sankt-Peterburg, 2003.
4. Tomashevskij N.B. Tradicija i novizna. Moskva, «Hudozhestvennaja literatura», 1981, 285s.
5. Enciclopedia Zanichelli. Milano, a cura di Edigeo, 1997.
9. *Enciclopedia Zanichelli*. Milano, a cura di Edigeo, 1997.
10. *Gonzalez Fernandez Ma Isabel*. Anotaciones a una traducción de Il Giorno de Parini. niversidad de Santiago de compostela, 1977, pp. 159-171.
11. *Maestros italianos*, I. Selección, introducción, estudio y notas de Antonio Prieto. Traducción de Marcelo Arroita-Jáuregui. Barcelona, 1962, pp.1277-1389.
12. *Verba*. Armario Gallego de Filología. Vol.4. Universidad de Santiago de compostela, 1977, 369p.

© *Ляхтіонова К. М. [Ляхтионова Е. М.] romanskimovy@ukr.net*

Перекладацькі помилки у перекладах художніх творів або пастка для перекладача (Українською)

[Переводческие ошибки в переводах художественных произведений или ловушка для переводчика] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблеми переводоведения])

УДК 811.133.1'373.46(045)

Стаття надійшла до редакції [The article has been edited /

Статья поступила в редакцию] – 20.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 25.01.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 94.11 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.16>

АНГЛІЦИЗМИ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ: МОДА ЧИ ВИМОГА ЧАСУ?

Г. І. Олефір (м. Київ, Україна)

hanna.olefir@gmail.com

старший викладач кафедри романської і новогрецької філології та перекладу

Київський національний лінгвістичний університет

(Міністерство освіти і науки України)

01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

І. А. Дейнеко (м. Київ, Україна)

ivan.deineko@gmail.com

викладач кафедри англійської філології і перекладу

Київський національний лінгвістичний університет

(Міністерство освіти і науки України)

01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

І. В. Дейнеко (м. Київ, Україна)

iryna.deineko@gmail.com

викладач кафедри англійської філології і перекладу

Київський національний лінгвістичний університет

(Міністерство освіти і науки України)

01150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 73

Незаперечним є той факт, що англійська перетворилася на мову, що сьогодні використовується найширше – в якості рідної, другої державної або ще частіше іноземної. Сильні позиції англійської мови в глобалізаційних процесах

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejneko I. A., Dejneko I. V.]

hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

призвели до масового нав'язування англіцизмів іншим мовам, зокрема, французькій.

Французькі мовознавці стурбовані домінуванням англійської мови; вони вживають заходів для захисту французької ідентичності. Серед іншого, Французька академія аналізує запозичення та надає рекомендації щодо їхнього використання або ж заміщення.

Актуальність дослідження полягає в потребі досліджувати поширення англіцизмів у французькій мові та запобігати інтерференції лексем. Дослідження має на меті вивчити доцільність новостворених англіцизмів у французькій мові шляхом їхнього аналізу. Важливість дослідження очевидна, позаяк англіцизми широко використовуються в усіх сферах спілкування.

Словник французької мови реагує на процеси в середині суспільства. Найбільшу відповідальність за популяризацію англіцизмів несуть французькі політики та журналісти, хоча від них очікують взірць літературної мови. Справа в тому, що англіцизми сприймаються як престижні та модні й викликають інтерес до поняття. Проте, англіцизми часто використовуються і задля ефекту снобізму, що неприпустимо, а надто, якщо у французькій мові існує оригінальне слово-відповідник. У деяких випадках Французька академія пропонує французькі заміники для всесвітньо поширених термінів.

Згідно з оцінкою ООН, 2/3 населення планети володіє англійською мовою. Міжнародні контакти надали поштовху процесу уніфікації мов через прагнення до економії в мовленні. Звісно, не всі запозичення насправді збагачують словник, але вони забезпечують мовцю додатковий інструментарій.

Ключові слова: запозичення, англіцизм, номінація, відповідник, глобалізація, мовна картина світу.

АНГЛИЦИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ:
МОДА ИЛИ ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ?

А. И. Олефир (г. Киев, Украина)
hanna.olefir@gmail.com

преподаватель кафедры романской и новогреческой филологии и перевода
Киевский национальный лингвистический университет
(Министерство образования и науки Украины)
01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

© Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В. [Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англіцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу? (Українською)
[Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)
(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

И. А. Дейнеко (г. Киев, Украина)

ivan.deineko@gmail.com

преподаватель кафедры английской филологии и перевода

Киевский национальный лингвистический университет

(Министерство образования и науки Украины)

01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

И. В. Дейнеко (г. Киев, Украина)

iryna.deineko@gmail.com

преподаватель кафедры английской филологии и перевода

Киевский национальный лингвистический университет

(Министерство образования и науки Украины)

01150, г. Киев, ул. Б. Васильковская, 73

Неоспоримым является тот факт, что английский стал языком, который сегодня используется шире всего – в качестве родного, второго государственного или еще чаще – иностранного. Сильные позиции английского языка в глобализационных процессах привели к массовому навязыванию англицизмов другим языкам, в частности, французскому.

Французские языковеды озабочены доминированием английского языка; они принимают меры для защиты французской идентичности. Среди прочего, Французская академия анализирует заимствования и выносит рекомендации относительно их употребления или же замены.

Актуальность исследования заключается в необходимости изучения распространения англицизмов во французском языке и предотвращения интерференции лексем. Цель исследования состоит в рассмотрении целесообразности новопоявившихся англицизмов во французском языке путем их анализа. Важность исследования очевидна, поскольку англицизмы широко используются во всех сферах общения.

Словарь французского языка реагирует на процессы внутри общества. Самую большую ответственность за популяризацию англицизмов несут французские политики и журналисты, хотя от них ожидают образец

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejneko I. A., Dejneko I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

литературного языка. Дело в том, что англицизмы воспринимаются как престижные, модные и вызывают интерес к понятию. Однако, англицизмы часто используются и ради эффекта снобизма, что недопустимо, особенно, если во французском языке существует оригинальное слово-аналог. В некоторых случаях Французская академия предлагает французские заменители для всемирно распространенных терминов.

Согласно оценке ООН, 2/3 населения планеты владеет английским языком. Международные контакты подстегнули процесс унификации языков из-за стремления к экономии в речи. Конечно, не все заимствования на самом деле обогащают словарь, но они дают пользователю дополнительный инструментарий.

Ключевые слова: заимствования, англицизм, номинация, аналог, глобализация, языковая картина мира.

**ANGLICISMS IN THE MODERN FRENCH LANGUAGE: A FASHION
TREND OR THE DEMAND OF THE TIME?**

H. I. Olefir (Kyiv, Ukraine)
hanna.olefir@gmail.com

senior lecturer of the Department of Romance and
 Modern Greek Philology and Translation
 Kyiv National Linguistic University
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

I. A. Deineko (Kyiv, Ukraine)
ivan.deineko@gmail.com

lecturer of the Department of the English Philology and Translation
 Kyiv National Linguistic University
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 01150, Kyiv, 73 Velyka Vasylkivska Str.

© Олєфір Г. І., Дейнеко І. А., Дейнеко І. В. [Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англїцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу? (Українською)
 [Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)
 (Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

I. V. Deineko (Kyiv, Ukraine)

iryna.deineko@gmail.com

lecturer of the Department of the English Philology and Translation
Kyiv National Linguistic University

It is an undeniable fact that the English language has become the most widely used, either as native, second national or especially a foreign one. Strong position of English in the globalization processes has led to massive imposition of Anglicisms over other languages, including the French language.

French linguists are concerned about the English language domination; the actions are taken to protect the French identity. In particular, the Académie française analyses all the borrowings and provides recommendations regarding their use or substitution.

The research topicality is proved by the need to study spread of Anglicisms in French, and to prevent the lexemes interference. The importance of research is evident as the Anglicisms are widely used in all fields of communication.

The French language vocabulary reacts to the processes inside the society. French politicians and journalists are responsible for major promotion of Anglicisms – though they are expected to serve examples of literary French. The point is that Anglicisms are perceived as prestigious and fashionable, provoking interest to the notion. However, the Anglicisms are often used in order to sound snobbish which is unacceptable. Moreover, original French words are available. In some cases, the Académie française offers French replacements for the terms accepted worldwide.

According to the UN estimation, 2/3 of the world population speaks English. International contacts pushed the process of the languages unification through the language economy. Of course, not all borrowings actually enrich the vocabulary, yet they provide the speakers with additional tools.

Key words: *borrowing, Anglicism, nomination, corresponding word, globalization, linguistic map of the world.*

На сьогоднішній день мовознавцями складена карта мов, яка засвідчує існування більше ніж 7000 мов, але більша частина населення планети активно спілкується тільки 23 з них. Беззаперечним є факт, що у ХХІ столітті саме англійська мова стала мовою, якою володіє найбільша кількість людей на планеті,

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejneko I. A., Dejneko I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

використовуючи її як рідну, другу національну або іноземну. Звісно, в якості рідної англійська мова поступається за кількістю носіїв китайській, гінді та іспанській мовам, але англійська є найпоширенішою, нею послуговуються на всіх материках, у 112 країнах. На сьогодні саме англійська стала першою іноземною мовою, якій надають перевагу в усіх куточках нашої планети при отриманні освіти та при прийомі на роботу, що і забезпечує їй першість у сумарному числі користувачів та робить із неї мову міжнародного спілкування.

Французька мова має важливе історичне значення. Протягом кількох століть вона була найпопулярнішою міжнародною мовою, поступившись цим статусом англійській лише у другій половині XX століття. Безпрецедентний економічний розвиток, науково-технічний прогрес, поява новітніх телекомунікаційних технологій сприяли глобалізаційним процесам в усіх сферах життя суспільства та експансії англійської мови, часто задля вирішення проблеми дефіциту номінативних ресурсів. Домінантна економічна позиція Сполучених Штатів Америки та країн Співдружності націй сприяє численним прямим лексичним запозиченням або калькам до інших мов, так званим *англіцизмам*, словам і словосполученням, запозиченим з англійської мови або утвореним за її взірцями. Словниковий склад мови першим реагує на всі процеси, які мають місце в суспільстві, а лаконічний характер англійської мови чудово узгоджується із прискореним ритмом життя сучасного людства, тому сьогодні нікого не дивують такі терміни як *franglais*, *denglisch*, *spanglish*, *chinglish*, *japanglish* і навіть *globish*.

Французькі мовознавці серйозно занепокоєні засиллям англіцизмів. У Франції кілька останніх десятиліть ведуться заходи по захисту рідної мови на державному рівні. Зокрема Французька академія, з якою тісно співпрацює підзвітна безпосередньо прем'єр-міністру Комісія зі збагачення французької мови, уважно аналізує всі запозичення, на основі ретельного відбору вносить їх до свого щорічного видання Словника й, у тісній співпраці із Вищим комітетом французької мови, Комісією французької мови та мов Франції та термінологічними комісіями, видає щорічні рекомендації щодо доречності/недоречності, можливості/неможливості використання французьких відповідників. Спеціалісти в галузі, як і широкий загал, можуть ознайомитись із цими рекомендаціями в базі даних *FranceTerme*, доступній через інтернет.

Актуальність статті полягає в аналізі англіцизмів, які набули поширення у французькій мові сьогодення завдяки процесам глобалізації ї, як наслідок, обміну інформацією та новими поняттями. Тема є актуальною через її важливість для

© Олефір Г. І., Дейнеко І. А., Дейнеко І. В. [Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англіцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу? (Українською)

[Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

професійного перекладу та запобігання інтерференції французьких і англійських лексем.

Мета статті полягає у розгляді доречності вживання новітніх англіцизмів у французькій мові. Мета конкретизується в таких **завданнях**: проаналізувати широкоуживані англіцизми останніх років; окреслити причини їхньої появи; вивчити доцільність їхньої заміни французькими відповідниками. **Об'єктом дослідження** є запозичення з англійської мови останніх років. **Предмет дослідження** – доречність та невідворотність використання власне англіцизмів. Поставлені завдання зумовили використання наступних **методів дослідження**: опрацювання наукових джерел з метою визначення функції англіцизмів, метод систематизації з прийомами порівняльного аналізу, метод узагальнення. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що аналізуються англіцизми, які виристовуються протягом останнього десятиліття широким загалом, а не вузькопрофільними спеціалістами. **Практичне значення** статті зумовлено тим, що її положення можуть знайти застосування в подальших наукових дослідженнях проблем англійських запозичень, наведені приклади можуть бути використані в процесі викладання французької мови, а висновки статті відправною точкою для значно глибшої розробки теми.

Загалом проблема англіцизмів у французькій мові розглядається давно і різнобічно. Так питання причин появи та класифікації англійських запозичень у французькій мові розпрацьовувалися зокрема французькими науковцями П. Гіро [7], М. Перньє [9], М. Д. Піконом [10], П. Богааром [6], Ж. Рей-Дебовом [11], канадською лінгвісткою М. Мізанчук [8], українськими мовознавцями О. Д. Федченко [3], О. І. Чередниченко [4; 5], О. В. Кречетень [1], В. О. Рубан [2]. З їхніх досліджень випливає, що словниковий склад французької мови активно реагує на процеси, які мають місце в суспільстві, на появу нових понять, насамперед у сферах новітніх технологій, міжнародної політики, економіки та масової культури, котрі в наш час є найбільш глобалізованими і де англійська мова домінує. Тому нові концепти потрапляють до французької мови через англійську, розширюючи вже існуючу національну мовну картину світу, на підтвердження тези про посилення лексико-семантичної взаємодії міжнародних мов в умовах глобалізації. Існування в англійській мові великої кількості елементів, зокрема лексем, французького походження сприяє проникненню, природній адаптації та засвоєнню англіцизмів сучасною французькою мовою.

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejnego I. A., Dejnego I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Популяризації англiцизмiв у сучаснiй французькiй мовi сприяють полiтики та журналісти, хоча саме вони мали б слугувати взірцем літературного варіанту мови та запобігати іншомовній експансії. Лексичні, синтаксичні або фонетичні кальки виглядають модними, сприймаються як престижні, що забезпечує їм швидку акліматизацію та засвоєння широким загалом франкомовної спільноти. Незвичність звучання привертає увагу, підкреслює новизну та провокує інтерес до поняття, яке не завжди, власне, є новим. Такі англiцизми розглядаються як непотрібні, ганебні, варті осуду.

Неприйнятними вважаються англiцизми, вжиті у повсякденному спілкуванні заради ефекту снобізму, підкреслення свого знання англійської мови, своєї освіченості, приналежності до певної соціальної або професійної категорії, тобто своєї вищості. *J'étais overbooké aujourd'hui; je règle cash; dans ce webshop, il faut payer une attention particulière aux produits; je te forwarde un mail; j'avais une conf-call et des pitch à faire asap, donc c'est no-way pour un after-work!* У таких ситуаціях реальної потреби у вживанні англiцизмiв не існує, адже вони мають зрозумілі всім французькі відповідники: *overbooké – entièrement occupé, surchargé de travail; cash – au comptant, en liquide, en espèces; un webshop – une boutique en ligne; payer attention – faire attention, prêter attention; forwarder un mail – transmettre un courriel, envoyer un mél; une conf-call – une conférence téléphonique; un pitch – un court discours à présenter son projet; asap (as soon as possible) – au plus vite, aussi vite que possible; c'est no-way – il est hors de question, il n'y a aucune possibilité, il n'y a pas moyen; un after-work – une avant-soirée après le travail dans un endroit chics et branché.*

Хоча у віртуальному світі комп'ютерних технологій упевнено домінує англійська мова, адже вона стала базою для сучасних мов програмування, Комісія французької мови та мов Франції, у вересні 2017 року видала глосарій нових слів та дефініцій французькою, четвертою мовою інтернету за кількістю франкомовних користувачів. Так Комісія визначає *deep Web* як “une partie de la toile qui n'est pas accessible aux internautes au moyen des moteurs de recherche usuels” та пропонує вживати словосполучку *toile profonde*. *Gamer* слід замінити на *joueur*, *geek* на *technomane*, *digital native* на *enfants du numérique*, *fact checking* на *vérification des faits*, *big data* на *mégadonnées*, *streaming* на *flux*, *tag* на *mot-clé*, *spam* на *pourriel*. Заміна виразу *dark net*, який визначили як “un ensemble de réseaux conçus pour assurer l'anonymat des utilisateurs”, на *internet clandestin* викликала осуд з боку спеціалістів, оскільки насамперед цей термін позначає поняття можливості для користувача блукати інтернетом не залишаючи слідів у мережі, і лише на основі розширення

© Олeфiр Г. І., Дeйнeкo І. А., Дeйнeкo І. В. [Олeфир Г. И., Дeйнeкo И. А., Дeйнeкo И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англiцизми у сучаснiй французькiй мовi: мода чи вимога часу? (Українською)

[Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

значення, уточнюють експерти, може стати зручним способом здійснення незаконних дій для окремих осіб. У наш час численні журналісти та громадські діячі користуються *dark net* задля убезпечення своєї роботи.

Комісія зі збагачення французької мови, при Французькій академії, після консультацій із експертами в галузі, пропонує ряд номінативних новацій у сфері телекомунікаційних технологій, щоб полегшити життя як професіоналам у галузі, так і широкому загалу. Так, *smart TV* або *connected TV* рекомендовано називати *téléviseur connecté*, поняття *net neutrality* позначати словосполучкою *neutralité de l'internet*, науковий термін *backbone* передавати виразом *réseau dorsal* на позначення “*partie principale d'un réseau d'infrastructure, caractérisée par un débit élevé, qui concentre des signaux provenant des autres parties du réseau et les transporte entre celles-ci ou vers d'autres réseaux*”. Для звичного українцям англіцизму *smartphone* комісія обрала термін *mobile multifonction*, або його скорочений варіант *mobile*, хоча, як зазначають спеціалісти, останній може позначати телефон, який не має виходу в інтернет. Цікаво, що в 2009 році, ця ж сама комісія предписувала для “*appareil électronique mobile de petite taille assurant par voie radioélectrique des fonctions de communication, telles que la téléphonie ou l'accès à l'internet, et le plus souvent des fonctions informatiques ou multimédias*”, тобто смартфона, використання номінацій *ordiphone* або *terminal de poche*, які так і не прижилися у широкому вжитку, як і калька *téléphone intelligent*.

Новації торкнулися також любителів відеоігр – *gamers*, тобто *joueurs*. Для них, після тривалих обговорень із експертами в галузі, зокрема Французьким агентством з відеоігр, Комісія зі збагачення французької мови приготувала наступні рекомендації: *alternate reality game* мають поступитися місцем *jeu vidéo à réalité intégrée (JRI)*; *binge viewing, binge watching* – *visionnage boulimique*; *casual game* – *jeu grand public*; *casual gamer* – *joueur occasionnel*; *electronic sell through* – *vidéo à la demande en téléchargement définitif (VADTD)*, *VAD en téléchargement définitif*; *fact checking, reality check* – *vérification des faits*; *first person shooter* – *jeu de tir en vue subjective (JTS)*; *game level, level* – *niveau de jeu*; *game level designer, level designer* – *concepteur de niveaux de jeu*; *hardcore gamer* – *hyperjoueur*; *hardcore gaming* – *pratique intensive*; *massively multiplayer online game, MMO game* – *jeu en ligne multijoueur de masse (JMM)*; *massively multiplayer online role playing game* – *jeu de rôle en ligne multijoueur de masse (JRMM)*; *subscription video on demand* – *vidéo à la demande par abonnement (VADA)*; *third person shooter* – *jeu de tir en vue objective (JTO)*; *video on demand* – *vidéo à la demande (VAD)*.

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejneko I. A., Dejneko I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

У сфері міжнародних відносин Комісія пропонує замінити *returnee*, “un citoyen qui revient dans son pays d'origine après avoir combattu dans les rangs d'une organisation terroriste à l'étranger”, на призабуте *revenant*, слово, яким після Другої світової війни позначали тих, хто повернувся із таборів смерті. Замість *back bench*, “l'ensemble des membres des délégations officielles assis en retrait et ne prenant pas place autour de la table de négociation”, рекомендовано вживання *banc arrière*; *situation room*, “un type de structure permanente destinée à faire face aux situations de crise ou de conflit, et à laquelle aboutissent les informations utiles à la prise de décision”, варто називати *centre opérationnel stratégique*; *blue washing* слід замінити на *habillage onusien*, а *empathy washing* на *habillage humanitaire*.

Численні англіцизми характеризують мову сучасних фахівців з економіки. Проте, для багатьох номінацій Французька академія пропонує власне французькі відповідники: *bankable*, “facilement négociable ou ce qui peut être escompté” – *négociable*, *rentable*; *cash flow* – *flux de trésorerie*; *freelance* – *travailleur à son compte*; *challenge* – *compétiteur*, *adversaire* або *rival*.

У контексті масової культури Комісія рекомендує вживати *collectif* замість *crew*; *infox* замість *fake news*; *reverse graffiti*, “pratique du graffiti qui consiste à creuser ou à inciser un support”, замість *sgraffiti*; *spectacle solo* на місці *one-man show*; *financeur* замість *sponsor*; *succès de librairie* на місці *best-seller*. *Fashion week* варто замінити на *semaine de la mode*, а *burn-out* – на *surmenage* або *syndrome d'épuisement professionnel*.

Французька академія звертає увагу на зловживання англіцизмами із сфери кіноіндустрії. Попри те, що вони розтиражовані мас-медіа, більшість французів плутаються в цих найменуваннях, адже вони є справжніми галузевими термінами. Тому, замість *spin-off*, фільм або серіал, відгалуження іншого існуючого твору, яке експлуатує його популярність, визнання або комерційний успіх за рахунок використання другорядних в основному творі персонажів, подій, тем, рекомендовано вживати зрозуміле французам *série dérivée*, а термін *spin-off* залишити фінансистам, де він означає “transférer une partie de son patrimoine ou la totalité de celui-ci soit à une ou plusieurs sociétés qu'elle constitue” і для якого Квебекське бюро французької мови пропонує три варіанти відповідників – *scission*, *division de société*, *réorganisation par fractionnement*. *Remake*, нова інтерпретація відомої історії, де повторюються сюжетні ходи оригінала, типи характерів, можливо в новому історичному, соціально-політичному контексті з новими акцентами, з можливими новими умовами розвитку сюжета, бажано замінити на *nouvelle version*, і

© Олефір Г. І., Дейнеко І. А., Дейнеко І. В. [Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англіцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу? (Українською)

[Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

не плутати із *reboot*, – *redémarrage*, новою версією фільма або серіала, яка ігнорує події попередніх творів, створюючи нову сюжетну лінію, але з тими ж героями. *Sequel* буде зрозумілішим у варіанті *suite*, оскільки є фільмом-продовженням сюжету. *Préquel*, твір, де відтворено події, які хронологічно передують більш ранньому оригінальному творові, пропонується назвати *retour en arrière*, або використати канадський варіант *antépisode*. *Thriller*, фільм, покликаний викликати почуття співпереживання пов'язане з емоціями тривожного очікування, невизначеності, хвилювання чи страху, бажано замінити на *film à sensations*.

Висновки. За оцінками ООН більше 2/3 населення у світі розмовляють англійською мовою. Звичайно цьому посприяли науково-технічний прогрес, розвиток телекомунікаційних технологій та процеси глобалізації в усіх галузях життя. Компанії, організації, ЗМІ стали міжнародними, директори та інші управлінські структури – інтернаціональними, команди працівників – полікультурними та багатомовними. Знання міжнародної мови, тобто мови спілкування, якою володіють багато людей як іноземною, забезпечує швидке порозуміння в багатомовному середовищі, уніфікація вокабуляру дозволяє чітко й однозначно доносити інформацію. Найчастіше такою мовою виступає англійська, отже у професійному середовищі простіше і швидше стало використовувати англійські терміни – однослівні найменування, ніж щоразу підшукувати для них національні відповідники, які, як засвідчують проаналізовані вище приклади, часто являють собою словосполучення або описові звороти. Таким чином, у повну силу спрацьовує закон мовної економії в процесі міжкультурної та міжмовної взаємодії та в контексті істотного прискорення ритму життя й глобалізації інформаційних потоків. Звичайно, не всі запозичення збагачують лексичний фонд мови та є виправданими, але вони безперечно дозволяють осучаснити повідомлення, надати йому більшої експресії, тим самим привернути увагу. Отже, чи справді потрібно затято протистояти експансії англіцизмів, чи просто дозволити мові вільно розвиватися та в повній мірі відповідати сучасним викликам?

Література

1. Крекотень О. В. Різновиди англійських запозичень у французькій мові та способи адаптації запозиченої лексики [Електронний ресурс] / Олена Валентинівна Крекотень. – Режим доступу: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789/2796/1/Крекотень%20О.%20В.%20Різновиди%20англійських%20запозичень%20у%20французькій%20мові.pdf>. – Назва з екрана.

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Deineko I. A., Deineko I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

2. Рубан В. О. Проблема трактування поняття "англіцизм" та категоризації англійських запозичень у французькому мовознавстві [Електронний ресурс] / Віра Олександрівна Рубан // Вісник Житомирського державного університету. – 2011. – Випуск 55. Філологічні науки. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/5222/1/vip55_45.pdf (дата звернення 01.04.2018 р.). – Назва з екрана.

3. Федченко О. Д. Фонетико-графічні та семантичні особливості англіцизмів у сучасній французькій мові : дис. ... канд. філологічних наук : 10.02.05 / Олена Дмитрівна Федченко. – Київ, 1990.

4. Чередниченко О. І. Англіцизми у французькому та українському медіадискурсі [Електронний ресурс] / Олександр Чередниченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Випуск 39. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/inozemna_filologija/articles/cherednychenko-i-english-loans-used-in-french-and-ukrainian-media-discourse_14898.pdf (дата звернення 01.04.2018 р.). – Назва з екрана.

5. Чередниченко О. І. Лінгвокультурні аспекти глобалізації / Олександр Чередниченко. // Наукові записки КНУ ім. Т.Шевченка. Інститут філології. – 2004. – Т. XIII. – С. 131–132.

6. Bogaards P. On ne parle pas français: La langue française face à l'anglais / P. Bogaards. – Bruxelles: Duculot, 2008. – 207 p.

7. Guiraud P. Les mots étrangers / P. Guiraud. – P.: PUF, 1971. – 127 p.

8. Misanchuk M. Anglicismes dans la presse française / M. Misanchuk // L'Express et le Nouvel observateur (1991 – 1995). – Calgary: University of Calgary, 1997. – XI. – 444 p.

9. Pergnier M. Les anglicismes / M. Pergnier. – P.: PUF, 1989. – 224 p.

10. Picone M. D. Anglicisms, Neologisms and Dynamic French / M. D. Picone. – Amsterdam: John Benjamins, 1996. – 462 p.

11. Rey-Debove J., Gagnon G. Dictionnaire des anglicismes / J. Rey-Debove, G. Gagnon. – P.: Le Robert, 1986. – 1150 p.

12. Cosson C. Do you speak français? / Chloé Cosson // Le Figaro. – 2017 – Janvier 11. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (retrieved on 01.05.2018) – Title from the screen.

13. Develey A. Bankable, fashion, mail... ces anglicismes bien français. / Alice Develey // Le Figaro. – 2017. – Mars 16. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (retrieved on 01.05.2018) – Title from the screen.

14. Develey A. Petit glossaire pour comprendre les spoilers, remake et autres reboot. Alice Develey // Le Figaro. – 2017. – Avril 9. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (retrieved on 01.05.2018) – Title from the screen.

15. L'Académie française traduit le lexique des gamers // Le Figaro. – 2017. – Avril 10. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (retrieved on 01.05.2018) – Title from the screen.

16. Ne dites plus «smartphone» mais... // Le Figaro. – 2018. – Janvier 11. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> – Title from the screen. 17. «Revenant», «internet clandestin», «infox»... Ces nouveaux mots français de 2017 // Le Figaro. – 2017. – Décembre 25. – Mode of access: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (retrieved on 01.05.2018) – Title from the screen.

© Олєфір Г. І., Дєйнеко І. А., Дєйнеко І. В. [Олєфир Г. И., Дєйнеко И. А., Дєйнеко И. В.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

Англіцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу? (Українською)

[Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?] (На укр. яз.)

(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>**References**

1. Krekoten' O. V. *Riznovidi anglijs'kih zapozichen' u francuz'kij movi ta sposobi adaptacii zapozichenoi leksiki* [Varieties of English borrowings in the French language and ways of borrowed vocabulary adaptation]. Available at: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream.pdf> (in Ukrainian)
2. Ruban V. O. *Problema traktuvannja ponjattja "anglicizm" ta kategorizacii anglijs'kih zapozichen' u francuz'komu movoznavstvi* [Problem of interpreting the notion of Anglicism and English borrowings categorization in the French linguistics]. *Visnik Zhitomir'skogo derzhavnogo universitetu*, 2011, no. 55. *Filologichni nauki*. Available at: http://eprints.zu.edu.ua/5222/1/vip55_45.pdf (accessed 01.04.2018) (in Ukrainian)
3. Fedchenko O. D. *Fonetiko-grafichni ta semantichni osoblivosti anglicizmiv u suchasnij francuz'kij movi*. Diss. kand. filologichnih nauk [Phonetical and graphical, semantic specifics of Anglicisms in the modern French language. Ph.D. diss. in philology], Kii'v, 1990 (in Ukrainian)
4. Cherednichenko O. I. *Anglicizmi u francuz'komu ta ukrains'komu mediadiskursi* [Anglicisms in French and Ukrainian media discourse]. *Visnik Kii'vs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka*, Vipusk 39. Available at: http://papers.univ.kiev.ua/1/inozemna_filologija/articles/cherednychenko-i-english-loans-used-in-french-and-ukrainian-media-discourse_14898.pdf (accessed 01.04.2018) (in Ukrainian)
5. Cherednichenko O. I. *Lingvokul'turni aspekti globalizacii* [Linguocultural aspects of globalisation] *Naukovi zapiski KNU im. T. Shevchenka*. Institut filologii, 2004, Vol. XIII, pp. 131–132 (in Ukrainian)
6. Bogaards P. *On ne parle pas franglais: La langue française face à l'anglais*. Bruxelles, Duculot, 2008, 207 p.
7. Guiraud P. *Les mots étrangers*. Paris, PUF, 1971, 127 p.
8. Misanchuk M. *Anglicismes dans la presse française. L'Express et le Nouvel observateur (1991 – 1995)*. Calgary, University of Calgary, 1997, XI, 444 p.
9. Pergnier M. *Les anglicismes*. – Paris, PUF, 1989, 224 p.
10. Picone M. D. *Anglicisms, Neologisms and Dynamic French*. Amsterdam, John Benjamins, 1996, 462 p.
11. Rey-Debove J., Gagnon G. *Dictionnaire des anglicismes*. Paris, Le Robert, 1986, 1150 p.
12. Cosson C. *Do you speak français?* *Le Figaro*, 2017, Janvier 11. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018)
13. Develey A. *Bankable, fashion, mail... ces anglicismes bien français*. *Le Figaro*, 2017, Mars 16. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018)
14. Develey A. *Petit glossaire pour comprendre les spoilers, remake et autres reboot*. *Le Figaro*, 2017, Avril 9. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018)
15. *L'Académie française traduit le lexique des gamers*. *Le Figaro*, 2017, Avril 10. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018)
16. *Ne dites plus «smartphone» mais...* *Le Figaro*, 2018, Janvier 11. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018).
17. *«Revenant», «internet clandestin», «infox»... Ces nouveaux mots français de 2017*. *Le Figaro*, 2017, Décembre 25. Available at: <http://www.lefigaro.fr/langue-francaise/> (accessed 01.05.2018).

(Translation problems)

Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? (in Ukrainian) [Anglicizmi u suchasnij francuz'kij movi: moda chi vimoga chasu?]

© Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. [Olefir G. I., Dejneko I. A., Dejneko I. V.]
hanna.olefir@gmail.com, ivan.deineko@gmail.com, iryna.deineko@gmail.com

ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ:

Надсилати матеріали для публікації на електронну скриньку журналу **semantics@ukr.net**:

- статтю у форматі .doc;
- назву статті та відомості про автора (*прізвище, ім'я, по батькові, назва статті, місце роботи, вчений ступінь і звання / навчання в аспірантурі, докторантурі, адреса для листування, телефон, e-mail, факс* (за наявності) трьома мовами;
- дві відскановані рецензії на статтю

Усі три файли повинні бути прикріплені до одного листа. Назви файлів пишуться тільки латиницею. Наприклад: **Ivanenko_article** для статті, **Ivanenko_details** для відомостей про автора, **Ivanenko_reviews** для рецензій.

Мови публікації – **українська, англійська, німецька, іспанська, італійська, новогрецька, французька, російська.**

Обсяг статті – від 8 сторінок

Згідно з вимогами до фахових видань, текст статті повинен містити: «постановку проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановку завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку».

У статті обов'язковими є розділи, назви яких подаються напівжирним шрифтом:

Вступ, який охоплює постановку проблеми, короткий огляд найновіших публікацій з теми дослідження, актуальність, мету, об'єкт та предмет дослідження, наукову новизну, матеріали та методи дослідження.

Основний зміст.

Отримані результати, їх обговорення.

Висновки дослідження.

Перспективи подальших наукових розвідок.

Література та джерельна база дослідження.

References (оформлені згідно з вимогами зарубіжних стандартів).

Структура статті:

- номер УДК (верхній лівий кут);
- поряд з УДК – зазначається розділ, в якому має бути розміщено статтю:
проблеми **МОВОЗНАВСТВА**;
проблеми **ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО І**
ТИПОЛОГІЧНОГО МОВОЗНАВСТВА;
проблеми **СЕМАНТИКИ**;
проблеми **ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА**;
проблеми **ПРАГМАТИКИ**;
проблеми **КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**;
проблеми **КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ**;
проблеми **ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**.
- назва статті, прізвище, ім'я та по батькові трьома мовами: українською, російською, англійською (вирівнювання по центру, великими літерами, напівжирним шрифтом Times New Roman 14 пт);
- анотації та ключові слова трьома мовами: українською (до 100 слів), російською (до 100 слів), англійською (200–250 слів). Якщо стаття написана іншою мовою, то анотація наводиться також мовою статті. Вирівнювання за шириною, курсив, Times New Roman 12 пт;
- основний текст статті (міжрядковий інтервал – одинарний, вирівнювання за

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

шириною, відступ першого рядка – 1,25 см., шрифт – Times New Roman: основний текст – 14 пт; поля: верхнє – 1,6 см., нижнє – 1,6 см., лівє – 1,75 см., правє – 1,75 см). Формат графічних файлів: рисунки повинні бути збережені у форматі jpeg із роздільною здатністю 300 точок на дюйм. Їх необхідно додатково надіслати в окремому файлі.

- Література (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006): Література у списку повинна бути розташована в алфавітному порядку, спочатку видання кирилицею, потім – латиницею (Times New Roman 12 пт). Назви джерел подаються мовою оригіналу. Прізвище та ініціали автора виділяються курсивом.
- Джерела ілюстративного матеріалу: За нумерацією цей список продовжує список літератури.
- References (MLA STYLE): Список оформлений згідно вимог MLA з транслітерованими кириличними назвами (система транслітерації BGN (Board of Geographic Names). Можна використовувати автоматичні конвертори: <http://translit.net/ua/> – для української та <http://translit.net/ru/> – для російської мов. У квадратних дужках подається переклад назви англійською.

У тексті слід **чітко розрізняти дефіс (-) і тире (–)**.

Приклади у тексті друкуються курсивом, для виділення окремих елементів у прикладах використовується підкреслення.

Посилання в тексті подаються у квадратних дужках, наприклад, [11, с. 8], де номер збігається з порядковим номером джерела у списку літератури; якщо необхідно зазначити кілька джерел, їхні номери відокремлюються крапкою з комою, наприклад, [1; 5; 9].

Під рисунками спочатку повинен бути загальний підпис, а потім пояснення усіх наявних на них цифрових та буквених позначень.

Положення про конфіденційність

Імена та електронні адреси, які вказують користувачі сайту цього журналу, використовуються виключно для виконання внутрішніх технічних завдань цього журналу і не передаються стороннім особам.

ТРЕБОВАНИЯ К ПУБЛИКАЦИЯМ:

Присылать материалы для публикации на электронный ящик журнала semantics@ukr.net:

- статью в формате .doc;
- название статьи и сведения об авторе (фамилия, имя, отчество, название статьи, место работы, ученая степень и звание / учебы в аспирантуре, докторантуре, адрес для переписки, телефон, e-mail, факс (при наличии) тремя языками;
- две отсканированные рецензии на статью

Все три файла должны быть прикреплены к одному письму. Названия файлов пишутся только латиницей. Например: **Ivanenko_article** для статьи, **Ivanenko_details** для сведений об авторе, **Ivanenko_reviews** для рецензий.

Языки публикации – украинский, английский, немецкий, испанский, итальянский, новогреческий, французский, русский.

Объем статьи – от 8 страниц

Согласно требованиям к профессиональным изданиям, текст статьи должен содержать «постановку проблемы в общем виде и ее связь с важными научными и практическими задачами; анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решение этой проблемы и на которые опирается автор, выделение нерешенных ранее частей общей проблемы, которым посвящается эта статья; формулирование целей статьи (постановку задачи); изложение основного материала исследования с полным обоснованием полученных научных результатов; выводы из этого исследования и перспективы дальнейших исследований в этом направлении». В статье обязательны разделы, названия которых подаются полужирным шрифтом:

Введение, который охватывает постановку проблемы, краткий обзор новейших публикаций по теме исследования, актуальность, цель, объект и предмет исследования, научная новизна, материалы и методы исследования.

Основное содержание.

Полученные результаты, их обсуждения.

Выводы исследования.

Перспективы дальнейших научных исследований.

Литература и родниковая база исследования.

References (оформленные согласно требованиям зарубежных стандартов).

Структура статьи:

- номер УДК (верхний левый угол);
- рядом с УДК – обозначается раздел, в котором должна быть размещена статья:
проблемы ЯЗЫКОЗНАНИЯ;
проблемы СРАВНИТЕЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОГО И
ТИПОЛОГИЧЕСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ;
Проблемы ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ;
проблемы СЕМАНТИКИ;

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanantics>

проблемы ПРАГМАТИКИ;
проблемы КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ;
проблемы КОММУНИКАТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ;
проблемы ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ.

- название статьи, фамилия, имя, отчество на трех языках: украинском, русском, английском (выравнивание по центру, прописными буквами, полужирным шрифтом Times New Roman 14 пт);
- аннотации и ключевые слова на трех языках: украинском (до 100 слов) на русском (до 100 слов), английском (200-250 слов). Если статья написана на другом языке, то аннотация приводится также на языке статьи. Выравнивание по ширине, курсив, Times New Roman 12 пт;
- основной текст статьи (межстрочный интервал – одинарный, выравнивание по ширине, отступ первой строки – 1,25 см., Шрифт – Times New Roman: основной текст – 14 пт; поля: верхнее – 1,6 см., Нижнее – 1,6 см., левое – 1,75 см., правое – 1,75 см). Формат графических файлов: рисунки должны быть сохранены в формате jpeg с разрешением 300 точек на дюйм. Их необходимо дополнительно направить в отдельном файле.
- Литература (ГОСТ 7.1: 2006): Литература в списке должна быть расположена в алфавитном порядке, сначала издание кириллицей, затем – латиницей (Times New Roman 12 пт). Названия источников подаются на языке оригинала. Фамилия и инициалы автора выделяются курсивом.
- Источники иллюстративного материала: По нумерацией этот список продолжает список литературы.
- References (MLA STYLE): Список оформлен согласно требованиям MLA с транслитерированных кириллическими названиями (система транслитерации BGN (Board of Geographic Names). Можно использовать автоматические конверторы: <http://translit.net/ua/> – для украинского и <http://translit.net/ru/> - для русского языков. В квадратных скобках подается перевод названия на английском.

В тексте следует **четко различать дефис (-) и тире (–)**.

Примеры в тексте печатаются курсивом, для выделения отдельных элементов в примерах используется подчеркивания.

Ссылки в тексте даются в квадратных скобках, например, [11, с. 8], где номер совпадает с порядковым номером источника в списке литературы; если необходимо отметить несколько источников, их номера отделяются точкой с запятой, например, [1; 5; 9].

Под рисунками сначала должен быть общий подпись, а потом объяснения всех имеющихся на них цифровых и буквенных обозначений.

Положение о конфиденциальности

Имена и электронные адреса, которые указывают пользователи сайта этого журнала, используются исключительно для выполнения внутренних технических задач этого журнала и не передаются третьим лицам.

PUBLISHING REQUIREMENTS

Submit your materials to the journal's email **semantics@ukr.net**:

- manuscript in .doc format;
- title of the article and the author's details (first name, patronymic, last name, title of the article, affiliation, academic degree, academic rank, doing a postgraduate course, working for a DSc's degree, address, telephone, email, fax (if available) in three languages;
- two reviews of the article (scanned copies).

All three files should be attached to one letter. Names of the files are Romanized. E.g. **Ivanenko_article** for the article, **Ivanenko_details** for the author's details, **Ivanenko_reviews** for reviews.

Manuscripts are accepted in Ukrainian, English, German, Spanish, Italian, Greek, French, Russian.

Minimum length of paper – 8 pages.

In accordance with requirements for specialized journals, each paper should have such essential elements as introduction of the issue and its link to current research issues and practical tasks, overview of recent findings and publications that have initiated the issue and influenced the study, indicating the gap in the previous research and outlining the purpose of the present research, the body, discussing the research findings, the conclusions and recommendations for future implementation or future research in the area.

The paper should have such sections as:

Introduction (introducing the issue, giving overview of recent research, stating topicality, purpose, subject matter and object of the research, its novelty, materials used and methods applied);

Findings and Their Discussion;

Conclusions;

Prospects for Further Research;

References and Illustrative Materials (in accordance with national standards of Ukraine);

References (MLA Style).

The section headings in the text of the article are given in bold.

Paper structure:

Margins: top – 1.6 cm., bottom – 1.6 cm., left – 1.75 cm., right – 1.75 cm.

- UDC number (top left corner);
- near UDC number it is desirable to indicate the section, to which the article belongs:

Actual LINGUISTICS PROBLEMS;

Problems of COMPARATIVE-HISTORICAL LINGUISTIC and
LINGUISTIC TYPOLOGY;

Problems of LITERATURE AWARENESS;

Problems of LINGUISTIC SEMANTICS;

Problems of PRAGMALINGUISTICS;

Problems of COGNITIVE LINGUISTICS;

Problems of LINGUISTIC COMMUNICATIONS;

TRANSLATION PROBLEMS.

- title of the article, name and first name in three languages: Ukrainian, Russian, English (Times New Roman 14 pt, capitalized, bold, center justified);
- abstracts and key words in three languages: Ukrainian (up to 100 words), Russian (up to 100 words) and English (200–250 words). If the paper is in any other language, the abstract in the original language is provided as well. The text of the abstract is in Times New Roman 12 pt, italicized, fully justified.
- body of the article (Times New Roman 14 pt, single-spaced, fully justified, a 1.25 cm first line indent,). Figures (graphs, charts, diagrams) and pictures are saved in the jpeg format with 300 dpi resolution and are additionally sent in a separate file.
- References (Ukrainian Standard ДСТУ ГОСТ 7.1:2006): References are given in alphabetical order, with items in Cyrillic script appearing first, followed by Romanized titles (Times New Roman 12 pt). Titles are provided in the original language. The author's last name and initials are italicized.
- Sources of Illustrative Material. The counter continues from the reference list.
- References (MLA STYLE): References in Cyrillic script are transliterated using BGN (Board of Geographic Names) transliteration system <http://translit.net/ua/> for Ukrainian or <http://translit.net/ru/> for Russian and followed by the English translation in square brackets.
- Hyphens (-) and dashes (–) are to be **consistently differentiated**.
- Text fragments provided as illustrations should be given in italics, with underlining used to distinguish certain elements from the text.
- In-text citations are provided in square brackets with the first figure indicating the number of the source in the reference list, for example [11, p.8]; if it is necessary to mention several sources, their numbers are separated with a semicolon, for example [1; 5; 9].

All tables and pictures should have their titles or labels.

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ МОВОЗНАВСТВА

Балацька А. В. Метод кейсів у лінгвістиці 13

Терехова С. І. Поліпарадигмальність як основа сучасних лінгвістичних досліджень координат комунікації 21

ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО І ТИПОЛОГІЧНОГО МОВОЗНАВСТВА

Літяга В. В. Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин 38

ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Мегела І. П. Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) 60

Михед Т. В. Іронічний контекст «Київського тексту» Вільяма Мейкпіса Теккеря 72

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ

Борисенко Т. І., Цинова М. В., Цапенко Л. Ю., Сиротенко Т. В. Вплив семантики компонентів у модальних дієслівних конструкціях з модальними дієсловами «повинності» на їх граматичні та статистичні особливості (на матеріалі текстів технічного дискурсу) (Англійською) [*Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.* The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts)] 82

Редковська Т. О., Грабовська Н. Б. Вербалізація етнокультурного компоненту у лексиці іспанської мови 100

ПРОБЛЕМИ ПРАГМАТИКИ

Шелковнікова З. Б. Невербальні засоби репрезентації наукових наративів 111

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Охріменко В. І. Сміслова структура модальних одиниць “sembrare” та “parere” (на матеріалі італійської мови) 124

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Афанасьєва О. М. Модуси ритуалізації в англomовних комунікативних практиках (на матеріалі вітань з нагоди дня народження) 138

Зєня Л. Я., Роман С. В., Коломінова О. О. Формування професійно орієнтованої іншомовної фонетичної компетентності майбутніх учителів на практичних заняттях з іноземної мови 155

Лабенко О. А. Особливості ефективної писемної комунікації у професійній сфері (на матеріалі французької мови) 175

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Васильєва Н. В. «Службовці» в українських художніх перекладах періоду 1920-30-х років (на матеріалі скорочених перекладів-переказів Е. Збарської) ... 184

Клименко Л. В. Дискурс бренду Alain Ducasse у сучасному медіапросторі 199

Лахтіонова К. М. Перекладацькі помилки у перекладах художніх творів або пастка для перекладача 210

Олефір Г. І., Дейнеко І. А., Дейнеко І. В. Англіцизми у сучасній французькій мові: мода чи вимога часу?..... 218

Вимоги до публікацій231

Требования к публикациям234

Publishing requirements236

ЗМІСТ 239

CONTENTS241

СОДЕРЖАНИЕ 243

СОДЕРЖАНИЕ

ПРОБЛЕМЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ

Балацкая А. В. Средства пунктуации и их прагматика в нарративной структуре романа Николая Фарга 13

Терехова С. И. Полипарадигмальность как основа современных лингвистических исследований координат коммуникации 21

ПРОБЛЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОГО И ТИПОЛОГИЧЕСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ

Литяга В. В. Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории француско-украинских отношений 38

ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ

Мегела И. П. Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) 60

Михед Т. В. Иронический контекст «Киевского текста» Вильяма Мейкписа Теккерея 72

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ

Борисенко Т. И., Циновая М. В., Цапенко Л. Е., Сиротенко Т. В. Влияние семантики компонентов в модальных глагольных конструкциях с модальными глаголами «долженствования» на их грамматические и статистические особенности (на материале текстов технического дискурса) (на английском языке) [*Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V.* The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts)] 82

Редковская Т. А., Грабовская Н. Б. Вербализация этнокультурного компонента в лексике испанского языка 100

ПРОБЛЕМЫ ПРАГМАТИКИ

Шелковникова З. Б. Невербальные средства репрезентации научных нарративов 111

ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>**ПРОБЛЕМЫ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ***Охрименко В. И.* Смысловая структура модальных единиц “sembrare” и “parere” (на материале итальянского языка)124**ПРОБЛЕМЫ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ***Афанасьева О. Н.* Модусы ритуализации в англоязычных коммуникативных практиках (на материале поздравлений с днем рождения)138*Зеня Л. Я., Роман С. В., Коломинова О. О.* Формирование профессионально ориентированной иноязычной фонетической компетентности будущих учителей на практических занятиях по иностранному языку155*Лабенко А. А.* Особенности эффективной письменной коммуникации в профессиональной сфере (на материале французского языка)175**ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ***Васильева Н. В.* “Служащие” в украинских художественных переводах периода 1920-30-х годов (на материале сокращённых переводов-пересказов Э. Збарской)184*Клименко Л. В.* Дискурс бренда Alain Ducasse в современном медиaprостранстве199*Лахтионова Е. М.* Переводческие ошибки в переводах художественных произведений или ловушка для переводчика210*Олефир Г. И., Дейнеко И. А., Дейнеко И. В.* Англицизмы в современном французском языке: мода или требование времени?218*Вимоги до публікацій*231*Publishing requirements*234*Требования к публикациям*236**ЗМІСТ**239**CONTENTS**241**СОДЕРЖАНИЕ**243

CONTENTS

ACTUAL LINGUISTICS PROBLEMS

Balatska A. V. Case method in linguistics 13

Terekhova S. I. Multy-paradigmality as a basis of modern linguistic studies of communication coordinates representations 21

PROBLEMS OF COMPARATIVE-HISTORICAL LINGUISTIC AND LINGUISTIC TYPOLOGY

Litiaga V. V. Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations 38

PROBLEMS OF LITERATURE AWARENESS

Megela I. P. Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel “Silence”) 60

Mykhed T. V. William Makepeace Thackeray: ironic context of his “Kyiv text” 72

PROBLEMS OF LINGUISTIC SEMANTICS

Borisenko T. I., Tsinovaya M. V., Tsapenko L. E., Sirotenko T. V. The influence of component semantics in modal verb constructions with the modal verbs of “obligation” on their grammatical and statistical features (on the basis of the technical discourse texts) 82

Redkovska T. O., Grabovska N. B. Verbalization of ethnocultural component in lexicon of Spanish language 100

PROBLEMS OF PRAGMALINGUISTICS

Shelkovnikova Z. B. Non-verbal representation of narratives in the language of science 111

PROBLEMS OF COGNITIVE LINGUISTICS

Okhrimenko V. I. Sense structure of modal units “sembrare” and “parere” (in Italian) 124

PROBLEMS OF LINGUISTIC COMMUNICATIONS

Afanasieva O. M. Modes of ritualization in the English-language communicative practices (based on the birthday greetings materials) 138

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

Zenya L. Y., Roman S. V., Kolominova O. O. Development of professionally oriented phonetic competence of pre-service teachers in the course of foreign language classes 155

Labenko O. A. Particularities of effective written communication in the professional field (in French language) 175

TRANSLATION PROBLEMS

Vasylyeva N. V. “Sluzhbovtsi” (officials) in the 1920-30’s Ukrainian literary translations (based on the abridged and free translations by E. Zbars’ka) 184

Klymenko L. V. Discourse of the brand ALAIN DUCASSE in modern media sphere 199

Lakhtionova K. M. Translation errors in translations of fiction text or transmitting rackers 210

Olefir H. I., Deineko I. A., Deineko I. V. Anglicisms in the modern French language: a fashion trend or the demand of the time? 218

Вимоги до публікацій 231

Publishing requirements 234

Требования к публикациям 236

ЗМІСТ 239

CONTENTS 241

СОДЕРЖАНИЕ 243

**Корбозерова
Ніна Миколаївна**

**Скрильник
Сергій Вікторович**

**Галкіна (Сліжевська)
Олександра Юріївна**

Збірник наукових праць вміщує статті, в яких досліджуються сучасні проблеми мовознавства, проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства, лінгвосемантики, лінгвопрагматики, лінгвокогнітології, лінгвокомунікації та перекладознавства. Розраховано на широке коло філологів, викладачів, перекладачів, докторантів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

The collected scholarly article edition includes articles on modern linguistic problems, problems of comparative-historical linguistics and linguistic typology, problems of linguistic semantics, pragmalinguistics, cognitive linguistics, linguistic communications and translation problems. This edition is intended for linguists, translators, interpreters, teachers, lecturers, postgraduate-course students, persons working for doctor's degree, and university students.

